

provincie limburg

Limburgs
Parlement

Concept Notulen Statencommissie Leefomgeving (LEO) van 28 augustus 2026

Inhoudsopgave

Presentielijst	3
1. Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	5
2. Spreekrecht externen	5
3 G-26-020 Statenvoorstel inzake vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg, brief GS van 10-07-2026 (GS DOC-00959495)	18
4 G-26-013 Statenvoorstel inzake aanvraag extra middelen Maasprojecten Lob van Gennep en Ruimte voor de Maas bij Oeffelt, brief GS van 9-6-2026	101
5. Sluiting	116

Presentielijst

Voorzitter

Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H. (agendapunt 1 t/m 3, tot aan de lunch)

Goossen, I.J.G. (agendapunt 3, na de lunch, t/m agendapunt 5)

Griffie

Birgelen-Droog, mevrouw L.G.M. van

Schulkens, mevrouw J.A.M.

Leden

Partij

Aanwezig:

Boven, mevrouw ir. I.

Franssen, R.J.H.

Hoks, F.J.R.

Huizing, J.

Koopman M SEN, mevrouw S.N.

Mertens, mevrouw mr. K.G.M.

Mülders, M.T.G.

Nijenhuis, D.J.

Nijskens, H.L.M.

Pol, mevrouw H.A. van der

Queisen, A.G.M.

Schuuring BA, mevrouw E.A.

Sol MSc, H.P.A.

Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.

Wesseling, mevrouw A.

Wolters Gregório, J.

Partij voor de Dieren

LOKAAL-LIMBURG

PVV

RVL

VVD

GroenLinks

GroenLinks

BBB

VVD

BBB

BBB

PvdA

GroenLinks

CDA

D66

SP

Afwezig

Loomans, ir. P.J.M.

Horizon

Het College van Gedeputeerde Staten

Theuns, M.L.M.

Burgercommissieleden

Beckers, N.J.H.T.

Erkamp, F.H.A.M.

Est, drs. A.M.B. van

Hennisssen, J.H.P.H.

Huids, mevrouw R.C.E.M.

Loijer BSc, S.A.M. de

Nefjodov, mr. T

Scholte, L.A.M.

Verberkt, J.J.P.

JA21

50PLUS

50PLUS

D66

CDA

BBB

GroenLinks

Forum voor Democratie

LOKAAL-LIMBURG

Overige aanwezigen**Insprekers agendapunt 3**

De heer Van Dijck (LLTB)

De heer Fouraschen (Graetheidecomité)

De heer Loef (Vereniging Huisvesting Internationale Medewerkers)

De heer Melkskens (op persoonlijke titel)

Mevrouw Nugteren (Natuurbegraven Nederland)

Mevrouw Schreurs (Natuurmonumenten)

Speulman (Branchevereniging Natuurbegraven)

Steens, mevrouw (op persoonlijke titel)

Notulist

Het Notuleercentrum

1. Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Dames en heren, het is 09.00 uur geweest. Ik stel voor dat wij gaan beginnen. Welkom allemaal bij deze volgens mij eerste vergadering van een groter gedeelte van de Staten na het zomerreces. De agendacommissie heeft vorige week al vergaderd, maar dat was een select gezelschap. Wij hebben vandaag een extra vergadering van de Commissie LEO. Ik heet extra welkom de twee nieuwe fracties, te weten RVL, de heer Huizing ... Ik wilde ook de heer Megens noemen, maar die zie ik nog niet. Nee. Waar gaat hij zitten trouwens? Helemaal achteraan. Ja. Oké. Mijn bril reikt net niet zover. Wij hebben een afmelding ontvangen van de heer Loomans. Dat betekent dat wij naar agendapunt 2 gaan. Maar eerst vraag ik of de commissie de agenda wil vaststellen zoals die is voorgelegd. Ik zie iedereen niks doen of instemmend knikken, dus ik constateer dat de agenda daarmee is vastgesteld voor deze vergadering.

2. Spreekrecht externen

De voorzitter: Dan gaan wij naar agendapunt 2, het spreekrecht voor externen. Daarvoor hebben zich acht sprekers aangemeld. Ze spreken op volgorde van aanmelding en ze hebben elk vier minuten. Dat is hun bekend. Over het algemeen lukt dat prima. Na iedere aanspreker krijgt de commissie, zoals u weet, de gelegenheid om een verhelderende vraag te stellen en dus niet in debat te gaan met de sprekers. Dan kijk ik nu even naar de tribune. Ik ga ervan uit dat de sprekers daar zitten. Ik geef als eerste het woord aan de heer Melskens op persoonlijke titel, maar ook namens Belangenvereniging voor 't Hanik. Mijnheer Melskens, u kunt achter de kathedraal plaatsnemen. Na afloop graag even blijven staan, zodat de commissie nog de gelegenheid heeft om eventueel nog vragen te stellen.

De heer Melskens: Dank u wel. Geachte aanwezigen, hartelijk dank dat u mij de gelegenheid geeft om hier mijn standpunt toe te lichten. Het gaat om de omgevingsvergunning en specifiek om het gebied 't Hanik. Voor degenen die in Noord-Limburg niet zo bekend: 't Hanik is onderdeel van de plaats Lomm, gemeente Venlo. Het is een gebied ten oosten van Lomm, ter hoogte van de Maas, tussen de Maas en de Duitse grens. Ik leg u uit waarom ik daar iets over wil zeggen. Dat gebied is gelukkig voor het grootste gedeelte aangewezen als uitsluitingsgebied voor windturbines, maar een heel klein stukje is dat niet. Dat begrijpen wij niet. Het gebied ligt ingeklemd tussen verschillende natuurgebieden, waaronder Natura 2000-gebied 'De Maasduinen' en een Duits Vogelschutzgebied, dat langs de gehele grens loopt. De Provincie en Het Limburgs Landschap hebben miljoenen geïnvesteerd voor natuurherstel in het hele gebied. Over dit gebied loopt een belangrijke vogeltrekroute. Het is in zijn geheel een blauwgroene overgangszone, het ligt in zijn geheel op de Venloschol, het is in zijn geheel een grondwaterbeschermingsgebied en voor een heel groot deel een waterwingebied. Niet voor niets is in de POVI bijna het hele gebied aangewezen als uitsluitingsgebied voor windturbines. Dat kunt u zien op de bijbehorende tekening. Dat is deze tekening. Alle Statenleden hebben van mij de afgelopen maand een mail gehad waar die prenten bij zitten. Ik dacht: dan kunt u ze bekijken. Echter, in dit gebiedje zijn er drie kleine vlekjes verdeeld over 't Hanik die nog niet zijn aangemerkt als uitsluitingsgebied. Het grootste of minst kleine gebied van die drie is 200 bij 500 meter. Wij snappen dat niet. Gezien de kwetsbaarheid van het gebied zouden ook deze drie kleine gebieden aangewezen moeten worden als uitsluitingsgebied voor windturbines. Ik doe persoonlijk, maar ook namens de belangenvereniging en vooral namens de natuur, mede gezien de inmiddels miljoenen die de Provincie en Het Limburgs Landschap hebben geïnvesteerd in de natuur, een dringend beroep op u om dit gebied alsnog in zijn geheel aan te wijzen als uitsluitingsgebied voor windturbines. U kunt ervoor zorgen dat dit waardevolle gebied ongeschonden behouden blijft voor de

volgende generaties. Pas geïnitieerd beleid van kabinet Jetten is dat men bufferzones wil hebben rondom natuurgebieden van 500 respectievelijk 1000 meter. Voor de kwetsbaarste gebieden wil men 1000 meter hebben. Bij de tien kwetsbaarste gebieden in Nederland hoort De Maasduinen. Nationaal Park De Maasduinen is een van die tien waar men opteert voor 1000 meter bescherming rondom het gebied. Als je 1000 meter rondom het gebied neemt, zit je al in Duitsland. Als je dat zou effectueren, is het hele gebied al zonder meer verloren voor windturbines. Dus nogmaals, ik doe een dringend beroep op u: laat ons niet in de steek en wijzig het zaakje. Dank u wel voor uw aandacht en veel succes met de besluitvorming.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Melskens. U kunt heel even blijven staan. Ik kijk even rond in de zaal om te zien of er vragen zijn. Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. U zei zonet: het grootste gebied binnen de drie kleinste gebieden is 200 bij 500 meter. Dat zei u. We hebben namens de fractie LOKAAL-LIMBURG uw bericht ontvangen en de kaart bekeken. Hoe kan het dan dat het grote geheel wel uitgesloten is, maar de kleine gebiedjes niet?

De voorzitter: Mijnheer Melskens.

De heer Melskens: Dank u wel, mijnheer Franssen. Wij vragen ons dat ook af. Wij snappen het niet. Het gebied is zo klein; daar kunnen niet voldoende windmolens staan om een fatsoenlijk park neer te zetten. Maar waarom men ervoor heeft gekozen om deze gebiedjes niet aan te wijzen, zou je moeten vragen aan degenen die het hebben opgesteld. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Ja, dank u wel. Dank u wel, mijnheer Melskens. Omgekeerd, weet u wel waarom dat gebied dat een uitsluitingsgebied is wel als uitsluitingsgebied is aangewezen? Weet u de criteria ervoor?

De heer Melskens: Wat ik al zei: het is een blauwgroene overgangszone. Het is grondwaterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied. Het ligt dus op de Venloschool. Tegen de Duitse grens aan loopt een grote leiding van het leger, waar brandstof doorheen gepompt wordt. Dus er zijn allemaal beperkingen die op dit gebied liggen, waardoor men een gedeelte van dat gebied heeft aangewezen als uitsluitingsgebied. Verdere overwegingen die er zijn geweest zijn mij niet bekend, maar dat is wat ik kan bedenken.

De voorzitter: Ik dank u wel. Mijnheer Huizing, hebt u nog een vraag?

De heer Huizing (RVL): Ik heb een vervolgvraag, als het mag. Er loopt wel een initiatief in uw gebied, dacht ik, voor het plaatsen van windturbines. Klopt dat?

De heer Melskens: Er ligt een principeverzoek bij de Provincie op dit moment. Dat is in behandeling.

De heer Huizing (RVL): Is uw indruk dat de aanwijzing van dat uitsluitingsgebied en het niet aanwijzen van dat andere deel met dat initiatief te maken heeft?

De heer Melskens: Ik zou graag in de toekomst kijken. Maar als ik mijn persoonlijke mening mag geven: als ik naar dat gebied kijk, naar die 200 bij 500 meter, dan zie ik daar geen haalbaar verdienmodel om er een windturbinepark neer te zetten. Maar blijkbaar is er een ondernemer of organisatie die dat wel ziet. Wij wachten nog op het besluit van de Provincie, of dat mag.

De heer Huizing (RVL): Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Melskens. U kunt weer plaatsnemen op de tribune.

De heer Melskens: Fijn. Dank u wel en succes met uw beraadslagingen.

De voorzitter: Dank u wel namens de commissie. Dan mevrouw Schreurs namens Natuurmonumenten.

Mevrouw Schreurs: Goedemorgen allemaal, voorzitter en leden van de commissie. Dank u wel dat ik hier mag zijn. Mijn naam is Claire Schreurs en ik spreek vandaag namens Natuurmonumenten. Wij willen namelijk uw aandacht vragen voor de toelichting bij artikel 8.2 van de wijzigingsverordening, die op 10 juli door GS is vastgesteld, waarin natuurbegraafplaatsen expliciet uitgesloten worden binnen het Natuurnetwerk Limburg. Natuurmonumenten kan zich niet vinden in deze categorische uitsluiting. Laat ik eerst vooropstellen dat wij natuurlijk voor de bescherming van het Natuurnetwerk Limburg zijn en dat volledig ondersteunen. Het natuurnetwerk is bedoeld om natuurwaarden te beschermen, biodiversiteit te versterken en natuurgebieden robuuster te maken. Juist daarom vinden wij dat de ontwikkelingen moeten worden beoordeeld op hun effecten op de natuur en niet op basis van een vooraf uitgesloten functie. De Provincie baseert de bescherming van het Natuurnetwerk Limburg op het bekende 'nee, tenzij'-principe. Dat principe vraagt om een beoordeling per initiatief. De centrale vraag daarbij is of de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied worden aangetast. Met de voorgestelde toelichting wordt voor natuurbegraafplaatsen echter feitelijk een ander regime geïntroduceerd. Zij worden op voorhand als ongewenst aangemerkt, zonder dat nog wordt gekeken naar de concrete situatie, de inrichting van het gebied of de ecologische effecten. Natuurmonumenten vindt dat deze uitsluiting onvoldoende is onderbouwd of gemotiveerd. Er wordt geen onderbouwing gegeven waaruit blijkt dat natuurbegraafplaatsen per definitie schadelijk zijn voor natuurwaarden of voor de doelstellingen van Natuurnetwerk Limburg. Sterker nog, beschikbare onderzoeks- en monitoringsgegevens laten zien dat natuurbegraafplaatsen onder de juiste voorwaarden juist kunnen bijdragen aan natuurherstel, biodiversiteit en langdurige bescherming van natuurgebieden. Op de bestaande locaties, zoals Landgoed Mookerheide, zijn positieve ontwikkelingen waargenomen voor onder andere broedvogels, vlinders, reptielen en karakteristieke natuursoorten. Dat betekent niet dat natuurbegraafplaatsen overal mogelijk moeten zijn, maar wel dat een beoordeling per geval noodzakelijk is. Natuurmonumenten pleit dus nadrukkelijk niet voor een vrijstelling of een voorkeursbehandeling. De praktijk op natuurbegraafplaats Landgoed Mookerheide laat zien dat natuurbegraven onderdeel kan zijn van een duurzame gebiedsontwikkeling. Dankzij de samenwerking tussen Natuurmonumenten en Natuurbegraven Nederland worden natuur, erfgoed, een eeuwig durende rustplaats en recreatie met elkaar verbonden, terwijl tegelijkertijd een structurele financiële basis ontstaat voor langdurig beheer en behoud van natuur. Natuurmonumenten vindt daarom dat het provinciale beleid zich moet richten op het beschermen van natuurdoelen en niet op het zonder onderbouwing uitsluiten van specifieke functies. Wij verzoeken u daarom om de passage in de toelichting bij artikel 8.2 te schrappen en vast te houden aan het bestaande beoordelingskader met het 'nee, tenzij'-principe. Laat niet het type activiteit doorslaggevend zijn, maar de vraag of de wezenlijke kenmerken en waarden van Natuurnetwerk Limburg behouden blijven of zelfs worden

versterkt. Dat doet recht aan de natuur, aan zorgvuldige besluitvorming en aan de uitgangspunten van de Omgevingswet. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond om te zien of er vragen zijn aan mevrouw Schreurs. Nee. Dan dank ik u zeer. Dan kunt u weer plaatsnemen op de tribune en geef ik het woord aan mevrouw Nugteren namens Natuurbegraven Nederland.

Mevrouw Nugteren: Geachte voorzitter, geachte Statenleden, commissieleden. Mijn naam is Wilma Nugteren en ik spreek namens Natuurbegraven Nederland. Sinds 2019 beheren wij natuurbegraafplaats Landgoed Mookerheide in Noord-Limburg, gelegen in het Natuurnetwerk Limburg. Landgoed Mookerheide is een bijzonder natuurgebied van Natuurmonumenten, waar cultuurhistorie, recreatie en natuurbegraven elkaar versterken. Een gebiedsgerichte aanpak maakt het afbreken en verwijderen van gebouwen in het Natuurnetwerk Limburg, net als verbetering van de natuurkwaliteit, mogelijk. Dit was mede de aanzet voor de renovatie van het bijzondere Jachtslot Mookerheide, zoals u dit nu kent. Door natuurbegraven wordt het natuurbeheer intensief uitgevoerd. Dat heeft gezorgd voor een toename van de biodiversiteit en de vestiging van diverse bijzondere soorten vlinders en vogels. De grauwe klauwier broedt hier al vier jaar op rij en heeft ook dit jaar jongen grootgebracht. Een mooi signaal, aangezien deze soort hoge eisen stelt aan zijn leefgebied. Dit alles is volledig gefinancierd door de mensen die daar een graf kopen, niet door de Provincie. Naast natuurbegraafplaats Landgoed Mookerheide beheren wij nog vijf natuurbegraafplaatsen. Deze liggen geheel of gedeeltelijk binnen het nationaal natuurnetwerk en laten aantoonbaar positieve natuurresultaten zien. Om de natuurontwikkeling te volgen vindt periodieke monitoring plaats door een onafhankelijk en extern onderzoeksbureau. Nu ligt de wijzigingsverordening voor, ter besluitvorming, waarin natuurbegraafplaatsen in het NNL in de toekomst uitgesloten worden. Een uitsluiting op voorhand laat geen ruimte voor de afweging per situatie die het 'nee, tenzij'-principe juist voorschrijft. De uitsluiting van natuurbegraafplaatsen in de toelichting bij artikel 8.2 is niet onderbouwd met feiten of onderzoek. Meerdere zienswijzen zijn ingediend, onderbouwd met wetenschappelijk onderzoek, jarenlange monitoringsdata en jurisprudentie van de Raad van State. Geen van de zienswijzen is overgenomen. Er wordt zonder onderbouwing eenvoudig en onterecht gesteld dat een natuurbegraafplaats niet verenigbaar zou zijn met de natuurfunctie van een natuurnetwerk. Groningen, Gelderland en onlangs ook Drenthe kozen al wel voor een aanpak waarbij natuurbegraven onder voorwaarden mogelijk is binnen het natuurnetwerk. Natuurbegraven biedt juist kansen om natuur te herstellen en vervult een groeiende maatschappelijke behoefte aan een laatste rustplaats in de natuur. Het verbod dwingt inwoners naar andere provincies om in deze behoefte te voorzien. U heeft als Provincie ambitieuze doelen om de unieke natuur en biodiversiteit in Limburg te behouden door deze te beschermen, met zorg te beheren en waar nodig herstelmaatregelen te nemen. Juist voor gebieden die nog moeten worden omgevormd of hersteld, is vaak geen provinciaal budget beschikbaar. Particulier gefinancierd initiatief kan helpen om provinciaal natuurbeleid te realiseren. Voorzitter, ik kom tot een afronding. Maak maatwerk en een gebiedsgerichte aanpak mogelijk. Beoordeel op feitelijke onderzoeken en ecologische impact. Deze aanpak beschermt de natuur en biedt ruimte voor wat aantoonbaar werkt: natuur die mensen uitnodigt te recreëren, elkaar te ontmoeten en, wanneer de tijd gekomen is, een laatste rustplaats te vinden. Multifunctioneel ruimtegebruik, meer natuur en biodiversiteit, zonder SNL-vergoeding, gedragen door de samenleving zelf. Schrap het uitsluiten van natuurbegraafplaatsen. Kies voor het benutten van kansen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Nugteren. Ik kijk even naar de commissie. Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel, mevrouw Nugteren, voor het inspreken. Waarom is de vestiging in de groenblauwe landbouwzone voor uw organisatie niet altijd een volwaardig alternatief?

Mevrouw Nugteren: De aanwijzing van de groenblauwe landbouwzone als alternatief voor natuurbegraafplaatsen is zeker een heel mooie aanvulling op natuurbegraafplaatsen in het natuurnetwerk. De aanwijzing van de mogelijkheid om natuurbegraafplaatsen in de groenblauwe landbouwzone toe te passen zou alleen niet op voorhand een uitsluiting binnen het NNL tot gevolg moeten hebben. Dat heeft vooral ook te maken met de werking van het 'nee, tenzij'-principe, zoals ook de Omgevingswet dat voorschrijft. Dus pas dat ook consequent toe.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik kom even terug op de zienswijze. U heeft een zienswijze ingediend. Begreep ik het goed dat er met de zienswijze niets is gedaan of dat u geen antwoord heeft gekregen? Dat was me niet helemaal duidelijk vanuit uw betoog.

Mevrouw Nugteren: We hebben wel degelijk antwoord gekregen. De reactie in de Nota van Zienswijzen is gegeven op de zienswijze, maar zonder onderbouwing wordt de zienswijze terzijde geschoven met de mededeling dat natuurbegraafplaatsen niet verenigbaar zouden zijn met de natuurfunctie van het natuurnetwerk.

De voorzitter: Dank u wel. Dank u wel, mevrouw Nugteren. U kunt weer plaatsnemen. Dan geef ik graag het woord aan de heer Speulman namens de Branchevereniging Natuurbegraven.

De heer Speulman: Goedemorgen. Ja, ik kom voor hetzelfde onderwerp. Ik sta hier met drie petten op, namens de particuliere grondbezitter in Limburg, namens BRANA, de branchevereniging voor echte natuurbegraafplaatsen, en Natuurbegraafplaats Van Waarde, mijn eigen organisatie. Vanuit het Limburgs grondbezit wil ik eerst een punt maken. Waarom zou u een onnodig en ineffectief verbod aan de bestaande regels toevoegen in plaats van een oplossing zoeken met de grondeigenaren zelf? Het is voor particuliere grondeigenaren echt van belang dat in overleg naar een oplossing wordt gezocht. Het punt waar we hier voor staan betreft artikel 8.2, lid 2, van de voorliggende wijzigingsverordening. Wederom, het gaat om het categorisch uitsluiten van natuurbegraven binnen NNN-gebied. Het is niet heel erg duidelijk – de vraag werd net al gesteld – waarom nou specifiek ... Het antwoord was op de zienswijze: het is niet verenigbaar met het NNN. In artikel 8.4 en 8.5 verderop in de verordening wordt juist een mogelijkheid geboden om wel specifiek elk initiatief te toetsen aan de natuurwaarde en de meerwaarde. De vraag is dus: waarom wordt natuurbegraven hier expliciet verboden ... Trouwens, er staat ook iets in over trainingsvelden en voedselbossen, zorgvuldig getoetst. Dus het is een beetje een willekeurig artikel, naar onze beleving. In de beantwoording op de zienswijze geeft GS dus aan dat zij ervan overtuigd is dat natuurbegraven en natuur elkaar kunnen versterken, mits dit op de juiste locatie en onder de juiste voorwaarden plaatsvindt. Vervolgens trekt ze echter de conclusie dat natuurbegraven en het natuurnetwerk elkaar zeker kunnen ondersteunen, maar dat dit niet verenigbaar is met de natuurfunctie van het natuurnetwerk. Wij vinden dat een beetje een vreemde zin. Hoe kan het zo zijn dat u de kwaliteit en de kansen ziet en het tegelijkertijd toch gaat verbieden. Als voorbeeld: een groot deel van ons NNN in Nederland, ook in Limburg, bestaat uit droog bos met een productiefunctie. Dat zijn bossen met vaak een monotone opstand van fijne spar, Douglas of grove den. Op het moment dat wij natuurbegraven daar als financiële drager kunnen toevoegen, kunnen we het bos omvormen en kunnen we de houtfunctie eruit halen. Dan wordt geen hout meer geoogst en kunnen we de natuurwaarde gaan

verhogen. Waarom zouden we deze kansen laten liggen? Sterker nog, waarom zouden we de bevoegdheid bij de centrale en decentrale ambtenaren weghalen om deze kwaliteitswinst te beoordelen? BRANA-leden laten zien dat natuurbegraven aantoonbaar kan bijdragen aan natuurontwikkeling, juist omdat de natuur er beter van wordt. Andere Provincies zien die kansen wel. Neem Gelderland, waar natuurbegraven bijdraagt aan het omvormen van zwakke bossen met een monocultuur, of de provincie Utrecht, waar expliciet natuurbegraven wordt genoemd bij nog in te richten NNN-gebied. Als u het mij vraagt is dat de essentie van het NNN: robuuste, diverse natuur die niet alleen beschermd wordt, maar ook sterker wordt. Natuurbegraven is bovendien een maatschappelijke behoefte. Het biedt mensen een laatste rustplaats in harmonie met de natuur. Het biedt een instandhoudingsmodel waarbij natuur niet voor even, maar tot in de lengte der dagen kan worden beschermd. Ik vraag u daarom met klem: sluit deze mogelijkheid niet op voorhand uit. Kies niet voor een generieke uitsluiting, maar voor een zorgvuldige toetsing. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Speulman. Ik kijk even rond om te zien of er nog vragen zijn. Nee. Dan kunt u gaan zitten. Dan geef ik het woord aan de heer Van Dijck namens de LLTB.

De heer Van Dijck: Geachte voorzitter, geachte leden van de commissie. Mijn naam is Peter van Dijck en ik spreek in namens de Limburgse Land- en Tuinbouwbond. Boeren en tuinders houden Limburg gezond. Zij produceren ons voedsel, beheren het landschap en dragen bij aan economie en leefbaarheid. Om dat te kunnen blijven doen, hebben zij beleid nodig dat niet alleen op papier klopt, maar ook in de praktijk werkt. Vanuit die praktijk geef ik u graag drie punten mee. Allereerst de vrijkomende agrarische bebouwing. De Provincie verwacht dat de ruimte die ontstaat door vrijkomende agrarische bebouwing voldoende plek biedt aan ondernemers die willen starten of verplaatsen. In de praktijk zien we iets anders. Hoewel de LLTB hergebruik steunt waar dat mogelijk is, blijkt een locatie die alleen op papier vrijkomt in de praktijk lang niet altijd geschikt of beschikbaar. Veel stoppende agrariërs blijven op hun werk wonen en gebruiken hun gebouwen voor opslag, verhuur, loonwerk of camperstalling. Andere erven zijn door hun ligging, omvang, ontsluiting of nabijgelegen functies ongeschikt. Zo ontstaat een papieren voorraad die niet op de markt komt of die niet bruikbaar is. De feitelijke beschikbaarheid moet het uitgangspunt zijn en niet het aantal locaties op de kaart. Laat de Provincie daarom werken met een actuele inventarisatie van daadwerkelijk beschikbare en geschikte locaties. Leg ook vast wanneer een locatie als beschikbaar geldt. Als een locatie ontbreekt, moet nieuwvestiging of verplaatsing mogelijk blijven. Zo beschermen we landbouwgrond zonder toekomstbestendige bedrijven op slot te zetten. Mijn tweede punt betreft de stallendeadline van 1 januari 2030. Veehouderijen die onder deze regeling vallen, moeten vanaf die datum voldoen aan de maximale ammoniakemissie per dierplaats. De hardheidsclausule biedt slechts individueel maatwerk en past niet bij de omvang van het probleem. Veel melkveehouders lopen tegen dezelfde obstakels aan: vastlopende vergunningverlening, onzekerheid over stikstofruimte, onduidelijkheid over technieken en daardoor financieringsproblemen. Zonder vergunning kan een ondernemer zijn stal niet aanpassen. Zonder bewezen techniek is een grote investering onverantwoord. Zonder beleidsmatige zekerheid stapt ook die financier er niet in. Dit zijn geen uitzonderlijke persoonlijke omstandigheden voor een enkeling. Het zijn in de praktijk structurele uitvoeringsproblemen die een groot deel van de sector direct raken. Een hardheidsclausule kan een collectief probleem niet oplossen. Ondernemers hebben behoefte aan een haalbaar en financierbaar transitiepad en niet aan honderden afzonderlijke procedures. Mijn derde en laatste punt gaat over de glastuinbouw en energieopslag. De verordening behandelt glastuinbouwgebieden anders dan reguliere bedrijventerreinen als het gaat om batterijsystemen en energieopslag. In een glastuinbouwontwikkelingsgebied gelden aanzienlijk meer voorwaarden. Dit is opmerkelijk en bovendien een gemiste kans. Glastuinbouwgebieden zijn energieclusters waarbij duurzame opwek,

warmtekrachtkoppeling en elektrificatie samenkomen. Opslag kan pieken opvangen, vraag en aanbod beter afstemmen en netcongestie verminderen. Dan is het te beperkt om een zelfstandig batterijsysteem als commercieel ruimtegebruik te beschouwen. De LLTB vraagt niet om ieder systeem overal toe te staan. Wij vragen om een passend afwegingskader voor glastuinbouwontwikkelingsgebieden. Neem daarbij de relatie met de bedrijven, de bijdrage aan het lokale energiesysteem, brandveiligheid, landschappelijke inpassing en de rol van de netbeheerder mee. Wij vragen Provinciale Staten om te onderzoeken of voor glastuinbouwontwikkelingsgebieden een passend en toekomstgericht afwegingskader kan worden ontwikkeld om tuinders de ruimte te bieden een deel van de oplossing te zijn voor het overvolle elektriciteitsnet. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Dijck. Ik kijk even naar de commissie om te zien of er vragen zijn aan de heer Van Dijck. Nee. Dan kunt u inderdaad weer plaatsnemen. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Steens, die op persoonlijke titel insprekt.

Mevrouw Steens: Dank u wel. Fijn dat ik hier vandaag mag inspreken. Geachte commissieleden, ik ben Indira en ik spreek vandaag in omdat ik mij grote zorgen maak over het gebruik van Beaumix bij de A2-verbreding, in het bijzonder over de voorgestelde toevoeging van artikel 17.6, overgangsbepaling grondwater: bouwstoffen, aan de omgevingsverordening. Het lijkt misschien maar een heel klein onderdeel van een heel omvangrijke wijzigingsverordening, maar het kan voor de bescherming van het Limburgse grondwater en drinkwater wel enorme gevolgen hebben. In de nieuwe omgevingsverordening wordt het gebruik van bodemas, waaronder Beaumix, in grondwaterbeschermingsgebieden in feite verboden, maar het toegevoegde artikel maakt daar een uitzondering op. Als het gaat om een infrastructuurproject waarvoor de vergunningsaanvraag al is ingediend voordat het nieuwe verbod in werking treedt, geldt het verbod niet. Het gaat daarbij op dit moment om één concreet project en dat is de verbreding van de A2. Dat is een probleem, want Beaumix bevat veel schadelijke stoffen en er bestaat onzekerheid over welke stoffen onder welke omstandigheden kunnen uitlogen en wat de effecten zijn op langere termijn. Bovendien waarschuwde de ILT zelf al eens dat het niet gegarandeerd is dat het gebruik van Beaumix geen milieurisico's oplevert. Het gebruik van Beaumix in grondwaterbeschermingsgebied zou dus enorme risico's met zich meebrengen voor de kwaliteit van het grondwater en ook onze drinkwatervoorziening. Het gebruik van Beaumix bij de A2 is vanaf het begin al omstreden. In 2024 heeft Provinciale Staten zelf zich hier al eens over uitgesproken. Toen is met een zeer ruime meerderheid de motie 'Geen Beaumix in Limburg' aangenomen. Daarin heeft PS zich uitgesproken voor het maximaal strikt toepassen van het voorzorgsbeginsel bij een vergunningsaanvraag voor bodemmassen in grondwaterbeschermingsgebied. Boskalis en Rijkswaterstaat wisten dus al lange tijd dat het gebruik van Beaumix bij de A2 maatschappelijk en politiek zeer omstreden was en dat Limburg strengere regels overwoog. Er was dus voldoende aanleiding en voldoende tijd om rekening te houden met strengere regelgeving en een alternatief plan te maken. Een overgangsregeling voor dit project is dus echt niet nodig. Daarbij heeft Boskalis er zelf voor gekozen om Beaumix te gebruiken, terwijl al lang duidelijk was dat dit omstreden is. Dat valt wat ons betreft onder het ondernemersrisico, want van een miljardenbedrijf als Boskalis kan redelijkerwijs wel verwacht worden dat het waar nodig een alternatief plan kan maken. Dat kan zeker geen reden zijn om voor dit project een uitzondering te creëren op regels die bedoeld zijn om ons grondwater en drinkwater te beschermen. Volgens een woordvoerder van de Provincie is deze uitzondering toegevoegd vanuit het oogpunt van behoorlijk bestuur en transparantie, maar volgens mij is dit juist een ondermijning van transparant bestuur, want als deze uitzondering vanaf het begin onderdeel was geweest van de ontwerpverordening, dan hadden wij als burgers of organisaties daar een zienswijze over kunnen indienen. Nu wordt zo'n ingrijpende uitzondering pas na die procedure toegevoegd, zonder dat daar in een zienswijze om is gevraagd.

Daarmee wordt burgers en organisaties de mogelijkheid ontnomen om zich daarover uit te spreken. Ik ga afsluiten. Als Provinciale Staten deze wijziging vaststelt, wordt dus een overgangsbepaling gecreëerd waardoor juist het meest omstreden lopende project buiten de strengere bescherming van grondwater en drinkwater kan vallen. Dat is moeilijk te verenigen met behoorlijk bestuur en consistent bestuur, maar vooral ook met het voorzorgsbeginsel, waar Provinciale Staten zichzelf al zo nadrukkelijk voor heeft uitgesproken.

De voorzitter: U gaat afsluiten?

Mevrouw Steens: Ja, ik ga afsluiten. Wanneer er risico's bestaan voor de bescherming van grondwater en drinkwater, dan hoort de Provincie maximale zorgvuldigheid te betrachten en niet via een overgangsbepaling alsnog ruimte te creëren voor het gebruik van tienduizenden tonnen omstreden Beaumix in een grondwaterbeschermingsgebied. U heeft in 2024 al laten zien dat de bescherming van het Limburgse grondwater een onderwerp is waar Provinciale Staten gezamenlijk verantwoordelijkheid voor kan nemen. Ik vraag u om die goede lijn voort te zetten en consequent te blijven bij uw eerdere standpunt. Ons verzoek is dus: schrap artikel 17.6 uit de Wijzigingsverordening 2026. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Als u even blijft staan, dan kijk ik even de commissie rond om te zien of er vragen zijn. Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Dank u wel, voorzitter. Dank u wel, mevrouw. Ik snap uw pleidooi helemaal. Wat dat betreft heb ik geen verduidelijking nodig. Ik ben vanochtend over de A2 hiernaartoe komen rijden en ik zie ze daar druk aan het werk. In hoeverre is uw pleidooi om dit artikel te schrappen mosterd na de maaltijd? Ik bedoel, ligt de Beaumix er al? Zo nauwkeurig ben ik niet op de hoogte van de situatie. Kunt u daar iets meer over zeggen?

De voorzitter: Mevrouw Steens.

Mevrouw Steens: Nee, de Beaumix ligt nog niet in het grondwaterbeschermingsgebied. Het ligt wel daarbuiten, maar voor het grondwaterbeschermingsgebied is een vergunning nodig en daarover gaat dat artikel. Dus u heeft nog de kans om het gebruik van Beaumix in het grondwaterbeschermingsgebied tegen te houden en ik verzoek u ook zeker om dat te doen.

De heer Huizing (RVL): Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Huizing, een tweede vraag.

De heer Huizing (RVL): Ja, sorry, voorzitter, maar de spreker staat rechts naast me, dus ik moet er eventjes aan wennen dat ik via u praat.

De voorzitter: U zit hier al drieënhal jaar. Volgens mij doen we dat altijd. U had nog een vraag?

De heer Huizing (RVL): Nee, dat was het.

De voorzitter: Dan verzoek ik mevrouw Steens weer plaats te nemen op de tribune en geef ik het woord aan de heer Fouraschen. O, excuus. Excuus. Mevrouw Boven had nog een vraag. De vraag

aan mevrouw Steens is of zij nog even terug wil komen. Die had ik even over het hoofd gezien. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja. Ik had nog een vraag. U zegt: geen Beaumix. Maar volgens mij staat nu in de verordening, buiten die uitsluiting, niet dat er geen Beaumix gebruikt mag worden, maar dat er voorzorgsmaatregelen moeten worden genomen om te zorgen dat die Beaumix niet kan uitstromen. Is dat dan wel voldoende wat u betreft? Het artikel dat wel zorgt dat er minder gebruik van Beaumix gemaakt gaat worden; dat staat er niet. Er staat niet dat geen Beaumix gebruikt mag worden.

De voorzitter: Mevrouw Steens.

Mevrouw Steens: Precies. Het gaat meer algemeen over bodemassen en niet per se alleen over Beaumix. Als er een techniek zou zijn waardoor het zeker is dat geen uitloggen plaatsvindt, dan zou dat kunnen werken, maar volgens mij is dat op dit moment niet aan de orde.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Nou heeft de heer Franssen toch nog een vraag.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Mag ik ook even inhaken op ...

De voorzitter: Ja, richting de inspreker. Geen reactie op mevrouw Boven.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): O, dan doe ik het toch via de andere kant. Het klopt wat de vorige spreker zei, maar ik heb het artikel namens LOKAAL-LIMBURG gelezen als dat niet specifiek Beaumix wordt uitgesloten, maar dat maatregelen moeten worden genomen. Ik vind het heel onduidelijk in de verordening waar nu de maatregelen moeten worden getroffen om verdere vervuiling of uitspoeling te voorkomen. Hoe heeft u dat gelezen?

De voorzitter: Mevrouw Steens.

Mevrouw Steens: Ik begrijp uw vraag denk ik niet helemaal.

De voorzitter: U kunt hem nog één keer herhalen. Persoonlijk denk ik dat de vraag in lijn ligt met de vraag van mevrouw Boven. Herhaal hem nog maar even.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Laat ik het anders verwoorden: wij als LOKAAL-LIMBURG hebben ook altijd dit item aangehaald. Je ziet nu in de verordening ... Ik heb gisteravond nog vele uren eraan besteed. Dat gaf mevrouw Boven ook al aan. Je ziet dat besproken wordt – ik zou het artikel even moeten opzoeken – dat wanneer een uitbreiding of een toevoeging van bepaalde materialen plaatsvindt, men bepaalde maatregelen dient te nemen. Zo staat het in de verordening. Dat zal mevrouw Boven ook bedoeld hebben. Er worden drie woorden in gebruikt om die uitspoeling of de vervuiling van de waterwin- c.q. grondwateronttrekkingsgebieden te voorkomen. Daar doelde ik op. Als ik het goed begrijp wilt u de Beaumix helemaal niet gebruikt hebben. Maar ik ben benieuwd, stel dat het wel wordt toegepast, hoe u aankijkt tegen de maatregelen die zijn beschreven in de verordening om uitspoeling c.q. vervuiling te voorkomen. Dat is eigenlijk mijn vraag.

De voorzitter: Mevrouw Steens.

Mevrouw Steens: Met de onderzoeken die nu gedaan zijn naar Beaumix kunnen we niet met zekerheid zeggen dat het niet gaat uitspoelen of niet gaat uitlogen. Dus wat ons betreft is het enige echt veilige alternatief gewoon zand gebruiken, wat ook prima kan. Dus laten we in ieder geval in het grondwaterbeschermingsgebied niet het risico nemen om Beaumix te gebruiken met misschien maatregelen waardoor het volgens de labonderzoeken niet zou uitlogen, maar waarbij we in de praktijk niet precies weten wat het doet. Zand is gewoon een prima alternatief dat makkelijk gebruikt kan worden

De voorzitter: Dank u wel. Dan kunt u nu gaan zitten. Dan geef ik graag het woord aan de heer Fouraschen namens het Graetheidecomité.

De heer Fouraschen: Goedemorgen, geachte voorzitter en geachte commissieleden. Mijn naam is Michiel Fouraschen en ik ben bestuurslid van het Graetheidecomité. Het Graetheidecomité is al vijftig jaar bezig met een gezonde leefomgeving, in de ruimste zin van het woord, van het Graetheidegebied. Hiervoor hebben we geregeld overleg met de Provincie, gemeente en bedrijven. Het Graetheidecomité maakt zich grote zorgen over het gebruik van Beaumix in onze provincie. Veel bewoners van de omliggende dorpen van het Graetheidegebied delen onze verontrusting, evenals de waterschappen en het Limburgs drinkwaterbedrijf. Dank dat wij enkele minuten de tijd krijgen om die zorgen bij u kenbaar te maken. Wat is Beaumix? Beaumix is de merknaam van Boskalis voor het eindproduct van huisvuilverbranding uit met name huisvuilverbrandingen in Alkmaar. De algemene term is bodemassen. Letterlijk vertaald staat de naam voor 'mooie mix'. Volgens onze bevindingen is het allesbehalve een mooie mix. Enkele jaren geleden hoorden we alarmerende berichten uit andere Provincies dat er milieu- en gezondheidsproblemen waren na toepassing van bodemas Beaumix. We schrokken dan ook toen we hoorden dat Rijkswaterstaat en Boskalis dat product al aan het toepassen waren als wegfundatie bij de verbreding van de A2. Ook in het gedeelte aan de noordzijde van het Graetheidegebied, waar een groot grondwaterbeschermingsgebied ligt, zou Beaumix worden toegepast. Dat was aanleiding voor ons om nader onderzoek te doen. In de praktijk blijkt er veel onduidelijkheid te bestaan over de kwaliteit van en de eisen die aan Beaumix worden gesteld, daarmee niet doelende op de technische eisen voor toepassing bij infrastructuur, maar wel op eventuele aanwezige zeer zorgwekkende stoffen, zoals pfas en bisfenol A. Hier heb ik een zakje Beaumix, afgenomen bij de A2 aan de Kamer, nabij de plek waar voorheen een prachtig monumentaal pand stond, de Kamerhof. Dit pand heeft inclusief het groen eromheen moeten wijken voor de verbreding. Ik heb hier ook een schone magneet. Met die schone magneet roer ik even in de Beaumix en dan blijft er dus een heleboel aan kleven. U weet zelf dat metalen, althans een groot deel van de metalen, magnetisch zijn. Dit is geen geselecteerd soepje. Het is gewoon weggeschept in het gebied van de Kamer. Er zijn willekeurig een paar schepjes genomen en in een emmertje gedaan. Dit terwijl je zou verwachten dat alle metalen voor hergebruik eruit gehaald zijn. Onderzoek naar welke stoffen nog meer achterblijven in die zogenoemde mooie mix moet nog plaatsvinden, reden voor het Graetheidecomité om twee keer een bezoek te brengen aan de WASH-productielocatie. Beaumix wordt in grote hoeveelheden geproduceerd bij WASH, een dochtermaatschappij van Boskalis. Deze ligt direct naast de huisvuilverbrandingscentrale in Alkmaar. Het is een indrukwekkende installatie, die, zo werd aangegeven, regelmatig wordt aangepast en gemoderniseerd. Om veiligheidsredenen kregen we geen toegang tot de breker en de scheider. Ook mochten er nergens foto's gemaakt worden. Bij de huisvuilcentrale in Alkmaar, de leverancier van de bodemassen aan WASH, wordt per jaar circa 8 miljoen ton huishoudelijk afval verwerkt. Daarvan blijft 1,3 miljoen ton aan bodemassen over. Deze bodemassen worden bij WASH na scheiding van nog bruikbare stoffen, zoals metalen en dergelijke, verwerkt tot Beaumix. Bij WASH ...

De voorzitter: Mijnheer Fouraschen, gaat u afronden?

De heer Fouraschen: Ja, ik ga afronden, ja. Bij WASH liggen meerdere grote hopen van 10.000 ton Beaumix. Tijdens ons bezoek vonden we metaaldeeltjes, resten van batterijen, vapes en microplastic tussen en op de hopen. Boskalis en Rijkswaterstaat kunnen niet garanderen dat er geen schadelijke stoffen in de gebruikte en nog te gebruiken Beaumix zitten. Er kan geen andere conclusie zijn dan dat Beaumix in zijn huidige samenstelling ongeschikt is om te gebruiken overal waar zeer zorgwekkende stoffen kunnen uitloggen, zeker in ons aller grondwatergebied. Een gedegen, onafhankelijke wetenschappelijke analyse op schadelijke en zeer zorgwekkende stoffen dient hoognodig te gebeuren. De slager mag hierbij niet zijn eigen vlees keuren. Wij doen dan ook een dringend beroep op GS om geen vergunning voor gebruik van Beaumix te verlenen. Ik dank u voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Fouraschen. Ik wil de tribune verzoeken om niet te reageren, tenminste, niet luidkeels. U mag er wel over denken, maar niks doen. In stilte, zoals in de kerk. Ik kijk even naar de commissie. Zijn er vragen aan de heer Fouraschen? Nee. Dan verzoek ik u weer op de tribune plaats te nemen en dan geef ik als laatste het woord aan de heer Loef namens de Vereniging Huisvesting Internationale Medewerkers.

De heer Loef: Vier minuten. Dat is een uitdaging voor mij, weten de mensen in deze zaal die mij kennen. Excuses op voorhand. Geachte voorzitter, geachte commissieleden. In een ideale wereld zouden we hier vandaag niet over hoeven te praten. In een ideale wereld zouden er voldoende betaalbare woningen voor starters, voor u en voor mijn kinderen zijn en voor de mensen die huis en haard verlaten hebben om hier te komen werken, mensen met wie wij in Nederland erg blij zijn, omdat ons dagelijks leven er anders heel anders uit zou zien. In een ideale wereld zou het scheiden van wonen en werken allang zijn gerealiseerd. Het goede nieuws is dat u die ideale wereld vandaag wel een stapje dichterbij kunt brengen. Ik sta hier als directeur van de Vereniging Huisvesting Internationale Medewerkers, kwartiermakend directeur om precies te zijn, want de vereniging is nog niet zo lang geleden opgericht. De vereniging is opgericht door alle ketenpartijen die nodig zijn om voldoende betaalbare huisvesting voor internationale medewerkers te ontwikkelen. Het gaat om professionele huisvesters, bonafide uitzenders, bonafide werkgevers die huisvesting aanbieden en alle partijen die zich er verantwoordelijk voor voelen om dat goed te organiseren. Maar ik sta hier ook als een man die met een Poolse vrouw getrouwd is en weet hoe snel de economie zich daar ontwikkelt en hoe er in Polen over Nederland wordt gedacht als werkland. Ik sta hier dus ook oprecht met zorg. Het raakt me ook oprecht hoe we in Nederland met het thema arbeidsparticipatie omgaan, hoe we over dit soort mensen praten en ook waar we 'ze' wel en niet willen, als een soort rariteit en niet als mens. U wilt wonen op bedrijventerreinen uitbannen, sterk beperken. Dat klinkt wel goed, wonen in kernen en werken op bedrijventerreinen. Dat doen ook veel internationale medewerkers. 60% van de woonruimte die gecertificeerd is door de Stichting Normering Flexwonen zit in binnenstedelijk gebied. Maar waar gaan de nieuwkomers tegenwoordig naartoe, als er binnenstedelijk geen ruimte meer is? Waar gaan de mensen naartoe die hier kort komen voor slechts een paar maanden werk? Stelt u zich voor, u gaat naar Tsjechië om daar te werken. Gaat u daar op zoek naar gemeubileerde woonruimte in een woonwijk, als u het al kunt vinden met de taalproblemen die er zijn, of zou u dan toch liever gebruikmaken van een appartement dat voor u geregeld is en waar u samen met landgenoten of andere mensen uit het buitenland tijdelijk fijn samen kunt verblijven, in een goed georganiseerde accommodatie, van alle gemakken voorzien, met 24/7 beheer, zelfs als het op een bedrijventerrein is, waar het geen gezondheidsschade oplevert? Ik zou wel weten wat ik zou denken als mijn zoon of dochter tegen mij zou zeggen: pap, ik ga voor een paar maanden in het buitenland werken. Niet voor niets heeft Emile Roemer in zijn rapport 'Arbeidsmigranten, geen

tweederangsburgers' dit soort accommodaties als goede voorbeelden omschreven en niet voor niets heeft het ministerie van Volkshuisvesting deze als best practices benoemd. Dit soort locaties staan vaak aan de rand van industrieterreinen, omdat het niet anders kan. Ik herhaal, omdat het niet anders kan. Ik benadruk dat huisvestingslocaties op en naast dit soort bedrijventerreinen goed zijn, goed zijn voor de korte duur dat mensen hier werken, voor de internationale medewerkers die hier voor het eerst komen voor een korte periode seizoenswerk. We zijn het hun ook verschuldigd om ons als goed gastheer te gedragen. Vele voorbeelden van dit soort locaties zijn er in Nederland: tijdelijke verblijfslocaties voor tijdelijke huisvesting van mensen die hier tijdelijk werken. Waarom zou Limburg een uitzonderingspositie innemen? Alleen al in Limburg verblijven er duizenden arbeidsmigranten op dit soort locaties. En: naar alle tevredenheid voor velen. Natuurlijk niet voor iedereen, maar voor velen wel, voor arbeidsmigranten zelf, voor omwonenden, voor bedrijven, voor gemeenten. Waarom zou je dit willen afschaffen of wil je dat beperken? Wat dan? Wat is een passend alternatief voor deze mensen? De vraag naar deze mensen blijft voorlopig bestaan. De industrie zal niet veranderen. Productiviteitsverhoging zal er komen, maar niet in die snelheid waarmee we de belasting op de woonkernen kunnen ontlasten. Hoe voorspelbaar is het als het verboden wordt dat malafide verkamerde huisvesting zal toenemen, de woningmarkt krappere zal worden waar hij al heel krap is en de onrust in dorpen en wijken verder zal toenemen? Willen we dit al die mensen, niet alleen de mensen uit het buitenland, aandoen? Neem geen rigoureuze besluiten. Dat is slecht voor deze mensen, slecht voor de starters op de woningmarkt, slecht voor de sociale cohesie in de steden en Limburg-onwaardig. Geen misverstand, ik begrijp het heel goed, maar het is niet realiseerbaar van vandaag of morgen. Stel dat u toch besluit wat u wellicht voornemens bent om te gaan besluiten. Geef dan de ruimte om de bestaande locaties in vijftien jaar af te bouwen. In een ideale wereld bespreken we dit soort dingen niet. Ik sta hier nu wel, niet in de verwachting dat u kunt toveren, maar wel in de overtuiging dat u degene bent die door uw besluit veel mensen veel ellende kunt besparen. Ik wens u toe dat u verstandige besluiten neemt vandaag. Zorg voor goed beleid en doe dat met beleid. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loef. Ik zie meerdere vingers. Ik begin bij de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Dank voor het inspreken. Ik heb een vraag. Het probleem dat voorligt, waar u over spreekt, is iets wat ons is overkomen door een slecht systeem de afgelopen twintig, dertig jaar. Nu vraagt u aan ons om een besluit te herzien dat voorligt, omdat het lastig is voor de markt, voor de sector. In hoeverre moet de sector vooraf gaan nadenken over het uitbreiden en nog meer binnenhalen van internationale werknemers of gastarbeiders, zoals ze vroeger heetten, om het probleem niet nog groter te maken dan het nu al is?

De heer Loef: Ik deel uw visie. Emile Roemer heeft vijf jaar geleden zijn advies uitgebracht aan de Kamer. De Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen heeft een advies uitgebracht. Er ligt een heel duidelijke visie vanuit die commissie: waar willen we met Nederland naartoe, bedrijfseconomisch gezien? Mijn overtuiging is: werk volgt de economische ontwikkeling. Op welke manier kijken we naar onze economische omgeving? Als die omgeving werk vraagt, zullen er mensen komen. Voor onze sector – dan vertegenwoordig ik dus huisvesters, uitzenders en werkgevers – geldt: er is vraag naar het werk dat zij bieden. Zolang de productiviteitsstijging niet toeneemt, zal de vraag er blijven. Ik ben het met u eens: dat gebeurt ook in de sector, gebeurt ook binnen onze vereniging en ook in andere functies waar ik zat. Er zijn heel veel bonafide partijen, maar vergeet niet dat er ook heel veel mensen zelfstandig naar Nederland komen. Als ik in Polen de economische ontwikkeling zie, die sky high gaat ... Dat is echt enorm. Je hoeft niet meer naar Nederland te komen. Als je daar wil werken, kun je daar werken. De minder kansrijke mensen blijven naar Nederland komen. Als we niet uitkijken, we niet

goed voor deze mensen zorgen en ook niet investeren in het mogelijk maken dat sectoren een productiviteitsstijging realiseren, dan is er geen plan de campagne. Dan zijn we brandjes aan het blussen. Dan sta ik hier volgende maand of over twee maanden weer. Dan bent u er nog steeds mee bezig. Er moet een langetermijnvisie komen: waar willen we bedrijfseconomisch naartoe?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. U had het net over mensen die hier wellicht voor een paar maanden komen werken. Er wordt juist ook onderscheid gemaakt tussen mensen die hier korter dan een jaar en mensen die hier langer dan een jaar zijn. Die afspraken moeten ook nog gedeeltelijk worden uitgewerkt. Kunt u iets preciezer aanwijzen waarom dit toch nog onvoldoende zou zijn om dit op een goede manier te organiseren?

De heer Loef: Wat ik merk in mijn rol de afgelopen jaren is dat in het gesprek de vraag die u nu stelt, dus hoe we dat in samenwerking publiek-privaat met elkaar kunnen doen ... Een jaar is lang. We hebben ook tegen onze leden gezegd en dat zeggen ook onze leden van de uitzendbranche: als je een jaar in Nederland bent, is het eigenlijk niet meer logisch dat iemand tijdelijk hier is, werkt. Dan zou er doorstroom moeten zijn naar vaste dienstverbanden en andere situaties. Als we het hebben over kort of middellang ... Dan kun je twisten over een maand. Negen maanden tot een jaar is kort, maar dan is het korte er wel af.

De voorzitter: Oké. Mevrouw Schuuring, een vervolgvraag?

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, maar dat is toch juist precies wat er in deze verordening staat, dat als mensen langer dan een jaar blijven, ze inderdaad gezien worden als mensen die hier wonen en dus ook hier op een bredere manier meedoen in de samenleving?

De heer Loef: Waar het ons ook om gaat, als ik kijk naar de stukken, is dat als mensen hier korter zijn zoveel belemmeringen worden opgeworpen dat het bijna onmogelijk is om deze mensen op de locaties die er zijn, of op de locaties waar plannen voor bestaan, te huisvesten.

De voorzitter: Oké. Mijnheer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Ja, dank u wel. Kunt u verder toelichten wat u denkt dat de gevolgen zijn als deze regeling in de praktijk wordt uitgevoerd, bijvoorbeeld qua huisvesting, werkgelegenheid of economie?

De heer Loef: Ja, wat ik al zei: de vraag naar deze mensen, de economie, het economische leven in deze gemeente of deze provincie, blijft zoals die de afgelopen tijd was. De vraag naar mensen blijft. Onze ervaring is dat er dan heel veel omwegen worden gezocht, schimmige wegen ... We krijgen binnenkort de nieuwe certificeringsplicht voor uitzendbureaus. Dat is een mooie regeling. Maar ik weet ook dat wanneer een opdrachtgever zijn product moet leveren, mensen nodig heeft en die niet kan vinden, hij alles doet, ook vanuit lijfsbehoud, om andere wegen te bewandelen om die mensen wel te krijgen. Malafide werkgevers met verkeerde intenties als opdrachtgever, met malafide uitzenders die daarbij aansluiten. Dan behoud je circuits die gesloten blijven, waar je nooit doorheen komt. Je moet met elkaar daar een aanpak voor kiezen, publiek-privaat, om daardoorheen te prikken. Anders gaat ook zo'n nieuwe regeling van het certificeren van uitzendbureaus niets oplossen. Dus ik deel uw zorg, heel terecht. Daar is er onvoldoende aandacht voor. Iedereen denkt met de maakbaarheid: we

hebben een nieuwe regel. Ik heb gisteren een column geschreven. In een nieuwe regel kan je niet wonen en daarmee is er ook niet direct nieuwe bescherming.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. U haalt eigenlijk het dilemma aan waar deze verordening naar kijkt. Dat speelde trouwens ook bij de vorige sprekers. Het zijn altijd keuzes die je maakt. Bedrijventerreinen zijn natuurlijk op de eerste plaats bedoeld voor het vestigen van bedrijven. Wonen moet je als het kan scheiden van bedrijventerreinen. Op het moment dat wij massaler – ik zal het niet overdrijven – gaan wonen op bedrijventerreinen, dan komt natuurlijk direct de ruimte vraag waar je nieuwe bedrijventerreinen moet gaan plaatsen. Verder meen ik dat nogal wat tijdelijke vergunningen voor tijdelijke huisvesting zijn verleend. In hoeverre heeft uw organisatie of in hoeverre hebben de leden van uw organisatie ook geanticipeerd op de tijdelijkheid van vergunningen? Wat wel vaststaat is het einde van een tijdelijke vergunning. Hoe bent u daarmee omgegaan?

De heer Loef: Als ik het nog verder preciseer hebben we het over twee soorten tijdelijkheid. We hebben het over tijdelijkheid van de omgevingsvergunning en binnen de omgevingsvergunning nog een keer over de mogelijke tijdelijkheid van het maximale verblijf door gezondheidsomstandigheden. En we hebben de tijdelijke huurovereenkomsten, waar vandaag een internetconsultatie voor sluit, waarbij het gaat om een tijdelijke huurovereenkomst appellerend aan wonen en het logies dat daarvoor zit. In uw besluiten zie ik dat u ook logies aanmerkt als wonen. Het is ook maar net hoe je daarnaar kijkt. Logies geeft aan dat het gaat om verblijf. Doordat u in uw maatregel nu aangeeft dat logies verblijf wordt, krijgt ook hier straks iedereen in deze provincie een heel vervelende, rare discussie over de vraag: hoe grijpt het omgevingsrecht nu in in privaat huurrecht en hoe komen de regels uit het rapport van Emile Roemer in het bouwbesluit te staan? Je krijgt een heel diffuse mix aan regels, waar het niet helderder op wordt, waarmee uiteindelijk het investeringsklimaat voor ondernemers die wel willen investeren afneemt, waarbij ze zich terugtrekken van deze markt, zich gaan bemoeien met statushouders en asielzoekers, omdat daar veel minder regels voor zijn, even heel plat gezegd, en de arbeidsmigrant onderbelicht blijft. De arbeidsmigrant gaat waarschijnlijk, omdat de vraag wel bestaat, ergens in uw provincie in een huis wonen, verkamerd of onverkamerd. Er gaat sociale onrust ontstaan en de ontwrichting wordt groter. Dus ik denk dat heel veel blokjes gaan omvallen, waar deze provincie last van krijgt, als je niet op voorhand ook vanuit uw perspectief bekijkt hoe we dit met elkaar zouden kunnen oplossen. Het dilemma is enorm. Het speelt niet alleen hier, maar landelijk ook. Ik bedoel dan dat je publiek-privaat moet kijken hoe je dit kunt oplossen. We hebben elkaar namelijk hard nodig.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loef. Ook aan u het verzoek om op de tribune plaats te nemen en de microfoon uit te zetten. Dat is wel zo handig, want er kunnen niet meerdere microfoons tegelijkertijd aan staan. O, wacht. U had nog een vraag? O nee, sorry. Er was hier even wat verwarring. U heeft iets van uw 10.000 stappen voor vandaag al gehaald. Dan waren dat de sprekers.

3 G-26-020 Statenvoorstel inzake vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg, brief GS van 10-07-2026 (GS DOC-00959495)

De voorzitter: Dan gaan we nu naar het Statenvoorstel. Er is wel een vraag. Oké. Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Niet zozeer een vraag, maar meer een ordevoorstel aan u en aan mijn collega's. Ik krijg namelijk net het bericht dat mijn vader heel erg slecht ligt. Mijn vraag is of ik als eerste zou mogen spreken, zodat ik daarna kan gaan.

De voorzitter: Ik denk dat de commissie dat wel kan honoreren. Ja? Oké. Dan gaan we naar het Statenvoorstel inzake het vaststellen van de Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg. Zoals u weet, is de basis daarvoor al heel lang geleden gelegd. Dat heeft uiteindelijk geresulteerd in de omgevingsvisie die we op 8 mei hebben besproken, de POVI, die ook door u als Staten in meerderheid is vastgesteld. Op 25 september is er het vervolg, met het vaststellen van de bijbehorende verordening, waarin een en ander ook juridisch wordt verankerd. U bent daar uiteraard al heel lang bij betrokken, met name ook via de werkgroep rondom de omgevingsvisie. Maar u heeft ook altijd gedurende het hele proces bij de ambtelijke organisatie kunnen aankloppen voor informatie. U heeft vragen gesteld. We hebben op deelonderwerpen besprekingen in de commissie hier gehad. Last but zeker not least, hebben heel veel partijen buiten zich ook enorm tegen dit hele dossier aan bemoeid, hebben meegelezen, hebben geadviseerd, hebben ingesproken, hebben zienswijzen ingediend. Kortom, het is echt een proces waar heel veel partijen heel veel energie in hebben gestoken, waar ook de ambtelijke organisatie heel veel energie in gestoken heeft. Ik denk dat dit misschien wel een moment is – de Statenvergadering is daar wellicht wat minder geschikt voor – om al die partijen in dit huis, uzelf, maar ook al die partijen daarbuiten, te danken voor het vele werk dat ze daar de afgelopen periode in gestoken hebben. Ook al gaat het misschien niet voor iedereen opleveren wat hij of zij graag zou willen, het is in elk geval wel een heel intensief proces geweest om tot dit document te komen. We gaan dit Statenvoorstel in twee termijnen behandelen, tien minuten per fractie, als u dat wil. De mogelijkheid bestaat ook om met twee woordvoerders per fractie te spreken, als u dat wil. Hadden ze dat moeten aanmelden? Nee. Dat hoefde niet. Dus u hoeft geen pijn in de buik te krijgen, van: shit, ik ben wat vergeten. Dat hoeft niet. Ik ga beginnen bij de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Dank u wel, collega's. De verwachtingen zijn hooggespannen en de belangen om te dienen zijn groot. De vraag is dan ook: hoe gaat ons mooie Limburg van de POVI en ook van dit document het meeste profijt hebben? De Provinciale Omgevingsvisie, ofwel POVI, alsook deze bijbehorende Omgevingsverordening Limburg, of OVL, zijn de twee documenten waar het langst aan is gewerkt deze periode en waar iedereen het meest van heeft kunnen vinden. Het document is weer een dikke 200 pagina's, maar toch best leesbaar en compleet. Maar, voorzitter, niet zonder dat het vragen oproept in deze zaal. Het zou ook geen goed teken zijn wanneer we dit tot een hamerstuk zouden verklaren. Maar waar te beginnen? Bouwen in een hoogwaterrisicogebied. Dat is mijn eerste punt. We lezen namelijk dat de H5-motivatieplicht naar aanleiding van amendement 211 naast de instructieregels voor H2 tot en met H4 wel netjes in de tekst staat, maar nog niet in het DSO kan worden verwerkt. De zin 'zal pas in werking treden na vaststelling door GS op een nog nader te bepalen tijdstip' is mij wat te vaag, voorzitter. Mijn verzoek aan het College is dan ook om in de tekst concreter aan te geven over hoeveel weken of maanden de juiste kaartlagen en bijbehorende informatie in het systeem verwerkt zullen zijn en dat PS geïnformeerd zal zijn. Dan iets anders, voorzitter. Gedeputeerde Theuns heeft nog geen kinderen, maar stelt u zich eens voor dat dat wel het geval is en dat we voor dit voorbeeld de basis- en middelbare schooltijd overslaan en zijn zoon of dochter gaat studeren. Een studentenkamer betalen gebeurt op eigen kosten, dus dan blijven de kamers met minimale vereisten over om uit te kiezen. Het wordt dan een gedeelde woonkamer, keuken, badkamer en wc, maar wel met een eigen slaapkamer die direct te bereiken is vanuit de gang of woonkamer. Een nieuwbouwstudentenpand moet per student 15 m² woonruimte hebben, woonkamer plus slaapkamer. In een oud studentenpand is dat 12 m². Er wonen

zeven medestudenten en er zijn dus netjes een douche en een toilet beschikbaar. Om te koken krijgen ze samen een vierpitsfornuis. Zijn of haar slaapkamer is minimaal 3,5 m² met een bed, een stoel, een koelkast of minibar van 30 liter en een kast met een oppervlakte van vier stoeptegels. Dat klinkt allemaal mager. Zeker de slaapkamer is erg klein. We kunnen het zelfs vergelijken met een slaapplek van een biologische melkkoe, want die is 3 m² in plaats van 3,5 m². Ik schets dit, voorzitter, omdat we in onze nieuwe verordening hebben staan dat huisvesting van migranten daaraan moet voldoen en dan is het wel goed. Daar ben ik het hartgrondig mee oneens. Het is beter dan geen regulering, waardoor vaak zes man in één zeecontainer leefden, maar migranten, studenten of onze ouderen moeten we niet laten leven als de melkkoeien van pandjesbazen. Minimale normen vastleggen voor nu is een stapje, maar laat dat zo zijn tot bijvoorbeeld 2029 en laat iedereen tijd, energie en middelen steken in het bouwen van volkshuisvesting die menswaardig is en de komende honderd jaar door wie dan ook met alle liefde bewoond zal worden. Valt er naast de goede tekst die we al in de OVL hebben staan nog beter aan te geven waar we naartoe willen en wanneer daar een wijziging voor verwacht kan worden, na de bestuursafspraken met de gemeenten in Noord-Limburg bijvoorbeeld? Dat is mijn vraag. Dan onze ergernis over de verwerking van mijn motie 3122. Daar zijn er al heel veel insprekers over geweest. Daarin deed PS een stevige uitspraak over het toestaan van bodemassen in grondwaterbeschermingsgebieden. Aan die tekst houden we graag vast als SP. Meer dan anderhalf jaar weten alle partijen in en buiten dit huis dat een nieuwe periode aan is gebroken waarin de politiek, net als de mensen die ze vertegenwoordigt, gezondheid van mens en milieu weer bovenaan zet. Vergunningen om circulaire bouwstoffen te mogen toepassen zullen vanwege het voorzorgsbeginsel aan extra checks en voorwaarden moeten voldoen. Daarbij passen wat mij betreft in deze OVL de artikelen 4.61 en 17.6, met uitzonderingen, dan weer helemaal niet en deze staan er wat mij betreft zelfs haak op. Waarom is er in de vergunningverlening voor gekozen deze voorzorgen pas na inwerkingtreding van de regel toe te passen en de aanvraag bij de verbreding van de A2 als enige te ontzien? Hebben Boskalis of Rijkswaterstaat daarom gevraagd of wordt ons gedreigd met schadeclaims omdat risicoloos bouwen duurder is? Geldt behoorlijk bestuur wel richting externen en niet richting PS? Voor wie buigt het College hier? Dat is mijn vraag. Naast het schrappen van 17.6 wil ik ook als toezegging vragen om PS volledig te informeren over het gebruik en de risico's van immobilisaat in onze provincie. Dank ook aan de mensen die daar vragen over hebben gesteld. Alleen met die informatie kunnen PS en GS gezamenlijk tot een inzicht komen om in een volgende tussentijdse wijziging van de OVL ook hier regels over op te kunnen nemen. Het voorzorgsbeginsel is een groot goed in de democratie en een verantwoordelijkheid die wij als PS en GS moeten nemen wanneer de situatie daarom vraagt. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. Dan wens ik u, mede namens de commissie, heel veel sterkte. Ik hoop dat uw vader snel weer gezond is. Dan ga ik maar gelijk het rijtje af. GroenLinks, mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, dank aan de organisatie voor het toesturen of het voorbereiden van dit grote, geweldige document. Ik weet inderdaad dat er heel veel tijd in is gestoken. Dat heeft de voorzitter ook al gezegd. Het was ontzettend interessant om te lezen. Ik dacht ook wel: goh, was het niet leuker geweest om dit in brokjes te bespreken met elkaar, zodat het niet zo groots zou zijn? Misschien is dat iets voor in de toekomst. Voorzitter, laten we beginnen met stikstof. De wijzigingsverordening bevat eigenlijk buiten de bestaande artikelen over ammoniakemissie geen enkele nieuwe regel die de stikstofbelasting daadwerkelijk vermindert. GroenLinks weet ook dat bij de vaststelling van de POVI besloten is om geen regels voor overgangsgebieden op te nemen, omdat GS wil wachten op de uitkomst van de gebiedsprocessen. Dat kan, maar er is haast geboden, net als duidelijkheid over de voortvarendheid van de

gebiedsprocessen. GS meent vanaf eind 2027 weer vergunningen te kunnen verlenen, maar dat gaat niet als er geen daling is van de stikstof. Kan GS daar toch al wel wat meer duidelijkheid over verschaffen? We zijn inmiddels namelijk al een zomer verder. De instructieregels voor de overgangsgebieden zijn gereserveerd, maar de vraag is: hoelang gaat er onduidelijkheid zijn en welke rol nemen we als Provincie om de voortvarendheid in het proces te brengen? Voorzitter, ik heb ook een artikelsgewijze bespreking van een aantal zaken die ons opgevallen zijn. Ik noem nog niet alles wat wij van de verordening vinden. Ik hoop dat ik in de tien minuten die ik heb zover kan komen al. In eerste instantie over water, het waterbeheerprogramma. Het waterbeheerprogramma maakt onvoldoende expliciet welke juridische en bestuurlijke instrumenten beschikbaar zijn en hoe ze samenhangend worden ingezet. Dat vinden we een gemiste kans. Waarom heeft het College daar dan niet voor gekozen? Het is ook onduidelijk of de gekozen instrumentenmix toereikend is, ja of nee. Hoe weten we zeker dat die bedoelde resultaten geborgd worden? Over klimaatadaptatie. Er is onvoldoende aansluiting op het Deltaprogramma Klimaatadaptatie. Hittestress en thermische belasting ontbreken. Waarom? Dat vragen wij ons af. Over wonen in H5-zones vragen wij ons af waarom het College er niet voor heeft gekozen dat afwijken van adviezen alleen maar is toegestaan als aantoonbaar geen verslechtering optreedt en opnieuw advies is ingewonnen van de instanties die genoemd worden in het artikel. Dan over grondwater, voorzitter. Het is wat GroenLinks betreft noodzakelijk een omslag te maken richting de nulonttrekking in de hydrologische bufferzones. Waarom heeft het College er niet voor gekozen om in de hydrologische bufferzones toe te werken naar het beëindigen van grondwateronttrekkingen? Dan het slaan van putten. De vergunningverlening stuurt nu op het aantal putten, terwijl debiet en volume de daadwerkelijke belasting bepalen. Waarom heeft het College er dan niet voor gekozen om vergunningverlening te koppelen aan maximaal vergund volume en pompcapaciteit?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, daar wil ik een vraag over stellen. De verordening is eigenlijk een resultaat van kaderstelling vooraf. U stelt eigenlijk een aantal vragen, net als de insprekers, waarbij u het beleid wil gaan veranderen door andere regels op te nemen dan die volgen uit eerdere afspraken hier in deze zaal. Waarom doet u dat?

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, voorzitter, daar ben ik het niet mee eens. Volgens mij hebben wij in de POVI uitgesproken dat we aan de slag willen gaan met het omhoog brengen van de grondwaterhoeveelheid en dat we wat willen doen aan droogte. Volgens mij is er wel ruimte om dan toch wel op een aantal plekken daadkrachtige besluiten te nemen.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Een aanvullende vraag. U denkt dat het intrekken van rechtsgeldige vergunningen daadkrachtig bestuur is?

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Voorzitter, ik heb het niet gehad over het intrekken van vergunningen.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, als u iets wil zeggen via de voorzitter en graag via de microfoon.

De heer Nijskens (VVD): Ja, als je iets zegt over pompcapaciteit en het terugbrengen van beregeningsmogelijkheden, dan zeg je wel degelijk iets over het intrekken van vergunningen, want putten zijn vergund.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, voorzitter. Volgens mij is het zo dat het gebruikelijk is om vergunningen na verloop van tijd opnieuw te beoordelen. Ik denk dat het wel goed zou zijn om dat te doen inderdaad, om in het kader van gewenst beleid vergunningen opnieuw te beoordelen en dan te bekijken of er daar een aanpassing moet komen. Ja. Dat moet bij heel veel bedrijven gebeuren.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Mag ik u dan ook vragen ... Mevrouw Mertens, via de voorzitter, u geeft aan vergunningen te willen evalueren. Hoe zou u het zien als bijvoorbeeld woonbestemmingen zouden worden geëvalueerd? Hoe kijkt u daarnaar, als dat nodig zou zijn?

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Woonbestemmingen? U bedoelt vergunningen om een huis te bouwen?

Mevrouw Van der Pol (BBB): Een woonbestemming is ooit vergund.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Kunt u de vraag wat verduidelijken?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Uw woonbestemming is ooit vergund. U zegt: we moeten vergunningen gaan evalueren. Stel je voor dat ik zeg: ik vind dat uw woning niet op de juiste gronden is bestemd of vergund. Of dat we zeggen: de vergunning is niet meer passend bij de functie in dat gebied. Hoe kijkt u daarnaar?

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Nee. Dan maakt u de vergelijking niet goed. Het gaat namelijk om de hoeveelheid onttrekking. Als ik dan de vergelijking moet maken, dan is de vraag: hoeveel kan er nog gewoond worden in een bepaald gebied / hoeveel kan er nog gebouwd worden in een bepaald gebied? Dat wordt constant bepaald door een gemeente, hoeveel woongelegenheden nog mogelijk zijn in een bepaald gebied. Die evaluatie wordt constant gedaan inderdaad. Als er bijvoorbeeld behoefte is aan bebouwing, zegt de gemeente vervolgens: ja, er kan bebouwing bij. Als die behoefte er niet is, kan er geen bebouwing bij.

De voorzitter: Oké, gaat u door, mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Even kijken. Ik ga over naar het toepassen van bodemassen. Daar heeft mijn collega ook al wat over gezegd. Ik sluit me dan ook graag aan bij de vraag van de SP hierover. Voorzitter, GroenLinks is ook van mening dat het grondwater beschermd moet worden tegen meststoffen en pesticiden. GroenLinks betreurt dan ook dat geen verbod is opgenomen tegen het gebruik van bestrijdingsmiddelen bij de overschrijding van signaleringswaarden. Waarom is het College hier niet toe overgegaan? Hetzelfde geldt voor meststoffen. Voorzitter, stilte. 24-uursgemiddelden beschermen onvoldoende tegen piekgeluiden in stiltegebieden. Waarom zijn er geen maximale piekwaarden en eventnormen voor stiltegebieden opgenomen, naast de bestaande 24-uursgemiddelden? Voorzitter, dan kom ik bij het landschap. Voor wat betreft de bescherming van de beekdalen: het voorstel bevat vooral een motiveringsplicht, zonder harde normen voor de beekdalen. Dat is wat ons betreft te vrijblijvend. Je hebt namelijk waarborgen nodig in het omgevingsplan voor waterberging, natuurwaarden en maatschappelijke kwaliteiten. In de toelichting bij artikel 7.6 staat dat bebouwing in de beekdalen niet wenselijk is. Waarom wordt dat dan ook niet gewoon verboden? Zoals ik al in mijn inleiding zie: overgangsgebieden, Natura 2000-gebieden; dat is nog gereserveerd. Men wil wachten op de uitkomsten van de gebiedsprocessen. Maar ook hier: overgangsgebieden verdienen sterke beschermingsregimes tegen stikstof, verdroging, versnippering, verstoring en verontreiniging. Voorzitter, op hoeveel tijd zit ik nu?

De voorzitter: U heeft nog drie minuten.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Oké. Dan kom ik bij het Natuurnetwerk Limburg en de externe werking. Daarover heb ik in deze commissie al een discussie gevoerd bij de POVI, maar ik herhaal het hier nogmaals: de externe werking van het NNL is onvoldoende juridisch vastgelegd. Dat hebben we dus ook al gezegd. Het zou voor de bescherming van de natuurwaarden veel beter zijn geweest als er een instructieregel zou zijn voor ontwikkeling buiten het NNL, met mogelijke negatieve effecten daarop. Het bijzondere is trouwens dat in de toelichting bij artikel 8.2 staat: 'Het voorkomen van natuurschade door ingrepen in of nabij het natuurnetwerk is van groot belang om verdere achteruitgang van de natuurkwaliteit en biodiversiteit te voorkomen.' Hoe gaan we er nu voor zorgen dat bijvoorbeeld bestrijdingsmiddelen niet zullen inwaaien in een NNN-gebied, met de toelichting in artikel 8.2 die ik net besprak? Artikel 8.4, de saldobenadering. Voorzitter, daar staat onder andere dat de ... Ik ga nu een beetje parafraseren. 'Tenzij Gedeputeerde Staten anders bepalen moet de verbetering voorafgaand aan de ingreep gerealiseerd zijn.' Daarover hebben we een discussie gevoerd met Gedeputeerde Staten toen we het over natuurcompensatie hadden. Toen hebben we gevraagd: die verbetering moet gerealiseerd zijn voordat de ingreep plaatsvindt. Nu staat er: tenzij Gedeputeerde Staten anders bepalen. Waarom die uitzondering? Kan het College daar uitleg over geven? Groen gas. We willen als Provincie alleen maar monovergisting, maar 5% bijmenging mag. Dan is onze vraag: kunnen dan geen ongewenste effecten optreden? En bovendien, waarom moeten we die bepaling nu al opnemen over groen gas, terwijl de discussie over groen gas nog gevoerd moet worden? Die bepaling kan dan ook gewoon gereserveerd worden. Voorzitter, de nieuwe bedrijventerreinen. Nieuwe bedrijventerreinen passen niet binnen het beschermingsregime van NNL, ook al zijn ze van provinciaal belang. Waarom wordt het NNL niet als 'nee' bestemd voor nieuwe bedrijventerreinen, ook voor bedrijventerreinen van provinciaal belang? Voorzitter, dan kom ik nog op twee punten. De uitponding. Uitponding brengt risico's met zich mee en zou eigenlijk niet meer mogelijk moeten zijn. Waarom ziet GS dan toch uitzonderingsmogelijkheden? Uitponding kan er namelijk voor zorgen dat centrale voorzieningen niet meer onderhouden worden in een vakantiepark, waardoor het ook in slechte staat verkeert en helemaal niet meer aantrekkelijk is. Tot slot ontgrondingen. De effecten van ontgrondingen op kwetsbare gebieden zijn groot. Er is geen motiveringsplicht. Is het College bereid ontgrondingen ... Sorry, niet 'bereid', want dan zullen we zelf

met een amendement moeten komen. Maar waarom heeft het College de ontgrondingen niet uitgesloten in kwetsbare gebieden zoals natuur, beekdalen en het Maasdal? Dat was 'm, voorzitter.

De voorzitter: Kijk eens aan. Dan ga ik naar mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. We willen beginnen met een punt van orde. We gaan ervan uit – ik hoor het graag als het anders wordt gezien – dat Provinciale Staten vrijelijk amendementen kunnen indienen op de omgevingsverordening, ook op niet-gewijzigde artikelen. Tenslotte is het PS die de verordening vaststelt en PS die over de eigen agenda gaat. Wij verwachten dan ook dat de Staten een inhoudelijke waardering krijgt van het College en niet de reactie dat een en ander niet aan de orde zou zijn omdat het gaat om een niet-gewijzigd artikel, zoals GS wel als reactie op zienswijzen heeft gegeven, waarbij GS overigens wel de vrijheid heeft genomen om naar aanleiding van een dergelijke zienswijze zelf met een nieuw artikel te komen met een heel andere strekking bij de natuurbeekzones. Ik kom daar nog op terug. Het gaat ook om: wat zijn de momenten dat PS met eigen voorstellen voor de omgevingsverordening kan komen? Het zou goed zijn als er zoiets als een vaste, bijvoorbeeld jaarlijkse wijzigingsronde zou komen. Graag een reactie van het College hierop. Dit speelt nu bijvoorbeeld bij het onderwerp externe werking van de NNL. Daarover is een motie aangenomen op grond waarvan het College nu met een onderzoek bezig is. Als de resultaten van het onderzoek naar de Staten komen, zou het heel goed kunnen zijn dat de Statenfractie, wij bijvoorbeeld, over dit onderwerp een amendement op de verordening zouden willen agenderen. Wat is daarvoor dan de eerste gelegenheid? Zoals het nu gaat, is de agendering van wijzigingen in de omgevingsverordening helemaal aan GS overgelaten. Dat vinden wij principiële onjuist. Dan maar direct de vraag naar aanleiding van die motie over het natuurnetwerk: wanneer kunnen we de resultaten verwachten van het onderzoek over de externe werking van het Natuurnetwerk Limburg? Inhoudelijk zijn we kritisch over het motiveringsvereiste in lid c van de artikelen 7.4 en 7.10. Hierin staat hoe op gebiedsniveau per saldo geen verlies van maatschappelijke kernkwaliteiten plaatsvindt. Wat wordt bedoeld met 'per saldo'? Dat je frank en vrij tussen kernkwaliteiten kan uitruilen? Dat is niet transparant en een recept voor willekeur. Daarom zou 'per saldo' geschrapt moeten worden. Hoe staat GS daartegenover? Voorzitter, klimaatverandering heeft gevolgen, hier en nu. Dat zien we dit jaar met de warmste zomer ooit in Nederland en de enorme droogte. Ook extreme buien komen vaker voor. Met het tempo waarin de klimaatverandering zich voltrekt, staat ook het welzijn van dieren in de wei nog meer onder druk en is bescherming noodzakelijk. De bouw van schuilgelegenheid is kennelijk in omgevingsplannen niet direct af te dwingen. Wat je wel kan doen als gemeente is beschrijven in je omgevingsplan hoe je invulling geeft aan de zorgplicht van artikel 1.6 van de Wet Dieren. Een dier wordt, indien het niet in een gebouw wordt gehouden, bescherming geboden tegen slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's en zo nodig roofdieren. Om die zorgplicht handen en voeten te geven, zou de Provincie instructieregels kunnen formuleren, waardoor op een eenvoudige manier vrijstelling kan worden verleend aan voorschriften in het omgevingsplan die hiertegen belemmeringen opwerpen, zoals algehele verboden voor het oprichten van bouwwerken in gebiedsdelen met een agrarische functie. Dat komt regelmatig voor, volgens signalen die wij ontvangen. Ook zou er, als aanvulling daarop, voor schuilgelegenheden een binnenplanse afwijkingsbevoegdheid kunnen komen. Hoe staat het College tegenover dergelijke instructieregels in de omgevingsverordening? Efficiënt grondwatergebruik is essentieel om aanzienlijke negatieve effecten bij droogte voor de natuur en de dieren te voorkomen. Het is daarom belangrijk om een volledig overzicht te hebben van waar en hoeveel grondwater wordt gebruikt, ook om dat gebruik te kunnen toetsen. Toch wordt er geen omgevingsvergunning gebruikt voor mogelijk grootverbruik door beregening of besproeiing. Kan de Gedeputeerde aangeven waarom er na alle debatten hierover nog steeds voor is gekozen om een groot deel van deze uitzonderingspositie in

stand te houden? Dan een pijnlijk punt. Het College wil specifiek overgangsrecht voor bodemasgebruik onder de A2 in waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden. De oude, minder strenge regels van de verordening blijven daardoor gelden als een vergunningsaanvraag is ingediend voordat de wijzigingsverordening in werking treedt. Dit in afwijking van het algemene overgangsrecht, waarbij de nieuwe regels ook in werking treden voor lopende procedures. De Gedeputeerde heeft eerder aangegeven de strengst mogelijke eisen toe te willen passen op het gebruik van bodemmassen bij de A2. Die eisen neemt hij op in de nieuwe verordening, maar worden niet toegepast op het project A2 Kerensheide nadat een zienswijze is ingediend. Vanwaar die voorkeursbehandeling? Het zal duidelijk zijn dat wij een amendement zullen indienen om artikel 17.6 te verwijderen uit de omgevingsverordening, als dat niet door het College gebeurt. Daarnaast is het de vraag of de nieuwe eisen ervoor zorgen dat bodemmassen niet vergund gaan worden in het nieuwe artikel. En dat naar aanleiding van de vraag die ik net aan de inspreker heb gesteld: wordt met de nieuwe eisen voorkomen dat Beaumix onder de A2 gebruikt kan gaan worden? Voorzitter, dan een geval van een zeer ongebruikelijk gebruik van de zienswijze. Er is een zienswijze ingediend die vraagt om een aanscherping van de regels voor de natuurbeekzones, om de natuur beter te beschermen. Die regels worden met de wijzigingsverordening niet gewijzigd, dus je zou verwachten dat GS haar vaste gedragslijn volgt, daarop wijst en niets verandert. Maar wat gebeurt er? Er wordt door GS een instructieregel toegevoegd over een heel andere boeg, namelijk een die bij herinrichting verplicht tot een adequate schaderegeling van tevoren, een generieke verplichting vooraf die herinrichting juist bemoeilijkt. Waarom deze specifieke verplichting om altijd een schaderegeling vast te moeten stellen. In de Omgevingswet, een hogere regeling, zijn er al regelingen voor nadeelcompensatie. Kan je daar als Provincie je eigen regeling dan zomaar aan toevoegen? Waarom moet dit? Is dat een politieke interventie? Graag een reflectie van het College hierop.

De voorzitter: Mevrouw Boven, mijnheer Nijenhuis wil even reageren.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, mevrouw Boven. Ik hoor uw pleidooi over natuurbeekzones en het opnemen van een schaderegeling. Het is u waarschijnlijk bekend dat de Staten in een vorige bestuursperiode een amendement hebben aangenomen waarin dat expliciet is vastgelegd?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Daar ben ik me niet van bewust, maar dat neemt niet weg dat je dan verwacht dat dat artikel zou zijn opgenomen voordat het voor de zienswijzen zichtbaar werd gemaakt. Het is achteraf gebeurd. Dat vind ik dan wel vreemd.

De voorzitter: Mijnheer Nijenhuis nog.

De heer Nijenhuis (BBB): Dat suggereert natuurlijk dat iedereen de stukken kan inzien en daar notie van kan nemen zonder dat dat meteen aan GS verplicht om dat vooraf allemaal kenbaar te maken, toch? Ik bedoel, we hebben een amendement aangenomen. Daar heeft de burger in Limburg kennis van kunnen nemen. Derhalve is dat opgenomen in deze verordening.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ik krijg hier ingefluisterd dat wij elkaar niet begrijpen. Waar het om gaat is het volgende. Punt 1, het zou redelijk zijn geweest om dat dan te doen zodat andere mensen ook een zienswijze over dit onderwerp zouden kunnen indienen. Dat lijkt me niet meer dan

redelijk. Mijn vraag is ook of dit juridisch houdbaar is, omdat er al een hogere regeling is voor nadeelcompensatie.

De voorzitter: Ik stel voor dat de Gedeputeerde zo meteen gaat uitleggen hoe het proces is gelopen. Dat is misschien het handigste. Volgens mij heeft dat alles te maken met het moment van de terinzagelegging en het moment waarop amendementen zijn aangenomen. Gaat u door, mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja. Voorzitter, de natuurbranden van afgelopen zomer maken duidelijk dat een concrete juridische vertaling naar de omgevingsverordening een hoge urgentie heeft. GS gaat hieraan werken, volgens pagina 467 van 985. Onze vraag is wanneer deze concrete juridische vertaling gereed zal zijn, mede gezien de urgentie van het probleem. Voorzitter, de overgangsgebieden Natura 2000 zijn alleen voorlopig ingetekend. Er is in de wijzigingsgebieden geen beleid voor geformuleerd. Het is een jaar na het LOS nog steeds wachten op de uitkomsten van de gebiedsprocessen. Kunnen we er dan in ieder geval van uitgaan dat in die gebiedsprocessen gezocht wordt naar integrale oplossingen die werken voor de natuur, dus niet alleen voor wat betreft stikstof, maar ook voor wat betreft pesticiden en water? Het trieste is dat nu zelfs stikstofbeleid wordt afgezwakt. De ammoniakemissievereisten per 2030, ook voor bestaande veehouderijen die allang in de verordening staan, worden voorzien van een hardheidsclausule. Onder meer de financiële situatie van een onderneming en persoonlijke omstandigheden van de ondernemer kunnen een reden zijn om niet aan het vereisten te hoeven voldoen. Waar komt dit nu plotseling vandaan? Waarom nu deze hardheidsclausule terwijl de bedrijfstak al jarenlang weet dat aan de emissie-eisen in 2030 voldaan moet zijn en de stikstofproblematiek alleen maar groter aan het worden is? Dan is langetermijnduidelijkheid gegeven, maar wordt er nu toch weer aan gemorreld. Voorzitter, dan om af te sluiten de voorkeur van dit College voor motiveringsvereisten in plaats van inhoudelijke regels. Kan je dan als Provincie die inhoud wel afdwingen? Het maakt toch, zou je zeggen, uit of je opschrijft dat kernkwaliteiten niet aangetast mogen worden in plaats van dat een omgevingsplan beschrijft hoe kernkwaliteiten in stand blijven. Het eerste is een directe eis aan regels. Het tweede vraagt alleen om een verhaal, een toelichting. Maar wat als de toelichting tekortschiet? Kan de Provincie dan wel afdwingen dat de regels van het omgevingsplan anders moeten? Of alleen maar dat er een nieuwe adequate toelichting komt? Kan de Gedeputeerde garanderen dat er wat betreft provinciale doorzettingsmacht 100% zeker geen verschil is? Dat was het voor mijn eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Dan geef ik het woord aan mijnheer Erkamp.

De heer Erkamp (50PLUS): Voorzitter, dank u wel. Allereerst dank aan Gedeputeerde Staten, aan de ambtelijke organisatie en allen die hebben bijgedragen aan deze omvangrijke actualisatie van de omgevingsverordening. De verwerking van maar liefst 553 zienswijzen laat zien dat de verordening inwoners, ondernemers, agrariërs, natuurorganisaties en de gemeenten rechtstreeks raakt. Voor 50PLUS staat één vraag centraal: wordt Limburg met deze verordening daadwerkelijk leefbaarder voor inwoners of creëren we nieuwe onzekerheden en nieuwe conflicten? We zien positieve elementen. Er is aandacht voor leefbaarheid, voor zorgvuldig ruimtegebruik en voor bescherming van natuur en landschap. Tegelijkertijd blijven er voor onze fractie belangrijke vragen en zorgen bestaan. De eerste zorg betreft huisvesting van arbeidsmigranten in het buitengebied. Bij de stukken zit onder meer een indringend praktijksignaal van de inwoners van Castenray. Zij vrezen dat via de juridische constructie van een logiesfunctie in feite langdurige bewoning mogelijk wordt gemaakt op locaties waar wonen planologisch niet toegestaan is. Los van de specifieke casus herkennen we een bredere vraag: hoe beschermen wij de kleine dorpen tegen onevenredige belasting van de leefomgeving?

Voor 50PLUS moeten daadkracht, leefbaarheid en spreiding hierbij in principe leidend zijn. Onze tweede zorg betreft bescherming van natuur en landschap. De correspondentie van Stichting Natuurlijk Geuldal roept vragen op waar wijzigingen van natuurbegrenzing, compensatie en besluitvorming plaatsvinden. We vinden dat het vertrouwen van inwoners alleen behouden blijft wanneer natuurcompensatie aantoonbaar, controleerbaar en juridisch geborgd is. Ten derde wil 50PLUS stilstaan bij de delegatie van de bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Wij begrijpen de wens om sneller te kunnen handelen. Tegelijkertijd moet Provinciale Staten hun kaderstellende rol kunnen blijven vervullen. De vraag is daarom niet alleen of delegatie juridisch mogelijk is, maar vooral of zij bestuurlijk wenselijk is wanneer het gaat om gevoelige ruimtelijke afdoening. Voorzitter, 50PLUS heeft daarom drie vragen aan de Gedeputeerde. Ten eerste: welke concrete waarborgen bevat de wijzigingsverordening om te voorkomen dat grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten via logiesconstructies leidt tot feitelijke bewoning in de gebieden waar wonen niet is toegestaan en hoe wordt de leefbaarheid van de kleine kernen hierdoor beschermd? Ten tweede: kan de Gedeputeerde bevestigen dat bij toekomstige wijzigingen binnen de Natuurwet in Limburg natuurcompensatie volledig juridisch en planologisch is vastgesteld voordat de natuurbescherming wordt verminderd of gebieden worden herbegrensd? Ten derde: kan de Gedeputeerde aangeven welke bevoegdheden Gedeputeerde Staten precies gedelegeerd wenst te hebben en welke precedents hiervoor bestaan binnen de Limburgse Omgevingswet? Hoe kan Provinciale Staten de kaderstellende en controlerende rol hierbij behouden? Voorzitter, we wachten belangstellend de antwoorden af. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik begrijp dat de televisie daar in de hoek uit is. Al neemt het al over. Ik ga naar mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Om te beginnen ook dank aan alle insprekers. Bij de POVI hebben we met elkaar vastgelegd wat we willen voor Limburg en in deze verordening zouden we deze wensen moeten zien worden vastgelegd in regels die uiteindelijk bepalen wat er daadwerkelijk gebeurt. Op deze manier heeft D66 deze verordening aangevlogen: welke ambities worden geborgd en waar blijft het vooral bij mooie woorden? In onze verwevingsgebieden komen verschillende functies samen: landbouw, wonen, recreatie, natuur en water. Juist omdat al deze functies hier samenkomen, is het ook belangrijk dat we de gezondheid van onze inwoners in deze gebieden vooropzetten. Waarom heeft het College ervoor gekozen om zelf geen rol in te nemen in het beschermen van de gezondheid van onze inwoners, bijvoorbeeld middels regels voor gewasbeschermingsmiddelen en spuitcirkels in het verwevingsgebied? De Raad van State hanteert 50 meter spuitzone als algemene ruimtelijke vuistregel, maar Limburg kiest er momenteel niet voor om deze bescherming provinciaal te borgen. Waarom beschouwt GS gezondheid niet als een provinciaal belang binnen de verwevingsgebieden en legt GS deze afweging uiteindelijk volledig bij de gemeenten neer? Dus waarom accepteert het College dat de bescherming van inwoners per gemeente kan verschillen? In de POVI staat dat we de ruimte geven aan landbouw gericht op maatschappelijke diensten, waaronder natuurinclusieve landbouw, agrarisch natuur- en landschapsbeheer en voedselbossen, waarbij de POVI het verwevingsgebied ook aanwijst als het meest geschikte gebied hiervoor. D66 ondersteunt deze gedachte volledig en had het ook heel graag verankerd zien worden in de verordening, want dan pas krijgt die visie ook daadwerkelijk vorm. D66 zou heel graag ook actief willen sturen op wat er wel kan. Zou het College kunnen toezeggen om in de verordening vast te leggen dat deze vormen van landbouw in verwevingsgebied voorrang krijgen boven landbouwvormen met een hogere milieubelasting? We overwegen een motie hierop in te dienen. Dan nog een puntje over mestverwaarding en de 20 kilometerafstand. Deze afstand is verwijderd uit de verordening, omdat het heel beperkend voelde, mocht er niet binnen die afstand mest te verkrijgen zijn. Dat begrijpen we, maar wel vonden we het gek om dan maar iedere grens los

te laten en er een soort regionaal streven van te maken, want die regel van 20 kilometer was er natuurlijk ook niet zonder reden. Dat is omdat we een regionale mestverwaarding willen die uiteindelijk ook bijdraagt aan die circulaire landbouw, waarbij nutriënten zoveel mogelijk lokaal worden benut en transport- en milieudruk worden beperkt. Heeft het College ook gekeken of het probleem zou zijn opgelost door bijvoorbeeld een afstand van 50 kilometer aan te houden in plaats van deze regel geheel los te laten? Dan, voorzitter, grondwater. De verordening heeft mij op dit punt nogal verbaasd, ook de antwoorden op de vragen van Partij voor de Dieren hierop. Deze zomer hebben we nog de gevolgen moeten meemaken van extreme droogte. Ruim 100 hectare aan Limburgse natuur is verwoest door bosbranden. En dat terwijl we juist zo hard ons best doen om de natuur te herstellen. Deze bosbranden hebben natuurlijk meerdere oorzaken, maar een belangrijke is ook de extreme droogte, die ook wordt veroorzaakt door de lage grondwaterstanden. We begrijpen dan ook niet waarom het College jaar op jaar heel weinig wil doen aan ons grondwaterbeleid, niet bij de grondwaterheffingsverordening en niet naar aanleiding van ZRK-onderzoeken die aangeven: Provincie, doe meer. In de omgevingsvisie stonden nog enkele ambities, die overigens ook erkennen dat wat we nu doen onvoldoende is. Maar daar zien we in de omgevingsverordening weinig van terug. Een ingediende zienswijze met als voorstel om een geleidelijke reductie van grondwateronttrekking voor beregening te realiseren, met als doel een hydrologisch duurzaam grondwatersysteem, wordt door het College afgewezen met als motivatie: geen aanleiding. Maar wat bedoelen we dan met 'geen aanleiding'? Ik kan me namelijk niet voorstellen dat het College niets heeft meegekregen van de natuurbranden door de extreme droogte, die mede waren veroorzaakt door die lage grondwaterstanden. We hebben een groot grondwaterprobleem en we zijn voorbij de optie dat enkel vrijwillige inspanningen van sectoren voldoende zouden zijn. Net als voor al die onderwerpen waarbij deze verordening op dit moment wel regels vastlegt, hebben we dat ook voor grondwater nodig. Mooie woorden en ambities zijn één ding, maar daar hoort uiteindelijk ook bindend beleid bij. Dat blijft op dit gebied helaas ontbreken. Graag een reflectie hierop van het College. Voorzitter, dan de gebiedsprocessen en het LOS, twee instrumenten waar D66 achter staat. Toch zijn we een beetje teleurgesteld dat er in deze verordening zelf weinig gebeurt als het gaat om natuurherstel en het weer op gang krijgen van vergunningverlening. De verordening stelt namelijk maatregelen uit en wacht op uitkomsten van het LOS, van de gebiedsprocessen en ook van rijksbeleid. We weten dat er een gigantische berg werk op ons ligt te wachten als het gaat om natuurherstel en vergunningverlening. Dan vraagt D66 zich af: hebben alle inspanningen die we zeker tot nu toe ook hebben gedaan dan nog onvoldoende effect gehad om een goede start te kunnen maken met dit beleid? D66 begrijpt het verzoek van het College om mandaat voor het vaststellen van regels gericht op herstel ...

De voorzitter: Mevrouw Wesseling, een momentje. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik wil daar een vraag over stellen. U kent natuurlijk het dilemma waar iedereen mee leeft. We hebben een brief van een D66-minister gekregen over de stikstofaanpak. Die circuleert eigenlijk nu in alle gremia in het land, wat moet leiden tot een politieke meerderheid in beide Kamers. Daar komt een maatregelenpakket uit. Vindt u het efficiënt als Limburg zelf al met eigen maatregelen vooruit gaat lopen, maar die maatregelen mogelijk dadelijk in strijd zijn met het rijksbeleid, waarbij we dan weer teruggedroefd worden. Wat mist u daadwerkelijk in de verordening op dit vlak?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): D66 is heel erg blij dat wij als Provincie de afgelopen jaren niet stil hebben gezeten, wachtende op rijksbeleid. We hebben stappen ondernomen, met het LOS, met de

start van gebiedsprocessen. We zouden heel erg hopen dat dat juist een prettige basis kan bieden uiteindelijk richting dat rijksbeleid. Dus het is niet zo dat we per se als Provincie alleen maar in afwachting zouden moeten zijn van rijksbeleid dat er uiteindelijk gaat komen. We kunnen zelf ook echt wel een start maken. De heer Nijskens noemt een eventuele tegenstrijdigheid met rijksbeleid, maar wij als Provincie zitten natuurlijk ook continu aan tafel bij de rijksoverheid om hierover te praten. Gesprekken hierover voeren kan ook gewoon helpen om geen stappen te nemen die strijdig zouden zijn met of heel onhandig zouden zijn voor rijksbeleid dat er nog komt. Maar D66 vindt het moeilijk om te geloven dat er nu geen enkele stap is die we al zouden kunnen nemen als Provincie die er juist een positieve bijdrage aan kan leveren.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik zeg ook niet 'geen enkele stap'. De gebiedsprocessen lopen gewoon door. Er zijn ook moties over aangenomen voor flink wat financiering. Maar wat u vraagt is een aanpassing van de verordening op dit vlak. Dat vind ik wel vrij tricky. In het delegatiebesluit zijn er eigenlijk ook wel mogelijkheden waarmee GS heel snel kan acteren mocht het nodig zijn. Dus mijn concrete vraag was: wat mist u dan in de verordening? Een gesprek kun je niet in de verordening zetten. Je kunt wel regels, instructieregels, opnemen. Wat mist u concreet, waar we nu tegenaan lopen, dat de zaak zou vertragen?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dat zit 'm er vooral in dat het een probleem is waar we nu al de consequenties van veroorzaken. Dus het heeft nu al effect op onze economie, op de vergunningverlening, op de natuur. Ik denk dat de heer Nijskens daar niet anders in staat: we willen dit zo snel mogelijk aangepakt en opgelost hebben. Mijn hoop zou zijn dat met alle inspanningen die wij als Provincie de afgelopen jaren hebben gedaan, we daar al stappen in hadden kunnen maken in deze verordening. Vandaar ook mijn vraag aan het College: waarom lukt dat op dit moment niet en waarom moeten we zo in die afwachting staan richting het rijksbeleid? Was er dan echt niks wat we nu al hadden kunnen vastleggen waarvan we zeker zouden weten dat het een goede stap vooruit zou zijn en dat er geen strijdigheidscomponent aan zou zitten?

De voorzitter: Een laatste keer.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, als laatste. We hebben natuurlijk het LOS. Als ik de stikstofbrief naast het LOS leg, dan denk ik dat het ministerie heel goed gekeken heeft naar ons LOS. Het LOS doelt eigenlijk op geborgde emissiereductie, geborgd natuurherstel, zowel financieel als inhoudelijk, eventueel in opdracht van of door de Provincie. Vervolgens moet dat samen leiden tot vergunningverlening. Dat zit niet stil. Ik ben ook heel benieuwd of het College überhaupt een antwoord kan geven op de vraag wat dan in de verordening ontbreekt, waar u naar vraagt, want u weet zelf kennelijk ook niet wat ontbreekt. Wat belemmert Limburg, niet de Provincie, om iets aan de stikstofproblematiek te doen op dit moment, op het moment dat het LOS losgaat?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik denk dat het inmiddels al best wel een tijd terug is dat we het LOS hier hebben behandeld. Ik geloof ook wat u zegt, dat we daar al mee aan de slag zijn gegaan.

Tegelijkertijd lees ik dus in deze verordening dat dat zich op dit moment nog niet kan doorvertalen in concrete regels. Dat had ik persoonlijk wel graag gezien.

De voorzitter: Oké. Waarvan akte. Gaat u door, mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik moet heel even zoeken waar ik was gebleven. Volgens mij bij het verzoek van GS om mandaat voor het vaststellen van regels richting herstel en verbetering van Natura 2000, omdat het rijksbeleid uiteindelijk niet lang zou kunnen wachten op uitvoering. Daar hadden we nog een aantal vragen over. In welke mate strekt het mandaat tot strikte uitvoering van rijksbeleid en in welke mate gaat GS op dat moment nog beleid vormen dat eigenlijk de positie van PS zou zijn? Ook: hoe en wanneer zal PS worden geïnformeerd op het moment dat GS van deze bevoegdheid gebruik zou moeten maken? Tijdens de omgevingsvisie diende D66 een motie in om bij de volgende wijzigingsverordening in kaart te hebben gebracht waar in Limburg nou die grootschalige kansen liggen voor energieopslag. Dat is dus pas bij de volgende wijzigingsverordening aan de orde en niet bij wat er nu voorligt. Maar D66 gelooft wel echt dat opslag een belangrijk onderdeel kan zijn van de oplossingen voor netcongestie. Mijnheer Van Dijk van de LLTB benoemde dat op dit moment strengere regels gelden voor glastuinbouwers die ook onderdeel willen zijn van deze oplossing. D66 is wel heel erg benieuwd naar een reflectie van het College daarop: waarom zijn deze regels dan strenger dan voor andere mogelijke locaties van energieopslag en wat kunnen we daar mogelijk nog aan doen? Tot slot nog een punt dat ons via het waterschap heeft bereikt. Dat gaat om artikel 17.9, waarin overgangsrecht voor natuurcompensatie alleen wordt geboden als er een conceptovereenkomst is gedeeld voor inwerkingtreding. In de praktijk komt zo'n overeenkomst pas laat in het project tot stand. Voor projecten binnen het programma Water in Balans en ook de herinrichting van watersystemen kan dit in totaal oplopen tot € 18 miljoen aan nieuwe verkenningkosten en ook € 8 tot € 10 miljoen aan extra personeelskosten bij twee jaar vertraging. Het waterschap zegt eigenlijk: het overgangsrecht is hierbij te beperkt opgenomen in de verordening. We zien wel dat dat wel een mogelijkheid was geweest. Dat zien we dus bij de shortstayhuisvesting van arbeidsmigranten. Daar zien we wel dat een ruim overgangsrecht is opgenomen met een duidelijke datum en ook soepele voorwaarden. Dus wij vroegen ons af of GS ook bereid zou zijn om artikel 17.9 te verruimen voor KRW-verplichte projecten die al aantoonbaar ver in voorbereiding zijn, bijvoorbeeld via een afgeronde verkenning in plaats van alleen die gedeelde overeenkomst. Tot zover.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mevrouw Schuurung.

Mevrouw Schuurung (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Misschien eerst een aantal algemene opmerkingen, ook over het proces om te komen tot waar we nu zijn. Het hele proces van zowel de POVI als deze verordening is relatief snel gegaan in vergelijking met de andere keren. Dat betekent, zoals u aan het begin al zei, voorzitter, dat hier in huis mensen keihard gewerkt hebben. Het is goed om dat inderdaad te erkennen. Het betekent ook dat veel partners met wie de Provincie samenwerkt opmerkingen gemaakt hebben over dit proces, waaronder veel andere overheden, die ook kritiek hebben geleverd juist op die snelheid, omdat er onvoldoende tijd zou zijn geweest om zaken goed voor te bereiden en te bespreken. Ik denk dat we deze signalen wel serieus moeten nemen. Er was bijvoorbeeld toch onvrede over het feit dat deze verordening ter inzage lag voordat de POVI was vastgesteld. Ik denk dat het goed is om erover na te denken of we dat een volgende keer weer op deze manier zouden willen doen. Mijn vraag is eigenlijk: is al gepland dat dit proces ook geëvalueerd wordt, waarbij dit soort punten mee worden genomen? Er zijn ook veel opmerkingen gemaakt over zorgen over uitvoerbaarheid van sommige bepalingen, ook door gemeenten. Dat zit vaak in de processen rondom monitoring en handhaving. Ik vroeg me af hoe GS hier de komende periode mee

om zou willen gaan. Worden daar nog gesprekken over gevoerd? Op wat voor manieren wordt hier meer helderheid over gegeven? Dan in het algemeen. Ik denk dat deze verordening een logische uitwerking is van de POVI die we hebben vastgesteld. Dat betekent ook dat we veel punten die voor ons slikken waren bij de POVI hier opnieuw tegenkomen. We zouden het liefst ook de externe werking van het LNN opnemen en nu al regels opnemen voor de overgangsgebieden van Natura 2000-gebieden, zeker als geen gebiedsproces plaatsvindt. We krijgen in deze verordening geen hardere bescherming van landschapselementen. Natuurcompensatie verandert relatief weinig. Er zijn geen extra beperkingen op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De grondwateronttrekkingen worden niet verder beperkt. Dat zijn allemaal dingen die toch nog wel ingewikkeld blijven. Veel opmerkingen zal ik overslaan, want collega's hebben daar al vragen over gesteld. Misschien wel nog als aanvulling op de vragen over grondwateronttrekkingen: waarom wordt ... Dat is ook naar aanleiding van een van de zienswijzen die ik zag in de Nota van Zienswijzen, waarin gevraagd werd waarom watergebruik niet explicieter wordt meegewogen bij de nieuwvestiging of uitbreiding van verschillende akkerbouwbedrijven in het primaire landbouwgebied. Het College is daar verder niet op ingegaan. Misschien dat het College dat nog wat meer kan toelichten. We hebben wel gemerkt dat deze verordening nog bij veel mensen vragen oproept, opmerkingen oproept. Wij zijn ook door best wel wat mensen benaderd met vragen over deze verordening. Daarbij zijn er ook wel een paar vragen die ik hier graag nog zou willen stellen. De eerste gaat over de ecologische verbindingzones. Wij zijn blij met de aandacht die er daarvoor is in de verordening, maar er zou natuurlijk meer prioriteit aan gegeven kunnen worden. Waarom is er voor nieuwe ontwikkelingen in die verbindingzones niet gekozen voor een 'nee, tenzij'-bepaling in plaats van het huidige motiveringsvereiste? We zijn ook benaderd door mensen die bang zijn dat de bescherming van de beekdalen wordt afgezwakt. Daar is net ook al het een en ander over gezegd. Dat er een beschermingszone komt is positief, maar 25 meter is bijvoorbeeld niet genoeg om inwaaien van bestrijdingsmiddelen tegen te gaan. Dat maakt het natuurlijk ook extra belangrijk dat we hier goed toezicht op kunnen hebben, dat eventueel handhaving mogelijk is. Is GS van plan dit proces nog aan te passen en te verbeteren? Wij hebben ook veel meegekregen over de discussie rondom de natuurbegraafplaatsen. Het is wel bijzonder om te zien hoe zo'n klein onderdeelje van zo'n verordening zo gaat leven. Ik heb eigenlijk vanuit mijn achterban van twee kanten opmerkingen ontvangen, zowel van mensen die het er heel erg mee eens zijn dat het wel mogelijk gemaakt moet worden, maar ook van mensen die zich heel erg veel zorgen maken dat de aanleg of het onderhoud van deze natuurbegraafplaatsen schade toe zou kunnen brengen aan het natuurnetwerk en ook waren er opmerkingen dat mensen helaas niet meer zo natuurlijk zijn als ze misschien graag zouden willen en dat dat ook negatieve effecten zou kunnen hebben. Zou GS uit kunnen leggen waarom het op dit moment is opgenomen in de verordening als inderdaad iets dat uitgesloten zou moeten worden? Dat werd mij ook in de beantwoording van de zienswijze niet helemaal duidelijk. Als laatste misschien nog twee korte vragen, ook naar aanleiding van de insprekers die er vandaag waren. Ik denk dat het goed is om daar inderdaad ook extra helderheid over te kunnen geven. De eerste inspreker had het over het gebied van 't Hanik, waarom dat niet is opgenomen als uitsluitingsgebied. Misschien dat u dat kunt toelichten. Ik zou ook graag willen weten waarom artikel 17.6 met de overgangsbepaling over Beaumix op de manier is opgenomen zoals hij er nu staat. Daar wou ik het voor nu even bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schuurink. Dan ga ik naar de heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Als eerste wil ik me excuseren richting de insprekers. Door een vertraging onderweg was ik helaas iets later, waardoor ik een deel van de insprekers heb gemist in deze zaal. Dat vind ik jammer. Dat is absoluut niet de bedoeling. Nu over het onderwerp zelf. Het zomerreces ligt zo'n twee uur achter ons en we starten misschien wel met een van de

belangrijkste stukken die deze periode nog op de planning staan: de Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg. We zagen het al bij POVI: ruim 1450 ingediende zienswijzen, duizenden opmerkingen en zorgen. Dat is bij deze wijzigingsverordening met 553 zienswijzen niet anders. Hier staan ook bezorgde burgers, ondernemers, belangenverenigingen en boeren in te spreken omdat ze zich zorgen maken, zoals de heer Melskens over het uitsluitingsgebied van windturbines in het gebied van 't Hanik, zoals de collega voor mij ook al aangaf. Daar wil ik hen voor bedanken. Laat ik beginnen met een gewetensvraag voor GS. Hoeveel van deze zienswijzen hebben niet tot een wijziging geleid? Kan de Gedeputeerde mij een nummer geven en aangeven welke belangrijke bezwaren uiteindelijk niet zijn overgenomen en waarom niet? Wij lezen dat 400 zienswijzen betrekking hebben op het thema landbouw. Een deel van deze zienswijzen heeft tot een aanpassing geleid. Dat is goed om te horen. Bij ons blijft echter wel de vraag bestaan: welke regels zijn dan concreet aangepast voor boeren naar aanleiding van de zienswijzen? Voorzitter, de keuzes die wij maken met deze wijzigingsverordening hebben direct invloed op de mensen die hier wonen, werken en leven. De ruimte is schaars en niet overal kan alles, beschrijft ook GS. Daar kunnen wij ons in vinden. Toch heeft de PVV een vraag. Als landbouw, woningbouw, economie, natuur, water en energie met elkaar botsen, welke functie krijgt dan voorrang? Dat is ook wat de boer, de ondernemer of de inwoner wil weten: wat mag ik hier nog wel en wie bepaalt dat? Die zien door de zones, regels en voorwaarden door de bomen het bos niet meer. Een voorbeeld waar we positief tegenover staan, is dat de Provincie primair landbouwgebied aanwijst en daar landbouw nadrukkelijk voorop wil zetten. Maar niet al het landbouwgebied valt binnen dit primaire landbouwgebied. Kan de Gedeputeerde aangeven hoeveel landbouwgrond daadwerkelijk valt binnen het primaire landbouwgebied en hoeveel agrarische bedrijven juist daarbuiten vallen? In andere gebieden, waar landbouw niet vooropstaat, moeten landbouw, natuur, water, landschap en andere functies met elkaar gecombineerd worden. Dan kom ik weer terug bij die andere vraag: wat krijgt dan voorrang? We spreken verder over maximale ruimte voor de landbouw, maar in hoeverre kan je spreken over maximale ruimte voor de landbouw als de boeren extra regels, voorwaarden en kwaliteitseisen opgelegd krijgen? Maximale ruimte moet ook echt maximale ruimte betekenen. Daarnaast is er nog de groenblauwe landbouwzone, waarin primair landbouwgebied de belangrijkste functie is. Geldt dat niet voor de groenblauwe landbouwzones en het verwevingsgebied? Hier wordt alles met elkaar gecombineerd, maar ook hier zullen de belangen met elkaar botsen. Ik denk dat u kunt raden welke vraag hieruit gaat komen: welke functie krijgt het als de belangen met elkaar botsen?

De voorzitter: Mijnheer Hoks, een momentje. Mijnheer Scholte heeft een reactie.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Ja, mevrouw de voorzitter. Mijnheer Hoks zegt: mensen zien door de bomen het bos niet meer. Dat denk ik ook. We weten ook niet wie voorrang krijgt. Dat is wat de PVV ook zegt. Maar wil de PVV dan juist nog meer duidelijkheid en nog meer uitzonderingen op alles, alles indekken, of wil mijnheer Hoks en wil de PVV juist minder regels en juist minder indekken?

De voorzitter: Mijnheer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Eigenlijk een beetje van beide. Aan de ene kant zijn minder regels natuurlijk fijn, maar ik denk dat mensen ook willen zien waar ze aan toe zijn. Dat is met dit document op dit moment niet aan de orde. Ik ga verder waar ik gebleven was. Welke functie wint als de belangen met elkaar botsen? Zolang daar geen duidelijkheid over bestaat, blijft verweving maar vooral een mooi woord. Toch zien we ook positieve dingen in deze wijzigingsverordening. Door de vele zienswijzen zijn de regels met betrekking tot mestverwaarding aangepast, zoals onder meer de afstandseis van 20

kilometer. De PVV vindt dan ook dat de boeren de ruimte moeten krijgen om zelf oplossingen te ontwikkelen en dat innovatie niet onnodig moeilijk gemaakt moet worden. Maar als het College wel bereid is om de regels aan te passen naar aanleiding van signalen uit de landbouw, waarom gebeurt dat dan niet op andere punten, waar boeren nog steeds tegen beperkingen aan lopen? Naast problemen in de landbouw, spelen er in Limburg nog meer problemen. Denk bijvoorbeeld aan het woningtekort. De wachtlijsten voor de sociale huur lopen op. We bouwen, maar er valt bijna niet tegen de vraag op te bouwen. De PVV is voor bouwen binnen de bestaande dorpen, kernen en steden. Daar moet alle beschikbare ruimte eerst benut worden, voordat we buiten de bestaande kernen gaan bouwen. Woningbouw mag dus niet automatisch ten koste gaan van landbouwgrond of de leefomgeving van bestaande inwoners. Is het College bereid om als uitgangspunt te hanteren dat uitbreiding buiten de bestaande kernen uitsluitend aan de orde is wanneer er binnen de kern aantoonbaar geen mogelijkheden meer zijn, omwonenden daarmee instemmen en geen waardevolle landbouwgrond verloren gaat? Deze verordening maakt echter nog meer mogelijk, namelijk het huisvesten van arbeidsmigranten onder bepaalde voorwaarden. Dat gaat ook gevolgen hebben voor de Limburgse woningzoeker. Zoals ik al eerder zei: de wachtlijsten in Limburg zijn lang. Hoe gaan we ervoor zorgen dat de Limburger hier niet de dupe van wordt en dat ze gaan concurreren met de Limburgse woningzoeker? Wat ook gevolgen kan hebben voor het bouwen van woningen is de waterveiligheid. In sommige zones mag niet meer gebouwd worden of wordt het zelfs helemaal uitgesloten. Hoeveel bouwlocaties en mogelijke woningen worden hierdoor geraakt? Zijn er mogelijkheden waardoor in de toekomst woningbouw op een veilige manier toch mogelijk kan zijn op deze plaatsen? Dan natuurcompensatie, voorzitter. Ook de regels rondom natuurcompensatie veranderen, waardoor er wordt afgestapt van de financiële compensatie en men sterker wil inzetten op de daadwerkelijke natuurcompensatie. Als een ondernemer of gemeente ergens iets wil ontwikkelen, kan dat betekenen dat elders ruimte moet worden gevonden voor de natuur. De PVV vraagt zich dan af: waar komt deze compensatiegrond dan vandaan en hoe zorgen we ervoor dat we niet opnieuw landbouwgrond hiervoor gaan gebruiken? Naast deze wijzigingsverordening wordt ook het delegatiebesluit aangepast. Hierdoor krijgt GS meer ruimte op onderdelen om zelf wijzigingen door te voeren. Een voorbeeld hiervan betreft de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. GS kan deze gebieden zonder tussenkomst van PS aanpassen. Waarom heeft GS hiervoor gekozen? Als PVV maken we ons hier grote zorgen over, bijvoorbeeld wanneer zo'n gebied uitgebreid wordt. Wat gebeurt er met een boer als zijn grond ineens in zo'n gebied komt te liggen? Dit zorgt voor onduidelijkheid als dit niet vast komt te liggen. Voorzitter, tot slot wil ik nog iets zeggen over de POLviewer-kaart. Op papier zijn er verschillende soorten zones, die allemaal afzonderlijk lijken. Maar op de kaart komen ze allemaal samen. Daar zit echt het probleem. Een boer kan bijvoorbeeld te maken krijgen met landbouwzonering, water, natuur en landschap. De vraag moet dan ook zijn: wat betekent het totaalpakket voor deze ondernemer? Daar wil ik het voor nu even bij laten. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hoks. Dan steek ik even over en ga ik naar de heer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Ja, dank u wel, voorzitter. U constateerde vanochtend terecht dat ik al drieënhalve jaar in dit pand aanwezig ben, maar vandaag zal ik voor het eerst het woord voeren als zelfstandige eenmansfractie. Ik zal dat doen onder de noemer 'Ruimte voor Limburg', kortweg RVL. Ik streef ernaar om op dezelfde constructieve en kritische manier als de afgelopen drieënhalve jaar te blijven samenwerken met mijn collega's en GS uiteraard. Ruimte voor Limburg. Hoe toepasselijk dat het eerste onderwerp de Verordening 2026 is. Voor ons ligt die verordening. Alvorens ik inhoudelijk op een aantal punten inga, eerst het volgende. Deze wijzigingsverordening is de eerste die tot stand komt onder het regime van de nieuwe Omgevingswet. Er is ook wat documentatie toegevoegd over het

evaluatieproces van deze wet. De daadwerkelijke evaluatie gaat nog wel een jaar of vijf duren, maar er wordt onder andere stilgestaan bij het participatieproces, een belangrijke pijler onder de wet. Als ik het goed heb, en dat is ook al genoemd, zijn er bij de POVI zo'n 1400 zienswijzen ingediend en bij de verordening 550. Dat lijken forse aantallen en dat zijn ze denk ik ook, zeker vanuit het perspectief van het ambtelijk apparaat om te verwerken, maar goed beschouwd is het natuurlijk niet veel ten opzichte van het aantal burgers dat op de een of andere manier geraakt wordt door een POVI of verordening. Ik heb dit proces in een aantal specifieke gevallen gevolgd. We moeten ons realiseren dat een conceptverordening natuurlijk aan het gros van de inwoners van Limburg voorbijgaat. Dat zou niet zo moeten zijn, maar dat is wel de praktijk. Dan moet vervolgens die burger zijn weg vinden in de documenten. Dat is ook niet iedereen gegeven. Eerlijk gezegd heb ik voor een paar specifieke gevallen als een soort helpdesk gefunctioneerd. Je bent met één casus zo een uur kwijt om je er goed in te verdiepen. Er haken dus ook burgers af in dit proces. Vervolgens is het niet iedereen gegeven om een zienswijze goed te formuleren. Soms heb je ook specialistische kennis nodig om dat te doen. Een goed of een niet goed geformuleerde zienswijze kan een wereld van verschil maken. Vervolgens is de Provincie ook zeer bekwaam – gedeeltelijk mag je dat als compliment beschouwen – in het ontzenuwen van bepaalde zienswijzen, wat kan leiden tot wat men in het document ook noemt teleurstellingen bij de indieners. Ik kom zo met een voorbeeld. Wat ik wil zeggen: we kunnen op 25 september waarschijnlijk constateren dat het participatieproces naar behoren is verlopen, volgens de wet, en kunnen het afvinken, maar het is denk ik goed om deze ontnuchterende feiten in het achterhoofd te houden. Dan inhoudelijk. Laten we maar eens beginnen met mijn favoriete onderwerp windturbines. Niet alleen omdat het mijn favoriete onderwerp is, maar ook – we hebben het hier over ruimte – omdat deze installaties grote ruimtevreter zijn, zowel de installatie zelf als in termen van schaduwwerking in de vorm van impact die ze hebben op de omgeving. Deze verordening voorziet in uitsluitingsgebieden voor windturbines. Die zijn dan met name gebaseerd op het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas, hoewel deze informatie dan weer uit de POVI gehaald moet worden, want het staat niet in de verordening. Vervolgens gaat de tekst van de verordening verder met eisen waaraan de motivering van de plaatsing van windturbines aan moet voldoen, in een omgevingsplan. Dat is wel een beetje verwarrend, dat heen- en weergespring tussen de verordening en de POVI. Maar goed, allereerst de uitsluitingsgebieden zelf. Deze zijn zoals eerdergenoemd. De vraag die zich voordoet is: moet dit niet uitgebreid worden? Oké, Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten, maar ik heb zoekgebieden gezien die grenzen aan Natura 2000-gebieden. Het kan toch niet zo zijn dat een turbine geplaatst gaat worden op de grens van een Natura 2000-gebied? Er zijn genoeg studies die aangetoond hebben wat de impact op flora en met name fauna is van naburige windturbines. Moet hier ook niet een overgangs- of bufferzone voor komen, met daarmee een uitbreiding van het uitsluitingsgebied? Ik denk dat we daarbij raken aan het punt van 't Hanik dat vanochtend genoemd is. Een ander aspect, welbekend: Limburg beschikt zelf over één vliegveld, maar we worden omgeven door een behoorlijk aantal andere vliegvelden. Ik noem er een paar: Kleine-Brogel, Budel en Geilenkirchen. Het is iets complexer dan ik nu zeg, maar voor deze vliegvelden geldt dat eromheen sprake is van 10 tot 15 kilometer waar hoogtebeperkingen gelden voor bouwwerken, zogenaamde obstacle limitation services. Dit is met name gebaseerd op de Europese richtlijn SERA5005. Wanneer je deze gebieden op de vliegvelden projecteert, kom je ook binnen de provinciegrenzen van Limburg uit. De vraag is waarom dit niet is meegenomen bij de vaststelling van de uitsluitingsgebieden. Er zijn hier verschillende zienswijzen van burgers over ingediend, in ieder geval ook door één vliegveld. De reactie hierop was: bedankt voor de informatie, maar we laten het zoals het is en als er een initiatief komt, gaan we met het ILT om tafel. Als dit de filosofie is, dan kun je eigenlijk alle andere uitsluitingsgebieden ook wel afschaffen en zeggen: we gaan ad hoc acteren als er een initiatief is. Dit is zo'n voorbeeld waarbij ik denk dat er sprake is van teleurstelling in het participatietraject, zoals ik eerder noemde. Dan gaat de verordening wel weer in

op de eisen waar de motivering voor de plaatsing van windturbines aan moet voldoen, in een omgevingsplan, en dan met name de eis dat er sprake moet zijn van eigendom van 51% of meer. Is dit ook niet een voorbeeld van een eis die heel moeilijk te realiseren en te handhaven is? Aandelen van windmolens en zonneparken gaan heel makkelijk van hand tot hand. Mijn idee: de PEM staat in de steigers, is het niet beter om als voorwaarde te stellen dat de opgewekte energie en de bijbehorende certificaten voor een belangrijk deel ten goede gaan komen aan de PEM? Dit moet contractueel vast te leggen zijn, zeker bij nieuwe projecten. Dit geldt ook voor de overwinsten die worden gemaakt door deze projecten, zeker de afgelopen jaren. Die zie ik liever naar de PEM gaan om te herinvesteren dan naar de plaatselijke fanfare, hoezeer ik die ook nieuwe uniformen gun. Dat voor wat betreft windturbines. We krijgen een primair landbouwgebied met een 'nee, tenzij'-regeling voor alternatieve bestemmingen. Dat klinkt stevig, maar in de praktijk wordt die stevigheid dan wel weer verzwakt door een aantal uitzonderingen, zoals activiteiten van groot maatschappelijk belang en een aantal voorwaarden, terwijl elke niet-agrarische functie moet worden afgewogen tegen de landbouwkundige waarde, passen bij de identiteit van de locatie, verantwoord zijn in de marktsituatie en geen belemmering vormen voor de omliggende bedrijven. Het is moeilijk om je voor te stellen hoe dit in de praktijk ingevuld gaat worden. De vraag is of dit niet gaat leiden tot onnodige discussies en procedures. Ook wordt de groenblauwe landbouwzone geïntroduceerd, verdeeld in acht verschillende deelgebieden, van beekdalen tot intrekgebieden Natura 2000, die elkaar mogen overlappen. Voor elk deelgebied geldt een aparte motiveringsplicht, plus een landschappelijke motivering, plus een natuurmotivering, plus compensatie. Gemeenten en initiatiefnemers moeten voortaan voor elke schuurwoning of kleine aanpassing een landschappelijk onderzoek uitvoeren, bronnen raadplegen en compensatieplannen schrijven. De ondernemer of de burger die iets wil, kan zijn borst nat maken. Dan het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Kernkwaliteiten beschermen is legitiem en belangrijk, maar wanneer elke ontwikkeling moet worden gemotiveerd, gecompenseerd en landschappelijk verantwoord moet worden, leg je een gebied in de praktijk stil. Behoud wordt zo een synoniem voor stilstand. Moet niet gekeken worden naar een forse vereenvoudiging van allerlei motiverings- en compensatieplichten? Als het gaat om natuurgebieden of de nabijheid ervan, dan is het duidelijk waar de prioriteiten liggen. De heer Hoks stelde de vraag. Ik zal voor een stukje een antwoord geven: ik denk natuur eerst en pas daarna, onder strenge voorwaarden, landbouw of andere maatschappelijke functies. Natuurnetwerk Limburg wordt beschermd met een stevig 'nee, tenzij'. Nieuwe activiteiten of wijzigingen die wezenlijke kenmerken en waarden kunnen aantasten, zijn in beginsel niet toegestaan. Dat klinkt zorgvuldig, maar in de praktijk betekent het dat de lat voor elke ontwikkeling extreem hoog komt te liggen. Alleen bij een groot openbaar belang of via de saldobenadering of kleinschalige ingrepen, kleiner dan 0.5 hectare, is er nog ruimte. Dan moet ook nog gecompenseerd worden en mag die compensatie niet uit de reguliere natuurmiddelen komen. In de hiërarchie wordt natuur boven landbouw, wonen en andere functies gesteld. In de toelichting lezen we dat recreatief medegebruik niet past en bijvoorbeeld inderdaad natuurbegraafplaatsen ongewenst zijn, en dat we scherp moeten toezien op alles wat de natuurkwaliteit zou kunnen raken. Ondertussen staan veel van die natuurgebieden midden in het landelijk gebied, vaak pal naast percelen met andere bestemmingen. Het valt op dat bij steeds meer nieuwe natuur de toegankelijkheid wordt beperkt. Wie bepaalt eigenlijk die toegankelijkheid? De boer die wil moderniseren, de ondernemer die een kleine uitbreiding wil of de gemeente die maatwerk wil leveren krijgt te maken met motiveringsplicht, alternatief onderzoek, mitigatie en compensatie. Hiermee wordt een andere vitale functie in het landelijk gebied wel heel moeilijk gemaakt. Vandaar een pleidooi om uitzonderingsmogelijkheden ruimer en praktischer te maken, bijvoorbeeld natuurbegraafplaatsen en de belangen van leefbaarheid en landbouw daadwerkelijk gelijkwaardig mee te nemen. Ook als het gaat om faunabeheer en schadebestrijding is er sprake van behoorlijk zware administratieve lasten en eisen aan de onderbouwing van belangen. Ondertussen moet de aanvraag voor tegemoetkoming in faunaschade binnen zeven dagen na

constatering binnen zijn, maar het gewas mag pas van het land nadat de taxatie is afgerond. Dit is ook weinig praktisch. Ook de regels voor het vullen van houtopstanden en herplanting zijn stevig aangescherpt en niet al te praktisch, denk ik. Hoofdstuk 10 over landbouw laat een aantal maatregelen zien die heel ver gaan in het opleggen van stikstofmaatregelen aan de agrarische sector. Voor veehouderijen geldt een streng nieuwvestigingsverbod. Alleen onder zeer strenge voorwaarden is incidenteel nieuwvestiging nog mogelijk, gekoppeld aan beëindiging elders en aantoonbare verbetering van het leefklimaat. Heel zwaar weegt het artikel over de ammoniakemissie uit dierenverblijven. Nieuwe of gerenoveerde stallen moeten voldoen aan vergaande emissie-eisen. Per 1 januari 2030 moeten alle stallen aan die eisen voldoen. Dat is een generieke verplichting die verder lijkt te gaan dan de landelijke regels. Bovendien mag de reductie die hiermee wordt bereikt niet worden gebruikt voor intern of extern salderen. De ruimte die boeren creëren door te investeren in schonere stallen mag niet worden ingezet voor bijvoorbeeld bedrijfsontwikkeling. Dit zijn zware consequenties voor de sector. Boeren moeten investeren in technieken die in 2030 haalbaar moeten zijn, terwijl de economische ruimte om de investeringen terug te verdienen steeds verder wordt ingeperkt. De generieke emissiedaling wordt eenzijdig op de veehouderijen afgewenteld zonder voldoende ontwikkelingsperspectief en ook wordt voorbijgegaan aan wat reeds aan reducties is gerealiseerd. Rondom het natuurnetwerk en Natura 2000-gebieden is een breed stelsel aan overgangszones voorzien. De groenblauwe landbouwzones met acht deelgebieden, overgangsgebieden, intrekgebieden, beekdalen en natte laagten ...

De voorzitter: Mijnheer Huizing, gaat u langzaam afronden?

De heer Huizing (RVL): Dat ben ik aan het doen. Dank u. In al die zones zijn beperkingen voorzien en geldt bij elke ontwikkeling een motiveringsplicht. In bepaalde gebieden maakt de stapeling van zones, motiveringsplicht, compensatie-eisen en generieke beperkingen het voor agrarische bedrijven vrijwel onmogelijk om nog perspectief te houden. De balans is wat mij betreft zoek. Die zoek ik. Dat is gelijk het einde van mijn betoog, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mag ik de commissie voorstellen om even een kleine pauze van drie minuten te houden? Oké, vijf.

[SCHORSING]

De voorzitter: Mag ik iedereen verzoeken weer plaats te nemen? Dan gaan wij door met de vergadering. Ik heropen de vergadering. Ja. Ik geef het woord aan de heer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, voor het zomerreces is de POVI besproken, een soort visie op hoe Limburg georganiseerd moet worden door onder andere de provincie op te delen in zogenaamde zones. Wat mag waar wel en wat mag waar niet? Welnu, vandaag behandelen we deel 2. We gaan door met het document van maar liefst 895 pagina's lang met hoe dit er allemaal uit moet zien. Ik mag alvast verklappen dat mijn nieuwe fractiegenoot, de heer Franssen, dit in de Statenvergadering inhoudelijk zal gaan bespreken. We kijken erg uit naar zijn inbreng. Voorzitter, ik zal me daarom vandaag focussen op de politieke methode waarop GS dit wil gaan aanpakken. Voorzitter, we leven in een tijd waarin we ontzettend veel weten. We meten, modelleren, registreren en voorspellen meer dan ooit. We weten hoeveel woningen we tekortkomen, welke natuur mogelijk onder druk staat, hoeveel landbouwgrond verdwijnt en waar het elektriciteitsnet vastloopt. Die kennis kan heel waardevol zijn. Maar kennis en intelligentie zijn niet hetzelfde als wijsheid. Kennis vertelt ons steeds beter wat er gebeurt. Met intelligentie kun je heel veel zaken

regelen en ordenen, zoals dit voorstel ook doet. Maar wijsheid is soms ook erkennen dat wij de maatschappij niet altijd maar moeten beheersen. Dat we iets kunnen, betekent niet dat het maar direct gedaan moet worden. En toch, voorzitter, zit er bij ieder maatschappelijk probleem eenzelfde reflex. Als iets misgaat, moet er meer regie komen. Als iets niet werkt, moet iets integraler: meer onderzoek, scherpere governance en nog meer bevoegdheden. Valt de uitkomst vervolgens nog tegen, dan moeten we nog beter monitoren, nauwkeuriger programmeren en nog steviger sturen. Zoals dat bijvoorbeeld ook gaat bij de huisvesting, zoals de heer Loef aangaf. Als de regels van huisvesting worden doorgevoerd, zal de vraag naar arbeidsmigranten er nog steeds blijven. Dan krijgen we zijwegen die we niet willen en dan kan de Provincie volgend jaar weer een nieuwe aanpak bedenken om dat tegen te gaan. Zo volgt op ieder probleem of bij ieder nieuw doel weer een nieuwe norm, een nieuwe zone en een nieuw kader. Het tragische is dat er bijna altijd goede bedoelingen achter zitten. We willen woningen voor jongeren. We willen boeren perspectief geven. We willen onze natuur behouden. We willen een mooi Limburg doorgeven aan onze kinderen. Wie kan daarop tegen zijn? Toch moeten we daar voorzichtig mee zijn. De diepste verleiding van macht ontstaat zelden bij iemand die openlijk zegt anderen te willen beheersen. Het ontstaat wanneer wij zo overtuigd raken van het goede dat we willen bereiken dat steeds meer controle gerechtvaardigd lijkt. Dat is een reden waarom Tolkien mij zo aanspreekt. In zijn jarenlange werk zit een diep wantrouwen tegen de gedachte dat de wereld gered kan worden door haar aan onze wil te onderwerpen. Het probleem is juist dat de macht in handen komt van verstandige mensen, met nobele bedoelingen, die het ten goede willen gebruiken. Maar wie macht en controle gebruikt om de wereld naar zijn bedoelingen te vormen, zal uiteindelijk ergens in dat proces ook de mensen die niet in dat ontwerp passen dwingen zich daaraan te onderwerpen. Daar zit het gevaar van het maakbaarheidsdenken. Begrijp me niet verkeerd: het is goed dat er voorwaarden zijn waarmee de samenleving tot bloei kan komen. Maar je begeeft je op glad ijs als je precies bepaalt hoe de samenleving tot bloei moet komen, waar dat moet en aan welke maatschappelijke doelen het precies moet bijdragen. Dan bepaal je wat de uitkomst moet zijn. Voorzitter, wij zien de samenleving niet als een machine waarbij wij alleen maar aan de juiste knoppen hoeven draaien. Kunnen wij in de moderne tijd nog wel accepteren dat de samenleving niet volledig aan ons ontwerp voldoet of wordt iedere afwijking van onze gewenste uitkomst gezien als een probleem dat gecorrigeerd moet worden? Het verandert ook onze verhouding tot de mens. Een ondernemer heeft niet langer gewoon een ander plan. Hij vertegenwoordigt dan de verkeerde ontwikkeling. Zijn bedrijf staat op de verkeerde plek. Zijn initiatief draagt onvoldoende bij aan de gebiedsopgave die door ons ontworpen is. Dan lossen we niet langer problemen op voor mensen. Dan worden mensen die niet in onze oplossing passen uiteindelijk zelf het probleem. Voorzitter, er wordt letterlijk gesproken, ik citeer, over 'de juiste ontwikkelingen op de juiste plekken'. Achter die zin zit een heel belangrijke aanname: wij weten wat de juiste ontwikkelingen zijn en wat de juiste plek is, en wij kunnen voorzien wat een gebied, bedrijf of gemeenschap in de toekomst nodig heeft. Dan bijvoorbeeld artikel 10.8 over primair landbouwgebied. Zelfs daar lezen we dat een nieuw agrarisch initiatief ook weer onder voorwaarden ... Nog erger is het volgende citaat: 'De initiatiefnemer dient in positieve zin bij te dragen aan de beleidsmatige opgave voor deze omgeving.' Ik herhaal: hij moet positief bijdragen aan de beleidsmatige opgave. Voorzitter, dan zeggen wij niet alleen hier: dit zijn onze grenzen; houd rekening met anderen, de natuur, de gemeenschap en bouw daarbinnen iets moois. Nee. 'Uw plan moet bijdragen aan onze opgave. Uw grond, uw onderneming, uw initiatief; het mag allemaal, maar het moet passen binnen onze gewenste uitkomst.' Hier is GS veel en veel te ver in doorgeslagen. Hoe ziet de Gedeputeerde dit eigenlijk zelf? Graag een reactie. Voorzitter, dit is uiteindelijk het grootste bezwaar tegen deze verordening. Niet dat iedere afzonderlijke regel absurd is. Integendeel. Het probleem is juist dat veel regels afzonderlijk rationeel kunnen worden verdedigd. Het probleem is de optelsom hiervan. Steeds nauwkeuriger indelen, steeds meer doelen stapelen, steeds preciezer bepalen welke ontwikkeling waar gewenst is en wanneer de werkelijkheid niet voldoet aan

wat wij hadden bedacht, komen we volgend jaar terug met een nog betere sturing. Misschien is terughoudendheid juist daarom een vorm van moed en wijsheid. Een probleem zien, overtuigd zijn van je goede bedoelingen, de macht hebben om in te grijpen en soms toch kunnen zeggen: dit is niet geheel aan ons. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Beckers.

De heer Beckers (JA21): Dank u wel, voorzitter. Voor ons ligt een lijvig pakket: 895 pagina's. 553 zienswijzen en een verordening die voor veel Limburgers direct raakt aan hun bedrijf, hun grond en hun toekomst. Dank aan iedereen die de moeite heeft genomen om te reageren en dank aan de ambtelijke organisatie voor het vele werk dat hierin is gaan zitten. Voorzitter, een zeer groot deel van de zienswijzen heeft betrekking op de land- en tuinbouw. Het zijn zo'n 400 zienswijzen die volgens het College nagenoeg identiek zijn. Dat maakt het misschien één terugkerende boodschap, maar wel een boodschap die door honderden afzonderlijke ondernemers wordt afgegeven. Het College constateert dat er zorgen leven over beperkingen van bedrijfsvoering, bestaande rechten en grondgebruik. Het College concludeert dat de zorgen veelal ongegrond zijn. Begrijpt de Gedeputeerde tegelijkertijd dat honderden vrijwel gelijke zienswijzen laten zien dat de regels in ieder geval niet als duidelijk worden ervaren? Welke lessen trekt het College daaruit voor de uitvoerbaarheid en de communicatie? Positief is dat op het onderwerp mestverwaarding naar de zienswijzen is geluisterd. De eis bij de collectieve mestverwaarding dat mest binnen 20 kilometer moet worden aangevoerd wordt geschrapt. Ook vervalt de aparte instructieregel voor solitaire industriële mestverwaarding. Het College geeft bovendien aan dat de regels specifiek zijn toegeschreven naar mestvergiftiging voor groen gas, juist omdat de oorspronkelijke regeling ook mestverwaarding ten behoeve van de bodemkwaliteit raakte. Deze laatste vorm draagt volgens het College zelf bij aan kringlooplandbouw en bodemkwaliteit. Dat is een goede ontwikkeling. Voorzitter, ook op wonen wordt de provinciale sturing aanzienlijk concreter. Gemeenten moeten gaan werken met een zogenaamde samenhangende integrale onderbouwing voor woningbouw. Die onderbouwing moet uiteindelijk voor het gehele gemeentelijke grondgebied worden opgesteld en vormt volgens het College de onderlegger voor alle woningbouwontwikkelingen, ook kleinschalige initiatieven. Tegelijkertijd geldt voor woningbouw in het primaire landbouwgebied een duidelijk 'nee, tenzij'-principe. Naar aanleiding van zienswijzen is dat enigszins aangepast en is het begrip 'ruimtelijk knelpunt' verduidelijkt, onder meer door de relatie met de leefbaarheid explicieter te maken. Wij begrijpen dat de Provincie samenhang wil in woningbouwbeleid, maar het moet niet zo zijn dat een klein woningbouwinitiatief vastloopt omdat daarvoor eerst een gemeentebrede beleidsmatige onderbouwing moet worden opgetuigd. Waarom is het College ervan overtuigd dat de verplichte samenhangende integrale onderbouwing niet leidt tot extra bureaucratie en vertraging van woningbouw, juist ook bij kleinschalige initiatieven? Zou u dat willen onderbouwen? Dan de nadeelcompensatie. Bijna 400 zienswijzen vragen om concrete maatregelen tegen bedrijfsschade, gebruikbeperkingen en waardevermindering van grond en woningen en verzoeken om een wettelijk verankerde nadeelcompensatieregeling. Het College kiest daar niet voor en verwijst naar 15.1 van de Omgevingswet. Juridisch wordt vervolgens uitgelegd dat bij doorwerking van provinciale instructieregels veelal het gemeentelijke omgevingsplan of een vergunning het schadeveroorzakende besluit wordt en dat benadeelde zich dan tot de betreffende gemeente moet wenden. Bij rechtstreeks werkende provinciale regels kan de Provincie zelf aan zet zijn. Dat juridische systeem bestaat dus, maar voor een ondernemer wordt het er niet bepaald overzichtelijker op. Is het College bereid om hiervoor een duidelijke handreiking of informatievoorziening op te stellen, zodat inwoners en ondernemers eenvoudig kunnen zien waar zij terechtkunnen en welke procedure voor hen geldt? Voorzitter, ook natuurcompensatiebeleid verandert. De mogelijkheid van financiële natuurcompensatie verdwijnt. De initiatiefnemer wordt voortaan zelf verantwoordelijk voor het daadwerkelijk realiseren en

in stand houden van natuurcompensatie. Een initiatiefnemer kan daarvoor wel een derde partij, bijvoorbeeld een natuurbeherende organisatie, inschakelen. We begrijpen de achtergrond. Dit volgt mede uit de kritiek op de kwaliteit en uitvoering van natuurcompensatie en afkoop wanneer natuur uiteindelijk niet of pas jaren later wordt gerealiseerd. Dat is ook geen wenselijke situatie. Maar deze keuze kan voor initiatiefnemers een aanzienlijke uitvoerings- en kostenlast betekenen. Onze vraag is daarom: welke concrete ruimte voor maatwerk resteert voor kleinschalige initiatiefnemers, die bijvoorbeeld niet zelfstandig compensatiegrond kunnen verwerven? Hoe voorkomt het College dat een regeling die natuurcompensatie kwalitatief moet verbeteren uiteindelijk kleine ontwikkelingen onevenredig zwaar raakt? Dan het delegatiebesluit. Via het gewijzigde delegatiebesluit krijgt GS de bevoegdheid om de begrenzing van overgangsgebieden rond kwetsbare Natura 2000-gebieden te wijzigen en om via een gedelegeerde bevoegdheid regels in de omgevingsverordening vast te stellen ter borging van generieke en specifieke maatregelen. In het juridische advies van Pels Rijcken worden van mogelijke maatregelen in deze overgangsgebieden expliciete voorbeelden genoemd, zoals minder bemesting, minder bestrijdingsmiddelen en vernatting van gronden. Tegelijkertijd staat in de Nota van Zienswijzen dat de precieze maatregelen pas later via de gebiedsprocessen en het LOS er komen. Het College spreekt daarbij nu nog over samenwerking op vrijwillige basis. Daar zit voor ons de politieke spanning, want ook wij willen Limburg van het stikstofsloot krijgen, maar voor ons betekent dat niet dat snelheid altijd moet betekenen dat Provinciale Staten een blanco cheque afgeeft voor regels, waarvan we vandaag de inhoud nog niet weten en die straks misschien grote gevolgen kunnen hebben voor boeren en grondeigenaren. Dat een wijziging nog zes weken ter inzage moet liggen is wat ons betreft geen vervanging voor politieke controle door PS. Wij vragen daarom om een harde toezegging dat iedere voorgenomen inzet van artikel 6.4, waarbij nieuwe materiele beperkingen worden opgelegd, vooraf aan PS wordt gemeld of teruggekoppeld. Daarnaast vragen wij waarom gekozen wordt voor onbeperkte delegatie, terwijl ook een tijdelijke delegatie of een evaluatiemoment mogelijk zouden zijn, zeker bij zo'n politiek gevoelig onderwerp. Hoelang heb ik nog, voorzitter?

De voorzitter: Nog vier minuten.

De heer Beckers (JA21): Oké. O, dat is goed! Daarbij speelt nog een tweede punt. Eerder is toegezegd ...

De voorzitter: Tenminste, ik neem aan dat u dat bedoelde. De andere vraag kan ik niet beantwoorden.

De heer Beckers (JA21): Eerder is toegezegd te onderzoeken of kan worden voorkomen dat onherroepelijke natuurvergunningen ambtshalve worden ingetrokken. Het College concludeert nu dat een absoluut verbod daarop juridisch niet mogelijk is indien intrekking de enige passende maatregel is om verslechtering van de Natura 2000-gebieden te voorkomen. Het LOS voldoet volgens het College op dit moment nog niet aan die juridische eisen. Onze vraag is daarom: wanneer verwacht het College dat er wel een juridisch voldoende geborgd maatregelenpakket ligt, waarmee de intrekking van bestaande natuurvergunningen daadwerkelijk kan worden voorkomen? Voor ondernemers is dat perspectief juist essentieel. Tot slot, voorzitter, energie, een thema dat in de samenvatting van het Statenvoorstel relatief weinig nadruk krijgt, terwijl in de verordening zelf nieuwe en gewijzigde instructieregels worden opgenomen voor onder andere energievoorzieningen en batterijopslag. Bij artikel 13.2 vragen 28 indieners van zienswijzen om een uitbreiding van uitsluitingsgebieden voor windturbines of aanpassing van de zoekgebieden. Het College kiest ervoor geen extra gebieden uit te sluiten, omdat het ruimte wil houden voor een evenwichtige toekomstbestendige energiemix. Voor de cases buiten de uitsluitingsgebieden verwijst GS hoofdzakelijk naar de latere planologische en

vergunningsprocedures. Wij constateren dus dat naar aanleiding van deze zorgen geen aanvullende ruimtelijke bescherming wordt toegevoegd. Onze vraag is: waarom kiest het College ervoor deze belangen pas op locatieniveau in de vergunning- en planprocedure zwaar te laten wegen en om niet reeds op provinciaal niveau ruimere uitsluitingsgebieden vast te leggen, waarmee landschap en leefbaarheid evident onder druk komen te staan, zoals ook de inspreker, de heer Melskens, al zei. Daarnaast zouden we nog graag een toelichting van de Gedeputeerde willen op het verhaal van de heer Van Dijk over het toepassen van batterijen en andere vormen in de glastuinbouwgebieden en waarom hier meer voorwaarden aan zitten dan op bijvoorbeeld bedrijventerreinen. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Franssen, wilt u beginnen met uw betoog of wilt u reageren op mijnheer Scholte?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik wil nog even reageren, voorzitter, als dat mag. Ik wil gewoon een algemene vraag stellen, ook aan alle andere fracties, maar hier nu aan mijn buurman: hoeveel zienswijzen heeft u ingezien?

De heer Beckers (JA21): Sowieso die over de uitsluitingsgebieden van de windturbines. Niet allemaal over landbouw, maar wel een stuk of tien. Dus niet alles.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, als ik daarop mag reageren ... Niemand hier heeft de zienswijzen kunnen inzien, want de zienswijzen zijn gewoon niet toegevoegd. Ik zal daar in mijn betoog op terugkomen. We hebben gezamenlijk iets voorgeschoteld gekregen wat door ambtenaren is verwoord en teruggekoppeld, maar de oorspronkelijke zienswijzen hebben we helemaal niet gezien. Daar hebben we recht op. Ik zal nu beginnen met mijn betoog, voorzitter.

De voorzitter: U was nog steeds aan het reageren op mijnheer Beckers. Daar was u klaar mee? Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Ik werd even getriggerd door de heer Franssen. Hij heeft ongetwijfeld een paar originele zienswijzen gezien. Die heb ik ook gezien. Maar suggereert hij nou dat er heel veel licht zit tussen de samenvatting van de zienswijzen in de Nota van Zienswijzen en de oorspronkelijke zienswijzen en is dat heel belangrijk voor ons om te weten? Dat is gewoon een vraag aan u naar aanleiding van uw vraag.

De voorzitter: Dat mag eigenlijk ook niet, want dan ... Weet u wat? We sluiten bij deze de ronde van de heer Beckers af. Dan mag de heer Franssen nu aan zijn betoog beginnen. Dan gaat hij zoals gezegd iets zeggen over dit thema en dan kan hij gelijk ingaan op de vraag van mijnheer Huizing. Is dat het meest logische? Het is een beetje procedureel, maar laten we ons bij de regels houden. Wacht even.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, ik vind persoonlijk dat u nu de omgekeerde volgorde hanteert. Er wordt mij een vraag gesteld. Die wil ik graag beantwoorden. Dan begin ik aan mijn betoog.

De voorzitter: Nee. Nee, nee, nee, nee, nee. Dat gaat niet. U kunt reageren op iets dat een commissielid in zijn betoog inbrengt. Dat heeft u gedaan richting de heer Beckers. Maar als u zelf een betoog over een onderwerp gaat houden, is het niet de bedoeling dat er een heel debat in de

commissie gaat ontstaan over dat onderwerp. Dat kan wel als u zelf aan het woord bent in uw termijn, zal ik maar zeggen. Vandaar mijn voorstel om de termijn van de heer Beckers nu af te sluiten en u het woord te geven voor uw termijn. Als u dit onderwerp daarin wil inbrengen, is dat uiteraard aan u. Mevrouw Waajen wil daar procedureel nog iets over zeggen? Niet inhoudelijk alstublieft.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Nee, niet inhoudelijk, voorzitter. Ik heb een verzoek aan mijnheer Franssen. Ik hoorde net zijn aanzet tot zijn woordvoering. Tenminste, dat denk ik. Ik hoorde daar opmerkingen over ambtenaren. Ik zou hem willen verzoeken om dat niet te doen, omdat hier een bestuurder zit die altijd verantwoordelijk is voor het totaal. Ik zou ambtenaren hier in woordvoeringen niet benoemd willen zien.

De voorzitter: Waarvan akte. Ik geef het woord aan de heer Franssen voor zijn termijn.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Even een reactie. Volgens mij hebben we hier een aantal voorzitters, die een punt van orde willen maken, maar ik bepaal nog steeds zelf, namens LOKAAL-LIMBURG, wat onze woordvoering is, voorzitter. Even voor de duidelijkheid: wij zullen dit onderwerp opsplitsen in twee gedeeltes. Ik zal het eerste gedeelte doen en mijn collega-fractiemedewerker het tweede gedeelte. Ik verzoek dan ook even om de tijd stop te zetten op het moment dat ik de woordvoering overzet naar mijn fractiemedewerker. Is dat akkoord, voorzitter?

De voorzitter: Dat is een burgercommissielid, neem ik aan?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja.

De voorzitter: U noemt het 'fractiemedewerker', dus ik twijfelde even. Maar het is wel een geïnstalleerd burgercommissielid. Oké.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Soms moet je even alles op een rijtje zetten, voorzitter. Voorzitter, als ik mag beginnen: ik dank allereerst de sprekers voor hun verhelderende en bevlogen inbreng. Wij als LOKAAL-LIMBURG zullen afwegen wat wij eventueel als motie of amendement naar aanleiding van de sprekers in de Statenvergadering van 25 september naar voren brengen. Dan, voorzitter: het Statenvoorstel inzake het vaststellen van de Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg. Op pagina 9 schrijft u dat alle ingediende zienswijzen zijn beoordeeld en dat het resultaat is gebundeld in een Nota van Zienswijzen. Wij als LOKAAL-LIMBURG zijn daarom geïnteresseerd in de ingediende zienswijzen. In de stukken die wij ontvangen hebben, zijn deze echter niet integraal opgenomen. Wij vinden dat opmerkelijk. Als controlerend orgaan willen wij niet alleen de samenvatting en beantwoording van GS kunnen lezen, maar ook de achterliggende zienswijzen en de argumenten van inwoners, organisaties en bedrijven. Onze vraag aan GS is daarom: waarom zijn de volledige zienswijzen niet voor Statenleden beschikbaar gesteld in bijvoorbeeld iBabs, zodat wij onze controlerende taak volledig kunnen uitvoeren? Daarnaast hebben wij een vraag over de bekendheid van deze verordening. Bij het opstellen van de omgevingsvisie is veel aandacht besteed aan participatie. Tegelijkertijd horen wij in onze omgeving dat inwoners nauwelijks weten dat deze belangrijke provinciale regelgeving wordt gewijzigd, temeer daar dit veel inwoners raakt. Hoe kijkt GS hiernaar en hoe worden inwoners hierover geïnformeerd? Hemelwater, voorzitter. Op pagina 31 lezen wij bij artikel 4.42 dat voor een bepaalde afvloeiing van hemelwater in waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden een vergunning nodig kan zijn. Wij vragen ons af hoe dit in de praktijk uitpakt. In Limburg staan bijvoorbeeld veel bestaande boerenschuren met een dakoppervlak dat groter is dan 200 m², waarbij hemelwater van oudsher wordt afgevoerd. Nu is

onze vraag: moeten eigenaren van dergelijke bestaande schuren nu ineens een vergunning aanvragen? Waarop is de grens van 200 m² gebaseerd? Ontgrondingen. Dan, voorzitter, de vergunningsvrije en vergunningsplichtige ontgrondingsactiviteiten. In artikel 14.1 wordt onder andere landbouwkundige egalisatie en diepploegen van agrarische percelen genoemd. In Limburg zijn er gebieden waar zich onder het maaiveld steenlagen bevinden, bijvoorbeeld mergel of Kunrader-steen. Agrariërs moeten daar periodiek diepwoelen om de grond geschikt te houden voor bepaalde gewassen en om de naar boven gekomen stenen te verwijderen. Is GS bekend met deze praktijk en waarom zou dit nu vergunningsplichtig moeten zijn? Anders kan men natuurlijk geen wortelgewassen meer telen. Ammoniak en tuinbouw, voorzitter. In de stukken wordt gesproken over een streefreductie van ammoniak van tussen de 40 en 85%, afhankelijk van de diersoort. Wij zien dat de streeftermijn 2030 is en dat ondernemers deze reductie dienen te realiseren. Maar als de ondernemer een plan indient, voorzitter, en hij krijgt hiervoor geen vergunning, hoe zit dat dan? Is dat dan de ondernemer aan het lijntje houden tot 2030 en dan zeggen: u heeft niet voldaan, want de vergunning is niet verstrekt. Is het dan einde oefening? Is dat de bedoeling, voorzitter? Kan een agrariër buiten deze concentratiegebieden een kas of andere glazen voorziening realiseren voor de teelt van producten? Dan doel ik bijvoorbeeld op: er zijn heel veel belemmeringen voor agrariërs met betrekking tot tunnelkassen. Er zijn te veel voorwaarden door gemeenten en indertijd door de Provincie opgesteld, in tegenstelling tot in België en Duitsland. Zodoende kunnen producten niet lokaal aangeboden worden, omdat er belemmerende regels zijn. Kunt u ervoor zorgen of een toezegging doen, dat deze geminimaliseerd of opgeheven worden? Dank u wel, voorzitter. Nu geef ik het woord aan de heer Joep Verberkt.

De heer Verberkt (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: U heeft nog vierenhalve minuut.

De heer Verberkt (LOKAAL-LIMBURG): Oké. Ik wil mij richten op de bescherming van grondwater en de gevolgen van deze wijziging van de omgevingsverordening. Voor ons zijn daarbij drie zaken van belang: Beaumix bij de A2, de bredere aanscherping van grondwaterbescherming en het overgangsrecht. We hebben als LOKAAL-LIMBURG al meerdere malen aandacht gevraagd voor de toepassing van Beaumix bij de verbreding van de A2. GS heeft eerder aangegeven dat een vergunningsaanvraag voor toepassing van Beaumix in grondwaterbeschermingsgebied kritisch en uitgebreid zou worden beoordeeld. Inmiddels is die aanvraag er. Op 28 juli is er een vergunningsaanvraag ingediend voor infrastructurele werkzaamheden in grondwaterbeschermingsgebieden, onder andere bij Roosteren en Susteren. Juist nu ligt hier een wijziging van de omgevingsverordening voor waarmee de bescherming van grondwater verder wordt aangescherpt. Voorzitter, daar zit voor ons het belangrijkste punt. Uit de stukken blijkt dat er overgangsbepalingen zijn voor bepaalde projecten en lopende aanvragen. Daarom willen wij van GS heel concreet weten: valt de vergunningsaanvraag van Boskalis voor de A2 onder het overgangsrecht en zo ja, welke onderdelen van de nieuwe, strengere regelgeving zijn dan niet van toepassing op deze aanvraag? Als Provinciale Staten nieuwe regels vaststellen om het grondwater beter te beschermen, maar een lopende aanvraag vervolgens grotendeels onder het oude regime blijft vallen, vinden wij dat wij als Staten precies moeten weten wat die aanscherping in de praktijk betekent. Voorzitter, de aanvraag is pas op 28 juli ingediend en bevindt zich volgens de Provincie nog in de beoordelingsfase. Provinciale Staten besluit pas op 25 september over deze wijziging. Daarom deze vraag: is GS bereid om over de vergunningsaanvraag van Boskalis niet te besluiten voordat Provinciale Staten op 25 september over deze wijziging van de omgevingsverordening heeft besloten? En is GS bereid om, wanneer de nieuwe regelgeving in werking treedt, bij de beoordeling van deze aanvraag maximaal

rekening te houden met de aangescherpte bescherming van het grondwater? Ik zou graag op beide vragen een duidelijke 'ja' of 'nee' horen. Voorzitter, we begrijpen dat juridisch rekening moet worden gehouden met overgangsrecht en bestaande procedures, maar hier gaat het om Beaumix in een gebied waar juist extra regels gelden ter bescherming van ons grondwater en onze drinkwatervoorziening. Daarom vragen wij: kan GS toezeggen dat bij deze concrete aanvraag geen onomkeerbare beslissing wordt genomen zolang niet duidelijk is welk beschermingsregime uiteindelijk van toepassing is? Voorzitter, we hebben nog een ander punt over grondwaterbescherming. Zonneweides in waterwingebieden. In de voorgestelde regelgeving wordt de ontwikkeling van zonneweides in waterwingebieden uitgesloten. Tegelijkertijd zijn er in Zuid-Limburg initiatieven waarbij gemeenten na vooronderzoek en betrokkenheid van de provinciale planoloog haar principemedewerking heeft verleend. Initiatiefnemers hebben daarbij kosten gemaakt en gemeenten hebben invulling gegeven aan de opgave voor duurzame energie. Onze vraag is daarom: hoe wordt omgegaan met bestaande initiatieven waarvoor al principemedewerking is verleend wanneer een deel van de gronden door nieuwe regels binnen een waterwingebied komen te liggen? En hoe wordt omgegaan met de kosten die initiatiefnemers al hebben gemaakt op basis van eerder beleid en besluitvorming? Ten slotte: hoe verhoudt deze uitsluiting zich tot provinciale en landelijke opgaven voor duurzame energie, zeker wanneer Zuid-Limburg op dit onderdeel al achterloopt? Voorzitter, we zien bij verschillende onderdelen van deze verordening overgangsbepalingen. Dat is begrijpelijk, maar het roept wel de vraag op hoe groot de praktische werking daarvan is. Daarom vragen wij GS: kan GS de commissie een integraal overzicht geven van alle overgangsbepalingen in deze wijziging van de omgevingsverordening, met daarbij: welke concrete situaties of projecten vallen hieronder, hoeveel gevallen betreft het naar verwachting en hoelang kunnen deze situaties maximaal buiten de nieuwe regels blijven vallen? Er zijn ruim 550 zienswijzen ...

De voorzitter: Kunt u afronden, mijnheer Verberkt? Even praktisch – dat geldt voor een aantal mensen – het volgende: af en toe worden wel heel technische vragen gesteld, die ook gewoon schriftelijk gesteld hadden kunnen worden, als het gaat over aantallen en volumes enzovoort. Maar goed, ik laat het College daar zo meteen zelf maar op reageren. Maar daar hadden we wel een afspraak over in deze commissie. Kunt u nu afronden?

De heer Verberkt (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik zal afronden. Wij zullen in de Statenvergadering van 25 september een amendement aanbieden voor een aanpassing in deze omgevingsvisie. Wat ons betreft geldt: als we ons grondwater willen beschermen, moeten we dat niet alleen op papier doen, maar ook in de praktijk. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij verdelen de woordvoering tussen mijzelf en mevrouw Koopman. Een punt vooraf. Dit is natuurlijk een heel stuk regelgeving, terwijl hier in deze zaal, maar ook in de Statenzaal, vaak om deregulering gevraagd wordt. Je ziet het ook bij de sprekers. Sommige sprekers willen juist extra regels, andere sprekers willen juist minder regels. Zelfs met minder regels leidt dat tot meer bureaucratie. Op zich is dat heel bijzonder. Dat raakt eigenlijk volledig het verhaal van de heer Scholte van Forum, hoe wij in ieder geval in Nederland met elkaar omgaan, hoe wij de zaak hebben ingericht, hoe complex wij alles hebben gemaakt en hoe ook het maakbaarheidsdenken, ook in deze zaal, behoorlijk post heeft gevat. Dan naar de inbreng. Ook wij zijn benaderd door het waterschap. Ik geloof dat mevrouw Wesseling daar ook al op heeft gezinspeeld. Ook wij willen daar graag aandacht voor vragen, zeker omdat zij eigenlijk een heel praktisch dilemma schetsen, namelijk dat met name de laatste fase van grondverwerving eigenlijk al

heel vroeg in het project geregeld moet worden. We weten allemaal hoe moeilijk dat kan verlopen, dat laatste puzzelstukje om tot grootschalige doelstellingen te komen, met name waterveiligheid, maar ook waar het natuurbelang raakt. De VVD wil in ieder geval pleiten voor een ruim overgangsrecht, niet alleen bij de waterveiligheidsprojecten, maar ook in het algemeen. Er zitten wat overgangsbepalingen in. Ook daar gaan wij ons beraden op in hoeverre wij daar nog een amendement voor kunnen bedenken en opstellen. Dat speelt bijvoorbeeld ook in Horst aan de Maas. Volgens mij stond dat onlangs in de krant, over een stuk herplantplicht. Daar zie je dus ook dat een gemeente een natuurontwikkelingsproject indient ter grootte van 53 hectare en dat het nog steeds niet gerealiseerd is omdat ze niet alle grond heeft verworven. Op zich is het ook wel bijzonder dat als een gemeente zo'n plan indient, ze dat kennelijk op grond van anderen doet, waar er nog geen overeenstemming mee is. Maar zo'n verhaal geeft eigenlijk aan: als je uiteindelijk het einddoel wil bereiken, moet je ook bereid zijn om een stuk overgangsrecht of een stuk soepelheid te betrachten, zonder dat het uiteindelijke doel gemist wordt. Voorzitter, bij de sprekers kwam met name natuurbegraven aan de orde, Beaumix en ook een stukje van batterijopslag en de inrichting van VAB's. Zelf heb ik gereageerd op een van de e-mailschrijvers van de natuurbegraafplaats, waarin ik aangaf dat ik eigenlijk de formulering van GS kan onderschrijven, met name omdat er buiten het natuurnetwerk voldoende ruimte is om dergelijke initiatieven op te richten. Lopende initiatieven worden niet geraakt. Die kunnen gewoon blijven bestaan, want die hebben geen nieuwe vergunning nodig. Ik ben benieuwd naar de reactie van GS op dat punt. Een van de vorige sprekers heeft ook wat gezegd over batterijopslag bij glastuinbouw. Volgens mij wordt dat ondervangen doordat een maat van 2000 m² is opgenomen of zijn er ook daadwerkelijk initiatieven waarbij tuinders nog grotere batterijopslaginrichtingen van plan zijn dan die 2000 m²? Wat is dan het probleem als dat bij die kas komt? Ook graag daar een toelichting op. Dan Beaumix. Wij waren de enige fractie die tegen de betreffende motie heeft gestemd. Dat was vrij principieel. Als je stelt dat een goedgekeurde bouwstof volgens onze deskundigheid niet goedgekeurd had mogen worden, dan moet je iedere goedgekeurde bouwstof opnieuw langs de lat gaan leggen. Ik verwacht een reactie van GS op alle inbreng over Beaumix, maar als wij bij de vergunningverlening aan het voorkomen van schade kunnen voldoen, dan zie ik geen bezwaar tegen het toepassen van Beaumix. Hetzelfde geldt natuurlijk voor zoveel stoffen die we gebruiken.

De voorzitter: Momentje. Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): In het licht daarvan; ik begrijp wat u zegt: wat is toegestaan, zou je gewoon veilig moeten kunnen gebruiken zonder dat in twijfel te trekken. Maar als ik nou weer lees dat in principe toekomstig gebruik verboden wordt, hoe veilig is het dan? Of is dat gewoon emotionele input in de verordening? Hoe kijkt u daarnaar?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Zelf denk ik dat het een emotionele toevoeging is. Ja. Daarom hebben wij ook oprecht tegen die motie gestemd. Er zijn zoveel stoffen die op zich bij verkeerd gebruik gevaarlijk zijn. Brandstof van een auto zit in een tank. Wat je daarmee kunt als je het niet netjes in een tank opslaat, is gigantisch. Dat geldt voor iedere stof. Dat geldt zelfs voor water. Dat geldt voor zout. Dat geldt voor alcohol. Dat geldt voor alles. Dat geldt ook voor Beaumix. Als wij in staat zijn om die randvoorwaarden goed te formuleren, zie ik geen bezwaar tegen de toepassing van die stof. Dan het delegatiebesluit. Daar zijn wij wel positief over. Een vorige spreker wilde verantwoording vooraf. Ik zou willen pleiten voor verantwoording achteraf, want anders verliezen we natuurlijk de beoogde tijdswinst alsnog. Het staat eigenlijk redelijk goed ingekaderd. Op het moment dat een natuurnetwerkbegrenzing verschuift, verschuift automatisch de overgangszone eromheen. Ik vind het in dat opzicht niet zo

spannend. Het kan wel heel spannend zijn voor iemand die het betreft, maar ik vind het besluit an sich niet spannend. Dus als GS zegt 'op het moment dat wij gebruikmaken van die delegatiebevoegdheid informeren wij PS' – ik kan me niet anders voorstellen dan dat dat ook gebeurt – hebben wij daar geen moeite mee. De rest van het betoog ligt bij mevrouw Koopman.

De voorzitter: Die komt nou aan de telefoon. Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, Oké.

De voorzitter: Even een oproep aan iedereen om zijn telefoon stil te zetten, want dit is een beetje hinderlijk, eerlijk gezegd.

Mevrouw Koopman (VVD): Dit ging toch niet van mijn tijd af, hè? Goed. Ik begin bij de huisvesting van internationale werknemers. Internationale werknemers zijn onmisbaar voor delen van onze Limburgse economie en wie hier werkt, verdient goede, veilige en fatsoenlijk beheerde huisvesting. Tegelijkertijd moeten de gevolgen voor kleine kernen, omwonenden en omliggende bedrijven serieus worden genomen. Goede huisvesting betekent ook een passende locatie, professioneel beheer, registratie, toezicht en aandacht voor de leefomgeving. Uit de beantwoording op onze technische vragen blijkt dat shortstay maximaal één jaar mag duren. Een onderbreking of verhuizing naar een andere locatie laat de teller dus niet opnieuw beginnen. Dat is een belangrijke verduidelijking. Maar hoe wordt dat in de praktijk gecontroleerd wanneer iemand van de ene naar de andere gemeente verhuist? Een gemeente kan via de inschrijving zien hoelang iemand binnen die gemeente verblijft, maar daarmee is nog niet automatisch bekend wanneer het verblijf elders in Limburg is begonnen. Daarom vraagt de VVD het College om samen met de gemeenten tot een uniform registratie- en handavingsprotocol te komen. Daarin moeten ten minste de gemeentegrensoverschrijdende controle, de verantwoordelijkheid van de exploitant en de gevolgen van een overtreding worden geregeld. Kan de Gedeputeerde dit toezeggen? De positie van de omliggende agrarische bedrijven. We hebben expliciet aangegeven dat nieuwe shortstayhuisvesting op een agrarisch bouwvlak of een VAB-locatie bestaande agrarische bedrijven niet mag beperken in hun huidige en planologisch toegestane bedrijfsvoering. Het antwoord op onze vraag hierover stelt ons niet gerust. Het College schrijft dat aan artikel 12.5, lid 3, niet expliciet de voorwaarde is verbonden dat functiewijziging geen of een minimale belemmering voor omliggende agrarische bedrijven mag vormen. De gevolgen van bedrijven kunnen slechts een rol spelen bij de beoordeling. Voor de VVD is dat onvoldoende. Een agrariër mag niet achteraf beperkt worden doordat naast zijn bedrijf een nieuwe woon- of logiesfunctie wordt toegestaan. Dat geldt voor geur, geluid en gewasbeschermingsmiddelen, maar ook voor reeds planologisch toegestane ontwikkelingsruimte. Wil het College alsnog expliciet in de verordening vastleggen dat nieuwe shortstayhuisvesting omliggende bedrijven niet mag beperken in hun bestaande legale en planologisch toegestane bedrijfsvoering? Even kijken. O ja, de natuur en natuurcompensatie. De VVD wil sterke en samenhangende natuurgebieden en tegelijkertijd moeten uitzonderingen helder, objectief en controleerbaar zijn. Uit de beantwoording van onze technische vragen blijkt dat GS kan toestaan dat natuurverbetering pas na een ingreep wordt gerealiseerd wanneer voorafgaande realisatie niet mogelijk of onbillijk is. Afspraken worden in een overeenkomst vastgelegd en openbaar gemaakt. Dat is positief. Maar er ontbreekt nog steeds een objectief toetsingskader. Wat is nou precies 'niet mogelijk' of 'onbillijk'. En binnen welke maximale termijn moet een natuurverbetering dan alsnog zijn gerealiseerd? Welke financiële zekerheid ...

De voorzitter: Ja, nou ga ik even ingrijpen. Sorry. Kan iedereen zijn telefoon op stil zetten? Dit is erg hinderlijk. Dit is nou de derde keer. Daar kunt u niks aan doen, mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Nee en iedere keer bij mij!

De voorzitter: En als het belletje dadelijk gaat ...

Mevrouw Koopman (VVD): Oké. Even kijken. Binnen welke maximale termijn moet een natuurverbetering alsnog zijn gerealiseerd en welke financiële zekerheid wordt verlangd wanneer een initiatiefnemer failliet gaat, de grond verkoopt of afspraken niet uitvoert? Wij vragen daarom eigenlijk drie concrete waarborgen: een objectief uitzonderingskader, een uiterste realisatietermijn en voldoende financiële zekerheid, bijvoorbeeld in de vorm van een waarborgsom of bankgarantie. Kan het College deze drie waarborgen toezeggen? Even kijken.

De voorzitter: Een momentje, mevrouw Koopman. Mevrouw Waajen heeft een vraag.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ja, even zodat ik het goed kan volgen en hopelijk goed begrijp. U vraagt een objectief uitzonderingskader. Ik heb het verhaal van uw collega, mijnheer Nijskens, ook in mijn hoofd over maakbaarheid, systemen en te veel regels. Dat objectieve uitzonderingskader, gaat dat voor gemeenten gelden?

Mevrouw Koopman (VVD): Sorry, ik werd weer even afgeleid door een belletje.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dat objectieve uitzonderingskader zouden we dan provinciaal gaan opleggen en gemeenten hebben ermee te werken. Begrijp ik dat dan goed?

Mevrouw Koopman (VVD): Gewoon eigenlijk dat gewaarborgd wordt dat die natuurcompensatie wordt uitgevoerd, dus dat het geregeld is. Daarvoor willen wij gewoon dat het financieel afgetimmerd is. Dat is eigenlijk wat ik hier vraag.

De voorzitter: Oké. Gaat u door. Nee, u krijgt nog ruim een halve minuut.

Mevrouw Koopman (VVD): Oké. Voordat ik overga naar de recreatiewoningen; mijn VVD-collega Jacques Michel Bloi zal de technische vragen nog stellen ten behoeve van de toeristische sector. In tijd van grote woningnood vindt de VVD dat geschikte recreatiewoningen ook benut moeten kunnen worden voor permanente bewoning. Onze lijn is daarbij helder: ja, mits. Mits de woning bouwkundig geschikt is, de locatie ruimtelijk verantwoord is, brandveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid op orde zijn en de gemeente hierop goed kan toezien en handhaven. We willen voorkomen dat vakantieparken ongemerkt verrommelen of dat toeristisch gebruik en permanente bewoning ongecontroleerd door elkaar gaan lopen. Maar een algemeen verbod is voor de VVD eveneens te rigide. De huidige verordening biedt onder voorwaarden al ruimte om een geschikte recreatiewoning naar wonen te transformeren. Ook kan een geheel recreatiepark worden getransformeerd wanneer daar geen sprake meer is van gemengd toeristisch gebruik en wonen. Maar een individuele omzetting op een park, waar recreatie en wonen naast elkaar blijven bestaan, wordt in beginsel uitgesloten. Juist op dat punt vraagt de VVD bewust om verruiming. Ook daar moet een gemeente een zorgvuldig gemotiveerde 'ja, mits'-afweging kunnen maken. Daarmee pleiten wij dus niet voor ongecontroleerde permanente bewoning van ieder vakantiepark, maar wij vragen wel ruimte voor gemeenten om per locatie te beoordelen waar permanente bewoning verantwoord mogelijk is. Is het College bereid artikel 12.18 op dit punt te verruimen en voor individuele recreatiewoningen op gemengde parken een zorgvuldig begrensde 'ja, mits'-mogelijkheid op te nemen?

De voorzitter: Mevrouw Schuuring wil daarop reageren.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb een wat algemenere vraag aan mevrouw Koopman. Ik hoor u een paar keer het College vragen om dingen te verruimen. In dit proces kan het College niks meer verruimen. Wij kunnen dat eventueel nog doen of u moet een paar jaar wachten. Waar bent u precies naar op zoek?

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Dank u. Ik ben benieuwd naar de beantwoording. Dat geeft mij dan een insteek voor een eventueel amendement.

De voorzitter: Oké. U was klaar met uw inbreng, mevrouw Koopman?

Mevrouw Koopman (VVD): Ja.

De voorzitter: Goed zo. Dan gaan wij naar mevrouw Huids.

Mevrouw Huids (CDA): Dank je wel. De omgevingsverordening ligt voor in een bestuurlijk en maatschappelijk spannende periode. Dat bleek ook uit de inbreng van de sprekers vandaag. Dank daarvoor. De brief van de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur over de stikstofaanpak heeft een grote relatie met de voorliggende verordening. Gebiedsprocessen en het Limburgse maatwerk zijn cruciaal voor de landbouw in onze provincie. We zien dat u met een delegatiebesluit ruimte vraagt om de begrenzing van overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden te wijzigen en regels te stellen ten behoeve van generieke en specifieke maatregelen binnen de overgangsgebieden, gericht op herstel of verbetering van de kwaliteit van Natura 2000-gebieden. Die ruimte wil het CDA bieden, zodat u zo snel mogelijk het maatwerk kunt bieden dat nodig is. Wel hebben we op dit punt twee vragen aan de portefeuillehouder. U vraagt mandaat om het tempo erin te houden, maar hoe kunnen we toetsen dat de processen goed doorlopen zijn door GS? Uiteindelijk blijven wij eindverantwoordelijk. Kunt u ons meer comfort geven op dat punt? De tweede vraag is: hoe gaat u ervoor zorgen dat de zes geprioriteerde gebiedsprocessen niet alsnog jaren stilliggen? In de behandeling van de POVI hebben we aandachtspunten die bij het opstellen van de verordening belangrijk zijn voor de CDA-fractie meegegeven aan GS. In de POVI zijn keuzes gemaakt waardoor inwoners, gemeenten en ondernemers weten waar iets mag, waar nog ontwikkeling kan plaatsvinden en waar de toekomst ligt. De keuzes die zijn gemaakt voor de belangrijkste transitie zijn voor het CDA in balans. Leefbaarheid en ontwikkelruimte van zowel de stad als het platteland zijn daarbij cruciaal. We hebben ervoor gepleit om niet te star provinciaal te toetsen, om gemeenten de ruimte te geven voor maatwerk en leefbaarheid nadrukkelijk ook als toetsingscriterium mee te nemen. Alleen zo borgen we een vitaal platteland. We zien in de verordening ook dat er in een primaire landbouwzone ruimte is voor uitzonderingen, waarmee de leefbaarheid van het gebied in acht kan worden genomen. Hiermee wordt voorkomen dat er in grote industriële landbouwgebieden minder ruimte is voor samen leven. Het toevoegen van een of meerdere woningen is mogelijk. Ook het toevoegen van een niet-agrarische functie is mogelijk indien dat qua maat, schaal en functie past bij de ruimtelijke situatie en de identiteit van betreffende locaties. Bovendien moet de toegevoegde niet-agrarische functie geen of slechts minimale belemmeringen vormen voor de agrarische bedrijven. Dat biedt gemeenten de kans om maatwerk te bieden en leefbaarheid mee te wegen. Tegelijkertijd geeft het wel zekerheid aan ondernemers en mogelijke opvolgers van bedrijven. Ook in groenblauwe

landbouwzones en verwevingszones zijn gevraagde uitzonderingen mogelijk. Boeren, maar ook andere ondernemers, inwoners en verenigingen moeten een plek kunnen hebben in deze gebieden. De verordening biedt daar volgens ons ruimte voor. Voorzitter, we hebben een vraag met betrekking tot wonen. In de instructieregels staat namelijk in artikel 12.5, sub d, dat er geen belemmeringen moeten zijn. In de toelichting hiervan staat: geen of minimaal. Voor de CDA-fractie is het belangrijk dat het helder is wat precies wordt bedoeld en dat als bedoeld wordt 'geen' of 'minimaal', dit woord dan ook wordt toegevoegd aan het artikel. We begrijpen dat dit voor het maatwerk dat gemeenten moeten kunnen leveren wel een verschil kan maken. Vandaar de vraag of u kunt toezeggen dat het woord 'minimaal' conform de toelichting ook in de verordening wordt opgenomen, als dat zo bedoeld is, zodat er ruimte is voor ondernemen, werken, maar ook wonen. Tot slot willen wij de insprekers nogmaals bedanken en horen we, zoals door meerdere fracties al gevraagd is, graag het antwoord van het College op de insprekers van deze ochtend.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Huids. Dan gaan wij naar mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): De BBB-fractie zal het woordvoederschap delen. Ik doe dat samen met mijnheer Nijenhuis. Dank je wel voor het gigantische werk dat de ambtenaren hebben verzet. We zijn hier natuurlijk al twee jaar mee bezig. Er zijn heel veel vragen gesteld. Ik probeer de dubbelingen te beperken en zal me ook in het aantal punten beperken. De hele verordening geeft heel veel ruimte om vragen te stellen. Het overgangsrecht is voor ons wel een punt van aandacht. Mensen hebben natuurlijk plannen, investeringen, initiatieven. Het lijkt: daar wordt dit toegestaan en daar wordt wat anders toegestaan. Hoe voorkomen we dat mensen tijdens het spel met nieuwe regels worden geconfronteerd? Een ander punt van aandacht: voor ons als BBB staat rechtszekerheid centraal. Mensen moeten erop kunnen vertrouwen dat afspraken en vergunningen ook daadwerkelijk waarde hebben. De afgelopen jaren hebben we echter meerdere voorbeelden gezien waarbij dit vertrouwen onder druk is komen te staan met betrekking tot het verstrekken en houden van natuurvergunningen. Eerst werden we geconfronteerd met PAS-melders. Eind 2024 bleek dat het intern salderen met terugwerkende kracht ongedaan werd, waardoor er ook weer een nieuwe groep mensen bij kwam die ook geen vergunning meer had en die voor 2030 een nieuwe vergunning moet aanvragen. Van de zomer ontstond uiteindelijk heel veel onrust door het voornemen in Noord-Brabant om onherroepelijke vergunningen in te trekken. Tegen deze achtergrond maakt de BBB-fractie zich veel zorgen over artikel 10.14, over de ammoniakreductie in de veehouderij. Dit omdat bij emissiereductie wordt gevraagd om een nieuwe vergunning. De Provincie kan op dit moment geen vergunningen afgeven. De doorlooptijd voor vergunningsaanvragen is fors. Tijdens de informatie, een informatiebijeenkomst, afgelopen jaar heeft de Provincie aangegeven een nieuwe route te onderzoeken. Daarbij zouden aanpassingen aan stallen of aan bedrijfsgebouwen mogelijk worden gemaakt via een zogenaamde passende maatregel, waardoor het niet nodig zou zijn om een nieuwe vergunning te verstrekken. De BBB begrijpt de zoektocht naar oplossingen, maar tegelijkertijd hebben we in het verleden natuurlijk wel gezien dat meldingen en constructies waarbij activiteiten zonder vergunning worden toegestaan geen stand houden bij de rechter. Denk aan de PAS-melders en de intern saldeerders. Daarom vinden wij het als BBB belangrijk dat naast artikel 10.4 die hardheidsclausule wordt opgenomen. Wat ons betreft zou daar dus ook het stuk in behoren dat als de Provincie geen vergunning kan verstrekken, we dan niet vragen aan ondernemers om de stallen aan te passen, zodat de vergunning en de stallen wel bij elkaar blijven passen. Anders gaan we weer nat. Kan de Gedeputeerde hierop reageren of dit toezeggen? We begrijpen dat de beleidsregel bij dit artikel na de verordening wordt vastgesteld. Kan het College Provinciale Staten voorafgaand aan de Statenvergadering al inzicht geven in de inhoud van de beleidsregel? Op welke manier worden de Staten betrokken bij de verdere uitwerking van de beleidsregel? Daarnaast wil ik in zijn algemeenheid zorgen uitspreken over artikel

10.14, want dit is provinciaal beleid. Dit in combinatie met het aangekondigde rijksbeleid van minister Van Essen. We zien in de stikstofbrief van Van Essen allemaal zoneringen opgenomen staan. Als we dit gaan vertalen puur en alleen voor de N2000-gebieden, wordt Limburg geraakt voor 18%. Of 18% van de Limburgse landbouwgronden valt in die zoneringen. Als we dan ook nog de waterlichamen erbij tellen, komt dat neer op 30% ongeveer, terwijl het in de provincie Brabant bijvoorbeeld gaat om 13%. De meeste zitten nog verder daaronder. Alles bij elkaar opgeteld maken de landelijke plannen het onze agrariërs praktisch onmogelijk om nog te boeren. Dus met de combinatie rijksbeleid en artikel 10.14 vragen wij ons ook af: heeft GS inzichtelijk hoeveel stallen nog aangepast moeten worden? Dan hoor ik de voorzitter zeggen: dat had u technisch kunnen vragen. Dat heb ik meerdere keren gedaan, maar ik heb nog steeds geen antwoord. En hoeveel ammoniakreductie zullen we nog realiseren door artikel 10.14? Hoe kijkt het College tegen de samenloop van alle regels aan, provinciaal en landelijk? Daarnaast zien we dat u verkent de delegatiebevoegdheid van de rekenkundige ondergrens te verhogen. Dat is een vrij technisch verhaal. Ik zal me beperken tot een paar vragen. Pels Rijcken geeft in haar rapport van 9 juli in alinea 2.2 aan dat dit de regeling met betrekking tot de stalemissies verder aanscherpt. Kunt u aangeven op welke manier? Vraag 2. Uiteindelijk zien we dat in het hele delegatiebesluit de rekenkundige ondergrens wordt losgelaten, waardoor er alleen nog maar regels tot het aanpassen van de zoneringen en de regels intern in de zones worden opgenomen. Hoe verhoudt dit zich tot elkaar? Het delegatiebesluit is een los besluit. In het Statenvoorstel licht u toe dat aanpassingen enkel worden doorgevoerd na gebiedsprocessen. Maar zoals de BBB-fractie het ziet, is er nergens een koppeling tussen het delegatiebesluit en het Statenvoorstel. Hoe wordt dat aan elkaar verankerd uiteindelijk? We hoorden natuurlijk het stuk over natuurbegraven. In NNN-gebieden staan natuurlijk natuurdoelen voorop. Wat de BBB-fractie betreft is het 'nee, tenzij' op zich voldoende, zeker met de aanvulling dat wordt bijgedragen aan de instandhouding of realisatie van de natuurdoelen. Wat ons betreft mogen de drie activiteiten voedselbos, trainingsveld en natuurbegraafplaats uit de toelichting, want ik denk als we daar activiteiten gaan opnemen dat er nog veel meer activiteiten kunnen worden opgenomen. Over glastuinbouw hoorde ik mevrouw Wesseling een interessante vraag stellen. We hadden nog een vraag over het uitsluitingsgebied voor windturbines, 't Hanik. We zagen het kaartje bij de vragen van de spreker, maar er zit een afwijking met de POLviewer. Ik zie maar één groot gebied en het kaartje heeft het over kleine witte gebieden. Misschien kunnen de Gedeputeerde of de ambtenaren iets onderbouwen. Over Beaumix is al heel veel gezegd. Ik sluit me daarbij aan.

De voorzitter: U heeft nog tweeënhalve minuut, mijnheer Nijenhuis.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Sorry.

De heer Nijenhuis (BBB): Tweeënhalve minuut. Dank u wel, voorzitter. Dan denk ik dat ik gebruik moet maken van de tweede termijn. Dat vooraf. Voorzitter, vandaag bespreken we de juridische uitwerking van de POVI. Voor de BBB staat daarbij één vraag centraal: zien we in deze verordening daadwerkelijk terug wat Provinciale Staten bij de POVI hebben besloten? Op drie onderdelen hebben we daar nog serieuze vragen bij. Misschien dat ik maar tot twee kom in deze termijn, maar goed. De amendementen 2.15 en 2.17. Met amendement 2.15 heeft PS bepaald dat bij de verdere uitwerking per gebied moet worden gekeken welke opgaven feitelijk spelen, wat noodzakelijk is en of minder belastende alternatieven mogelijk zijn. Aanvullende provinciale maatregelen mogen bovendien niet verdergaan dan noodzakelijk. Met amendement 2.17 heeft PS daaraan toegevoegd dat maatregelen in de groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied haalbaar en betaalbaar moeten zijn, met oog voor financiële gevolgen, reële termijnen en een evenwichtige verdeling van lasten. Wij begrijpen dat je deze uitgangspunten niet zonder meer een-op-een als algemene juridische norm in de OVL

kunt opnemen, maar amendement 2.15 spreekt wel expliciet over de uitwerking van deze omgevingsvisie. Deze verordening is bij uitstek zo'n uitwerking. Onze vraag is daarom: waar kunnen PS in de algemene en artikelsgewijze toelichting terugvinden hoe deze toetsen daadwerkelijk zijn uitgevoerd bij nieuwe of aangescherpte provinciale beperkingen? Als juridische borging niet mogelijk of wenselijk wordt geacht, vinden wij een expliciete en controleerbare motivering in een toelichting het minimum en wellicht zelfs in een instructieregel. Anders dreigen door PS vastgelegde waarborgen bij de vertaling van POVI naar OVL alsnog te verdampen. Voorzitter, dan motie 3077 over de vrijkomende agrarische bebouwing. PS heeft gevraagd om ruimere mogelijkheden voor bedrijfseconomische activiteiten op vrijkomende agrarische locaties. Het College wil deze motie afdoen en wijst daarbij onder meer op mogelijkheden voor niet-agrarische functies die al bestaan in het verwevingsgebied en de groenblauwe landbouwzone. Voor primair landbouwgebied wordt gewezen op de 'nee, tenzij'-mogelijkheid, maar daarmee blijft voor de BBB één eenvoudige vraag onbeantwoord: wat kan er dankzij deze motie straks meer dan voordat de motie werd aangenomen. Dat er in een verwevingsgebied en groenblauwe landbouwzone al mogelijkheden bestonden kan moeilijk de verruiming zijn waarom PS met deze motie heeft gevraagd en een 'nee, tenzij'-regeling in het primaire landbouwgebied is iets anders dan het creëren van een positief kader voor het hergebruik van bestaande agrarische bedrijfslocaties. De BBB wil het PLG daarbij nadrukkelijk niet uithollen. Landbouw blijft daar de primaire functie en omliggende agrarische bedrijven moeten worden beschermd. Maar een bestaand agrarisch bedrijfserf dat zijn functie verliest, is iets anders dan het ontwikkelen van een nieuw bedrijventerrein op landbouwgrond. Er staan al bedrijfsgebouwen, er ligt infrastructuur en er is ontsluiting. Vaak zijn er nutsvoorzieningen, een bedrijfsvoering en soms een forse stroomaansluiting. Daarom zien wij meer in een zone-overstijgende 'ja, mits'-benadering voor bestaande VAB's. Geen vrijbrief voor ieder bedrijf, maar maatwerk op een concrete locatie zonder aantasting van omliggende agrarische bedrijven en met passende eisen aan schaal, verkeer en landschap. Sterker nog, hergebruik van bestaande bedrijfslocaties kan juist voorkomen dat elders landbouwgrond nodig is voor nieuwe bedrijventerreinen. Dus nogmaals onze concrete vraag: kan het College aangeven welke nieuwe economische activiteit door uitvoering van motie 3077 straks wel mogelijk is, die daarvoor niet mogelijk was, en waar die verruiming in de OVL staat?

De voorzitter: U gaat nu afronden, mijnheer Nijenhuis?

De heer Nijenhuis (BBB): Ik ga afronden. Als die delta er niet is, vinden wij het moeilijk om de motie als afgedaan te beschouwen. Dat brengt me ook even op een procedureel punt wellicht, tot slot. Wij hebben niet de moties en toezeggingen op de agenda staan, terwijl wel het voorstel wordt gedaan om die af te doen. Ik zou willen voorstellen om ...

De voorzitter: Die lijst komt volgende week, hoor ik net van de Griffie, in de reguliere vergadering.

De heer Nijenhuis (BBB): Prima. Helder. Dat voor zover de eerste termijn. Ik kom straks terug op ...

De voorzitter: ... het derde punt.

De heer Nijenhuis (BBB): Dank u wel.

De voorzitter: Dan zijn wij aan het einde van de eerste termijn van de commissie. Het is nu bijna 12.20 uur. Ik stel voor dat we schorsen voor de lunch en dat wij om 12.55 uur terug zijn? Drie kwartier? Rond 13.00 uur terug allemaal. Dat moet lukken. Ja? Eet smakelijk.

[SCHORSING]

[voorzitterswissel]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik iedereen verzoeken zijn of haar plaats in te nemen? Dan gaan we beginnen met de tweede termijn van het eerste Statenvoorstel dat we behandelen. Goed, dames en heren, welkom bij het tweede deel van het Statenvoorstel inzake Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg. Dan is het woord aan de Gedeputeerde voor de beantwoording. Hiervoor heeft hij 160 minuten. Ga uw gang.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel, voorzitter. 160 minuten! Ik zou zeggen: ga er eens even goed voor zitten, want ik ga ze allemaal gebruiken.

De voorzitter: Het is het aantal fracties dat we hebben, de tijd die zij hadden en dan gedeeld door twee. Dat is de tijd voor de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Geweldig. Misschien kunnen nog wat meer fracties zich opsplitsen. Nee. Nee, voorzitter, ik ben eigenlijk voornemens ze niet allemaal te gebruiken. Alle gekheid op een stukje. Dank voor alle gestelde vragen. Laat ik daar even mee beginnen. Het waren er heel erg veel en ik snap dat ook, want het is een omvangrijk document met grote impact en regels. Dat zijn nou eenmaal regels, dus dan wil je ook aan de voorkant heel precies weten hoe het zit. Dus ik snap dat en tegelijkertijd, de vorige voorzitter refereerde daar al aan, waren er ook een aantal vragen met een heel hoog technisch karakter. Ik zeg op voorhand: dat wat ik nu niet kan beantwoorden, omdat dat ook gewoon enig uitzoekwerk vergt, zullen wij nog technisch beantwoorden. Verder ga ik in ieder geval proberen recht te doen aan al uw vragen. Ik ga ze wel even rubriceren per onderwerp. Dan zien we aan het einde of alles aan bod is gekomen. Dat lijkt me wat handiger dan onderwerpen die vaak terugkomen per fractie iedere keer te behandelen. Ja, voorzitter, uw Staten hebben op 8 mei de POVI vastgesteld. Nu ligt de wijzigingsverordening voor. Dat is inderdaad de uitwerking in regels van alles wat u zelf in de POVI hebt vastgesteld. Ik heb vandaag ook een aantal vragen gehoord – daar kom ik bij individuele punten nog wel op terug – waarin soms ook dingen uit de POVI ter discussie werden gesteld. Nee, die werden niet ter discussie gesteld, maar er werd gevraagd om verdieping, daar waar die niet aanwezig is in de POVI. U begrijpt, uiteindelijk is de POVI niet alleen voor GS, maar ook voor PS zelf bindend. Wij kunnen dus niet anders doen dan wat er in de POVI staat. Tegelijkertijd snap ik ook dat je soms in de uitwerking kunt zeggen: hoe werk je dat dan uit? Daar gaan een aantal vragen over. Ik zal eerst even een aantal dingen over het proces bespreken, voordat ik bij de inhoudelijke stukken aankom. Dan begin ik even met mevrouw Boven. Die vroeg: wat ligt er nou eigenlijk voor, waar kan PS op amenderen en waarop niet? En hoe zit dat dan met dingen die nu schijnbaar niet voorliggen voor besluitvorming? Mogen wij daar dan helemaal niks van vinden? Ter verduidelijking: nu ligt een wijzigingsverordening voor. Die wijzigt de bestaande omgevingsverordening op onderdelen. U kunt op dit moment dus ook amenderen op het besluit dat voorligt. Dat betekent – dat is inderdaad wat mevrouw Boven ook al aanhaalde – dat u op een hele hoop artikelen, die niet wijzigen, niet zomaar kunt amenderen. Daarover heeft dan ook geen inspraak plaatsgevonden. Uiteindelijk kunnen uw Staten natuurlijk alles, maar het gaat hier over het voorliggend voorstel en de artikelen die daarin aan bod komen. De vragen die mevrouw Boven stelt, zijn natuurlijk wel terecht: hoe zit dat dan met dingen die nu niet voorliggen? Daar zijn een aantal routes voor mogelijk. Het staat uw Staten op elk moment vrij om bij een inhoudelijk onderwerp dan wel via een motie vreemd het College op te dragen om een wijziging voor te bereiden voor de eerstvolgende wijziging. Op Beaumix kom ik dadelijk inhoudelijk terug, maar daar is eerder al een motie op ingediend. Daarnaast kunnen uw Staten ook altijd zelf een

initiatiefvoorstel voorbereiden. Ik moet zeggen dat het mij niet bekend is of dat eerder op dit onderwerp ooit gebeurd is, maar het kan wel. Daar kunt ook ambtelijke ondersteuning voor krijgen, zoals gebruikelijk, met daarbij wel de opmerking dat ook voor uw Staten geldt dat voordat je iets ter besluitvorming brengt, je eerst wettelijk een zienswijzeperiode moet doorlopen. Dus ook als uw Staten zelf iets willen voorbereiden, zijn we nog steeds gebonden aan de wettelijke inspraak. Dan zal uiteindelijk het initiatiefvoorstel dus ook ter inzage moeten worden gelegd en zal de zienswijze beantwoord moeten worden en dergelijke. **Als u wilt, zeg ik even in de richting van mevrouw Boven, wil ik dat nog wel een keer schriftelijk allemaal op papier zetten**, want dat is inderdaad hoe het technisch in elkaar zit.

De voorzitter: Mevrouw Schuurin.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Een verhelderende vraag. De Gedeputeerde geeft net aan dat de wijzigingen nu voorliggen. In de wijzigingsverordening besluiten wij toch ook om sommige dingen niet te wijzigen. Daar nemen we dan toch ook een besluit over, indirect? Ik snap die link niet helemaal.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: In de wijzigingsverordening staat alleen expliciet wat er gewijzigd wordt. Daarop kunt amenderen. Daar kunt u iets van vinden. Daar heeft ook inspraak op plaatsgevonden. Sommige dingen zijn ook juist na die inspraak of naar aanleiding van de inspraak erin gekomen. Daar kom ik dadelijk bij de inhoud ook nog wel op. Maar daarmee bekrachtigt u niet nog een keer de besluiten die dus niet expliciet voorliggen. Dus u neemt alleen een besluit over dat wat op papier staat in het voorstel.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. Ik heb hier twee vragen over. Een initiatiefvoorstel. Wij hadden ook al bedacht dat dat zou kunnen, maar dat is best een ingewikkeld proces om op te starten. Dat is één. In andere Provincies houden ze bijvoorbeeld een keer per periode een soort update, waarbij het mogelijk is dat ook de Statenleden iets indienen, wat dan in een groter geheel wordt meegenomen en ter inzage wordt gelegd. Is dat ook een mogelijkheid om hier te doen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Sterker nog, dat is zoals we het graag willen gaan doen. We hebben nu een heel ingrijpende wijziging van POVI en verordening in één keer over eigenlijk bijna de volle breedte van alle onderwerpen die hier aan bod komen. Maar net zoals ook in de afgelopen jaren; volgens mij is de afgelopen jaren zowat elk jaar een wijzigingsverordening naar de Staten gekomen, soms op hele kleine onderdelen en soms op wat meer, maar wij willen ook – dat staat ook in de stukken – onder het nieuwe systeem met de DSO veel kortcyclischer gaan werken, ook met uw Staten. Dus ik heb nu niet één moment waarop ik zeg: dan ligt de volgende wijzigingsverordening voor. Er komen ook nog provinciale verkiezingen aan. Ook dan zal er iets ter inzage moeten worden gelegd, dus dat zal naar mijn oordeel niet uitkomen voor 2028. Maar wij willen met uw Staten en ook met uw opvolgers zo meteen via de Werkgroep Omgevingsvisie u vroegtijdig meenemen in: waar werkt het College aan? Dan is er wat mij betreft alle ruimte, juist ook voor PS, om vroegtijdig signalen aan het College te

geven, met wensen die er eventueel in die richting zouden zijn. Dus wij willen ook daarin veel kortcyclischer gaan werken met uw Staten en daar ook de volgende wijzigingen weer mee voorbereiden.

De voorzitter: U had nog een vraag, mevrouw Boven? U zei dat u twee vragen had.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nee.

De voorzitter: Oké. Gedeputeerde, gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Dan een aantal andere dingen nog over het proces. Mevrouw Schuurung vroeg volgens mij ook: is er een evaluatie gepland? Er zijn veel zorgen over het proces? Hoe gaan we daar de volgende keer anders mee om? Er was ook de vraag hoe we de komende tijd met de uitvoerbaarheid van deze wijzigingsverordening omgaan. Hebben we daar voldoende oog voor? U kunt erop rekenen dat wij de komende tijd, maanden en ik denk nog daaraan voorbij, heel veel tijd gaan besteden, ook aan de relatie met alle partners die hieraan hebben meegewerkt, medeoverheden die op onderdelen echt wel af en toe onder druk zijn komen te staan. We willen heel goed naar hen luisteren: wat kunnen we nou in de toekomst beter doen? En ook: wat zien we nou in de uitvoering van dat wat besloten is en waar lopen we tegenaan? We willen ook daar vroegtijdig signalen over ophalen om dat ook weer beter te doen. Dus als antwoord op die vraag: ja, daar gaan we heel expliciet aandacht aan besteden, ook voor een volgende keer. Wat mij betreft kunnen we de Staten dan informeren over wat daaruit komt. De heer Hoks vroeg: welk deel van de zienswijze is nou eigenlijk overgenomen? Hij vroeg heel specifiek naar aantallen. Daar is bijna geen aantal op te plakken, omdat je in een zienswijze meerdere zienswijzepunten hebt. Die kun je allemaal individueel tellen, maar die overlappen ook weer op inhoud. Ik kan er dus niet zomaar een aantal op plakken, waarbij ik wel zeg: alle zienswijzen en alle zienswijzepunten zijn beoordeeld in de Nota van Zienswijzen en zijn daarbij aan bod gekomen. Dat brengt mij bij de vraag die de heer Franssen daarover stelde. Hij zei: niet alle zienswijzen zijn integraal in het voorstel opgenomen, zoals dat hier vandaag op tafel ligt. Dat klopt en dat doen wij ook nooit met zienswijzen, omdat ook voor zienswijzen alle regels ten aanzien van persoonsbescherming, gegevensbescherming en dergelijke gelden. Daarom heb je een geanonimiseerde Nota van Zienswijzen. Die ligt vandaag voor en die is gewoon integraal openbaar beschikbaar. Natuurlijk zijn voor uw Staten ook de zienswijzen zoals ze bij ons zijn binnengekomen beschikbaar, zij het vertrouwelijk. Ik weet ook dat de heer Franssen, of in ieder geval zijn fractie, inmiddels een verzoek bij de Griffie heeft ingediend om die zienswijzen ter beschikking te krijgen. Daar kan de ambtelijke organisatie ook gewoon in voorzien, op papier of digitaal, maar dat betekent dat die, zoals dat altijd hier gaat met vertrouwelijke stukken, bij de Griffie onder geheimhouding in te zien zijn. Dat is iets anders dan dat we die breed kunnen verspreiden of aan u kunnen doen toekomen. Daarvoor geldt eigenlijk net zoals altijd voor alle vertrouwelijke documenten dat uw Staten alles kunnen inzien. Daar waar er bij fracties de wens is om die in te zien, gaan we dat gewoon faciliteren.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dat is geen antwoord op mijn vraag. Ten eerste is onze fractie zeer teleurgesteld dat wij daarom moeten vragen. Wij vinden dat in het democratische proces de oorspronkelijke zienswijzen sowieso al voor deze vergadering ter inzage hadden moeten liggen, de oorspronkelijke zienswijzen, dus de echte. Daar hebben wij op moeten aandringen. Maar we hebben ook het systeem van iBabs. Ik zal u een voorbeeld geven. Bij ons en in een aantal andere gemeenten

wordt de zienswijze bij een betreffend document op het gesloten gedeelte van iBabs geplaatst, voor de raadsleden van een gemeente of voor Statenleden. Het verbaast mij dat dat hier niet mogelijk is. Waarom hebben we dan iBabs? Dat is mijn eerste opmerking. Ten tweede merk ik op: wij kunnen, wij moeten en wij zullen u geloven op uw blauwe ogen wanneer u zegt dat alles integraal is opgenomen, maar de controlemogelijkheid is ons tot op heden ontnomen. Vandaar dat wij ook aangeven dat wij de oorspronkelijke zienswijzen zo spoedig mogelijk willen ontvangen, gewoon ontvangen. Dat kan dus via het besloten gedeelte van iBabs of schriftelijk. Dat is ons toegezegd. Dat zouden we eventueel voor woensdag krijgen. We willen natuurlijk verdiepende vragen kunnen stellen over een zienswijze, aan degene die een zienswijze heeft ingediend. We hebben zonet al gehoord van de insprekers, voorzitter, dat iets vrij uitgebreid is toegelicht in de zienswijze, maar dat het niet is meegenomen. Dat willen wij controleren. Ik hoop dat u nu wel de medewerking wilt geven en de toezegging wilt doen dat wij het gewoon in het besloten gedeelte van iBabs gaan ontvangen. Dat moet dan voor iedere Statenfractie inzichtelijk zijn.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Voorzitter, ik hoor toch een aantal termen waar ik echt afstand van wil nemen. 'Dat u hier iets wordt ontnomen.' 'Dat wij hier geen medewerking willen verlenen.' Volgens mij zitten hier mensen die dag en nacht voor uw Staten ter beschikking staan. Dat soort woorden wil ik niet horen, eerlijk gezegd. Dat laat ik me hier niet zeggen, zeker niet door u, via de voorzitter. Tegelijkertijd ...

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, ik constateer alleen ...

De voorzitter: Mijnheer Franssen? Mijnheer Franssen? De Gedeputeerde is aan het woord en u mag daarop reageren.

Gedeputeerde Theuns: Tegelijkertijd, uw Staten hebben recht op alle informatie die u wil. Via de Griffie is daar ook om gevraagd en die krijgt u gewoon ter beschikking. Had het College dat op voorhand bij deze stukken moeten leggen? Nee, want zo doen we dat nooit. Hadden we dat dan via iBabs moeten doen? Ik ga niet over hoe andere gemeenten iets wel of niet binnen de regels ter beschikking stellen aan hun raadsleden. Daar mogen ze zelf over gaan. Maar ik ken wel de regels die we hier in dit huis hebben. Dat zijn niet alleen de regels van GS. Dat zijn ook de regels die u zelf afgesproken heeft als PS met de Griffie. Vertrouwelijke stukken worden daarbij nooit aan de Staten verstrekt digitaal, maar die liggen bij de Griffie ter inzage en dan moet u tekenen voor geheimhouding. Zo doen we dat hier en zo blijven we dat hier doen. Dat zijn ook uw eigen spelregels. En nogmaals, alle stukken die de Staten wensen te ontvangen worden gewoon ter beschikking gesteld. U heeft alle informatie. Er wordt hier niemand iets ontnomen. Dat soort woorden ... Nogmaals, voorzitter, ik neem daar heel ver afstand van.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, ik ben het hier totaal niet mee eens. Wat de Deputé zegt is incorrect. Vertrouwelijke stukken hebben betrekking op financiële zaken. Die afspraak hebben we. Die stukken worden vertrouwelijk ter inzage gelegd. Dat is de lijn. Zienswijzen zijn heel iets anders. Die behoren gewoon bij de stukken. Wij hebben als Statenleden gewoon recht op zienswijzen. Dat staat gewoon in de wet. Dus het onderscheid dat u maakt is onjuist. Dat is de wet. U heeft gelijk dat financiële zaken vertrouwelijk ter inzage liggen. Terecht. Die afspraak is gemaakt.

Maar zienswijzen zijn heel iets anders. Die hadden er gewoon bij moeten zitten. Dat verbaast mij, dat u nu wederom probeert het tegen te houden.

De voorzitter: Volgens mij heeft de Gedeputeerde gezegd dat u wel inzage krijgt, dus tegenhouden is hier niet van toepassing. Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ja, voorzitter, ik heb erover gezegd wat ik erover heb gezegd. Daar sta ik ook voor. Uw Staten kunnen alle informatie krijgen die u wil, maar wel binnen de procedures die u daar zelf voor heeft afgesproken. Voorzitter, dan is er ook nog een aantal dingen gevraagd over overgangsregelingen. Zijn die allemaal beschikbaar integraal? **Er zit dus een apart stuk bij de POVI, maar ik kan dat ook in een technische beantwoording nog wel een keer toelichten, waarin alle overgangsbepalingen die er zijn staan opgesomd. Dat zullen we ook in die technische beantwoording nog even meenemen.** Dat brengt me meteen – dan heb ik die ook getackeld – bij de vragen die volgens mij ook een aantal fracties hebben gekregen – die refereerden daar ook aan – ten aanzien van het stuk over overgangsrecht, waar het waterschap naar vraagt. Ik zal u zeggen: ik had afgelopen maandag twee bestuurders van het waterschap op bezoek en die stelden toen voor de eerste keer ook die vraag aan mij. Ik heb op dat moment de inschatting gemaakt dat er volgens mij niet zo heel erg veel aan de hand is en dat hun zorg onterecht is. Het waterschap heeft in ieder geval besloten om dat antwoord richting hen niet af te wachten, maar bij uw Staten daarnaar te vragen. Maar bij dezen geef ik dus ook hetzelfde antwoord dat het waterschap van ons al heeft ontvangen of vandaag nog ontvangt, namelijk dat voor die projecten waar het waterschap aan refereert de zorg over overgangsrecht niet nodig is. Het zijn namelijk allemaal projecten die een groot openbaar belang hebben en die dus verder helemaal niet met die regels over natuurcompensatie, die aanvullende regels, te maken hebben. Dus de zorg die het waterschap op dat punt bij uw Staten heeft neergelegd, en die ze dus ook bij ons heeft neergelegd, is onterecht. Dat zal ik ook richting het waterschap communiceren, als dat niet al gebeurd is, want dat wordt verder ambtelijk afgehandeld. Even kijken, voorzitter. Dat brengt me van het proces naar een mededeling vooraf ten aanzien van twee in ieder geval technische onjuistheden. Eén fractie, het CDA, vroeg in ieder geval naar één daarvan. Maar wij hebben er ook mee te maken dat we in artikel 10.3, lid 4 en 5 ... **Daar staat ‘aanhef b’, maar ‘aanhef b’ moet ‘aanhef c’ zijn.** Inhoudelijk wordt daar helemaal niks gewijzigd, maar daar is in de nummering door de vele wijzigingen iets fout gegaan. **Ik zeg u dus bij dezen: uw ontvangt ook nog een gewijzigd Statenvoorstel waarin die technische wijziging is doorgevoerd. Dat geldt ook voor de vraag die mevrouw Huids stelde over artikel 12, sub d, de instructieregels wonen, waar in de toelichting van de regel staat dat er geen of minimale beperkingen moeten zijn, maar in de regel is blijven staan, op die plek als enige, dat er sprake is van geen beperking, terwijl eerder ook in de Staten daarover is gecommuniceerd dat het ‘geen’ of ‘minimale’ moet zijn.** Mevrouw Huids heeft in ieder geval scherp gelezen, want dat moet inderdaad ‘geen’ of ‘minimale’ zijn. Ook dat zullen we technisch verwerken. Ik kom dadelijk nog op een aantal punten waarvan je ook zou kunnen zeggen: kun je dat niet vooraf wijzigen? Maar ik zou zeggen: het College houdt daarbij echt de lijn aan dat wij alleen nog kunnen wijzigen wat echt technisch gewoon niet klopt, in relatie tot hoe we het eerder hebben gezegd. Daar waar er wensen zijn voor inhoudelijke wijzigingen – mevrouw Schuurman refereerde daar volgens mij ook al aan – zullen de Staten daar zelf een amendement op moeten indienen. Dat gezegd hebbende over het proces en een aantal technische dingen, kom ik bij de inhoud. Eerst even een aantal vragen die ook zijn gesteld in het kader van algemene zonering. Het was volgens mij de heer Hoks die vroeg: hoe gaan we nou precies om met functies waar belangen mogelijk met elkaar botsen? Dat is eigenlijk een beetje het debat dat we ook bij de POVI met elkaar hebben gehad. Alles wat er in de POVI staat over de verschillende zones en de motiveringsplicht die daaraan hangt ... De motiveringsplicht is weer in dit voorstel verankerd. Het is altijd een

belangenafweging en niet altijd een exacte wetenschap waardoor je kan zeggen: dan gaat dat voor en dan gaat dat voor. Daarin willen we juist veel bij het primair bevoegde gezag laten, namelijk de gemeente die hier met een ruimtelijk plan komt, om daarin een onderbouwing te kunnen maken, die wij dan vervolgens weer toetsen. Dat brengt me dan bij het onderwerp landbouw, voorzitter. Ik ga dadelijk ook nog naar natuur en stikstof en ik ga ook nog naar het LOS, dus dat loopt misschien allemaal een beetje door elkaar af en toe, maar nogmaals, ik ga proberen recht te doen aan alle vragen. Dan begin ik even bij een van de sprekers. Ik zal de sprekers ook nog even allemaal noemen. Ik denk dat dat wel prettig is, als u daar ook een reactie van het College op heeft. Het was de heer Van Dijck van de LLTB die vroeg naar de VAB's en de mogelijkheden daarvan. Er wordt op een aantal plekken in de verordening verwezen naar de bestaande planvoorraad van vrijkomende agrarische bebouwingen, die je dan primair opnieuw zou moeten gebruiken voordat je toegaat naar nieuwvestiging. De heer Van Dijck hoor ik dat niet zozeer an sich ter discussie stellen, maar hij vraagt wel welk deel van die planvoorraad nog echt bruikbaar is en welk deel daarvan misschien helemaal zou moeten verdwijnen. Dus in hoeverre zijn VAB's nou echt een reëel alternatief voor nieuwvestiging? Hij zei daarbij: eigenlijk zou je daar een inventarisatie van moeten maken. **Ik wil u bij dezen ook toezeggen dat wij als Provincie – dat hoort meer in de portefeuille Kuntzelaers dan in die van mijzelf – willen gaan kijken of we een inventarisatie kunnen doen naar de totale planvoorraad, ook van vrijkomende agrarische bebouwing, en welk deel daarvan ook daadwerkelijk nog levensvatbaar is voor een nieuwe agrarische functie en welk deel daarvan misschien beter kan verdwijnen.** Ik ben het met de spreker eens dat je dat inzicht wel moet hebben, zodat je mensen niet naar een irreële optie toe stuurt. Dat is zijn eerste punt. Dat brengt me bij zijn tweede punt. Dat punt pak ik dadelijk even bij stikstof mee, bij nader inzien, over de stallendeadline. Maar ik had nog een aantal andere vragen op landbouwgerelateerde onderwerpen, te beginnen bij mevrouw Mertens over de 5%-bijmengverplichting ten aanzien van groen gas. Zij vroeg: waarom nemen we die nu eigenlijk al op? Dat heeft ermee te maken dat het vergisten van mest en plantaardige meststoffen voor ons als College in ieder geval het doel heeft om groen gas te kunnen verkrijgen. Daar wil het College op inzetten. Dat is ook het beleid dat in de POVI staat. Daarnaast willen we andere emissies en uitstoot verlagen. Juist de toevoeging van 5% plantaardige reststromen draagt er uiteindelijk ook aan bij dat je een hogere groengasproductie krijgt. We hebben dat wel in deze verordening aangescherpt, dat dat in ieder geval niet over alle vergisting gaat ... Er zijn ook een aantal ondernemers die daarop hebben ingesproken. Dat hebben we ook gewijzigd. Daar is ook aan gerefereerd. Maar dat is in ieder geval voor ons de reden om dat hier op te nemen. Ten aanzien van de 20 kilometergrens, waar mevrouw Wesseling volgens mij naar vroeg ... Die zei: waarom is dat helemaal losgelaten en is niet een andere grens gehanteerd? Er staat in de regel, en dat blijft er ook staan, dat voor het College regionale aanvoer het uitgangspunt is. Maar wat regionale aanvoer is, heeft er natuurlijk ook mee te maken wat er dan in die regio precies beschikbaar is. Kun je dat allemaal in de directe nabijheid halen of moet je dat van veel verder weg halen omdat er geen aanbod is? In onze ogen – dat zijn we ook eens met de mensen die daar een zienswijze op hebben ingediend – kun je daar niet één getal op plakken voor wat dan die grens zou moeten zijn, maar verdient dat ook regionale context. Maar nogmaals, het punt van regionale aanlevering staat nog steeds in de toelichting. Dan heb ik nog een vraag van de PVV over hoeveel landbouw precies binnen het primaire gebied valt.

De voorzitter: Ik moet u heel even onderbreken. De heer Huizing van RVL heeft een vraag.

De heer Huizing (RVL): Dank u wel, voorzitter. Even over die 20 kilometergrens. Ik denk dat het op zich goed is dat die eruit gehaald is, omdat het volgens mij ook heel lastig is om dat überhaupt te monitoren en dat ook een nodeloze administratieve last geeft voor de partijen. Het geheel weglaten

van een grens roept mogelijk de situatie op bovenregionale partijen in gaan stappen. Ik denk dat dat is wat het College en wat wij zouden willen vermijden. Kunt u aangeven hoe u dat gaat borgen? U zegt: de 20 kilometergrens hebben we geschraapt. Maar hoe gaan we voorkomen dat er echt heel grote partijen in gaan stappen, wat we eigenlijk niet willen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wat ons uit de zienswijzen en een aantal andere inzichten duidelijk is geworden, is het volgende. Al het transport naar dat soort locaties gebeurt in de regel per as, dus over de weg. Dat kan vaak heel moeilijk via schepen of iets dergelijks, omdat het locaties in het buitengebied zijn. Dat is ook een enorme kostenpost in zo'n businesscase. Dus op het moment dat je iets van 150 kilometer afstand gaat halen, zorgt dat ook voor enorme kosten in het transport, waarmee het al helemaal niet meer rendabel is om het product te verwerken. Dus feitelijk gezien heeft de ondernemer zelf er alle baat bij om het van zo dichtbij mogelijk te halen, om daarmee de kosten te reduceren. Ik geloof er niet zo in dat er dan mogelijk opeens allerlei hele bovenregionale of zelfs internationale partijen instappen die het van heel ver weg gaan halen. Dat zorgt simpelweg gewoon voor te veel kosten en dan is de businesscase ook niet meer rendabel. Dat is mijn antwoord op uw vraag.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: De heer Franssen had een voorbeeld van tunnelkassen, voorwaarden en belemmeringen die daarbij zitten. Het werd mij uit zijn vraag niet geheel helder waar hij op doelde. Misschien kan hij het in de tweede termijn verder preciseren. Ik wil die vraag graag technisch voor hem beantwoorden, of in de tweede termijn. Maar ik kon er even niet uit halen op welke voorwaarden en belemmeringen hij precies doelde. Dan heb ik de vraag van de heer Nijenhuis over motie 3077, uit mijn hoofd, over leefbaarheid op het platteland en andere functies. Hij vroeg: wat kan er dankzij deze motie dan nog meer en zouden we niet veel meer toe moeten gaan naar een 'ja, mits'-houding? Over dat laatste: in uw eigen POVI, in onze POVI ook, staat juist dat we uitgaan van een 'nee, tenzij'- en niet van een 'ja, mits'-houding. Dat zou een fundamenteel andere benadering vergen. Tegelijkertijd; wat kan er dan door deze motie en het feit dat die aangenomen is meer? Volgens mij hebben wij ten opzichte van de ontwerp-POVI, waarbij we zeer veel kritiek hebben gekregen op de heel strikte 'nee, tenzij' die daarin stond en het feit dat er alleen nog maar agrarische nieuwe functies zouden kunnen komen, juist veel meer ruimte geboden voor andere economische functies of functies zoals wonen, zij het nog steeds onder strikte voorwaarden. Wij vinden wel dat zeker in primair landbouwgebied uiteindelijk dat belang op één moet staan en ook moet blijven staan. Is er iets veranderd? Ja, ik denk dat er wel degelijk iets veranderd is, zoals ik net zei, maar dat is geen 'ja, mits'-houding. Het College zou ook adviseren om dat niet in die richting te veranderen, want dat zou contrair zijn aan dat wat we daar in de POVI over hebben afgesproken.

De voorzitter: Mijnheer Hoks heeft een vraag.

De heer Hoks (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Volgens mij wou de Gedeputeerde mij net een antwoord geven op de **vraag over het primaire landbouwgebied**, maar door de interruptie heeft hij mij mogelijk overgeslagen.

Gedeputeerde Theuns: De heer Hoks heeft helemaal gelijk, voorzitter. Ik wou daar inderdaad op zeggen: **die cijfers kan ik voor u inzichtelijk maken, maar ook dat is wel een enorm technische**

vraag. Het zou helpen als we dat soort vragen aan de voorkant stellen. Dan had u het antwoord nu gehad. Maar dat moeten we gewoon even zoeken. Dat neem ik graag mee.

De voorzitter: De heer Nijenhuis heeft nog een vraag.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, voorzitter. Als het gaat om het afdoen van motie 3077 – ik zal de volgende vergadering voorstellen om die niet af te doen – zeg ik wel even het volgende. In de omgevingsverordening staat volgens mij op pagina 4, uit mijn hoofd, een hele opsomming van de nieuwe economische activiteiten die wel toegestaan zijn, maar die zijn zonder uitzondering allemaal agrarisch en agrarisch gerelateerd, terwijl de motie toch uitdrukkelijk spreekt over nieuwe economische dragers, niet alleen maar agrarisch. Vandaar dat ik toch wel grote bezwaren heb tegen de hier gebruikte formulering.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ten aanzien van het afdoen van de motie: uw Staten zijn er zelf in het begin van de periode scherp op het geweest. Het College kan geen moties afdoen. Wij kunnen alleen maar voorstellen om ze af te doen. Dat is inderdaad het voorstel, maar dat wordt niet via dit PS-voorstel gedaan. Dat gaat via de lijst met moties en toezeggingen. Die krijgt u inderdaad nog apart voorgelegd. Het staat indieners of andere mensen natuurlijk altijd vrij om daarover anders te besluiten. Ik denk dat juist op dit punt nadrukkelijk de ruimte wordt geboden voor andere functies als ze kunnen voldoen aan de 'nee, tenzij'-bepaling, want die geldt inderdaad nog steeds. Andere economische functies zijn best mogelijk als ze kunnen voldoen aan de voorwaarde van 'nee, tenzij', zoals in de verordening gesteld.

De voorzitter: Mijnheer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, dat hoort dan weliswaar niet in de verordening thuis, maar dan hebben we toch een principiële verschil van inzicht over wat het zou moeten zijn. Dan moeten we denk ik overwegen om dat hele onderwerp op een aparte manier nog eens een keer beleidsmatig aan de orde te stellen.

De voorzitter: Dat is een statement. Wilt u daarop reageren?

Gedeputeerde Theuns: De reikwijdte van de motie gaat voorbij het onderwerp van puur en alleen de verordening. Ik denk dat het ook inderdaad een grote beleidsmatige component heeft. Het staat u natuurlijk altijd vrij om dat ergens anders te bespreken of te agenderen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik wil het bruggetje maken van landbouw naar alles wat te maken heeft met stikstof en de stikstofaanpak, het LOS, te beginnen met de zogenaamde stallenverordening, zoals die weleens wordt genoemd, artikel 10.14. Er zijn een aantal fracties – LOKAAL-LIMBURG, de BBB, maar nog een aantal andere partijen – die gevraagd hebben naar de uitzonderingsbepaling die hier nu is opgenomen. Er zit ook een advies van de landsadvocaat bij. Waarom zit dat er nu hier bij? Wat valt dan precies onder die hardheidsclausule? Waarom nu, op dit moment? Dit College heeft vanaf het begin van deze periode – dat hebben we ook zo opgenomen in het coalitieakkoord, wat voor ons natuurlijk leidend is – gezegd dat de bestaande afspraken rondom de zogenaamde stallendeadline van 1 januari 2030 gehandhaafd blijven, dus dat die niet naar voren gaan, zoals eerder in de Provincie

Noord-Brabant is gebeurd, maar dat die ook niet worden uitgesteld. Toen we dat opschreven, was het 2023. Toen hadden we nog ruim zeven jaar te gaan. Inmiddels zitten we al in de tweede helft van 2026. De tijd tikt voor ondernemers die daar uiteindelijk aan moeten voldoen, die zelfs als ze zouden willen voldoen op dit moment niet kunnen voldoen, omdat door alle jurisprudentie en het feit dat wij ook nog steeds geen geborgd maatregelenpakket hebben om overal weer vergunningen te kunnen verlenen de ondernemers feitelijk ook niet kunnen beschikken over een nieuwe vergunning. Dan zijn er ook nog allerlei discussies over de technieken en hoeveel winst dat veroorzaakt. Dat is voor ons College dan ook de reden geweest om te zeggen: hoe kunnen wij ervoor zorgen dat – zonder dat we het effect van de regel, die ook al voor stikstofwinst in Limburg heeft gezorgd en nog gaat zorgen in de toekomst, weggooien, want dat willen we niet – we niet per 1 januari 2030 een soort nieuwe groep PAS-melders creëren van mensen die buiten hun schuld om geen vergunning hebben kunnen krijgen? U heeft kunnen zien in de stukken dat wij daarover advies hebben gevraagd aan de landsadvocaat, Pels Rijcken. Die heeft ons daarop geadviseerd. Dan is het misschien gevaarlijk, want ik ben geen jurist, maar ik ga het toch even samenvatten in mijn eigen woorden: het is niet zo dat je daar een algemene uitzondering voor die hele groep kunt opnemen, omdat dat, het feit dat deze regeling geborgd is in de omgevingsverordening, een geborgde daling aan stikstof oplevert, die we uiteindelijk ook weer kunnen gebruiken ten gunste van de natuur en uiteindelijk ook weer om vergunningverlening mogelijk te maken. Juridisch gezien zou je dat daarmee totaal teniet doen. Daarom kun je niet een soort algemene uitzondering invoeren waarmee die regel op enig moment onverbindend wordt verklaard. Wat Pels Rijcken ons wel heeft gezegd is dat je in de ontwerpverordening aan een vrij algemeen beschreven hardheidsclausule een beleidsregel als GS kan verbinden met hoe je daar dan mee omgaat. Iemand vroeg ook nog: hoe gaat die beleidsregel er dan precies uit zien? U heeft kunnen lezen dat de landsadvocaat daar ook een voorzet voor heeft gedaan in de notitie. Het College is op dit moment bezig met de uitwerking van dat voorstel en zal zo snel mogelijk na het vaststellen van de omgevingsverordening die beleidsregel ook in het College vaststellen, waarmee je inkleuring geeft aan hoe je er dan mee omgaat. Daarmee kun je dus op het moment dat er op 1 januari 2030 – dat hopen we allemaal niet, maar het valt niet uit te sluiten – nog steeds een situatie is dat alle ondernemers of misschien ondernemers in een bepaald gebied geen vergunning kunnen krijgen ... Op het moment dat een handhavingsverzoek zou worden ingediend tegen die ondernemer, kun je op basis van die beleidsregel en die clausule op dat moment besluiten dat handhaving onevenredig is. Dat is waar deze bepaling over gaat. Dan was het ook nog volgens mij mevrouw Van der Pol die specifiek vroeg: hoe gaan we dan met een andere groep om die misschien ook buiten hun schuld tussen wal en schip valt? Wat ons College betreft gaat dat dus over alle ondernemers die op dit moment geen vergunning kunnen krijgen, juist omdat vergunningverlening op dit moment nog onmogelijk is. Dus als je dan tussen wal en schip valt, kan het College besluiten om van dat artikel gebruik te maken. Dat moet in individuele gevallen, omdat ook de landsadvocaat zegt dat je dat niet algemeen geldend kan doen.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol heeft een vraag.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Neemt u dat op in de beleidsregel op deze manier?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wij volgen het advies van de landsadvocaat en werken de beleidsregel dus ook op die manier uit. Alles wat ik net gezegd heb, mag u rekenen onder de lijn die we zo uitwerken. Ja, absoluut.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Mag ik dat dan opvatten als een toezegging?

Gedeputeerde Theuns: Ik kan niet toezeggen wat we al doen, voorzitter. Het College heeft in het voorstel gezegd: wij gaan voor een beleidsregel. Die werken we op deze manier ook uit. Wat ik net heb gezegd; **daar mag u mij altijd aan houden**. Dat staat nu denk ik ook fijn in de notulen van deze vergadering. **Ik bedoel dan dat ook de groep waar u op doelde daarin wordt meegenomen**. Absoluut.

De voorzitter: Dank u. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Is er het inzicht om hoeveel bedrijven het gaat?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: **Die nog niet aan de verordening voldoen**, bedoelt u? Dat inzicht heb ik zo niet paraat. Dat was ook een van de vragen van iemand anders. **Ik ga kijken of we dat inzichtelijk kunnen maken**. Ik ga niet beloven op welke termijn dat lukt, want dat is denk ik een vrij uitvoerige exercitie die we dan moeten gaan doen. We zullen dat sowieso inzichtelijk moeten gaan maken naar 1 januari 2030 toe.

De voorzitter: Mevrouw Boven heeft een vraag.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. Wij hebben gelezen dat in het kader van die hardheidsclausule bijvoorbeeld de financiële situatie van een onderneming en persoonlijke omstandigheden van de ondernemer een reden kunnen zijn. We hadden vooral heel veel moeite met deze verwoording, want daar kan alles onder vallen. Wat u nu zegt is: het gaat specifiek over vergunningen. Gaat u bij het uitwerken van die hardheidsclausule of beleidsregel dan juist in op die vergunningen of komt er dan ook zo'n tekst bij als hier staat, als die wij hebben gevonden, 'financiële situatie van een onderneming'? Dat is namelijk echt een heel rare hardheidsclausule, wat mij betreft.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: We hebben het specifiek uitgevraagd voor vergunningen, maar dit is uiteindelijk in het voorstel van Pels Rijcken beland. Ik ga niet over de teksten van de landsadvocaat. Maar als je met handhaving te maken hebt, hebben wij ook hier handhavingsbeleid waarin je altijd een afweging maakt. Het is in die zin ook niet nieuw dat je altijd een handhavingsmatrix ... Zo heet dat. Je beoordeelt: hoe stevig of hoe ernstig is de overtreding? Dat geef je een bepaalde score. Vervolgens geef je ook een score aan of iemand dat moedwillig heeft gedaan of dat het buiten zijn schuld om is gebeurd, wat dan ook. Met een combinatie van die afweging heeft het College altijd iets in handen om ofwel te kunnen zeggen 'we gaan direct handhaven en alle middelen inzetten', ofwel dat je niet gaat handhaven. Dus in die zin is dat ook niet nieuw, dat je zo kijkt naar een handhavingsaanpak. Maar ik snap wat u bedoelt. Het College is er in ieder geval bij die beleidsregel op gericht om vooral voor de situatie van vergunningen ... Op dat vlak hebben wij een oplossing gevraagd. Maar dat wat gewoon regulier juridisch al geregeld is; dan laat ik me ook adviseren door mensen die daar meer verstand van hebben dan ik persoonlijk heb, want ik ben geen jurist. Dat over de stallendeadline.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Dan het delegatiebesluit, met alles wat te maken heeft met het LOS. Ook daar hebben we een advies voor bij de landsadvocaat opgevraagd, omdat in de brief van het kabinet, die we eind juni hebben ontvangen, over het stikstofpakket, expliciet een aantal verwijzingen staan over dingen die de Provincies straks zouden moeten regelen in hun omgevingsverordening, bijvoorbeeld ten aanzien van de rekenkundige ondergrens, bijvoorbeeld ten aanzien van het borgen van bepaalde zones, waar het kabinet een voornemen over heeft uitgesproken, maar dat nog niet in regels vertaalt. Dat heeft ertoe geleid dat wij toen direct de vraag hebben gesteld: moeten wij nu in deze omgevingsverordening dan ook de juridische haakjes slaan om straks ook de dingen die het kabinet van ons vraagt ook te kunnen besluiten? Daarover heeft opnieuw de landsadvocaat ons geadviseerd. Die zegt: een bevoegdheid waarvan je nog niet weet hoe die eruit gaat zien, kun je ook niet opnemen in je omgevingsverordening. Bijvoorbeeld de rekenkundige ondergrens. Als je nog niet weet waar die aan moet voldoen, hoe dat er dan precies uit gaat zien, kun je jezelf moeilijk die bevoegdheid toe laten komen nu in de verordening. Dat werkt niet. Hoe kun je het dan wel doen? De dingen die je straks moet gaan besluiten, dus over zones, over maatregelen, en de vertaling daarvan ... Om snelheid te winnen in het proces kan je die bevoegdheid delegeren van PS naar GS, zodat GS straks, op het moment dat wel duidelijk is welke voorwaarden het Rijk stelt aan dat besluit, we het proces sneller kunnen doorlopen. Is dat ideaal? Nee, zeker niet. Dat zou ook niet de preferente route van het College zijn normaal gesproken. Tegelijkertijd zien we dat als we helemaal zouden moeten wachten totdat het kabinet dat allemaal heeft uitgewerkt, we dan die besluitvorming moeten voorbereiden en we via eenzelfde procedure eerst aan uw Staten voor moeten leggen en we het daarna pas uit kunnen werken, dat ervoor zorgt dat als het kabinet straks voorwaarden stelt aan hoe we dit voor elkaar kunnen krijgen, we dat pas anderhalf jaar later op een goede manier in onze verordening hebben gewerkt, dat we dan pas kunnen werken aan geborgd natuurherstel en vergunningverlening op onderdelen weer mogelijk kunnen maken. Dat vond het College in ieder geval zeer onwenselijk, dus we hebben gezocht naar de beste andere oplossing en dat is via deze route. Daarmee heeft het College de mogelijkheid om puur en alleen over dit onderwerp straks besluiten te nemen en die vervolgens te verankeren in de verordening. Daarbij gelden nog steeds de uitgangspunten die uw Staten hard hebben gesteld in het LOS, namelijk dat geen extra regels worden opgenomen voordat een gebiedsproces doorlopen is. Dat blijft fier overeind staan. Er moet ook straks gewoon openbare inspraak met een zienswijzeperiode worden doorlopen. Ook dat blijft overeind staan. Dan is natuurlijk wel de vraag vanuit uw Staten: maar hoe worden wij daarin gekend? **U mag het van mij ook noteren als een toezegging dat het College op het moment dat zij zo'n besluit neemt uw Staten daarover informeert.** Dat is iets anders – daar werd ook nog naar gevraagd – dan dat we dat vooraf dan weer moeten gaan sonderen of dat we vooraf informeren. Ik geloof dat de heer Nijskens dat zei. Daarmee wordt de tijdswinst die je beoogt eigenlijk weer teniet gedaan. Maar wij zullen uw Staten er altijd over informeren als we zo'n besluit nemen. Op het moment dat zoiets aan de orde is, denk ik eigenlijk dat via vele organisaties al tot u is gekomen dat we op het punt staan om dat te besluiten, maar we gaan u daar proactief over informeren. Dan hebben uw Staten altijd de mogelijkheid om natuurlijk op wat voor wijze dan ook aan de handrem te trekken als het u niet zint wat het College voornemens is te besluiten. Maar wij hebben echt alleen voor ogen om hiermee tijdswinst te behalen voor geborgd natuurherstel en het mogelijk maken van vergunningverlening.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, begrijp ik het dan goed dat als u dat besluit neemt, wij vooraf geïnformeerd worden? Of gebeurt dat achteraf?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Op het moment dat het College dat besluit neemt – dat zal altijd een ontwerpbesluit zijn en ligt vervolgens ter inzage – is het zo dat dat ook direct het moment is dat we uw Staten informeren. Dat is niet vooraf, maar op het moment dat we een besluit nemen en de openbare inspraak ingaan, wordt ook uw Staten direct geïnformeerd. Dat is wat mij betreft het moment om uw Staten daarin mee te nemen. Voordat wij dan toekomen aan een definitief besluit – dat zal nooit eerder zijn dan zes weken later, want dat is de zienswijzetermijn – hebben ook uw Staten in die tijd altijd nog de mogelijkheid om het College schriftelijk te bevragen, mondeling te bevragen of desnoods een extra Statenvergadering te beleggen. Dat is natuurlijk geheel aan uw Staten zelf.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Op het moment dat u het besluit heeft genomen en dus achteraf de Staten informeert en de periode van zes weken voorbij is ... In die periode hebben wij dus als Staten de mogelijkheid, zo zegt u, om vragen te stellen enzovoort. U zegt ook dat wij dan de mogelijkheid hebben om dat op de agenda te plaatsen. Op het moment dat dat zou gebeuren en de Staten zouden u zeggen dat de meerderheid van de Staten het eigenlijk niet eens is met het besluit, wat gebeurt er dan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dat is een beetje in de toekomst kijken, met 'wat als?'. Ik ben niet zo van 'wat als'. Maar uw Staten kunnen altijd alles agenderen. Dat is aan u. Ook als wij zeggen dat het niet kan, kan u het toch. Dat mag u geheel zelf bepalen. Op het moment dat hier 47 zetels zeggen dat ze het ergens niet mee eens zijn, dan moet elk College op dat moment de eigen afweging maken of ze het verstandig vinden om toch dat besluit te nemen. Maar ik kan ook koppen tellen en mijn collega's in het College kunnen ook koppen tellen. We weten allemaal hoe dat in de politiek gaat, denk ik. Maar ik ga niet vooruitlopen op hypothetische situaties in de toekomst.

De voorzitter: Goed. Dank u. Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Dat ten aanzien van het delegatiebesluit. In het kader van het onderwerp stikstof/LOS is ook nog gevraagd naar de onherroepelijke natuurvergunningen. Mevrouw Van der Pol vroeg daarnaar. Er is eerder in de Staten ook een keer gevraagd: kunnen we niet in de verordening verankeren dat we dat nooit zullen intrekken? De schriftelijke vragen, volgens mij van uw eigen hand, hierover zijn beantwoord. Daarin zeggen we: juridisch gezien is de mogelijkheid er altijd om een vergunning in te trekken. Je kunt jezelf er niet aan onttrekken dat dat een mogelijkheid is. Tegelijkertijd zeg ik: dit College heeft, zeker met de brief van minister Van Essen, meer dan voldoende in handen om elk intrekkingverzoek al op dit moment te kunnen weigeren. Ik weet niet meer welke fractie het was die vroeg: wanneer denkt het College zelf genoeg pakket te hebben om dat te kunnen doen? Wij hebben dat nu al. Er heeft namelijk een minister op papier gezet namens het kabinet dat er met de Kamerbrief die er ligt voldoende basis is om intrekkingverzoeken af te wijzen. Ondanks wat de Provincie Noord-Brabant daarover voornemens is te besluiten – volgens mij is nog geen besluit genomen – volgen wij daarin de lijn van het kabinet. Ik heb ook de minister oproepen zien doen aan onze buurprovincie om dat besluit, als het er al zou komen, te heroverwegen. Dus dat is in ieder geval de politieke lijn die wij kiezen en die wij volgen, van het kabinet.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik vind het echt interessant en mooi om te horen, wat u daar zegt. Dus in feite zegt u: wij in Limburg trekken een ander lijn dan Brabant.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Volgens mij heeft het College in Noord-Brabant nog helemaal geen lijn gekozen. Ik zeg alleen: dit College volgt de lijn van de minister. Dat is de lijn dat wij voldoende in handen hebben om geen intrekkingverzoeken toe te wijzen en dus handhavingsverzoeken daarop af te wijzen. Dat is de lijn die dit College kiest. Wij voelen ons daarin zeer gesteund door de brief van het kabinet.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik vind dat mooi om te horen, voorzitter. Ik wil u daarmee complimenteren namens LOKAAL-LIMBURG, dat u die lijn wil volgen.

Gedeputeerde Theuns: Die nemen we altijd graag in ontvangst. Dank, via de voorzitter, aan de heer Franssen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Dat brengt mij ook bij de amendementen waar de heer Nijenhuis volgens mij aan refereerde, de amendementen 2.15 en 21.7, over dat we van tevoren goed moeten onderzoeken hoe alles vertaald is in de verordening en dat we ook moeten zorgen dat het haalbaar en betaalbaar is wat we uitvoeren. Dat is nou net onderdeel ook van die gebiedsprocessen die doorlopen moeten worden, waarmee je uiteindelijk tot een maatregelenpakket komt. Ik heb u net gezegd: wij moeten uiteindelijk als College een besluit gaan nemen waarin je zegt: we leggen dit maatregelenpakket op een gebied en daar hoort een bepaalde zonering bij. De amendementen 2.15 en 2.17, die als zodanig in de POVI staan ... Er moet expliciet aangegeven worden in dat besluit hoe dat dan getoetst is en hoe dat gewogen is. Dat is het beleid van uw Staten. Dat heeft u zelf vastgesteld. Ons College moet dat dus op die manier afwegen. Dat hoeft niet nog een keer expliciet in een verordening te staan, omdat de POVI gewoon bindend is, 100% bindend is, voor onszelf. Dus juist ook de voorwaarden die uw Staten stellen moeten wij beargumenteren of we moeten er gemotiveerd van afwijken als wij al vinden dat we daarvan af kunnen wijken. Maar ik zou het onverstandig vinden om van de lijn die uw Staten hebben vastgesteld af te wijken.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Zijn alle vragen met betrekking tot het delegatiebesluit al beantwoord?

Gedeputeerde Theuns: Zo te horen niet.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik had er nog drie staan. Nee. Nee, klopt. Pels Rijcken geeft in het rapport van 9 juli, alinea 2.2 aan, dat stalemissies verder worden aangescherpt, dus 10.14. Ik kon het er niet uit halen, maar u misschien wel. In de uitvraag werd gevraagd naar die rekenkundige

ondergrens. Maar dat wordt dan losgelaten. Gaat het er puur om om de zoneringen aan te passen of om de regels in de zoneringen aan te passen? Daar ben ik nog naar op zoek. In de toelichting van het Statenvoorstel op bladzijde 19 staat heel fijn dat stuk van het LOS-besluit. Maar het delegatiebesluit is een losstaand stuk. Hoe zorg je dat die link dan goed loopt?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat laatste: een delegatiebesluit is geen losstaand stuk. Samen met de wijzigingsverordening stelt u ook het delegatiebesluit vast. Dus dat is gewoon een besluit waarover uw Staten dan een beslissing nemen. Op het moment dat u daar positief over besluit, komt ons die bevoegdheid toe. Dat maakt gewoon integraal onderdeel uit van de besluitvorming. Dat is geen losstaand stuk. Ten aanzien van de rekenkundige ondergrens: ik hoop dat ik uw vraag goed begrepen heb, maar wij hebben initieel onszelf de vraag gesteld: hoe kunnen wij zorgen dat wij als GS de bevoegdheid kunnen krijgen om die rekenkundige ondergrens in te voeren? Daarvan zegt Pels Rijcken: dat kan niet, want dat wordt waarschijnlijk iets wat landelijk geregeld wordt en waarvoor je aan een aantal voorwaarden moet voldoen. Die voorwaarden zullen dus betrekking hebben op het vaststellen van een geborgd maatregelenpakket. Dat gaat over de zones. Dat gaat over de regels. Op het moment dat je dat goed hebt ingevuld, kun je straks ook gebruikmaken van de landelijke rekenkundige ondergrens. Daarmee gaat het delegatiebesluit dus niet over die rekenkundige ondergrens zelf, maar over de voorwaarden die je nodig hebt om daar straks aan te kunnen voldoen.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Er stond in het rapport van 9 juli, in alinea 2.2, een heel rare zin die ik niet kon plaatsen. In de verordening staat eigenlijk dat artikel 10.14 verder wordt aangescherpt.

De voorzitter: Wat is uw vraag?

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik kon niet zien of artikel 10.14 werd aangescherpt. Misschien kan de Gedeputeerde dat toelichten.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Er wordt nu een heel specifieke vraag gesteld. **Ik stel voor dat we die in de technische beantwoording meenemen.** Volgens mij kunnen we die prima technisch beantwoorden. Ik heb hem nu ook niet zo een-twee-drie voor me. Ik kan gaan zoeken, maar ik denk dat dat de structuur van de vergadering niet ten goede komt.

De voorzitter: Nogmaals, technische vragen stellen we op een andere manier. Gedeputeerde, gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik kom dadelijk nog op natuur en water, want daar heb ik ook nog heel veel vragen over. Mensen hoeven niet bang te zijn dat we dat onderwerp vergeten, maar ik ga even een uitstapje maken, voorzitter, naar het onderwerp wonen. Daarna ga ik het specifiek hebben over wonen in relatie tot arbeidsmigranten. De PVV vroeg: klopt de aanname dat we gaan voor het uitgangspunt dat we eerst in bestaand bebouwd gebied bouwen en daarna pas, als dat nodig is en onderbouwd kan worden, gaan uitbreiden? Ja, dat klopt. Dat is ook het uitgangspunt dat u zelf in de POVI hebt vastgesteld. De heer Beckers vroeg naar de SIO, zoals dat met een mooie afkorting heet, de

samenhangende integrale onderbouwing die gemeenten zo meteen moeten maken. Zijn vraag daarbij is: hoe voorkomen we straks weer extra bureaucratie? Laat ik dit zeggen; we zijn er met dit voorstel juist op uit om allerlei bureaucratie, heel veel procedures en heel veel ambtelijk en soms ook bestuurlijk overleg over elk individueel plan te voorkomen. Voor uw beeld ... Ik heb dat pas ook een keer hier uitgevraagd. Wij beoordelen per jaar een stuk of 600 gemeentelijke ruimtelijke initiatieven hier, die hier aan de deur kloppen. Die gaan allemaal in verschillende rondes op en neer, eerst ambtelijk, voordat het überhaupt op een bestuurlijke tafel komt. Daar gaat heel veel werk in zitten vaak voor individuele plannen. Wat het College beoogt met de SIO die gemeenten straks moeten maken, is conform bijvoorbeeld het voorbeeld dat al vaker is genoemd, het Masterplan Wonen van de gemeente Voerendaal ... Zo zijn er meer gemeenten die een totale visie hebben op bouwen binnen hun gemeente en hoeveel daarvan binnenstedelijk en hoeveel buitenstedelijk moet. De bedoeling is dat als je één keer even wat meer energie steekt in het maken van een samenhangend verhaal, als gemeente en Provincie samen, je vervolgens niet over elke individuele locatie weer met elkaar het gesprek hoeft te voeren. Dat zorgt aan de voorkant misschien voor wat meer werk, maar juist aan de achterkant voor minder werk, omdat je niet voor elk individueel woningbouwplan van soms veel woningen, maar soms ook maar heel weinig woningen, veel overleg nodig hebt. Dus wij zijn er juist ook op uit dat we minder overleg en minder bureaucratie met elkaar organiseren, en meer duidelijkheid naar gemeenten. Maar we gaan natuurlijk met hen evalueren hoe dat de komende tijd in zijn werk gaat. Ik had nog een vraag van de CDA-fractie over artikel 12.5, sub d, maar die heb ik denk ik bij de technische inleiding al meegenomen, dat we dat inderdaad aanpassen. Dat hadden we niet goed gedaan. Dat brengt me bij alles rondom wonen en arbeidsmigranten. Een inspreker, de heer Loef, heeft daar ook een betoog over gehouden. Ik moet zeggen, dat betoog dat de inspreker hield, is precies de lijn die het College voorstaat, namelijk: wij zien ook dat er mensen zijn die naar Limburg komen en die hier een aantal maanden komen werken. Hij vroeg: wat zou je er zelf van vinden als je zoon of dochter een aantal maanden naar het buitenland gaat? Ja, dat is echt wel iets anders dan regulier wonen. Juist ook in de POVI en in de verordening erkent het College ook dat op het moment dat iets echt shortstay is, dat niet altijd gelijkstaat aan permanent wonen. Wat we ook zien is dat toch ook heel veel mensen ... Volgens mij refereerde de inspreker er zelf aan dat mensen die oorspronkelijk niet uit dit land komen, er vaak toch een toekomst opbouwen en besluiten er langer te blijven. Je moet voorkomen dat mensen die aanvankelijk hier als shortstayarbeidsmigrant terechtkomen en vervolgens hier hun leven op willen bouwen en misschien zelfs een gezin willen stichten, voor langere tijd vastzitten in een locatie die eigenlijk alleen bedoeld is voor shortstayhuisvesting. Dat is wat we in de praktijk natuurlijk wel zien gebeuren: mensen die soms jaren achter elkaar de facto wonen op een bedrijventerrein. Dat is natuurlijk waar bedrijventerreinen niet voor bedoeld zijn. Ik ben het ook eens met de inspreker dat we op de lange termijn en in de ideale wereld voor iedereen die hier permanent wil wonen een normaal huis in de stedelijke omgeving zouden willen realiseren. Maar we weten ook allemaal dat er op dit moment tienduizenden mensen in onze provincie zijn die nu een dak boven hun hoofd nodig hebben en dat we dat niet allemaal kunnen realiseren. Juist ook na overleg met de gemeenten – het betreft met name gemeenten in Noord-Limburg waar deze problematiek grootschalig speelt – zijn we gekomen tot een lijn waarmee we de stip op de horizon houden, namelijk goede huisvesting voor iedereen die hier permanent wil wonen – dat vergt ook iets in de bouwopgave van die gemeenten – maar dat we in de tussentijd niet anders kunnen dan ook een aantal grootschalige locaties voor shortstayhuisvesting toe te staan, die moeten voldoen aan een aantal heel strikte normen. De heer Wolters Gregório haalde een aantal daarvan aan. Dan kun je natuurlijk nog het debat voeren: is dat dan genoeg? Tegelijkertijd hebben wij juist de uitgangspunten van het rapport van Roemer – hij is nu onze CdK, maar heeft toen hij nog een andere rol had daar een rapport over geschreven – als uitgangspunt in uw POVI en in de verordening opgenomen. Dus alle voorwaarden waar destijds over geadviseerd is, zijn voor het College ook

uitgangspunt om te kunnen voldoen aan de normen waarmee je dat soort locaties onder voorwaarden, voor de tijdelijkheid, mogelijk kunt maken. Nogmaals, niet met de bedoeling om mensen tot in de lengte der jaren op bedrijventerreinen te laten wonen, maar we willen ook onze ogen niet sluiten voor de problematiek in het noorden en zeker in het midden van onze provincie, waar we gewoon te maken hebben met duizenden mensen die anders geen goede huisvestingslocatie hebben. Inderdaad, dan ontstaan er praktijken waarbij bedrijven zelf woningen gaan opkopen in het stedelijk gebied, waarmee je dan vervolgens alle controle verliest. Dat willen we nou net niet. Een van de maatregelen daarin ... Daar vroeg volgens mij de VVD ook naar: hoe controleer je dan in de praktijk dat er niet met mensen van locatie naar locatie wordt geschoven? Dat gebeurt nu namelijk wel. Dat voorkom je juist door mensen in te schrijven in het BRP, vanaf dag één. Dat is een voorwaarde waar nu door gemeenten niet altijd aan wordt voldaan. Niet omdat men niet wil, maar omdat het ook weer alle administratieve lasten met zich meebrengt. Maar onze voorwaarde is: wil je zo'n locatie mogelijk maken, schrijf je mensen dan op dag één in in de basisregistratie personen. Op het moment dat iemand naar een andere gemeente verhuist, kun je precies zien wanneer hij voor het eerst in Nederland was, wanneer hij voor het eerst in het BRP stond ingeschreven. Dan houd je daar dus wel grip op met elkaar. Dus in de afspraken die we maken met gemeenten zitten dit soort dingen, juist ook omdat we die grip willen houden. Volgens mij vroeg mevrouw Koopman ook nog: kunnen agrariërs beperkt worden op het moment dat zo'n grote huisvestingslocatie in de buurt van hun gronden wordt ontwikkeld? Nee, want artikel 12.1 en artikel 12.4 tot en met 12.6 uit de omgevingsverordening zijn onverkort van kracht, ook voor locaties voor shortstayhuisvesting. Dus alle dingen die staan in de 'nee, tenzij' gelden ook voor shortstayhuisvestingslocaties. Daarmee is dat ook geborgd. Dat is het, denk ik, voorzitter, over huisvesting voor internationale werknemers of arbeidsmigranten, zoals we ze ook wel noemen. Dat brengt me dan bij een ander veelgenoemd onderwerp. Daar was er ook een inspraak op. Dat is het onderwerp water. Dan begin ik met het onderwerp Beaumix.

De voorzitter: Aan de rechterkant hebben we een vraag van mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel. Bedankt voor de beantwoording zojuist. Het is natuurlijk heel mooi als die registratie is, maar daar zit nog niet de verantwoordelijkheid van de exploitant in geborgd en ook nog niet de gevolgen van een overtreding. Hoe moet ik dat zien?

Gedeputeerde Theuns: Wij stellen een aantal voorwaarden in de omgevingsverordening die voor gemeenten een instructieregel zijn. Zij moeten dat borgen in hun omgevingsplan. Op het moment dat daar niet aan voldaan wordt, is het ook aan de gemeente om daar primair op te handhaven. Dus de gemeente moet in het omgevingsplan al deze dingen borgen. Daaraan heeft dan bijvoorbeeld een initiatiefnemer die gebruikmaakt van dat omgevingsplan zich te houden. Op het moment dat die dat niet doet, is het primair aan de gemeente om daarop toe te zien en om indien nodig te handhaven.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Beaumix, voorzitter. Daar is veel over geschreven. Ik snap alle zorgen die daarover maatschappelijk leven. Laat ik even een aantal dingen daarover zeggen. We hebben inderdaad artikel 4.62 toegevoegd in de ontwerpverordening. Daarin staat – ik ga het even letterlijk doen, omdat ik wil dat dit stukje goed op u overkomt – dat het verboden is om zonder omgevingsvergunning AVI-bodemassen of metaalslakken op of in de bodem toe te passen in een waterwingebied of grondwaterbeschermingsgebied. Dat betekent niet dat het helemaal verboden is. Dat betekent dat een vergunningsplicht wordt ingesteld. Inderdaad, een aantal mensen vroeg: wordt het nou verboden of niet? Nee, het is verboden om het zonder vergunning te doen. Dus ook dan is er

de mogelijkheid om een vergunning aan te vragen. We hebben al een artikel 4.48 van kracht in onze omgevingsverordening. In dat artikel 4.48 staat dat elke verontreiniging volledig moet worden uitgesloten voor infraprojecten in grondwaterbeschermingsgebieden. Die regel gold dus al, die geldt vandaag de dag en die staat ook onverkort in de wijzigingsverordening. Wat artikel 4.62 toevoegt, is dat dat ook geldt voor alle dingen die niet infragerelateerd zijn. Dus we hadden al een vergunningsplicht voor alle infragerelateerde werken, niet zijnde regulier onderhoud, maar daar gaat het bij de A2-verbreding niet om. We hebben dat nu uitgebreid naar alle projecten en de toepassing van AVI-bodemassen in alle gevallen in grondwaterbeschermingsgebied. De facto betekent dat dus dat op basis van artikel 4.62 wij nog steeds dezelfde middelen tot onze beschikking hebben en dezelfde dingen moeten toetsen voor de aanvraag van de A2-verbreding en de aannemer die een aanvraag inmiddels heeft ingediend op 28 juli voor het toepassen van de bouwstof Beaumix. Deze overgangsbepaling verandert daar helemaal niets aan. Er is ook gevraagd: is deze overgangsbepaling er soms na een vraag van de aannemer in gekomen? Ik kan u zeggen dat dat niet het geval is. De aannemer heeft hierover met mij of met de organisatie geen contact gezocht. Er is geen reden vanuit het project A2 om deze overgangsbepaling aan te nemen. Er is wel een zienswijze ingediend door twee medeoverheden, maar die gaat over heel andere dingen dan het A2-dossier, omdat juist ook bij bijvoorbeeld dijkversterkingsprojecten dit ook aan de orde kan zijn. Op die zienswijze is getoetst. Inderdaad moet je vanuit de algemene beginselen van behoorlijk bestuur het dan hebben over een overgangsbepaling. Het College heeft die dan ook opgenomen. Wat betekent dat dan voor de vergunningen rondom het dossier A2, de verbreding daarvan en de toepassing, al dan niet, van Beaumix in grondwaterbeschermingsgebied? Op 28 juli hebben wij een aanvraag binnengekregen van de aannemer. Die ligt op dit moment ter toetsing voor. Daarover hebben wij gesprekken en laten wij ons adviseren door het RIVM. Daar heeft het College nog geen besluit op genomen, maar ik kan u wel alvast zeggen dat wij vragen hebben naar aanleiding van de aanvraag. Het RIVM heeft daar vragen over. Wij zullen die vragen dan ook voorleggen. Zoals je dat dan moet doen in een juridische procedure, moet je vervolgens de aanvrager in de gelegenheid stellen om die vragen weer te beantwoorden, om daarop aanvullingen aan te leveren. Dat is dan ook iets wat wij de komende periode zullen doen. Dan moet de aanvrager ook de gelegenheid krijgen om die aanvulling bij ons aan te leveren. Daarop kan het College dan besluiten om de aanvraag toe te kennen of af te wijzen. Nogmaals, wij kijken op de meest strenge manier, om ervoor te zorgen dat we voldoen aan dat wat gesteld is in artikel 4.48. Dat staat dus los van elke overgangsbepaling, want dat artikel is verbindend. Daarin staat dat elke verontreiniging volledig moet worden uitgesloten. Dat is het uitgangspunt voor het College. Alles wat wij in handen hebben vanuit bijvoorbeeld een RIVM, om daar vragen bij te stellen ... Die vragen zullen wij stellen. Die leggen wij terug bij de aannemer en die moet dan vervolgens een aanvulling aanleveren. Daarop nemen wij een besluit. Dat besluit zullen wij – dat kan ik met enige mate van zekerheid zeggen – niet nemen voor 25 september aanstaande, omdat alleen al de periode die de aanvrager gewoon wettelijk gezien moet krijgen om aanvullende gegevens aan te dragen daaroverheen gaat, denk ik. Nogmaals, dit is een lopende procedure. GS heeft dus geen besluit genomen, maar ik voorzie ook niet dat we dat voor de 25^e gaan doen. Samenvattend: we hadden en hebben artikel 4.48. We krijgen artikel 4.62. Maar voor specifiek het dossier A2 en Beaumix maakt het de facto helemaal niet uit, omdat je alleen al op basis van 4.48 voldoende in handen hebt om op de strengst mogelijke manier daarnaar te kijken. Artikel 4.62 voegt daaraan toe dat je dat ook kunt doen voor projecten die geen infrastructureel werk betreffen.

De voorzitter: Ik zie twee vragen, van mevrouw Boven en de heer Huizing. De heer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Ja, dank u, voorzitter. De Gedeputeerde gaf net aan dat hij geen antwoord wil geven op 'als, dan'-vragen, maar ik wil er toch even eentje proberen. Stel, dat onderzoek van het

RIVM is aanleiding om die vergunning af te wijzen of te weigeren. Heeft de aannemer dan recht op een schadevergoeding op basis van misschien verwachtingen die gewekt zijn? Kunt u daar iets over zeggen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wij kunnen niet op basis van vragen die het RIVM stelt nu direct iets afwijzen. Dat betekent dat je eerst aanvullende gegevens kunt opvragen, dat je de aanvrager in de gelegenheid moet stellen die aan te leveren. Vervolgens kom je op basis daarvan tot de conclusie dat iets past, dat iets niet past of dat je nog een keer aanvullende gegevens gaat opvragen. Je kunt bij ons op basis van onze omgevingsverordening niet een schadeclaim indienen op basis van een vergunning die je nooit hebt gehad. Hoe dat vervolgens is voor de aannemer en de aanbesteding die hij heeft lopen met een andere partij, daar wil ik hier op dit moment geen uitspraak over doen. Daar geldt echt: elke situatie staat op zich. Ik kan me voorstellen dat die aannemer zich dan meldt bij de opdrachtgever, maar dat gaat buiten de reikwijdte van waar wij als Provincie over gaan.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. De Gedeputeerde zegt dat artikel 4.48 hetzelfde blijft. Hij verwoordt het als: elke verontreiniging is niet toegestaan. Ik heb er altijd moeite mee om het terug te vinden, om heel eerlijk te zijn, maar wij vonden hem niet ontzettend streng. Er stond volgens mij iets als 'dat er een risico is op verontreiniging'. Dat was volgens mij de verwoording. Heeft u er niet over nagedacht om die 4.48 nog wat strenger te maken, zodat u er in elk geval voor kunt zorgen dat Beaumix niet wordt toegestaan? Was dat geen optie geweest?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik zal er even uit citeren, om het duidelijk te maken. Het gaat om heel precies te zijn om 4.47 tot en met 4.49. Omdat dit onderwerp nauw luistert, wil ik er wat meer tijd aan besteden. 4.47 gaat over het toepassingsbereik van de regels die daarna komen. Daar staat dat die paragraaf van toepassing is – ik citeer – 'op het aanleggen, veranderen, hebben en wijzigen van wegen, spoorwegen, vaarwegen, parkeerplaatsen en andere terreinen die openstaan voor gemotoriseerd verkeer in waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden'. Daar gelden de regels voor. Dan heb je artikel 4.48. Die gaat over: wat is dan vergunningsplichtig? Daar staat: 'Het is verboden zonder omgevingsvergunning – dus je kunt er een vergunning voor aanvragen – een weg, spoorweg, vaarweg, parkeerplaats of ander terrein dat openstaat voor gemotoriseerd verkeer aan te leggen, te wijzigen of te hebben in een waterwingebied of grondwaterbeschermingsgebied, als het niet gaat om gebruikelijke onderhoudswerkzaamheden.' Dat is van toepassing op de A2-verbreding. Dan artikel 4.49: hoe beoordeel je dan die omgevingsvergunning? Daarin staat: 'De omgevingsvergunning wordt alleen verleend als de activiteit niet – dus niet 'beperkt', maar helemaal niet – kan leiden tot een toename van de bestaande risico's voor de kwaliteit van het grondwater.' Dat is een vrij duidelijk artikel. Daarin kun je dus ook zeggen dat elke twijfel die daarover bestaat voldoende grond is om te zeggen: dan gaan we die vergunning niet verlenen. Dus je moet elke twijfel uit kunnen sluiten. Als je elke twijfel daadwerkelijk uitsluit, dan kun je niet anders dan die vergunning verlenen. Dat heb ik eerder al een keer tegen uw Staten gezegd. Dan kun je niet zeggen: wij willen het toch niet. Maar elke twijfel die je daartoe hebt, is voldoende aanleiding om met deze regel te zeggen: we hebben daar twijfels bij en verlenen dus niet die vergunning. Duidelijker kan ik het niet uitleggen, voorzitter.

De voorzitter: Goed. Dan heeft mijnheer Franssen een vraag.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Heel duidelijk. Maar de vraag is: wanneer treedt twijfel op en hoe definieert u twijfel?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Daar kun je het over hebben, maar volgens mij is het heel duidelijk wanneer iets absoluut is. Je moet het absoluut zeker hebben. Om maar een voorbeeld te noemen: op het moment dat het RIVM opschrijft dat iets absoluut zeker is ... Ik heb voldoende vertrouwen in de instanties zoals we ze in Nederland met elkaar hebben om dat soort dingen te beoordelen. Ik ben zeker geen expert op dit gebied, maar bijvoorbeeld het RIVM is dat wel. Ik vind het dus zeer relevant wat bijvoorbeeld een RIVM daarover zegt. Als zij opschrijven dat ze twijfels hebben, dan heb ik die ook. Maar nogmaals, dan gaan we vooruitlopen op documenten en oordelen die ik ook nog niet ken. Maar als vragen gesteld moeten worden, dan is er dus twijfel. Op het moment dat er geen vragen meer zijn, dan is er geen twijfel.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nog twee vragen.

De voorzitter: U heeft nog één vraag resterend. Daarna heeft u vijf interrupties gehad.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Mag ik dan de rest van de vergadering niets meer vragen? Dan zakt me toch weer de broek af. Dan wacht ik even.

De voorzitter: U mag nu nog een vervolgvraag stellen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nee, ik doe niks meer.

De voorzitter: Oké. Dan gaan we door met de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik reken op de heer Franssen in de tweede termijn, voorzitter. Maar duidelijker dan dit kan ik het niet uitleggen. Dan gaan we toch even verder met water. Er zijn vragen gesteld over het onderwerp hoogwater, hoogwaterveiligheidsbescherming. Daar is natuurlijk een amendement door de heer Nijskens, dacht ik, over ingediend, over het opnemen van regels in de H2-tot en met H4-gebieden. U heeft kunnen lezen dat wij natuurlijk dat amendement willen uitvoeren, maar dat door technische beperkingen, omdat die kaarten enorm groot zijn en ze niet zomaar passen in het systeem dat we in Nederland met elkaar daarvoor hebben ... Die kaarten moeten allemaal handmatig opnieuw getekend worden. Het was volgens mij de heer Wolters Gregório die vroeg: hoelang gaat dat duren? Ja, het gaat echt minimaal zes maanden duren om die kaarten allemaal handmatig in te tekenen. Tegelijkertijd, de regel staat in de verordening. Via het delegatiebesluit kunnen we dan ook meteen wanneer de kaarten klaar zijn, ze toevoegen. Dan zijn ze ook verbindend. Het is absoluut geen onwil om dat amendement uit te voeren, maar we moeten dat natuurlijk wel technisch correct laten verlopen. Dat is de reden dat we nu daar zo op inzetten. Mevrouw Mertens, geloof ik, had ook nog de vraag: waarom kunnen mensen dan überhaupt afwijken van adviezen van organisaties zoals bijvoorbeeld de Veiligheidsregio en het waterschap, waar dan in de verordening naar wordt verwezen? Dat is nou net de lijn die we in de POVI hebben vastgesteld, dat we niet

maximaal willen treden in de bevoegdheid van gemeenten om een omgevingsplan vast te stellen. Dat is uiteindelijk aan een gemeenteraad voor de categorie waar dat voor geldt, dus categorie H5. Maar wij verplichten wel om die adviezen erbij op te nemen. Dan zul je er dus ook gemotiveerd van moeten afwijken als gemeenteraad en niet gewoon zeggen: we doen het omdat we het doen. Dat is de lijn die ook in de POVI is ingezet en die staat dus ook zo in de verordening. Dan, voorzitter, grondwater. Het verbaast me niet dat veel vragen over grondwater zijn gesteld, gelet op de droogte afgelopen zomer, wat we natuurlijk allemaal hebben kunnen zien. GroenLinks stelde vragen over, zoals mevrouw Mertens het noemde, het waterbeheerprogramma. We werken echter wel degelijk aan een nieuw waterprogramma. Dat komt, uit mijn hoofd, op 30 oktober in deze commissie voor te liggen, sonderend. Onder de Omgevingswet is het inmiddels een bevoegdheid van GS om dat vast te stellen. We zouden denk ik niet helemaal wijs zijn als GS om dat helemaal in ons eentje te doen, dus wij gaan dat bij uw Staten sonderen en dat ligt hier dan ook op 30 oktober ter bespreking voor. Daar staan ook een aantal dingen in waar mevrouw Mertens naartoe. Bijvoorbeeld over klimaatadaptatie. Mevrouw Mertens constateerde terecht dat daarover nu niets in de verordening staat. Daar staat overigens ook niks over in de POVI, omdat wij bijvoorbeeld alles ten aanzien van hittestress en dergelijke tot op heden altijd aan gemeenten hebben overgelaten. Daar staat dus niks over in de POVI. Daarmee staat er ook niks over in de verordening. Tegelijkertijd, in een ander onderdeel van mijn portefeuille, bijvoorbeeld de verstedelijkingsagenda, Limburg Centraal, besteden we wel degelijk aandacht aan alles wat te maken heeft met klimaatadaptatie. Dat is ook precies de reden dat de dijkgraaf zelf in die stuurgroep zit, om juist die onderwerpen ook onder de aandacht te brengen. Dus wij doen ook iets met onderwerpen die misschien niet met een regeltje in de verordening als zodanig zijn verankerd. Die hebben natuurlijk wel de aandacht. U vroeg ook waarom wij niet hebben gestuurd op een verbod op überhaupt het oppompen van grondwater, waarom we niet gestuurd hebben op vergunningverlening gekoppeld aan pompcapaciteit. Ook daarover hebben wij in de POVI met elkaar afgesproken, of in ieder geval besloten of de lijn vastgesteld, dat we eerst onderzoek willen doen naar wat nou eigenlijk het effect is van het oppompen van bijvoorbeeld grondwater door agrariërs, waar overigens het waterschap de vergunningverlenende instantie voor is. Maar daarom doen we nou net op dit moment een hydrologische systeemanalyse om te zien wat het effect is van het oppompen van grondwater door agrariërs uit diepe en ondiepe lagen. We hebben een Convenant Voldoende Zoetater gesloten met het waterschap en met de Provincie en nog meer dan veertig andere partijen, om voor het einde van het jaar – volgens mij vroeg mevrouw Wesseling daarnaar – te komen met een uitvoeringsprogramma op het gebied van droogte. Die discussie hebben we rondom de grondwaterheffing hier in deze zaal al vaker gevoerd. We hebben gezegd: eerst de maatregelen in beeld en dan pas de middelen erbij zoeken. Ik snap overigens dat dat vanuit het perspectief van mevrouw Mertens misschien ook wat sneller en wat anders had gekund, maar het College werkt dus wel degelijk aan dat beleid, maar wel in die volgorde. We willen niet nu op voorhand regels stellen, terwijl je eigenlijk nog niet duidelijk hebt welk beleid je daaraan gekoppeld hebt.

De voorzitter: Mijnheer Hoks heeft een vraag.

De heer Hoks (PVV): Niet echt een vraag, maar misschien ter verduidelijking. U gaf aan dat het grondwater wordt besproken op 30 oktober. Bedoelt u niet 9 oktober? 30 oktober is er een ESA-commissie.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Bij mijn weten is er op 30 oktober ook een extra LEO-commissie in de ochtend, maar misschien zit ik fout. Ik hoor de Griffie hier echter zeggen dat dit klopt. Ik dacht dat het

op 30 oktober hier sonderend voor zou liggen. Ik weet in ieder geval zeker dat we een probleem hebben als het 9 oktober moet zijn, want dat halen we niet. Maar 30 oktober willen we het, volgens planning, in ieder geval hier met uw Staten bespreken.

De voorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Dan staat het op dit moment nog niet op iBabs. Vandaar.

De voorzitter: Dat kan inderdaad. Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. De Gedeputeerde had het zonet over de hydrologische systeemanalyse. Ik herinner mij nog dat wij in 2023 als fractie vragen hebben gesteld over grondwateronttrekking. Toen werd inderdaad gezegd: we wachten de hydrologische systeemanalyse af. We zitten ondertussen in 2026. Hoe staat het daarmee?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat onderzoek gaat richting een afronding. Het is ook een meerjarig onderzoek, omdat je natuurlijk zowel in natte jaren als in droge jaren, langdurig, moet toetsen wat er precies aan de hand is. We gaan het nog definitief krijgen, maar het ziet ernaar uit ... Het is heel moeilijk, blijkt ook uit die systeemanalyse, om effecten op grondwater toe te wijzen aan een individuele onttrekking van een individuele put. Wetenschappelijk gezien kun je dat niet onderbouwen. Tegelijkertijd is de som van al die dingen natuurlijk wel relevant. Daarin hebben we daadwerkelijk beleid. We hebben ook een standstillbeleid. Je mag niet putten toevoegen in de hydrologische bufferzones. Dat is ook nog steeds geborgd in de omgevingsverordening. Als je een nieuwe put wil, dan moet er een afwaartse beweging zijn. Dat betekent dat het verder van een natuurgebied af zal moeten liggen. Dus het is niet zo dat we geen beleid op dit punt hebben. Maar voordat we overgaan tot aanvullend beleid, moet je natuurlijk wel eerst je feiten op orde hebben. Maar dat gesprek gaan we bij het waterprogramma hebben. Dat gaan we nog een keer bij de grondwaterheffing hebben. Dat gaan we ook naar aanleiding van de uitwerking van het Convenant Voldoende Zoetwater en het uitvoeringsprogramma dat erbij hoort ook nog een keer met elkaar bespreken.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Begrijp ik dan goed dat die hydrologische systeemanalyse bij de bespreking van het waterprogramma betrokken wordt?

Gedeputeerde Theuns: Ik denk niet dat die dan al opgeleverd is. Ik wil u best even technisch informeren wanneer die opgeleverd wordt. Misschien dat ik dat zo meteen in mijn oor gefluisterd kan krijgen.

De voorzitter: Oké. Mijnheer Hoks. Ter aanvulling op uw vraag, omdat het nog niet in de agenda staat: de agendacommissie moet daar nog een ei over leggen, dus vandaar. Mijnheer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Om daar even op te reageren: ik heb even de agenda van 9 oktober erbij gepakt. Ik snap dat de agendacommissie nog moet reageren, maar daar staan op dit moment inderdaad wel het sonderende stuk Nieuw Waterprogramma en het Statenvoorstel

Grondwaterheffingsverordening genoemd. Dat is in de middag op 9 oktober. Maar ik begrijp vanuit u dat erover nagedacht moet worden om dit eventueel te verplaatsen.

De voorzitter: Correct.

De heer Hoks (PVV): Dank u.

De voorzitter: Gedeputeerde, gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Mevrouw Wesseling heeft daar ook naar gevraagd, net als mevrouw Schuuring: waarom nu geen aanvullend beleid? Dat zit dus allemaal verscholen in de documenten en de besluiten die ik net noemde. Mevrouw Mertens vroeg ook naar extra regels over gewasbescherming en het toepassen van meststoffen in die gebieden. Ook die discussie hebben we heir al vaker met elkaar gevoerd. Het is primair aan het Rijk om daar regels op te stellen. Daar lezen we ook een aantal dingen over in de Kamerbrief van de minister van Landbouw van vlak voor de zomer. Maar desondanks, juist als Provincie Limburg – er zijn ook een aantal moties van uw Staten op ingediend – kijken we op basis van een vrijwillige aanpak, bijvoorbeeld binnen een project als WaterWinst, samen met WML en de LLTB, naar wat vrijwillig gedaan kan worden om water meer vast te houden. Binnen die aanpak, mede op verzoek van de LLTB, hebben we een en ander uitgebreid met het onderwerp gewasbeschermingsmiddelen, zodat we zelf kunnen kijken: wat kunnen ondernemers doen, wat werkt wel en wat werkt niet? We zijn nu samen met vier andere Provincies ook een onderzoek aan het doen naar de effecten van gewasbeschermingsmiddelen op bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden. Dat zijn allemaal stappen die wij, ondanks dat dit een rijksverantwoordelijkheid is, toch al nemen om zelf te kunnen kijken of aanvullende regels nodig zijn of niet. Er was ook een vraag van mevrouw Mertens over beekdalen.

De voorzitter: Voordat u verdergaat: mevrouw Boven heeft een vraag. Mevrouw Boven, dit is uw vierde vraag.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, ik weet het. Ik weet het. Ik was al aan het tellen. Ik heb ook een vraag gesteld. U vertelt: we moeten meer onderzoek doen voordat we maatregelen kunnen gaan nemen. Maar als je maatregelen wilt nemen, dan wil je wel weten wie daadwerkelijk ook water oppompt. In dit voorstel wordt toch weer een uitzondering gemaakt, weliswaar buiten de groenblauwe zone, in het primaire landbouwgebied, dat er daar geen vergunningsplicht is als je meer dan 10 m³ water per uur oppompt, als het voor beregening of bevoeiing is. Als je dat niet weet, dan weet je ook niet welke maatregelen je daarvoor kan nemen en wat het effect daarvan eventueel zou kunnen zijn, als je niet weet waar die putten zitten.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik snap wat u zegt en dat is ook precies de reden dat daar ook ... Deze week was er bijvoorbeeld ook nog een openbare bijeenkomst bij het waterschap over droogtebeleid. Volgens mij zijn daar ook een aantal dingen over in de media gezegd. Daarbij moet je een aantal opties verkennen. Bij het waterschap is volgens mij ook weer gesproken over debietmeters. Zover zou ik nu niet willen gaan, want dat is juist ook onderwerp van gesprek met elkaar: hoe groot is dan precies het probleem en wat moet je doen om het in beeld te brengen? Het is niet zo dat je helemaal niks weet, want vaak zijn voor dingen waar er geen vergunningsplicht is, wel een meldplicht. Dan moeten ondernemers dat ook zelf doorgeven. Dus de stelling dat je dat allemaal niet weet, ligt denk ik

iets genuanceerder in de praktijk. Maar laat ons dat daarom ook op een goede, samenhangende manier in beeld brengen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik had nog een vraag van mevrouw Mertens over beekdalen, niet over de gemeente, maar over de beekdalen in de verordening. Zij vroeg: waarom willen we bebouwing überhaupt nog toestaan en verbieden we dat niet? Het uitgangspunt is eigenlijk 'nee' voor bebouwing op dat soort plekken. Tegelijkertijd zou het op plekken misschien ook zelfs een verbetering kunnen zijn. Op het moment dat iemand in een beekdalzone bebouwing weg gaat halen en gaat verplaatsen naar een andere plek, met als gevolg minder opstuwing, waarbij minder waterbergende capaciteit verloren gaat naar hogere gronden ... Het kan per saldo ook een verbetering zijn, maar je moet nog steeds heel stevig motiveren waarom dat dan zo is. We hebben daar ook met het waterschap overigens uitgebreid over gesproken. Zij hadden daar aanvankelijk ook vragen over. Door de bestuurder van het waterschap is ook bevestigd dat men die lijn vanuit de Provincie in ieder geval steunt, om geen absoluut verbod aan te geven, maar om te zeggen: het is in beginsel niet mogelijk tenzij ... Met dan een aantal motiveringsvereisten. Voorzitter, ik blijf nog even bij de laatste vraag over water. Die vraag was van de heer Franssen. Die vroeg: moet elke schuur in het buitengebied groter dan 200 m² dan zo meteen een vergunning aan gaan vragen, ten aanzien van hemelwater? Nee, dat is niet zo. Dit geldt voor de hele verordening en POVI: het geldt voor nieuwe ruimtelijke initiatieven. Op het moment dat iemand iets nieuws wil gaan bouwen in het buitengebied of een nieuwe vergunning aan gaat vragen of gaat wijzigen, dan krijg je met deze regels te maken. Het is niet zo dat opeens iets wordt uitgestort over alle gebouwen in ons buitengebied. Hopelijk is die zorg daarmee weggenomen. Tot slot krijg ik hier nu nog onder mijn neus geschoven dat de hydrologische systeemanalyse voor De Peel eind november wordt opgeleverd, naar verwachting. Ik verwacht dat we daar in ieder geval meer over weten als we bijvoorbeeld over de grondwaterheffing gaan spreken. Dan het overstapje naar natuur. Hoeveel tijd heb ik eigenlijk nog, voorzitter?

De voorzitter: 1 uur en 50 minuten.

Gedeputeerde Theuns: 1 uur en 50 minuten. O, dan heb ik de tijd. Ik begin even met het onderwerp natuurbegraven. Dat stond voorafgaand aan deze commissiebehandeling nog niet zo scherp op mijn netvlies als nu. Dat is helemaal niet ergens. Overigens ook dank aan de mensen van Natuurbegraven Nederland en Natuurmomenten, die me onlangs nog voor een werkbezoek hebben uitgenodigd, wat ook voor mij zeer informatief was. Eigenlijk vragen de insprekers en via de insprekers ook een aantal fracties om daar meer ruimte voor te geven. Ik heb ook een aantal fracties gehoord die zeggen: misschien moet je dat helemaal niet doen. Als het gaat over natuurbegraven zijn er een aantal bedenkingen te stellen waarom dat geen goed idee is. Waarom hebben wij dat hier nu opgenomen? Dat is ook de beantwoording van de zienswijze. Dat is ook een zienswijze waarover wordt gesteld: het is niet beargumenteerd. We hebben dat wel degelijk beargumenteerd, namelijk: is er een groot openbaar belang om dit te doen? Voor alle dingen die je in het natuurnetwerk zou willen doen, geldt: 1. Is er een groot openbaar belang? Er is geen groot openbaar belang. 2. Zijn alternatieven voorhanden? Een alternatief zou dus kunnen zijn: in de groenblauwe landbouwzone. Het College heeft gemeend op basis daarvan te moeten zeggen: we nemen deze zienswijze niet over. Op het moment dat je zou willen zeggen dat je het toch een heel goede functie vindt ... Nogmaals, ik heb ook tijdens het werkbezoek aan de begraafplaats De Mookerheide een aantal heel goede argumenten gehoord om dingen wel te doen. Maar het is ook niet helemaal zonder risico. Ook voor de begraafplaats rondom De Mookerheide is er, naar mijn informatie, bijvoorbeeld een situatie

voorgevallen waarbij er – ik zeg niet dat dat doelbewust is gebeurd – ten aanzien van het rooien van bos om mensen uiteindelijk ook weer te kunnen begraven ... Er wordt niet een heel bos gerooid voor de duidelijkheid, maar je zult ergens natuurlijk ook begroeiing moeten verwijderen. Is dat wel helemaal conform de procedure die daarvoor geldt gegaan? Het luistert allemaal zeer nauw. Ik zeg niet dat het niet kan, maar er zijn wel hele stevige voorwaarden aan verbonden. Ik zeg trouwens ook dat de mensen die me daar hebben rondgeleid op mij zijn overgekomen als zeer betrokken en zeer gemotiveerd juist bij de natuur en alle doelen die daarvoor staan. Ja, wat willen we hiermee? Ik zou zeggen: het is aan uw Staten om te besluiten of u daar een amendement op wil indienen, maar ik wil u best toezeggen dat **wij alle plussen en minnen ten aanzien van dit onderwerp nog een keer goed voor u op een rijtje zetten**. Dan kunt u zelf afwegen of u daar wel of niet op zou willen amenderen. Ik denk dat het eerlijke antwoord is, dat voor beide iets te zeggen valt, om het niet te doen, maar ook om het wel te doen. Dat lijkt me nou een afweging die perfect bij Provinciale Staten ligt.

De voorzitter: Dan hebben we een vraag van de heer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): voorzitter, ik begrijp het voorbeeld van de Gedeputeerde niet. Wat is daar dan misgegaan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Heel concreet loopt er een handhavingstraject. Dat klinkt meteen heel zwaar, maar zo heet het nou eenmaal. Op het moment dat je ergens plekken wil realiseren om mensen te kunnen begraven en er is begroeiing, dan zul je die begroeiing toch eerst weg moeten halen. Dat moet dan wel precies gebeuren op de plekken die daarvoor bestemd zijn. Natuurlijk kunnen daar dingen bij fout gaan, zoals ze op heel veel plekken fout gaan. Nogmaals, ik zeg niet dat dat onoverkomelijk is. Maar ik zeg dit om aan te geven dat het wel allemaal nauw luistert als je zoiets doet. Je zit natuurlijk in een gevoelige omgeving, waarin je je wel heel duidelijk aan een aantal voorwaarden hebt te houden. Dat geldt natuurlijk ook voor natuurbegraafplaatsen, net zoals dat voor anderen ook geldt.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens heeft een interruptie.

De heer Nijskens (VVD): In principe geldt die nieuwe regel uitsluitend voor nieuwe initiatieven neem ik aan en niet voor bestaande initiatieven.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Zeker. Absoluut. Maar volgens mij is de vraag erachter dat er op meer plekken in de Provincie de wens zou kunnen zijn om een dergelijke natuurbegraafplaats te realiseren. Nogmaals, er zitten ook echt duidelijke voordelen aan, bijvoorbeeld ten aanzien van de soorten die er zijn. Volgens mij gaat het daar zeer goed. Volgens mij onderschrijven ook alle mensen die de natuur liefhebben en die er verstand van hebben dat. Er zijn zeker voordelen. Er zijn ook vraagtekens bij te zetten. Daar kan je het dan met elkaar over hebben. Wij zullen in ieder geval alle feitelijke informatie nog een keer goed voor u op een rijtje zetten.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ja. Ik was gebleven bij natuur. Mevrouw Mertens stelde een aantal vragen over de externe werking van het natuurnetwerk. Bij de POVI hebben we het daar ook al over gehad. Ik zeg toch nog een keer: de externe werking van het natuurnetwerk in de groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied is wel degelijk ook verankerd in de omgevingsverordening, in artikelen 7.4 tot en met 7.10. Naar aanleiding daarvan zijn volgens mij door mevrouw Boven bij de POVI ook vragen gesteld. Er zijn ook snippers natuurnetwerk die niet omgeven zijn door die zones, maar die in dat primaire landbouwgebied liggen. We hebben gezegd: we gaan onderzoeken wat dat is. Dat onderzoek wordt naar verwachting afgerond in april 2027. Wat daar uitkomt, nemen we natuurlijk ook weer in overweging voor een volgende wijzigingsverordening. Mevrouw Mertens vroeg ook nog naar artikel 8.4 en de saldobenadering. Het zinnetje 'tenzij GS anders bepalen' klinkt inderdaad als een comfortabel zinnetje, maar in de praktijk valt dat eigenlijk best wel mee. Dit geldt namelijk voor situaties waar ... Op het moment dat je natuurverbetering wil realiseren, kan het soms ook zo zijn dat je eerst te maken hebt met bijvoorbeeld een werkstrook in het gebied waar je gebruik van moet kunnen maken om andere dingen te realiseren en dat je daarna, als alles gerealiseerd is, pas voor de plek die tijdelijk als werkstrook is ingevuld de natuurcompensatie kan realiseren. U moet echt bedenken dat het voor dit soort situaties is. Er zijn natuurlijk voldoende documenten en onderzoeken, ook van de Rekenkamer, in deze Staten geweest om daar zeer kritisch op te zijn. Dat mag u van mij aannemen. Dat geldt ook voor de vragen van mevrouw Boven ten aanzien van 7.4 tot en met 7.10, wat dan het zinnetje 'per saldo' betekent. Dat betekent gewoon dat je op gebiedsniveau geen verslechtering wil krijgen en dat je daar compenserende maatregelen voor moet treffen. Nogmaals, daar wordt met een hele strenge blik naar gekeken, dat er ook echt geen verslechtering plaatsvindt. Maar als je bezig bent met een gebiedsontwikkeling kun je niet garanderen dat de invulling van elke vierkante meter die er al is precies gelijk blijft. Je gaat natuurlijk wel soms schuiven met functies binnen zo'n gebied en dan moet er per saldo gewoon een verbetering zijn, zeker geen verslechtering, maar per saldo een verbetering. Dat is de manier waarop daarnaar gekeken wordt. Als je iets aantast, moet je daar vervolgens dus ook compenserende maatregelen voor treffen. Dat wordt gewoon beoordeeld op de wijze die daarvoor gebruikelijk is, ook hier inhoudelijk door onze ecologen en noem maar op. Mevrouw Boven vroeg ook nog naar de schaderegeling voor natuurbeken, waarom vooraf en waarom aanvullend op het landelijke beleid dat we daarop hebben? Volgens mij was het de heer Nijenhuis die terecht opmerkte dat bij het vorige waterprogramma, dat nog door de Staten is aangenomen, amendement 119 van toenmalig Statenlid Geraats is aangenomen. GS heeft daarmee de opdracht gekregen om expliciet een dergelijke schaderegeling op te nemen in de omgevingsverordening. Wat vult dat dan aan op gewoon landelijke schaderegelingen die we daarvoor hebben? Er zijn nog meer vragen over gesteld. Die landelijke nadeelcompensatieregels gelden alleen daar waar er sprake is van onevenredige schade, terwijl de strekking van het amendement daarin verdergaat, namelijk: zorg ervoor dat er vooraf een regeling is getroffen voor schade die überhaupt optreedt. Dat is beleid van uw Staten. Dat hebben wij als zodanig uitgevoerd. Waarom stond dat dan niet in de oorspronkelijke ontwerpverordening? Dat was nog beter geweest. Wat is dan de aanleiding geweest om dat toe te voegen? Er is bijvoorbeeld een zienswijze op ingediend, nummer 0826, als u dat nog wil opzoeken. Die heeft ons gewezen op het ontbreken daarvan en dus ook met het verzoek om een schaderegeling op te nemen conform het waterprogramma. Dat heeft het College gedaan. De heer Erkamp vroeg naar natuurcompensatie. Voeren we dat altijd uit voordat het initiatief is genomen? Het uitgangspunt is gewoon dat je afspraken over natuurcompensatie vastlegt in een natuurcompensatieovereenkomst en dat daarin ook is opgenomen dat het planologisch moet worden vastgelegd door degene die het ruimtelijke initiatief ontwikkelt. Het is de gemeente die dan ook de bevoegdheid heeft om dat dan weer planologisch vast te leggen in het omgevingsplan. Maar dat regel je dus juridisch gezien aan de voorkant, voordat je dat gaat doen. Mevrouw Wesseling vroeg nog naar natuurcompensatie in het overgangsrecht. Ik denk dat ik die vraag aan het begin al even heb

meegenomen. Dat was de vraag van het waterschap, de beantwoording. Mevrouw Schuurding vroeg naar de ecologische verbindingzones en waarom er niet voor een 'nee, tenzij' daarin wordt gekozen. Omdat uit de praktijk blijkt dat juist ecologische verbindingzones vaak heel goed te combineren zijn met ruimtelijke ontwikkelingen in het landschap. Een 'nee, tenzij'-functie zou wat ons betreft in ieder geval dan ook te restrictief zijn. Dan sluit je eigenlijk een hele hoop dingen uit, terwijl je in de praktijk vaak winst zou kunnen behalen. Mevrouw Schuurding vroeg ook nog naar de bescherming van beekdalen. Wordt die hier nou afgezwakt? Voor de duidelijkheid: dat gaat niet over de beekdalen, die 25 meterzone, maar dat gaat over de natuurbeekzone. Ik snap dat dat verwarrend is qua terminologie. We gaan hier niet alle beekdalen opeens terugbrengen in de POVI naar 25 meter. Dat gaat over de natuurbeekzone. Er zijn ook een aantal vragen gesteld, onder meer door de PVV en JA21, over het afschaffen van der financiële natuurcompensatie. Ik snap dat dat soms lastig kan zijn voor hele kleine initiatiefnemers, omdat die daar dan opeens zelf in moeten voorzien. Aan de andere kant is het anders gewoon makkelijk om hier een financiële afkoopsom neer te leggen. Dan wordt het grondvraagstuk gewoon bij iemand anders over de schutting gegooid. Volgens mij is er ook in het onderzoek van de Rekenkamer voldoende aangegeven dat je daarmee dan natuurcompensatie wel op papier regelt, maar dat het in de praktijk niet van de grond komt. Daar hebben uw Staten volgens mij al kritische vragen over gesteld en ook aanbevelingen over opgenomen. Dat is voor ons ook reden geweest om hier dus de financiële mogelijkheid om het af te kopen af te schaffen. Dat over het blokje natuur, voorzitter. Ik kom langzaam ... Nee, toch nog niet. Nee, we gaan eerst nog even naar leefomgeving, gezondheid, milieu, alles wat daarmee te maken heeft. Dan kom ik weer bij mevrouw Mertens. Die vroeg naar stiltegebieden, waarom geen piekwaarden opgenomen zijn in de omgevingsverordening. Deze had ik ook niet helemaal tussen mij oren, moet ik zeggen, dus dat hebben we even opgezocht. Maar via de instructieregels zijn al piekgeluiden uitgesloten van sommige activiteiten die op voorhand überhaupt onverenigbaar zijn met stiltegebieden. Er zijn ook activiteiten waar je in incidentele gevallen wel een vergunning voor kan krijgen. Daar zitten dan ook weer normeringen aan vast die dan wel uiteindelijk op een gemiddelde worden berekend. Ik ben geen geluidsexpert. Ik kan het, als u dat wil, technisch wel even op een rijtje laten zetten hoe dat dan precies in zijn werk gaat.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ik neem wel contact op met de ambtelijke ondersteuning.

Gedeputeerde Theuns: Dank u!

De voorzitter: Dank u. Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Mevrouw Boven vroeg naar het beschermen van gezondheidsrisico's van onder andere huisdieren, landbouwhuisdieren, tegen roofdieren en een eventueel bouwverbod dat gemeenten zouden hebben voor plekken voor beschutting, schaduw of wat dan ook in het buitengebied. Ik snap de vraag. Daar hebben we het bij de POVI volgens mij ook al over gehad. Tegelijkertijd is er ook een technische beantwoording aan u toegekomen. Het is primair de NVWA die toeziet op de naleving van alles wat te maken heeft met de Wet Dieren. Vanuit het subsidiariteitsbeginsel als uitgangspunt ook onder de POVI en ook daarmee als onderdeel van deze verordening, is het echt de gemeente die dat uiteindelijk op een goede manier moet borgen in een omgevingsplan. Ik zou echt willen voorkomen dat wij in een situatie komen dat wij per verordening aangeven of gemeenten wel of niet bepaalde bebouwing ... Dat gaat ook verder dan dat. Je hebt bijvoorbeeld ook te maken met teeltondersteunende voorzieningen, hagelnetten en dat soort dingen. Wij zouden per verordening gemeenten kunnen verbieden om daar een verbod op te leggen. Dat zou

zodanig ver ingrijpen in de bevoegdheid van gemeenten ... Een verbod om bijvoorbeeld ergens een schuurtje of iets dergelijks neer te zetten ... Daar weer een verbod als Provincie op zetten; wij vinden het echt te ver gaan om dat in de verordening te regelen. U vroeg naar een reflectie op uw idee. Onze reflectie zou zijn: regel dat niet in de omgevingsverordening, maar laat dat aan de gemeenten. Mevrouw Wesseling vroeg waarom er geen provinciale spuitzone in de omgevingsverordening is opgenomen. Bij de POVI hebben we die discussie gevoerd: omdat niet per definitie is vastgelegd dat 50 meter altijd een goede bescherming is tegen spuitzones. We hebben jurisprudentie waarin in ieder geval een rechter zegt: met 50 meter zit je altijd goed. Maar in de praktijk zijn er ook heel vaak mogelijkheden om het met minder dan dat te doen. 50 meter even provinciaal verordeningen; dan kan niks meer. Dat zou onnodig verstrekkend zijn en wat ons betreft niet meer proportioneel. Het is echt aan de gemeenten om daarop beleid te maken. Voorzitter, dan ga ik naar het onderwerp bodemontgroningen.

De voorzitter: Een vraag van mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ik mis ook nog mijn stukje natuur en natuurcompensatie. Ik had namelijk om drie waarborgen gevraagd, of u die kon toezeggen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik ga zo meteen even kijken om welke drie waarborgen u mij heeft gevraagd. Ik ben ze niet tegengekomen. Dat zoeken we even op. Dan kijk ik of ik daar dadelijk nog even op terug kan komen?

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik was bij het onderwerp bodemontgroningen. Mevrouw Mertens vroeg: waarom zijn ontgroningen überhaupt niet uitgesloten in kwetsbare gebieden? Over ontgroningen hebben we juist in de POVI gezegd: er komt nieuw landelijk beleid aan. Volgens mij is dat inmiddels alweer twee staatssecretarissen geleden. Dat is toch pas anderhalf jaar geleden. Dat is ook veelzeggend. Maar er is een brief aangekondigd met wat men landelijk wil gaan doen met het ontgrondingsbeleid. Wij hebben daarop gezegd: dan gaan wij nu niet ons beleid aanpassen, maar wachten wij eerst op wat er dan precies komt. Wordt dat helemaal bij de Provincies gelaten en gaan we weer terug naar taakstellingenbeleid? Wij veranderen daar dus niks aan. Tegelijkertijd, op het moment dat je een ontwikkeling wil doen in een groenblauwe landbouwzone, in een primair landbouwgebied, dan gelden ook voor ontgroningen daar gewoon de voorwaarden zoals ze in de omgevingsverordening staan. Dus die zijn onverkort ook voor ontgroningen van toepassing. Ik heb een interruptie, geloof ik.

De voorzitter: O, sorry. Mijnheer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Dank u wel, voorzitter. Over het ontgrondingsbeleid hebben wij technische vragen gesteld. Nu hoor ik de Gedeputeerde zeggen dat er rijksbeleid zal komen. Volgens mij is in de beantwoording gezegd dat er een verschil is tussen ontgrondingsbeleid zoals dat hier in de verordening werking heeft en dat waar het Rijk mee bezig is, want dat gaat over winning van delfstoffen. Dat is toch iets anders dan waar u aan refereert nu? Of ben ik nu abuis?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ontgrondingen, dat kan over veel meer gaan. Wat ik zeg gaat over delfstoffen. Ik heb de indruk dat de vragen die mevrouw Mertens stelt ook gaan over het type ontgrondingen waar het gaat om delfstofwinning. Daar hebben we al een aantal keer over gedebatteerd, dus ik heb het zo opgevat. Als dat niet zo is, dan hoor ik het graag. Over ontgrondingen stelde de heer Franssen ook een vraag, namelijk: is GS bekend met het feit dat sommige mensen soms diep moeten ploegen of woelen in de grond? In artikel 14.1 onder a van deze wijzigingsverordening is juist voor diepploegen, tot maximaal 1 meter diep, dus dat is ook echt diepploegen, bepaald dat hier geen vergunning voor een ontgrondingsactiviteit voor nodig is. Daar zijn wel een aantal voorwaarden aan gekoppeld, maar dat is dus eigenlijk juist een versoepeling voor dit type activiteiten ten opzichte van de verordening zoals die er nu is. Het kan, onder een aantal voorwaarden, nodig zijn om zo diep te gaan. Dat is waar de heer Franssen aan refereert.

De voorzitter: Uw laatste vraag, mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ter aanvulling. Er staat ook in de betreffende verordening dat afvoer dan niet toegestaan zou zijn. Maar op het moment dat er diepgeploegd wordt, is het net de bedoeling om de stenen in de ondergrond naar boven te krijgen en bouwgrond dus weer toelaatbaar te maken voor wortelgewassen. Anders kun je alleen maar weiland of gras ervan maken. Hoe zit dat dan? Ik ga er dan ook van uit dat het wel toegestaan is, want er zijn op dit moment machines die na diepwoelen door de betreffende grond gaan, stenen eruit halen zodat de grond weer toepasbaar is voor wortelgewassen. Is dat met deze verordening een belemmering of wordt het toegestaan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dan heeft u het dus over het afvoeren van de stenen die je dan door het diepwoelen eruit haalt? Ik moet eerlijk zeggen: dat moet ik even uitzoeken. Dat lijkt me ook een vraag die we prima technisch in uw richting kunnen beantwoorden. Dat zullen we ook doen. We schrijven hem op het lijstje. Even kijken, voorzitter. Ik was bij het onderwerp economie, bedrijventerreinen. Mevrouw Mertens, u had veel vragen. Maar dat is hartstikke goed. U vroeg waarom het NNL niet wordt uitgezonderd voor plekken voor het zoeken naar bedrijventerreinen. Ik weet niet of ik de vraag dan helemaal goed heb gehoord in de snelheid. Het natuurnetwerk is wat ons betreft nadrukkelijk niet bedoeld voor het zoeken naar nieuwe bedrijventerreinen, dus de 'nee, tenzij'-bepaling, waar ook in artikel 12.10 aan wordt gerefereerd, geldt ook voor bedrijventerreinen van provinciaal belang. Dus het is niet zo dat op het moment dat een bedrijventerrein van provinciaal belang is, dan opeens het natuurnetwerk daarvoor een zoekgebied is. Dus alle voorwaarden die er zijn voor ontwikkelingen in het natuurnetwerk, gelden ook voor bedrijventerreinen en ook voor bedrijventerreinen van provinciaal belang. Daar zit geen verschil tussen. Maar misschien heb ik de vraag niet helemaal goed begrepen. Dan hoor ik het zo meteen wel. Ik blijf nog even bij mevrouw Mertens, ook ten aanzien van het onderwerp economie en dan specifiek toerisme. Zij vroeg waarom GS uitzonderingsmogelijkheden ziet voor uitpolding van eigendom op recreatieterreinen. Laat het duidelijk zijn dat wij daar in beginsel niet voor zijn en dat we het juist zeer onwenselijk vinden dat bezit op recreatieparken wordt uitgepold, maar dat het in hele specifieke gevallen juist een uitkomst kan zijn. Iets uitponden levert geld op voor degene die het voorheen in het bezit had. Dat geld zou je in een situatie ook in kunnen zetten voor juist het revitaliseren van een recreatiepark. Dus onder voorwaarden is dat toegestaan. Als ik zeg 'onder voorwaarden', dan moet u zich voorstellen dat je dus aan de voorkant geregeld moet hebben dat ondanks dat je iets gaat uitponden de centrale beslissingsbevoegdheid bij één partij blijft, dat ook in de voorwaarden is opgenomen dat ondanks dat

je het gaat uitponden de nieuwe eigenaar daar niet zomaar alles mee mag doen, maar dat er een verhuurplicht voor toeristische verhuur op het object blijft, zodat je niet de facto met permanente bewoning te maken krijgt. Dus het kan in bepaalde gevallen een uitkomst zijn, maar alleen maar met het doel om de revitalisering juist op gang te brengen en niet om dat naar de toekomst toe nog moeilijker te maken.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Hoe zit dat dan met handhaving? Het lijkt me lastig voor gemeenten om dat goed in de gaten te houden.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Op het moment dat je dit überhaupt wil als gemeente, moet je je zeer goed vergewissen aan de voorkant: heb ik überhaupt de middelen in handen om dan ook op dat wat ik afspreek met een initiatiefnemer te kunnen handhaven? Maar het ligt wel primair bij de gemeente en niet bij de Provincie. Dus wij stellen een aantal voorwaarden voor hoe je het mogelijk zou kunnen maken. Nogmaals, in uitzonderlijke gevallen. Het is aan de gemeente om dat dan te regelen en ook om daarop toe te zien en daar waar nodig te handhaven.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Worden daar dan ook nog afspraken over gemaakt? In die bepaling staat wat u net zei over centrale bevoegdheden en dergelijke. Maar stel, de gemeente wil dat toch mogelijk maken. Moet het dan ook nog in het plan zitten?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Sterker nog, dat moet je planologisch verankeren, anders kun je ook niet voldoen aan de voorwaarden. Dus je moet planologisch dan ook verankeren dat die beslisbevoegdheid centraal geregeld is bijvoorbeeld. Planologisch moet ook verankerd zijn dat er een verhuurverplichting op het object zit. Daarmee is het gewoon verbindend voor degene die gebruikmaakt van het omgevingsplan.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Mevrouw Koopman had nog een vraag over recreatiewoningen. Zij stelde dat recreatiewoningen wat haar partij betreft gebruikt moeten kunnen worden voor permanent wonen. Ik zal u zeggen: het College heeft daar echt een andere mening over. Wij zijn daar absoluut niet voor. Ik ben voor woningbouw. Dat moge ook duidelijk zijn, maar het toestaan van permanent wonen op vakantieparken in Limburg is wat ons betreft absoluut een onverstandig idee. Daar hebben we verschillende redenen voor. 1. We hebben in Limburg meer dan genoeg plekken waar we in een normale stedelijke omgeving of daarbuiten conform de kaders woningen kunnen realiseren. Alles wat je realiseert op plekken die eigenlijk bedoeld zijn voor recreatie ondergraaft juist de ruimte die je hebt voor woningbouw op andere punten. 2. Recreatieparken die zoeken naar het toestaan van permanent wonen zijn meestal niet de recreatieparken die het meest vitaal zijn. Dat zijn juist ondernemers die, omdat het recreatiepark niet zo lekker loopt en het niet zo goed gaat met de verhuur, op zoek gaan naar andere manieren van inkomsten. Daarmee willen ze kijken naar permante bewoning. Dat

garandeert voor hen een inkomstenbron. Daarmee krijg je de situatie die ik net aan mevrouw Mertens meegaf, dat je dus te maken krijgt met mensen die daar permanent wonen, die straks niet mee willen werken aan de revitalisering van het park, waarbij je onvoldoende grip ook houdt als gemeente op het door elkaar lopen van wonen en recreëren. Dus er zijn wat ons betreft zeer veel argumenten aan te dragen om dat niet toe te staan. Ik weet dat daar op andere plekken in ons land over wordt gedacht, maar – dat is overigens ook het standpunt van gemeenten – we hebben tegen de minister gezegd dat wij ... De vorige minister van Volkshuisvesting wilde dat wel heel graag in alle provincies. Limburg heeft daarop unaniem laten weten dat wij daar geen voorstander van zijn. Punt.

De voorzitter: Mevrouw Koopman, u heeft een interruptie.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel. Eerder is dit bij een infosessie ook zo medegedeeld. Maar dit is wel een van de schakels waaraan je kunt draaien, waardoor de doorstroming op de markt plaats kan vinden. Wij zeggen ook niet dat het overal zou moeten of mogen, maar wij zijn juist voor een zorgvuldig begrensde 'ja, mits'-mogelijkheid, zodat je dat aan de gemeente overlaat. Dat zou wat ons betreft een hele mooie optie zijn op gemengde parken. Ziet u daar wel mogelijkheden of is dat ook een totale no go wat u betreft?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dat is het wat mij betreft wel. Ik moet u ook eerlijk zeggen; ik zit hier nu ruim drie jaar. Bij mij hebben zich tot op heden precies nul wethouders gemeld die hier überhaupt behoefte aan zouden hebben. Er heeft zich wel een lid van het College van de gemeente Maasgouw gemeld. Zij zitten met een plek die wat hen betreft überhaupt niet meer geschikt is voor bedrijfsrecreatie. Dat gaat om een heel klein aantal vakantiewoningen, die ook gewoon overigens tegen het stedelijke gebied aanliggen. Daar speelt de vraag van de gemeente om van dat hele gebied gewoon een woonwijk te maken. Daar zijn ook allerlei vragen bij te stellen. Maar dat gaat dus niet om het vermengen van toeristische functies met permanente woonfuncties. Die behoefte is ook nooit tot mij gekomen om dat wel te doen, dus ik zie ook niet de noodzaak om dat te gaan doen. Ik kan me voorstellen dat die behoefte er bij parkeigenaren wel is, maar dat is iets anders dan bij bevoegd gezag. Ik kan me voorstellen dat parkeigenaren daar een financieel belang bij hebben, maar de gemeente kijkt natuurlijk naar de algemene afwegingen.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Mag ik hieruit concluderen dat als u wel vanuit een gemeente zo'n verzoek krijgt, dat het dan wel mogelijk is?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Nee. Nee blijft ook nee, hoeveel vragen u daar ook over stelt. Ik zeg alleen: in het hele specifieke voorbeeld dat ik net noemde van Maasgouw gaat het om een beperkt aantal recreatiewoningen, waarvan je je kunt afvragen: wil je eigenlijk überhaupt nog recreatie op deze plek en is dit niet gewoon onderdeel van de stedelijke omgeving? Daar gaan we dan over in gesprek. Maar dat is iets anders dan een gemeente die zich hier meldt en vraagt om een recreatiewoning om te zetten naar een gewone woning. Dan zal ik daar, in ieder geval zolang ik hier zit met dit kader, 'nee' op zeggen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Voorzitter, dan het laatste blokje. Dat gaat over energie. Yes, ik heb nog 1 uur en 31 minuten. De heer Melskens heeft daarover ingesproken. Er werd door hem ook nog even gerefereerd aan het principeverzoek dat hier voor zou liggen. Die vraag is volgens mij niet expliciet door u gesteld, maar dan even als mededeling: dat principeverzoek wordt door ons opgepakt nadat alles rondom de POVI en OVL is afgerond. Dat principeverzoek is tot op heden door ons niet beoordeeld. Het wordt daarna pas opgepakt. Maar ik wijs u er wel even op dat dat hele gebied ... Ik heb geen kennis kunnen nemen van het kaartje van mijnheer Melskens. Maar wat betreft het hele gebied in de omgeving van 't Hanik is het niet zo dat dat een zoekgebied, maar daar is ook een beperkingengebied voor windenergie opgelegd. Er staat dan 'formeel niet op voorhand uitgesloten'. Hoe is dat uitsluitingsgebied dan tot stand gekomen? Mevrouw Schuurding stelde daar, net als een aantal andere fracties, vragen over. In de OVL wordt het uitsluitingsgebied bepaald door het over elkaar leggen van een aantal kaarten, namelijk Natura 2000, de Maas, het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, het beschermingsgebied van de Einstein Telescope en zo zijn er nog een aantal andere beperkingen ten aanzien van gezondheid, mens, natuur, landschap en dergelijke. Zo zijn die uitsluitingsgebieden tot stand gekomen. Volgens mij hebben we daar bij de POVI nog een heel uitgebreid debat over gehad. Daarnaast zijn er plekken waar het in ieder geval niet is uitgesloten. Daar ga je dan een reguliere ruimtelijke procedure in, aanvankelijk via een principeverzoek. Als je iets wil, dan moet je ook een hele MER-procedure daarvoor doorlopen. Daar komen alle aspecten, ook volksgezondheid, milieu, natuur, alles wat ermee te maken heeft, aan bod. Dat misschien even als toelichting op de vraag die ook door de heer Melskens hier werd ingebracht en via hen ook weer door uw Staten. Fractie RVL, de heer Huizing, vroeg – ik had niet anders verwacht – daar ook naar. Die vroeg ook nog naar specifiek ... Ik ben de precieze term die u hanteerde vergeten, maar ik noem het even de vliegveldzones. Ik ben pas op werkbezoek geweest bij een aantal mensen, u vast ook bekend, in Koningsbosch, die zich natuurlijk druk maken over wat er aan de andere kant van de grens gebeurt. Laat mij u zeggen: wij zijn in goed overleg, ook met die mensen. Op alles wat niet alleen aan deze kant van de grens, maar ook aan die kant van de grens geldt als beperkingen, letten we goed. Iets wat van rijkswege of vanuit Europese regelgeving, waar het dan vaak over gaat bij vliegvelden, geldt, is natuurlijk ook uitgangspunt. Als het niet in de POVI staat, is het niet zo dat die regels niet gelden, want van rijkswege gelden die. Dat is dus ook het uitgangspunt voor ruimtelijke procedures. Als wij als Provincie de indruk hebben dat een andere overheid zich daar niet aan houdt, dan zullen we daar natuurlijk ook die andere overheid op wijzen.

De voorzitter: Mijnheer Huizing heeft een interruptie.

De heer Huizing (RVL): Ja, dank u, voorzitter, en dank ook, Gedeputeerde. Op zich is dat duidelijk. Maar dan is mijn vervolgvraag eigenlijk: er zijn een aantal gebieden als uitsluitingsgebieden aangewezen, onder andere de winterbedding van de Maas. U noemde ze al. Waarom zijn de gebieden die hierdoor geraakt worden dan niet als uitsluitingsgebied expliciet opgenomen. U zegt dat u er rekening mee gaat houden, maar waarom is het niet gewoon genoemd als uitsluitingsgebied?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat had gekund. Tegelijkertijd hebben wij gekeken naar alles wat in de POVI aanleiding geeft en alles wat in het eigen provinciale belang aanleiding geeft om op te nemen als uitsluitingsgebied. Als daar van rijkswege of vanuit Europa nog iets anders bovenop komt, dan is dat ook gewoon voor ons bij de beoordeling van initiatieven en ook bij principeverzoeken het

uitgangspunt. Hadden we dat nog een keer extra in de POVI op kunnen nemen? Ik ben niet zo voor het opnemen van iets wat een landelijke of Europese bevoegdheid is als een kaart in de POVI. Daar hebben we eerder ook al bij andere onderwerpen het gesprek over gehad, dat er een hele hoop landelijke kaarten zijn die wij niet een-op-een hebben overgenomen in de POVI, omdat we het alleen doen voor dingen waar we zelf over gaan. Maar als er rijksinstructieregels zijn, hebben wij ons daar gewoon aan te houden.

De heer Huizing (RVL): Dank u. Maar dan toch even ... Ik pleit niet voor een extra kaart, maar ik pleit gewoon voor het actualiseren van het uitsluitingsgebied op basis van dit soort beperkingen. Dat is eigenlijk de vraag die ik heb. Waarom is dat niet gebeurd?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja en tegelijkertijd; op het moment dat wij nu dat uitsluitingsgebied op die manier, aan de hand van die regels, zouden opnemen, maar er morgen bij het orgaan dat bevoegd is voor die regelgeving iets wijzigt, dan staat er vervolgens iets in onze POVI verankerd op basis van verouderd Europees of rijksbeleid, terwijl daar waar wij gaan over het provinciale beleid we dan wel een-op-een direct dat soort wijzigingen op kunnen nemen. Nogmaals, het is een keuze. We hadden dat ook wel kunnen doen, zeg ik tegen u. Wij hebben er om die reden voor gekozen om het niet te doen.

De voorzitter: Mijnheer Huizing, de laatste vraag.

De heer Huizing (RVL): Prima. Hetzelfde geldt eigenlijk ... 't Hanik is daar een mooi voorbeeld van. Er is sprake van een heel groot uitsluitingsgebied met een heel klein gebied dat geen uitsluitingsgebied is. Maar een lagere overheid, in dit geval de gemeente Venlo, heeft eigenlijk gezegd: als wij bevoegd gezag zijn als gemeente willen wij geen windturbines meer en als de Provincie dat is, zullen wij hun negatief adviseren. Zou dat geen aanleiding geven om dit gebied ook als uitsluitingsgebied op te nemen? Dus als een lagere overheid iets vindt in de richting van uitsluiten, zou dat dan ook geen reden zijn om dat op te nemen in die kaarten?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Nee. Het feit dat op een hypothetische situatie een lokale overheid een principestandpunt inneemt, is voor ons geen reden om opeens ruimtelijk beleid hier vast te stellen. Tegelijkertijd, in dat beleid en bij het beoordelen van dat principeverzoek is er een onderdeel dat wij advies opvragen bij de gemeente Venlo. Dat hebben we eerder in de beantwoording van schriftelijke vragen ook al ... Volgens mij heeft u die vragen zelf gesteld. Ook LOKAAL-LIMBURG heeft daar vragen over gesteld. Toen hebben wij laten weten dat wij dat advies van de lokale overheid natuurlijk zwaar mee laten wegen. Volgens mij zijn er eerder in de Staten al eens discussies geweest over windmolens in de gemeente Venlo. Ik heb er persoonlijk weinig behoefte aan om die situatie in de toekomst nog een keer over te doen, maar dat zeg ik even op persoonlijke titel.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Voorzitter, een van de sprekers, de heer Van Dijck namens de LLTB, en de fractie van D66 vroegen naar locaties voor energieopslag en regels rondom glastuinbouw. Zouden daar dan strengere regels voor gelden? Ik heb sterk de indruk dat dat niet zo is, maar **ik zal nog even**

bij de heer Van Dijck checken waar hij dan precies op doelde. We hebben in deze POVI en verordening een provinciaal belang opgenomen voor batterijlocaties die een oppervlakte hebben van groter dan 2000 m². Maar dat betreft standalonelocaties die nieuw zijn. Dat zijn eigenlijk de locaties waar mevrouw Wesseling van vroeg: breng die eens voor een volgende ronde in beeld. Maar als een glastuinder iets wil realiseren zelf, achter de meter zagezegd, dan geldt daar niet opeens een provinciaal belang voor. Maar nogmaals, ik zal nog even bij de inspreker te rade gaan waar precies op gedoeld werd. Maar ik heb niet de indruk dat er voor glastuinbouw op het gebied van batterijopslag strengere regels gelden dan voor andere initiatiefnemers waar dan ook in Limburg. Even kijken, voorzitter. JA21 heeft daar nog vragen over gesteld. De VVD ook. Dan kom ik tot slot bij LOKAAL-LIMBURG, over de uitsluiting van waterwingebieden en het oprichten van zonneweiders daarin. Door een collega van de heer Franssen is gevraagd hoe we eventueel omgaan met mensen die wel al voorbereidend werk hebben gedaan voor de procedure, voor de oprichting daarvan. Ja, we hebben net bij water heel uitgebreid gesproken over voldoende beschikbaarheid van zoetwater überhaupt, maar drinkwater specifiek. Ik denk dat we als Limburg vooroplopen in het maken van een programma gezamenlijk met WML als drinkwaterbedrijf. Daarbij hebben wij er inderdaad voor gekozen om in de waterwingebieden – nogmaals, het gaat hier niet om grondwaterbeschermingsgebieden, maar waterwingebieden, waar water echt wordt gewonnen – absoluut geen risico te nemen met ons drinkwater en dus inderdaad het oprichten van bouwwerken, maar ook het oprichten van zonneweides daarin niet toe te staan. Hebben ondernemers die daar in het verleden plannen voor hebben ontwikkeld daar kosten mee gemaakt? Ja, dat trek ik absoluut niet in twijfel. Maar daarvoor geldt eigenlijk ook dat wat net bij een ander onderwerp aan bod kwam: je kunt geen rechten ontfangen aan iets dat er niet is geweest. Maar dat wil niet zeggen dat je geen kosten hebt gemaakt. Maar ja, zoals bij alles in dit land: op het moment dat we regels met elkaar afspreken en je bent met iets bezig dat nog niet onherroepelijk is ... Als er dan geen overgangsrecht of iets dergelijks is, dan kun je in een situatie terecht komen waarin je kosten hebt gemaakt en dat iets niet meer mag. Dat trek ik absoluut niet in twijfel, maar dat is niet iets wat we binnen de omgevingsverordening kunnen voorkomen. Tot slot, voorzitter. Volgens mij heb ik daarmee de meeste vragen beantwoord en anders hoor ik het graag in de tweede termijn.

De voorzitter: Er komt nog een vraag van de heer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Nee, geen vraag, maar u concludeert min of meer dat u alle vragen gehad heeft, maar ik had nog een vraag gesteld over die 51% eigendom bij windprojecten, of dat niet beter vervangen zou kunnen worden door een soort leververplichting aan de PEM, als eis bij ...

Gedeputeerde Theuns: Ik zal daar in de tweede termijn even op terugkomen. Dan moet ik even opzoeken waar het over ging.

De voorzitter: Goed. Dan heeft mijnheer Beckers van JA21 nog een vraag.

De heer Beckers (JA21): Misschien heb ik hem gemist, maar de vraag over de samenhangende integrale onderbouwing voor woningbouw.

De voorzitter: Dat klopt, maar toen was u even van uw stoel af.

De heer Beckers (JA21): O, toen was ik weg. Ja. Dan kijk ik terug in de notulen.

Gedeputeerde Theuns: Ik heb hem extra beantwoord toen u even weg was.

De voorzitter: U heeft de mogelijkheid om steeds even naar de andere ruimte te lopen. Ik niet, dus ik wil even schorsen voor een korte pauze.

Gedeputeerde Theuns: Ja, ik ook!

[SCHORSING]

De voorzitter: Goed, de inleiding. Wij gaan beginnen aan de tweede termijn. Iedere fractie heeft in de tweede termijn drie minuten, en dat resulteert dat de Gedeputeerde daarvoor 24 minuten in zijn tweede termijn heeft. Dan kijk ik naar mijn rechterzijde. Heeft mijnheer Huizing zijn inbreng klaar?

De commissiegriffier: Nijenhuis.

De voorzitter: Nijenhuis, sorry.

De heer Nijenhuis (BBB): Mijnheer Huizing zit helemaal aan het eind van deze tafel, tegenwoordig. Dat is zijn keuze geweest. Hij had hier kunnen zitten.

De voorzitter: Mijnheer Nijenhuis, wilt u beginnen?

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Ga uw gang.

De heer Nijenhuis (BBB): Ik had beloofd om nog mijn termijn af te maken over een stukje wat ons nog bezighoudt, dat gaat over hoofdstuk 10, gelijkwaardigheid. Ik ben blij dat ik een aantal fracties heb horen spreken over zeg maar dat allemaal dicht willen reguleren via een verordening, over de maakbaarheid van onze samenleving. En het is zo dat dit de eerste Omgevingsverordening is in het kader van de nieuwe Omgevingswet. En die nieuwe Omgevingswet ziet nadrukkelijk toe op meer maatwerk, meer gebiedsprocessen, daar waar het hetzelfde doel dient, en dat brengt ons op een stukje gelijkwaardigheid. Wij waarderen dat de specifieke verwijzing naar Livar, die in de afgelopen [onverstaanbaar] nog in de verordening stond, wordt verbreed naar Europese eisen voor biologische productie, maar daarmee wordt de categorie verbreed. Het principiële probleem wordt eigenlijk niet opgelost, want wat doen we met de ondernemer die met een ander bedrijfsconcept of een innovatieve techniek aantoonbaar hetzelfde of een beter resultaat bereikt. Dat raakt rechtstreeks aan de Agrarische Blijversaanpak van deze Provincie, daarin staan maatwerk en doorsturing centraal voor toekomstgerichte ondernemers die tegen generieke juridische klachten aanlopen. Belangrijker nog, voor de benodigde rechtsgrond wordt in die aanpak expliciet voorzien in de handreiking in juridische verankering in de Provinciale Omgevingsverordening. Dan ligt de vraag voor de hand waarom we die stap niet nu al zetten. BBB pleit daarom voor een generieke gelijkwaardigheidsbepaling in hoofdstuk 10, geen vrijbrief en geen lager beschermingsniveau. De initiatiefnemer moet objectief aantonen dat het doel van de instructieregel tenminste in gelijke mate wordt bereikt. Onze vraag is daarom: is het College politiek bereid zo'n gelijkwaardigheidsbepaling op te nemen, waarbij niet het label keurmerk of voorgeschreven middel bepalend is, maar het aantoonbare doelbereik? En zo nee, wanneer en op welke wijze wordt de in de Blijversaanpak aangekondigde juridische verankering in de OVL dan wel gerealiseerd? Dat was het punt dat ik nog graag wilde maken. En dan nog even over motie 3077, over de ... Ja, een interruptie.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens heeft een interruptie.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, even een verduidelijkende vraag. Indertijd stond Livar erin opgenomen. Nu staat er die Europese richtlijn. Wat die versoepeling betekende, was natuurlijk een gevolg omdat die systemen diervriendelijker waren, en het leidde tot een grotere ammoniakuitstoot. Als u systemen aanhaalt die doelen halen, dan duidt u, naar mijn mening, op het doel van ammoniakbeperking, dus ik zie de lijn niet met uw voorstel waarom het dan in deze verordening fout geschreven staat. Welke systemen wilt u aanvullend toestaan met een versoepeling van de ammoniakuitstoot aan de systemen die hier benoemd zijn?

De voorzitter: De heer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, ik heb in mijn bijdrage volgens mij niet gezegd dat ik dat wil koppelen aan het hoofdstuk ammoniakbeperking, dus niet aan de voormalige standaarddeadline deadline, maar een algemene bepaling in geheel hoofdstuk 10. En dan gaat het niet alleen over ammoniakuitstoot, dan gaat het ook over biodiversiteit, het gaat over klimaatdoelen, het gaat over dierenwelzijnsaspecten. Dus het gaat over de volledige breedte van wat we als maatschappij wenselijk achten, waarbij één van de, laat ik zeggen, tien parameters wellicht niet aan de eisen voldoet, maar waarbij de overige negen meer dan dat doen, waarbij we dus een integrale afweging zouden moeten willen maken als politiek en als volksvertegenwoordigers. Daar gaat het me om, dus niet rechtstreeks gerelateerd aan die [onverstaanbaar].

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, een vervolgvraag.

De heer Nijskens (VVD): Een vervolgvraag. Maar volgens mij hebben wij het in de verordening op dit artikel specifiek over die ammoniak, dus misschien dat de Gedeputeerde dadelijk in de beantwoording daarop kan toelichten. Tenminste, wat ik me zo herinner, is, op die manier de Livar en biologisch in de verordening beland omdat die niet aan de ammoniakereisen konden voldoen, maar het juist vanwege het systeem mochten doen. En nu haalt u een aantal dingen erbij met uitzondering van ammoniak, dus ja, ik kan het even niet helemaal plaatsen.

De voorzitter: Mijnheer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Dan ligt dat waarschijnlijk aan mijn uitleg. Livar is er inderdaad ooit ingekomen vanwege de grotere ammoniakuitstoot in het concept dat Livar hanteert. En vanwege de ammoniak standaard deadline is voor Livar een uitzondering gemaakt. Nu is dat breder getrokken, niet alleen op de standaard deadline, maar dat hoor ik graag van de Gedeputeerde, maar in zijn algemeenheid worden concepten nu wel zeg maar integraal beoordeeld op het moment dat er aantoonbaar sprake is op dat ammoniakdeel of dat andere aspecten ook voldoen aan de maatschappelijke wensen. Maar ik zou dat breder willen trekken dan alleen het hoofdstukje ammoniak. Ik zou dat voor heel ... voor alle initiatieven die zich aandienen in deze provincie, zou ik een bredere gelijkwaardigheidsbepaling willen opnemen, en dat is waar de Omgevingswet ook uitdrukkelijk die ruimte voor laat.

De heer Nijskens (VVD): Dan de laatste.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dan een laatste aanvullende vraag: maar dat leidt natuurlijk automatisch tot een grotere opgave voor de reguliere bedrijven, realiseert u zich dat?

De voorzitter: Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, zeker realiseer ik me dat. Als dat alleen voor ammoniak zou gelden, klopt dat, maar op het moment dat we over andere doelen spreken die we als maatschappij nastreven, dan zou dat voor die aspecten een lagere resterende opgave betekenen, dus alleen ammoniak kan niet de reden zijn. Bovendien, dat is een discussie die we niet hier hoeven te voeren, een standaard deadline kan in principe betekenen, op het moment dat er landelijke regels bekend worden, dat dat een kop op landelijke regelgeving is, dus dat is nog een heel andere discussie.

De voorzitter: Oké, mijnheer Nijenhuis, vervolgt u uw inbreng.

De heer Nijenhuis (BBB): Dan moet ik even denken waar ik gebleven was over motie 3077. Wat ik nog even daarover wil zeggen, is, dat in mijn ogen er in de motie nadrukkelijk gevraagd wordt naar een verbreding van economische activiteiten op dit soort locaties, die bij kunnen dragen aan met name de leefbaarheid, want die motie luidt niet voor niks economie en leefbaarheid op het platteland. En waarbij opgemerkt dat op pagina 4, onder lid 2, een aantal opsommingen staan gegeven voor andersoortige activiteiten die toegestaan zouden zijn in het verwevingsgebied, maar die lijst die is puur en alleen agrarisch of agrarisch gerelateerd, en dat is uitdrukkelijk niet de opgave van de motie. En bovendien merken wij nu al dat gemeenten met dat artikel gaan wapperen en zeggen van ik houd dit tegen want de Provincie wil het niet. Daarmee denk ik dat we achteruit bewegen in plaats van vooruit, en dat is een bezwaar dat ik daarop heb. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Huids van het CDA.

Mevrouw Huids (CDA): Dank u wel, ook voor de beantwoording van onze vragen. Volgens mij was één van onze vragen nog niet beantwoord, namelijk: hoe gaat u ervoor zorgen dat de zes prioritaire gebiedsprocessen niet alsnog jaren stilliggen? En daarnaast hoorden we een toezegging op de spreker, de heer Van Dijk, namelijk inventarisatie van de planvoorraad vrijkomende agrarische bebouwing. Wij zijn blij om dat te horen, maar we vroegen ons wel af of dat eenmalig is, zo'n inventarisatie, of kunt u zeggen dat dat structureel eens per jaar, twee jaar gedaan kan worden? Wat ons betreft zou de voorkeur namelijk uitgaan naar structurele inventarisatie en is eenmalig onvoldoende. Dank u wel.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan ga ik naar de VVD, de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, voorzitter. Nog een punt waar in de eerste termijn geen tijd voor was, dat is ons beleid op de geitenhouderij, ook naar aanleiding van het VGO-III onderzoek. Het Rijk heeft inmiddels bepaald dat binnen 500 meter van een geitenbedrijf geen nieuwe woonwijk mag verrijzen, en wij hebben eigenlijk een tweekilometerzone gehanteerd die in het verleden ooit wel eens uit die VGO-onderzoeken kwam. Dus mijn overweging is van als het Rijk zelfs een woonwijk haalbaar houdt binnen 500 meter, hoe kunnen wij dan als Provincie volhouden dat er binnen twee kilometer nog niet eens een uitbreiding mag plaatsvinden? Dus wij overwegen wel om dienaangaande een amendement in te dienen om daar de verordening op aan te passen en graag een reactie van GS daarop.

De voorzitter: Dank u wel. O, sorry, mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, daar is ze weer. Zojust was ik nog de drie waarborgen vergeten waar ik op doelde voor de natuur en natuurcompensatie. Ik heb zojuist even aan een van uw medewerkers nog even doorgegeven waar het aan lag, over wat het was. Ik weet niet of u het inmiddels heeft doorgekregen of dat ik het nog een keer moet herhalen? Ja? Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, doe even uw microfoon uit. Dank u wel. Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Dank voor de duidelijke beantwoordingen in de eerste termijn door de Deputé. Even tussendoor een opmerking. U zei dat de zienswijzen al bij de Griffie ter inzage lagen. Nou, er ligt dus nog helemaal niets ter inzage. Dan ...

De voorzitter: Volgens mij heeft de Gedeputeerde dat niet gezegd, maar dat het ter beschikking wordt gesteld.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): O, oké.

De voorzitter: Dat het er nog niet ligt, dat kan.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Goed, maar dat wachten we in spanning af, voorzitter.

De voorzitter: Goed.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dan zijn wij blij dat die 200 meter voor dakoppervlak en afwatering hemelwater alleen voor nieuwe initiatieven geldt. Ik heb zonet in de pauze geprobeerd met u contact te krijgen en proberen toe te lichten wat wij bedoelden met de concentratiegebieden tuinbouw, waar in de praktijk nogal wat moeilijkheden zitten bij ondernemers in de agrarische sector, en dat is bij teeltondersteunende maatregelen buiten het bouwvlak. Dat was eigenlijk de vraag, en u gaf daar eigenlijk als antwoord op dat dat lokaal geregeld wordt. Dat kan ik me voorstellen, en daar nemen wij ook genoeg mee als LOKAAL-LIMBURG, met dat antwoord. Dan blijft er wel de vraag met de zonneweides, daar gaf u een antwoord op. Van de andere kant hebben wij natuurlijk hier ook een afspraak gemaakt dat ... Op een gegeven moment heeft het Rijk hier een opgave gedelegeerd naar de Provincie. Vervolgens heeft de provinciale planoloog gekeken naar waar de mogelijkheden zitten voor zonneweides en vervolgens wordt er nu dus iets ingefietst waardoor ontwikkelaars, of gemeenten die zich hebben ingeschreven, belemmerd worden in de uitvoering. Dat is toch eigenlijk haaks op het feit wat wij hebben afgesproken voor de opgave? Want zodoende kunnen wij de opgave weer niet realiseren. Dus het bevreemdt ons hoe dat dan eigenlijk tegendraads met elkaar werkt, want hoe moeten we dan de opgave, die het Rijk bij ons heeft neergelegd en waar mensen mee aan de slag zijn gegaan, wel realiseren als ze wel die belemmeringen nu invoeren en dus een aantal potentiële parken dus geen doorgang kunnen vinden. Dus dat is nog een vraag in de tweede termijn. En ... Ben ik door mijn tijd heen of mag ik nog één vraag stellen, voorzitter?

De voorzitter: Stelt u nog één vraag.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja.

De voorzitter: Kort.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): En als laatste, voorzitter, willen wij toch nog steeds natuurlijk de bezorgdheid uitspreken over de Beaumix bij de A2, maar er is ook een strook buiten, zeg maar de rijstrook, waar dat materiaal ook wordt toegepast. Dus er is een halve meter aan beide zijden, en daarnaast komt dan een beek. Maar die halve meter, die wordt dus eigenlijk niet afgedekt of beschermd, dus er kan wel nog steeds ... Stel dat Gedeputeerde Staten ... Dat besluit om wel die vergunning te geven, daar blijft dus wel altijd nog een groot risico bestaan dat er dan vervuiling in het waterwingebied of grondwaterbeschermingsgebied gaat plaatsvinden. Hoe gaat u daarmee om? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Beckers. Nee. De heer Scholte? Ook niet. Dan ben ik wel bij de heer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Dank u wel, voorzitter. Ja, één dingetje in de tweede termijn en nog een toelichting op een vraag van mij. Het eerste betreft inderdaad die zonneweides en het risico op uitloging in het water, waardoor ze in waterwingebieden beperkt of verboden zijn. Er zijn ook situaties denkbaar waarin die dingen op hellingen gebouwd zijn. En geldt dan die beperking ook voor als er een gebied omheen ligt waar bijvoorbeeld een sloot loopt waar het water in terecht kan komen? Is het ruimer dan dat te interpreteren? Dat is een vraag die ik heb. Het tweede is even een toelichting op de vraag die ik net had gemeld en misschien als ik het nu iets toelicht, dan is dat ook gelijk duidelijk. Het gaat erom dat in de verordening de vereiste 51% lokaal eigendom voor windparken staat en mijn vraag was eigenlijk: zou dat niet beter vervangen kunnen worden, omdat dat eigendom heel snel kan veranderen, het is moeilijk te monitoren, door een soort leverplicht aan de PEM? En ik zie ook nog dat ik daar geholpen word door de POVI. Dan zal ik eventjes een stukje voorlezen: 'Graag zien we windturbines integraal gekoppeld aan lokale elektriciteitsvragers. De PEM kan hierbij een rol spelen.' Dus is het misschien een idee om dat te veranderen in de verordening in plaats van die eigendomsverhoudingen, om daar een soort lokale leververplichting van te maken? Dat was mijn vraag.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik zal deze tweede termijn vooral gebruiken om nog wat antwoorden te krijgen op vragen die ik niet beantwoord heb gezien, en wat duidelijkheid of iets een technische vraag is, dat die antwoorden misschien later kunnen komen. Als eerste hadden wij nog de vraag gesteld welke regels er hier door de zienswijzen concreet zijn aangepast in het voordeel van de boeren? Ik kan begrijpen dat die misschien ook nog technisch komt, en anders hoor ik dat graag van u, Gedeputeerde. De tweede vraag, die ik waarschijnlijk ook als een technische, ja, technisch terug ga krijgen, en dat heeft te maken met de hoeveelheid bouwlocaties en mogelijke woningen die geraakt worden. En de vraag die ik daarop heb, is of er mogelijkheden zijn waardoor woningbouw in de toekomst wel op een veilige manier mogelijk kan zijn? En de laatste vraag waar ik nog wel een antwoord op zou willen ... Want u heeft dat wel bij de eerste termijn behandeld, het gaat over een stukje compensatiegrond, alleen mijn vraag is: hoe zorgen we ervoor dat er niet opnieuw landbouwgrond voor wordt gebruikt? Daar heb ik van u niet het antwoord op gekregen. Zover mijn tweede termijn, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Schuurring. Nee. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ik was er in de eerste termijn niet aan toegekomen, maar ik wilde ook nog aangeven dat D66 heel erg blij is met de manier waarop ook invulling is gegeven aan het rapport van mijnheer Roemer over arbeidsmigranten. Dus volgens mij heeft dat rapport uiteindelijk best wel lang op de plank gelegen, en volgens mij is het heel erg mooi dat we daar met onze verordening op deze manier vorm aan geven. Ook wil ik nog terugkomen op de natuurbegraafplaatsen, want D66 kan best wel begrijpen waarom het verwevingsgebied niet de ideale plek zou zijn waar je zo'n natuurbegraafplaats zou willen. En wij zouden dan zelf ook de afweging maken dat natuurbegraafplaatsen echt wel een maatschappelijke meerwaarde hebben en dat het een heel mooie manier is voor mensen om te kunnen genieten van onze Limburgse natuur, dus wij zouden ook heel graag mee willen werken aan uiteindelijk een voorstel om dat in onze verordening te amenderen. Ik zag dat daar een vraag was.

De voorzitter: Ja, mevrouw Koopman heeft een vraag.

Mevrouw Koopman (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor u zeggen dat u begrijpt dat het verwevingsgebied niet handig is voor de natuurbegraafplaats?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Nou, niet zozeer minder handig is, maar ik kan me voorstellen dat je zo'n natuurbegraafplaats juist een heel prettig idee vindt, omdat mensen dan midden in de natuur graven kunnen plaatsen en dat gevoel van eenheid met die natuur ook heel erg omarmen. En daarvoor kan ik me voorstellen dat je het verwevingsgebied weer een minder ideale plek vindt. Dus als je dit ...

De voorzitter: Mevrouw Koopman, een verduidelijking.

Mevrouw Koopman (VVD): Sorry, maar kunt u dat uitleggen, want wat is dan, wat ontbreekt er dan aan het verwevingsgebied dat dat niet geschikt zou kunnen zijn, volgens u?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik zeg niet 'niet geschikt'. Ik zeg: ik kan begrijpen dat je dat een minder wenselijke locatie zou vinden, omdat ik denk dat de charme van een natuurgebied is, is dat je begraven kunt worden midden in de natuur. Volgens mij is dat geen heel ingewikkeld standpunt, maar ik zie dat de VVD er moeite mee heeft.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Wesseling (D66): Dan tot slot is er nog één vraag open blijven staan, tenminste, of ik heb hem gemist, maar ik had hem in ieder geval even niet gehoord, en dat ging over de ruimte geven in het verwevingsgebied aan maatschappelijke teelten. Dus ook wat in de POVI was vastgelegd over natuurinclusieve landbouw, agrarisch natuur- en landschapsbeheer en ook voedselbossen, of we dat niet op de een of andere manier prioriteit zouden kunnen geven binnen de verordening? Ik snap dat het op dit moment niet vastgelegd staat, maar ook daarop overweegt D66 een amendement, dus we zouden daar graag nog iets over horen van het College.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mijnheer Erkamp.

De heer Erkamp (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. We hebben geen vragen, maar 50PLUS wil de Gedeputeerde bedanken voor de antwoorden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Ik heb nog één vraag openstaan, dat is echt een vraag over de natuurbranden en de vertaling van GS naar concrete juridische maatregelen in de Omgevingsverordening. Daarvan is gezegd dat daaraan wordt gewerkt, en ik was benieuwd wanneer dat gereed is? En dan heb ik nog wat over ... Wij hebben een vraag gesteld over de overgangsgebieden Natura 2000 en nu zei de Gedeputeerde op een gegeven moment dat op het moment dat het dan vertaald zou worden in beleidsregels, dat dan uiteraard gold dat er ook een gebiedsproces heeft plaatsgevonden. En nu is het zo dat er volgens mij maar voor zes Natura 2000-gebieden een gebiedsproces plaatsvindt, en dat er een heleboel, achttien denk ik dan, zeventien, nou, goed, zestien, ik weet het niet, in die orde van grootte, Natura 2000-gebieden in Limburg zijn en daar moeten natuurlijk ook stikstofmaatregelen voor worden genomen. En als een ...

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nee. Want mijn vraag is: als er ... De maatregelen die nu van de Rijksoverheid komen, gaan alleen over stikstof. Ook over water? Ook over pesticiden? Nee, kijk. Nee. Wat ik dus vraag, is van voor alle Natura 2000-gebieden zijn er maatregelen nodig om die natuur op het niveau te krijgen waar dat wettelijk voor verplicht is, en voor de een is dat urgenter als voor de ander. Hoe zit dat dan met diegenen die nu niet in die urgente categorie vallen? Wat gaan we daar dan voor doen en wanneer gaat dat dan komen, of wordt dat per onderwerp gedaan? Dat is mijn vraag. Ja, dat is het.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Mertens? Mijnheer Sol? Nee. Oké. Ja, weet ik, maar ik denk daarnet deed ik het ook fout bij de VVD, dus ...

De heer Sol (GroenLinks): Ik zeg ook weleens niks hoor.

De voorzitter: Ja.

Spreker onbekend: Dat is een zeldzaamheid.

De voorzitter: Dan dank ik u voor uw inbreng in de tweede termijn. Dan gaan we meteen door naar de Gedeputeerde, die staat te stuiten om antwoorden te geven.

Gedeputeerde Theuns: Heb ik weer tweeënhalf uur?

De voorzitter: Nee, u heeft 24 minuten nu.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel.

De voorzitter: Ga uw gang.

Gedeputeerde Theuns: Voorzitter, misschien nog even. Er werd door de heer Hoks nog een keer opnieuw de vraag gesteld naar de zienswijze. ik dacht dat ik die beantwoord had, en toen vroeg hij

heel specifiek: wat is er nou naar aanleiding van de zienswijze gewijzigd? Ja, een flauw antwoord misschien, maar daar is nou net de Nota van zienswijzen voor, waar precies in staat wat we hebben overgenomen of wat we niet hebben overgenomen. Als u me nu vraagt van kunt u me zeggen hoeveel er precies is overgenomen, in theorie zou je kunnen zeggen hoeveel individuele zienswijzepunten er zijn overgenomen en hoeveel niet. Dat lijkt me echter een vrij, zeg ik even op mijn titel, zinloze exercitie, omdat het volgens mij juist gaat om de inhoud. En ik heb het zo even niet paraat van we hebben zoveel punten overgenomen, zoveel niet en zoveel deels. Daar kunnen we denk ik met vijf man een week op gaan studeren, maar dat zou ik eigenlijk niet willen voorstellen. Maar volgens mij kunnen we dat ... Als u specifiek ergens een vraag over heeft, dan staan we u natuurlijk graag te woord. Dan doe ik eerst even een aantal vragen over landbouw, en dan begin ik eerst nog met een vraag die nog open stond van mevrouw Van der Pol uit de vorige termijn die ging over artikel 10.14. En er wordt door de landsadvocaat inderdaad op gegeven moment gerefereerd dat het iets strenger zou zijn geworden, en we hebben even opgezocht waar het over gaat. Dat gaat erover dat het in deze Omgevingsverordening, ten opzichte van de vorige, verboden wordt om de ruimte opnieuw in te zetten middels intern of extern salderen. Dat hebben we gedaan om juist deze maatregel in te kunnen zetten voor de stikstofwinst. En uiteindelijk hebben ondernemers, en dat is waar u in uw eerste termijn aan refereerde, ook de mogelijkheid om het als passende maatregel in te zetten. En u vroeg specifiek ook, en dat zou ik dan toch even willen toelichten, want dat is misschien vrij impliciet, van vallen die dan ook onder die uitzonderingsgrond en neemt het College die mee in de uitwerking van de beleidsregel, dus ondernemers die de keuze maken om hun stal aan te passen, daar geen nieuwe vergunning voor aan te vragen, maar het in te zetten als passende maatregel? En ik denk dat de zorg die daarachter schuilgaat, is: wordt dit dan straks een soort nieuwe categorie PAS-melders op het moment dat het toch even anders loopt, Wat het College betreft vallen die ook volledig onder de reikwijdte van die uitzonderingsbepaling, en ik zeg u bij dezen toe dat we het ook op deze manier expliciet in de beleidsregel meenemen. Dus ik hoop dat dat voldoende antwoord is op die vraag uit de eerste termijn.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Mag ik hem heel even ... Dus ondernemers hoeven geen passende maatregel te nemen om alsnog aan de reductie te kunnen voldoen? Het is dus: ze doen een vergunningsaanvraag, de vergunning kan niet worden afgegeven, dan mogen ze wachten met de aanpassing totdat de vergunningsverlening mogelijk is?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja. En er is dus de situatie, maar daar hebben we het eerder in de commissie over gehad, dat je gaat aanpassen en dat inzet als passende maatregel en er dus geen vergunningsplicht zou zijn, maar dat leidt weer tot onzekerheid van ben ik straks een soort nieuwe PAS-melder. Dus op het moment dat een ondernemer gewoon ruimte wil of wil verduurzamen, daar een nieuwe vergunning voor wil krijgen ... Op het moment dat je geen vergunning kan aanvragen, dan kan dat hier niet, en dan val je dus onder de reikwijdte van die beleidsregel die we nog moeten vaststellen. Het is een beetje cryptisch, denk ik, maar goed, dat werken we op die manier uit, dus u mag dat zo noteren.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ook over landbouw. De CDA-fractie vroeg: is de inventarisatie naar planvoorwaarden eenmalig, want liever structureel? Qua principe ben ik het daarmee eens, maar laat

ons dan wel even gewoon goed nadenken: wat is ervoor nodig om zo'n inventarisatie te maken, hoeveel werk gaat daarin zitten, hoe vaak moet je dan zoiets doen. Dus ik wil nou niet gaan toezeggen hoe vaak we dat gaan doen. Volgens mij is dat een bestand wat je altijd moet actualiseren, maar ik wil even nu in het midden laten hoe snel dat dan moet en hoe vaak dat moet, want ik wil eerst zelf overzien hoeveel werk daarachter wegkomt. Maar ik kan me zeker iets voorstellen bij uw oproep van doe dat dan niet eenmalig, maar actualiseer dat regelmatig. De heer Nijskens kondigde al een potentieel amendement aan rondom geitenhouderijen en de laatste inzichten op het gebied van het geitenmoratorium. Ik zou zeggen: als u een amendement voorbereidt, laat u dan ook even goed ambtelijk adviseren, want er zijn zeer recent daarover ook contacten met het Rijk geweest. En ja, er ligt een Kamerbrief en daar staat iets in over die 500 meter. En tegelijkertijd vraagt het Rijk juist aan ons om het bestaande moratorium te handhaven, want als je nu daarin gaat aanpassen, dan vergt dat uiteindelijk ook weer een onderbouwing waarom je dat dan aanpast. En ja, het Rijk schrijft die 500 meter in de Kamerbrief, en tegelijkertijd kunnen ze onvoldoende hart maken waar die dan op is gebaseerd. Dus als wij ons bestaande moratorium gaan aanpassen en wij moeten dat opnieuw onderbouwen, dan is puur alleen een Kamerbrief niet genoeg om dat te onderbouwen. Dus nogmaals, als u in die ... Ik snap dat u die richting op wilt, ik stel daar zelf ook vraagtekens bij, maar het Rijk vraagt ons ook juist om wat we nu hebben nog even vast te houden tot er echt meer duidelijkheid is. Dus dat ... Nou, nogmaals, als u een amendement voorbereidt, laat u goed adviseren. Mevrouw Wesseling vroeg nog van willen we meer ruimte of kunnen we meer ruimte geven aan ik noem het even maatschappelijke teelt, ook in het verwevingsgebied? En volgens mij schrijven we ook in de POVI juist heel expliciet op dat we juist ook voor teelten die goed zijn voor mens, dieren, natuur, ruimte willen geven in die verwevingsgebieden, maar dat is vanuit een motiveringsbeginsel, en het is niet zo dat we daar nu allerlei heel strenge regels verbinden. Dat juist niet, maar volgens mij schrijven we ook in de POVI juist op dat we dat willen stimuleren, en dat we ondernemers toejuichen die daarmee aan de slag willen gaan. Dus ik denk eigenlijk dat dat ook voldoende in de POVI staat, en de verordening verwijst natuurlijk terug naar de POVI. Ten aanzien van stikstof löss, de vragen van de BBB over 10.14 en de passende maatregel heb ik gehad. De CDA-fractie vraagt zich nog af hoe je ervoor gaat zorgen dat die gebiedsprocessen de komende tijd niet stil gaan liggen? Dat zit natuurlijk primair bij collega Faassen in de portefeuille, maar dat is op dat moment, kan ik u zeggen, echt een uitdaging, want we hebben die stikstofbrief eind juni gekregen. Het Rijk kondigt daarin een aantal dingen aan, zoals: als Provincie kun je straks omwisselbesluiten nemen. Nou, we zijn inmiddels al ruim twee maanden op de deur aan het kloppen van hoe doen we dat dan, wat zijn daarvan de voorwaarden, want dan kunnen wij ook in het gebiedsproces verder, en wij hebben die antwoorden tot op heden nog niet. Er moet begin oktober een bestuurlijk overleg komen tussen Rijk en Provincie, maar heel veel vraagtekens die wij hebben, die hebben de ondernemers in het gebied natuurlijk ook. En u kunt zich voorstellen, dat komt de snelheid, maar ook het draagvlak van zo'n gebiedsproces, niet ten goede als je daar elkaar zit aan te kijken en zegt: we moeten straks iets doen, maar we weten nog niet wat. Dus, wij hebben ook nog een brief via het College aan de minister van LNV geschreven, waarin wij heel expliciet vragen welke gegevens en welke voorwaarden we van het Rijk nodig hebben. Die hebben we vorige week in het College vastgesteld en verstuurd, en we hebben daar nog geen antwoord op gekregen. Dus u zorg ten aanzien van die processen deel ik. Het antwoord daarop hebben wij op dit moment helaas ook nog niet. Maar vooralsnog zitten we in Limburg met alle partijen om tafel, en zitten we niet met Brabantse situaties, waarin een deel van de partijen aangeeft niet meer aan die tafel te willen zitten. En mevrouw Boven vroeg dan naar het gebiedsproces, of wat doen we met gebieden waar nu geen gebiedsproces op korte termijn voorzien is, want we hebben inderdaad heel nadrukkelijk voor die zes gebieden gekozen waar we nu de prioriteit op leggen. En tegelijkertijd kun je voor een aantal gebieden, ik noem dan bijvoorbeeld in Zuid-Limburg de Kunderberg, waar bijvoorbeeld op het gebied van stikstof, en ook op het gebied van water, eigenlijk de problematiek zeer

overzichtelijk is. Waar het gaat om stikstof, komt volgens mij dat gebied zelfs helemaal vanzelf door autonome ontwikkelingen al op orde. Dan kun je jezelf de vraag stellen: moet je daar straks een heel gebiedsproces doorlopen hebben of kun je eigenlijk vrij snel met alle partijen in het gebied concluderen dat je een bepaalde zone of helemaal geen zone nodig hebt. Dus voor een deel van die gebieden is het niet zo dat daar de komende jaren helemaal niks gaat gebeuren, maar dat je ook toch al besluiten kunt nemen zonder dat je daar een intensief gebiedsproces hoeft te doorlopen, zoals bijvoorbeeld in De Peel, om maar even een voorbeeldgebied te noemen, wel het geval is. Dus ook op die andere gebieden kun je op een gegeven moment wel degelijk meters maken, maar we hebben wel duidelijk in de prioritering gekozen van eerst die zes gebieden waar het echt het meest nijpend is, waar het het meest complex is, en dan gaan we ook naar die andere gebieden kijken. Maar we hebben ook uw Staten al toegezegd, volgens mij naar aanleiding van een motie of zelfs een amendement van GroenLinks, om daar ook op reguliere basis over te rapporteren aan uw Staten.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Wat ik ook probeerde te vragen was: wat betekent dat dan voor de verwerking daarvan in de regels die in de verordening komen te staan? Want voor die zes gebieden heb je dan dus na die gebiedsprocessen afspraken die je ook kan vertalen naar de verordening, maar dat heb je niet voor de gebieden die ertussenin zitten. Want u noemt er nu eentje die helemaal aan de andere kant zit, maar er zitten er ook die echt wel een probleem hebben en misschien nummer zeven of nummer acht zijn qua problematiek. Wat gaat daar dan mee gebeuren? Gaan we de regels die we toepassen bij de gebiedsprocessen voor die zes dan ook toepassen op die andere of is het bedoeling dat het allemaal maatwerk gaat worden?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat laatste, want je zult uiteindelijk per gebied moeten beargumenteren dat je een voldoende geborgd maatregelenpakket hebt. Dus je moet weten: dit is mijn opgave op het gebied van stikstof, op het gebied van soorten, op het gebied van water, alles wat daarmee te maken heeft. En daar moet je een maatregelenpakket tegenover zetten om dat doelbereik hard te kunnen maken. En pas als dat op papier staat en dat onderbouwd is, kun je ook zeggen er is voldoende geborgd natuurherstel. We werken voldoende aan al die andere doelstellingen, en daarmee kunnen we ook vergunningverlening, met alles wat invloed heeft op dit gebied, weer toestaan. Dus dat betekent inderdaad ook dat je niet in één keer Limburg in zijn volledigheid van het slot zult krijgen, maar dat je per gebied zult moeten gaan onderbouwen dat je voldoende maatregelen neemt in dat gebied om ook vergunningverlening weer toe te kunnen staan. Dus het is niet zo dat je eerst in zes gebieden iets uitwerkt en dat op heel Limburg van toepassing verklaart, in ieder geval, als je proportionele maatregelen wil nemen. Want je zou natuurlijk in een keer iets heel verstrekkends kunnen besluiten voor heel Limburg, dan heb je ook een pakket, maar vervolgens heb je denk ik dan wel een volksopstand vanuit allerlei partijen die in het gebied zitten en dat wilden we nou net niet.

De voorzitter: Mevrouw Huids heeft een interruptie.

Gedeputeerde Theuns: Schuuring.

De voorzitter: Sorry, Schuuring.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Er zijn allemaal dingen voorspeld waar ik toch nog wat vraagtekens bij heb.

Spreker onbekend: U kunt nog kiezen.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ik denk dat ik dan voor optie C ga. Nee, misschien een vervolgvraag op wat er net hier werd gezegd. Het College heeft eerder ook aangegeven dat we eigenlijk willen dat die vergunningverlening zo snel mogelijk weer op gang komt, het liefst, als het even kan, nog in het einde van dit jaar, is wel eens gezegd. Als we al die gebiedsprocessen een voor een door moeten, we weten dat die een aantal jaar duren, dan nemen we daarmee dus voor lief dat er delen van de provincie zijn waar we pas over twintig jaar weer vergunningen gaan afgeven?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Nee, dat nemen we niet voor lief. Dus het is niet zo dat heel Nederland in één keer van het slot komt. En het is ook niet zo dat een heel gebied opeens in één keer weer van het slot komt, want per vergunningaanvraag, en we hebben er hier op dit moment natuurlijk een aantal liggen, moet je individueel kunnen onderbouwen dat er voldoende andere maatregelen worden genomen die de natuur ten goede komen om daarmee deze vergunning goed te kunnen maken. Dus er zit ook een verschil in een vergunning voor, nou, noem iets, een heel grote industriële ontwikkeling of voor een heel klein individueel initiatief of misschien een minimum toename van een PAS-melder. Dus het is ook niet zo dat we de afgelopen jaren helemaal geen vergunning hebben verleend. Op individuele gevallen hebben we dat wel gedaan. Daar worden soms zienswijzen tegen ingediend, soms niet. Dus het is niet zo dat we nu helemaal geen vergunningen kunnen verlenen, het is ook niet zo dat we er genoeg mee nemen dat dat over twintig jaar pas weer overal zou kunnen, integendeel zelfs, maar het zal wel, ook de komende jaren, nog heel veel maatwerk en individuele onderbouwingen blijven. Ik denk dat dat zeker de komende tijd nog het geval zal zijn, ja.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik heb die brief van 26 juni ook gelezen. En het is een beetje off track ook bijna, maar kijk, we hebben het over de duur van de gebiedsprocessen, maar er staat ook iets weggeschreven over een generieke maatregel. Hoeveel schat u dan in, via de voorzitter, dat er ruimte is voor maatwerk?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, in hoeverre er ruimte is voor maatwerk? Er is altijd ... We moeten elke vergunning op zijn merites beoordelen, dus moet je voor elke individuele vergunning ook zorgen dat er een onderbouwing ligt die voor die vergunning sluitend is. Dus, ja, is dat maatwerk? Ja, je maakt een individuele beoordeling en tegelijkertijd heb je gewoon algemeen verbindende kaders waar je aan moet houden. Maar vergunningen zijn en blijven heel veel individuele onderbouwingen op dit moment.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Nou, Ik had het ook ... Er wordt een voorschot in de brief genomen over generieke maatregelen, ook bij overgangsgebieden, en dan heet het ... Kijk, ik kan me

voorstellen, ook wat mevrouw Boven stelt, als je in alle gebieden een gebiedsproces wilt volgen achter elkaar, maar er zit ook een tijdsdruk vanuit het Rijk.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Zeker, maar het is niet zo dat we op nul beginnen. Als ik ... We hebben het daarstraks over de ammoniakverordening gehad, die geldt voor heel Limburg, die mogen we dus ook voor heel Limburg inrekenen. We hebben een MGB-regeling gehad vanuit de Provincie, we hebben twee landelijke opkoopregelingen gehad, de Lbv en de Lbv-plus. Dat zijn ook allemaal regelingen, in ieder geval voor die wat het Rijk betreft, waar wij nog steeds tot op heden, en dat is natuurlijk ook waar collega Faassen het al vaker over heeft gehad, niet het inzicht hebben wat dat per gebied heeft opgeleverd. En het is gewoon onbestaanbaar dat we die informatie niet hebben, want dat zou voor heel veel gebieden alleen al voldoende onderbouwing kunnen zijn om te kunnen zeggen: hier wordt voldoende gewerkt aan natuurherstel. Als je kijkt wat er, ik ga het gewoon kaalslag noemen, plaatsvindt op een aantal plekken in Noord- en Midden-Limburg, en ziet hoeveel daar gesloopt is de afgelopen tijd, ja, je kunt niet zeggen dat dat geen effect heeft gehad, ten positieve, aan de natuur. En dat moet ook, maar dan vervolgens moet je wel weer een keer ook vergunningen kunnen verlenen. Dus er is al heel veel generiek gebeurd, alleen dan moeten we wel ook de gegevens van het Rijk hebben wat dat heeft opgeleverd. En dat is precies de vraag die we ook hebben gesteld in de brief aan de minister: geef ons dat inzicht, zodat wij uiteindelijk kunnen beoordelen wat is er dan nog aan restopgave, en hebben we daar nog provinciale, generieke of hele gebiedsspecifieke maatregelen voor nodig. Dat is de informatie die we ook van de minister willen hebben.

De voorzitter: Ga uw gang.

Gedeputeerde Theuns: Ik had ook nog een vraag, ik ga even naar wonen, van de heer Hoks, over wat is nou de impact van bouwlocaties en woningen die geraakt worden. Ik ga er eigenlijk een beetje van uit dat die dan gaat over het wateramendement. Dus hoeveel van dat soort plekken worden dan geraakt? Uit eerste contacten met het waterschap blijkt eigenlijk dat het aantal projecten wat door die H5-regel wordt geraakt, van hier mag je absoluut niet bouwen, of H6, meevalt. En ook dat bij H5-plekken, dus waar je toe moet naar een onderbouwde afweging, in de praktijk ... Noem bijvoorbeeld een voorbeeld wat ook wel vaak in de media is geweest, het Berkelplein in Valkenburg, dat is zo'n H5-gebied waar juist ook samen met het waterschap en de ontwikkelaar een oplossing is gevonden die voor iedereen wel werkbaar is. Dus ik denk in de praktijk dat dat mee gaat vallen. En voor de zones H2 tot en met H4, het amendement van de heer Nijskens, dat heeft een veel bredere impact. Dat heb ik u ook destijds aangegeven bij de appreciatie van het amendement, maar daar is het een motiveringsplicht, en dat is natuurlijk iets anders dan een heel harde dat het niet kan. Dan over het onderwerp water. De heer Franssen stelde nog even iets ten aanzien van een halvemeterstrook, over Beaumix. Ik kon even niet uit zijn inbreng ophalen of dat dan iets is wat binnen of buiten het grondwaterbeschermingsgebied ligt, maar de invloed van de Provincie gaat over het grondwaterbeschermingsgebied. Dus ik weet even niet of die strook die u bedoelt daar een onderdeel van uitmaakt, maar wij gaan in ieder geval over dat wat grondwaterbeschermingsgebied is of waterwingebied, daar hebben wij regels voor, die kunnen wij stellen. Wat daarbuiten gebeurt, daar gaan wij in ieder geval op dit vlak niet over en kunnen wij dus niet een vergunningsplicht over stellen. Dus misschien moet u nog even ophelderen over welk gebied u het precies heeft, maar als dat het grondwaterbeschermingsgebied is, dan geldt daarvoor wat ik daarstraks aan heb gegeven als uitleg bij de artikelen zoals ze nu in de Omgevingsverordening staan. Dan, voorzitter, natuur. Mevrouw Koopman, de waarborgen die zij noemde, ik heb ze inmiddels scherp, want u had het over het

ontbreekt aan een objectief toetsingskader en uiterste realisatietermijn, financiële zekerheid, hoe kunnen we dat allemaal waarborgen. Kijk, het is altijd van belang dat je als College enige ruimte hebt om maatwerk toe te passen. En het toetsingskader blijft voor ons in ieder geval altijd dat zowel de oppervlakte maar ook de kwaliteit, de samenhang van het natuurnetwerk, dat moet als geheel in stand blijven. Dat betekent dus ook dat er echt concreet zicht moet zijn op de realisatie van de natuurcompensatie, en dat je daar dus niet onbeperkt in kan uitstellen. In het Rekenkamerrapport is daar denk ik ook meer dan voldoende over gezegd. En in het Plan van aanpak verbetering natuurcompensatie, eerder ook via collega Faassen hier natuurlijk aan bod geweest in de commissie, is dat sonderend behandeld, is ook opgenomen dat er in overeenkomsten voor natuurcompensatie geen bankgaranties meer worden ... Dus u vroeg naar financiële zekerheid. We hebben juist opgenomen: we vragen geen bankgaranties meer omdat de administratieve last van zo'n bankgarantie voor initiatiefnemers niet in verhouding staat tot het risico wat je er daadwerkelijk mee vermijdt. Zo staat het ook in het plan van aanpak, zo is het hier toen ook besproken, en ik stel voor ... Als u daar vragen over heeft, dan denk ik dat dat een interessant debat met collega Faassen nog wel eens waard is, maar daar gaat u natuurlijk zelf over. Dan, de PVV vroeg nog specifiek: hoe voorkomen we dat landbouwgrond uiteindelijk wordt gebruikt voor natuurcompensatie? Het antwoord is: dat kun je niet voorkomen. Dus op het moment dat je gaat zoeken naar gronden voor natuurcompensatie, dan kom je in veel gevallen vaak uit bij landbouwgrond. Maar we hebben nou juist in het kader van onze zoneringsaanpak gezegd dat ga je dus wel nadenken waar wil je dat dan neerleggen, en dan hoort dat dus thuis in een groenblauwe landbouwzone waar je ook een bijdrage kunt leveren aan de doelen op het gebied van natuur en op het gebied van water en dat je dus niet naar natuurcompensatie gaat zoeken in het primaire landbouwgebied, dat je wel op die manier ook getrapt kijkt naar waar je dat wil laten landen. Mevrouw Boven had het over maatregelen ten aanzien van natuurbranden. Ik kondigde een aantal dingen aan op het gebied van droogte. Dus dat ging niet specifiek over heel specifieke regels ten aanzien van natuurbranden, maar ik heb in mijn eerste termijn, denk ik, uitgebreid gerefereerd aan alles wat we aan het maken zijn op het gebied van droogtebeleid en dat dat natuurlijk ... Maar ik weet dus niet of ik gesuggereerd heb dat er specifieke regels voor die natuurbranden aan zitten te komen. Ik weet wel dat in de portefeuille van onder andere onze Gouverneur er bijvoorbeeld ook afspraken worden gemaakt met veiligheidsdiensten en andere partijen van over de grens om daar waar er bijvoorbeeld sprake is van een crisis, versneld op te kunnen schalen, samen te kunnen werken. Dus dat soort dingen wel, maar dat is verder niet iets wat expliciet zijn plek gaat vinden in de Omgevingsverordening, en wat trouwens ook niet in de POVI staat. Ik haalde het eigenlijk juist aan in het kader van ons droogtebeleid, en om juist te zorgen dat er niet een, zeg maar, klimaat ontstaat waarin natuurbranden heel makkelijk om zich heen kunnen grijpen, maar dat is iets anders dan heel specifieke ruimtelijke regels die gaan over natuurbranden. Maar dan heb ik mij misschien verkeerd uitgedrukt als ik die indruk heb gewekt.

De voorzitter: O, sorry, mijnheer Sol heeft een vraag.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, ik ga toch wat inbrengen. De Gedeputeerde refereert nu tot twee keer toe aan de Rekenkamer als het gaat over onderzoek natuurcompensatie, maar dat is een onderzoek dat is uitgevoerd door onze eigen Griffie, door de Statenonderzoeker. Dat wou ik in ieder geval voor de goede orde, en ook ter ere van de Statenonderzoeker, nog wel even melden.

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Theuns: Ere wie ere toekomt, dus dank voor de correctie.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Tot slot, voorzitter, het onderwerpje energie. En de heer Huizing vroeg nog naar de 51%. Dat heb ik even op moeten zoeken, beken ik u in alle eerlijkheid, maar die 51% betreft geen harde eis. Want u zei van is dat niet een eis waar je heel moeilijk aan kunt voldoen? Het betreft geen eis, maar een inspanningsverplichting. Die inspanningsverplichting staat ook overigens al in die vigerende verordening, en juist door die inspanningsverplichting is er dus ook een geborgde aanleiding voor een initiatiefnemer om te kijken van kan ik hier eventueel met de PEM samenwerken. Dus wij denken in ieder geval dat het borgen daarvan met deze inspanningsverplichting voldoende is gewaarborgd, en dat het voor situaties waarin die 51% niet haalbaar is, niet zo strikt is dat je er dus niet omheen kan. De heer Franssen vroeg: worden nou de RES-doelstellingen eigenlijk tegengewerkt via de POVI omdat je waterwingebieden uitsluit? Wij denken van niet, omdat er ook voldoende andere plekken zijn binnen het Limburgse om toch de RES-doelstellingen te kunnen halen, maar dat je daar echt niet de waterwingebieden voor nodig hebt. Nogmaals, dat wil niet zeggen dat er niet mensen of initiatiefnemers zijn die voor ogen hadden om ergens in een waterwingebied een initiatief te ontwikkelen. Dat zal absoluut het geval zijn, maar wij denken dat het ruimtelijk gezien niet nodig is dat we die gebieden, die gewoon een groot risico kennen ten aanzien van de kwaliteit van ons drinkwater, nodig hebben, en dat we daarmee opeens de RES-opgaven onmogelijk maken. Voorzitter, nog een interruptie van de heer Franssen.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank voor uw antwoord. Ik ben wel benieuwd welke gebieden en welke mogelijkheden u dan tot uw beschikking heeft? Want in de RES-opgave Zuid-Limburg lopen wij gigantisch achter met de drie regio's ten opzichte van Noord-Limburg. En misschien kunt u mij dat ter beschikking stellen welke andere, wat u verwoordt, hè, mogelijkheden er zijn om in het zuiden toch de doelstellingen te halen? Want ik proef uit uw antwoord dat u eigenlijk zegt: er zijn er genoeg. Dus laat het LOKAAL-LIMBURG toekomen, zou ik zeggen, en dan zijn wij benieuwd hoe Zuid-Limburg dan wel de RES-opgaven gaat halen. Dat is het eerste. En ten tweede, dat was ik nog vergeten, voorzitter, u zou nog een vraagje uitzoeken ten aanzien van 14.1, en misschien heeft u daar ondertussen wel het antwoord op gevonden.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, ten aanzien van het eerste, ik denk dat u dat antwoord zelf namelijk heeft gegeven, en dat kunnen wij u nog een keer laten toekomen. In de POVI heeft GS een voorstel gedaan voor zoekgebieden voor grootschalige opwek van zon op land. We hebben daarin ook gebieden opgenomen waar het niet kan. En naar aanleiding van een amendement van de heer Huizing is daarin zelfs opgenomen dat alles wat geen uitsluitingsgebied is, de facto een zoekgebied is. Dus al die gebieden staan netjes op kaart ingetekend. Het College heeft, los van die kaarten, tekstueel in de POVI ook een aantal dingen gezegd over waar wat ons betreft ruimte zou zijn voor grootschalige energieopwekking, ook in Zuid-Limburg. Daar is volgens mij specifiek de omgeving van bijvoorbeeld Maastricht Aachen Airport genoemd. Volgens mij is er ook aan de oostflank van Brunssum gerefereerd. Dus zo zijn er een aantal plekken waar het College in ieder geval kansen ziet voor grootschalige energieopwekking, want juist het feit wat u aanhaalt, namelijk we liggen achter met die RES-doelstellingen in Zuid-Limburg, was voor ons reden om te zeggen dat het College niet uitsluit dat we zelf ook ruimtelijke procedures willen gaan opstarten om dat te realiseren, en daar zijn denk ik voldoende plekken voor. U heeft als Staten die zoekgebieden vastgesteld, en ik laat u graag nog een

keer zien waarin u kaarten kunt vinden die u zelf heeft vastgesteld. Op de vraag ten aanzien van het afvoeren van de stenen heb ik het antwoord nog niet, Dat hoef ik volgens mij niet toe te zeggen, een technische beantwoording, maar u krijgt dat gewoon netjes van ons op papier hoe dat zit.

De heer Huizing (RVL): Voorzitter, mag ik nog één vraag ...

De voorzitter: dan heb ik nog een vraag van mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Ik moest het even opzoeken wat er letterlijk staat. Het is een reactie op een zienswijze, en daar wordt gezegd, door GS dus: 'Wij zijn momenteel bezig deze coördinerende, regisserende rol in te richten. Vanuit deze rol gaan we met alle betrokken partijen in de keten in gesprek over een concrete, juridische vertaling naar de Omgevingsverordening.' En ik snap dat dat dus nu nog niet plaatsvindt, maar mijn vraag was: wanneer kunnen we dat verwachten? Wat is daar de planning van?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Daar zullen we zeker een volgende keer bij een volgende wijziging dan op terugkomen. Zoals gezegd, dat zal niet voor begin 2028 zijn. Ik weet in ieder geval, er zijn zeer recent nog een aantal afspraken gemaakt, waar ik ook aan refereerde, mede via de Gouverneur, over samenwerkingen, ook internationaal, op het gebied van natuurbrandbestrijding. Dat heeft ook nog in de in de media gestaan. Welke concrete vertaling dat dan zou moeten opleveren in de Omgevingsverordening, daar ben ik eigenlijk ook best wel benieuwd naar, maar daar waar dat nodig is en waar dat helpend kan zijn, nemen we dat gewoon in een volgende actualisatie mee. Dus dat kan ik u voor nu even als antwoord daarop geven.

De voorzitter: Dan is er nog een vraag van de heer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Ja, dat is een vraag over een vraag. Ik nog een vraag gesteld naar aanleiding van wat de heer Franssen had genoemd over die beperking voor zonneweides op waterwingebieden. Er zijn situaties, ook voorbeelden, waar een zonneweide is gerealiseerd of gepland, vaak op iets van een helling, en dan zit daar onder in een sloot, en daar gaat eventueel bluswater naartoe. Mijn vraag was eigenlijk: zou je dat niet iets uit moeten breiden, niet alleen maar puur dat gebied van die zonneweide, maar iets eromheen, zodat ook geborgd is dat het op die manier niet in het grondwater terecht gaat komen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, die stond nog als laatste op mijn lijstje, want dat is denk ik meteen ook de laatste vraag, voorzitter, die nog open stond. Het gaat hier over drinkwaterwinning. Het heeft weinig met sloten te maken, maar daar waar het waterwingebied lager gelegen is en er een helling is die in de buurt ligt, ja, uiteindelijk of wel, als die helling echt serieuze risico's oplevert, dan is dat al getaxeerd, dan valt dat ook onder de bescherming van het waterwingebied of anders van het grondwaterbeschermingsgebied, als er sprake kan zijn van afvloeiing van bepaalde schadelijke stoffen. En dan geldt daar ook gewoon een planologisch regime met restricties voor, maar het is niet zo dat per definitie er voor alle hellingen in de buurt van waterwingebieden ook een harde uitsluiting geldt. Maar die taxatie zit natuurlijk gewoon in de kartering van de waterwingebieden en de

grondwaterbeschermingsgebieden. Voorzitter, ik denk dat ook de laatste vraag uit de tweede termijn was.

De voorzitter: Dan zie ik nog een vraag van de heer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ik ben in het begin van de tweede termijn begonnen met een vraag, die ik nog niet in de eerste termijn had gesteld, over een gelijkwaardigheidsbepaling in de Omgevingsverordening, en wat er ook over is gezegd in de Blijversaanpak, dus daar zou ik nog graag een reflectie op willen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Kijk, waaraan gerefereerd wordt ten aanzien van Livar, is dat inderdaad zo. Dat is wat de heer Nijskens zei. Dat gaat heel specifiek over het toepassingsbereik en de voorwaarden van artikel 10.14, de ammoniakverordening, zogezegd, dat daar een uitzonderingsbepaling gold voor specifiek ook Livar-bedrijven, omdat die daar niet aan zouden kunnen voldoen. En er is ook eerder al een oproep geweest, volgens mij ook mede van het betreffende bedrijf zelf, van waarom zijn dat nou alleen Livar-bedrijven en zijn dat niet ook bedrijven die eigenlijk op een vergelijkbare manier werken. Dat hebben we ook zo in deze verordening opgenomen. Het verzoek wat u stelt, is volgens mij om niet alleen op het gebied van de ammoniakverordening, maar eigenlijk bij alle ruimtelijke regels die we hebben ten aanzien van landbouw, dus het hele hoofdstuk 10, een vergelijkbare benadering toe te passen, van op het moment dat je maar voldoet aan wat dan de bedoeling is van een regel, dat dan eigenlijk ook iets wat misschien eigenlijk volgens de regel verboden is dan toch kan. Ik denk dat u zelf terecht zegt dat de Omgevingswet er op zich ruimte voor laat om dat op die manier te doen, en tegelijkertijd is dat eigenlijk dan het toevoegen van een 'ja, mits'-artikel aan het begin van de landbouwparagraaf, en dat is een 180 graden ander uitgangspunt dan het uitgangspunt van de POVI, zoals u die zelf heeft vastgesteld. Dus als u mij vraagt van vindt GS het een goed idee om een dergelijk artikel op te nemen, denk ik dat ik daar nee op moet zeggen, omdat daar gewoon ook een heel aantal haken en ogen aan zitten omdat iets natuurlijk wel sympathiek kan klinken. We gaan uit van het positieve, maar vervolgens moet je dat dan weer onderbouwen. Nou, die onderbouwing, het is dan aan een individuele gemeente en niet aan een individuele ondernemer om die hier aan te leveren. Dan zijn er denk ik heel veel gemeenten die daar soepeler mee omgaan dan anderen. Zorgt dat niet weer voor een totaal ongelijk speelveld voor verschillende ondernemers tussen die verschillende gemeenten? Dat zijn in ieder geval zo even voor de voet uit wat bedenkingen die ik bij dat voorstel plaats. Maar nogmaals, ook daar, als u werkt aan een voorstel of als u een idee heeft om daarop te gaan amenderen, dan is mijn oproep in ieder geval: laat u goed ambtelijk daarover adviseren, want ik denk dat dergelijke signalen dan in ieder geval ook via die klant u goed kunnen bereiken. Dan mag u daar uiteraard uw eigen afweging over maken, maar u vroeg om een reflectie van het College en dit is hem.

De voorzitter: De heer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Dank je wel. Ik begrijp dat dat lastig is en tegelijkertijd constateer ik dat ook u wellicht als GS vindt dat dat een redelijk ongemakkelijke juridische waarheid is waar we ons dan in begeven, en we zouden dan met z'n allen toch eens moeten nadenken over hoe we dat systeem fundamenteel veranderd krijgen.

De voorzitter: Goed, dan zijn we aan het einde van de tweede termijn gekomen.

Gedeputeerde Theuns: Ik was aan het nadenken.

De voorzitter: Wilt u daarop reageren?

Gedeputeerde Theuns: Nee, ik was aan het nadenken.

De voorzitter: Het was een statement. Het was een statement, dus het hoeft niet. Dan heb ik een aantal toezeggingen, en die ga ik even opnemen. Aan u ook even de vraag om op te letten of ik iets mis. Ik heb voor nu een zestal. **Informeren van de Staten over het vervolg van de kort cyclische aanpak, wat betreft aanpassingen in de POVI en de OVL.** Dan nummer twee: **de Gedeputeerde zegt toe te informeren over het proces met betrekking tot initiatiefvoorstellen voor de POVI en de OVL.** Drie: **inventarisatie naar de totale planvoorraad agrarische bebouwing, welke nog levensvatbaar zijn voor een nieuwe bebouwing en welke niet.** Vier: **inzichtelijk maken hoeveel ondernemers nog niet aan de OVL voldoen.** Nummer vijf: **het College zegt toe dat indien er een besluit met betrekking tot een delegatiebesluit wordt genomen voor definitieve besluitvorming, PS hierover te informeren. De Gedeputeerde zegt toe alle plussen en minnen inzake het toestaan van natuurbegraven in het Natuurnetwerk Limburg te inventariseren en PS hierover te informeren.** En volgens mij mis ik er nog één van de BBB.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik mis hem van dat de Gedeputeerde heeft toegezegd in de beleidsregel de onmogelijkheid van vergunningverlening in relatie tot artikel 10.14 op te nemen.

De voorzitter: Klopt dat, Gedeputeerde?

Gedeputeerde Theuns: Ja. **De Gedeputeerde zegt dus toe dat in de uitwerking van de beleidsregel specifiek de categorie ondernemers die terecht kan komen in een situatie dat je je situatie gewijzigd hebt zonder een nieuwe vergunning, omdat je het inzet voor een passende maatregelen, onder het toepassingsbereik van de beleidsregel vallen.** Dat is abracadabra, kan ik me voorstellen, maar volgens mij is dat wat de bedoeling is en zullen we het op een goede manier op de toezeggingenlijst zetten.

De voorzitter: Staat nu genoteerd. Staat genoteerd. Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Volgens mij heeft de Gedeputeerde ook toegezegd om even te kijken hoe de planvoorraad van de VAB's, om te gaan onderzoeken ...

De voorzitter: Die is toegezegd.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Nee, dat die er eenmalig komt, is net gezegd, maar dat hij gaat onderzoeken om dat structureel te maken en of dat kan en hoe dat kan, dat was een tweede toezegging.

De voorzitter: Die heb ik gemist, want hier staat: **inventarisatie naar de totale planvoorraad agrarische bebouwing, welke nog levensvatbaar zijn en nieuwe bebouwing en welke niet.**

Gedeputeerde Theuns: En deze binnen een realistische domeinen ook te actualiseren.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel.

De voorzitter: Met die aanvulling. Goed. Dan hebben we nog een vraag van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Nou, geen vraag. **Volgens mij miste in de formulering bij de derde toezegging het woordje 'vrijkomende agrarische bebouwing' of 'voormalige agrarische bebouwing', om het even goed te doen.**

De voorzitter: Dank u wel voor de aanscherping. Dank u wel. Dan ga ik de volgende vraag stellen. Dan het volgende: is het Statenvoorstel behandelrijp, dan zie ik graag uw handen omhoog. Oké, dan is het behandelrijp. Dan, is het Statenvoorstel een hamerstuk, dan wil ik weer uw handen zien, en dan kan het door naar de PS-vergadering van 25 september. Graag uw handen. Niemand? Dan is het een behandeldstuk voor die vergadering van PS. Goed, dan zijn we aan het einde van dit voorstel.

T9877 Gedeputeerde Theuns zegt toe de Staten te informeren over de beoogde kort-cyclische aanpak wat betreft aanpassingen in OVL.

T9878 Gedeputeerde Theuns zegt toe de Staten te informeren over de beoogde kort-cyclische aanpak wat betreft aanpassingen in OVL.

T9879 Gedeputeerde Theuns zegt toe de Staten te informeren over de mogelijkheden en het proces om vanuit de Staten te komen met initiatiefvoorstellen voor de OVL.

T9880 Gedeputeerde Theuns zegt namens ged. Kuntzelaers toe te onderzoeken of het mogelijk is een inventarisatie te doen naar de planvoorraad van Voormalige Agrarische Bebouwing (VAB's), welke nog geschikt zijn voor hergebruik voor agrarische doeleinden en welke niet en deze op een realistische termijn te actualiseren.

T9881 Gedeputeerde Theuns zegt toe inzichtelijk te maken hoeveel ondernemers nog niet aan de normen als bedoeld in de artikel 10.14 van de OVL voldoen.

T9882 Gedeputeerde Theuns zegt toe de technische verschrijvingen te herstellen en een gewijzigd Statenvoorstel aan PS toe te sturen waarbij de in de commissie genoemde technische correcties zijn doorgevoerd (deze toezegging vervalt na besluitvorming OVL). Dit betreft onderstaande verschrijvingen: o Artikel: 10.3 lid 4 en 5 “aanhef b”: b moet c zijn o Artikel 12.5 lid 4 onder D (Instructieregels wonen). In de instructieregel zelf staat “geen” en in de toelichting staat “geen of een minimale”.

T9883 Gedeputeerde zegt toe bij de uitwerking van de beleidsregel inzake de hardheidsclausule specifiek mee te nemen dat de ondernemers die gebruik maken van het spoor “passende maatregel , in de toekomst niet in een illegale situatie terecht komen.

4 G-26-013 Statenvoorstel inzake aanvraag extra middelen Maasprojecten Lob van Gennep en Ruimte voor de Maas bij Oeffelt, brief GS van 9-6-2026

De voorzitter: Dan gaan wij verder met G-26-013 Statenvoorstel inzake aanvraag extra middelen Maasprojecten Lob van Gennep en Ruimte voor de Maas bij Oeffelt. De Provincie Limburg neemt deel aan een aantal hoogwaterprojecten, waarbij het verbeteren van de waterveiligheid in het gebied en

het verstrekken van de gebiedskwaliteit in deze gebieden. We behandelen dit in de tweede termijn en in de tussentijd kunt u van plek wisselen. Als dat iets zachter kan, is dat heel fijn. Ik heb begrepen dat de fractie van GroenLinks twee woordvoerders heeft. Nee? O, zo staat het er. Eén woordvoerder? Prima. Dan moet u alleen even uw bordje wisselen. En dan ga ik beginnen bij de heer Huizing. Aangezien ik hem al zo vaak benoemd heb, wil ik daar ook vandaag even beginnen. Mijnheer Huizing, aan u het woord.

De heer Huizing (RVL): Dank u wel, voorzitter. Dan moet ik wel even de microfoon aanzetten. Dank u wel, voorzitter. PS was vandaag gevraagd om iets te vinden van een voorstel voor het oplossen van financiële problematieken, zo stond het er, waaronder een tweetal gebiedsprojecten die tot primair doel hebben de waterveiligheid te verbeteren, zowel in de gebieden zelf, bij Gennep en Oeffelt, maar ook dus de afgeleide waterveiligheid verder stroomopwaarts, tot in Venlo toe, een daling van twintig centimeter bij hoogwater, dit met name door het wegnemen van een obstakel in de vorm van de dijk voor het Duitse Lijntje. De verbetering ten gevolge van het andere project, het Lob van Gennep, wordt in het document althans niet zo heel duidelijk gekwantificeerd. De totale kosten voor beide projecten samen, en ze moeten in samenhang worden gezien, zijn circa € 231 miljoen. Dat is een fors bedrag, maar het is fair om dit te zien als een investering voor een afschrijvingstermijn van circa 40 jaar, en dan kom je op een bedrag van circa € 6 miljoen per jaar, en dat kun je zien als een verzekeringspremie. Het is niet ... Sorry. Het is niet exact duidelijk hoeveel inwoners hier profijt van hebben, maar het zullen er toch gauw een half miljoen zijn. Ze praten over € 12 per persoon per jaar, dus dat is droge voeten voor de prijs van een pizza margherita. Dat wat betreft de investering, maar dan de meerkosten. Bij Oeffelt betreft het vooral meerkosten ten gevolge van vertragingen, en dan met name weer in de stikstof en procedurele sfeer. En dat is dat is toch wel andermaal zeer frustrerend, niet zozeer de procedure zelf, maar dat we in Nederland geen kans zien om dit snel en efficiënt te laten verlopen en er hierdoor, buiten de macht van de opdrachtgever om, steeds sprake is van miljoenen aan budgetoverschrijdingen. We hebben deze problematiek al eens aan de orde gesteld in relatie tot de mobiliteitsprojecten, naast de hoofddoelstelling waterveiligheid, over een hele serie aan nevendoelstellingen of meekoppelkansen, zoals die in jargon heten, we noemen er een paar, recreatieve fietspaden naar uiterwaarden, kunstmatige dassenburchten, het zichtbaar maken van de Kazematten, het verplaatsen van de Maasheggen, poelen voor vissen, salamanders en padden, en paringsplaatsen voor vissen, is er, voordat het voorstel voor extra financiële ruimte werd gemaakt, gekeken naar versobering. En wat leverde dit op? Dat is een vraag die ik heb naar aanleiding van het voorstel. In hoeverre is er bij de maatregelen die genoemd worden sprake van wettelijke verplichtingen? Want als dat zo is, dan moeten we ze doorvoeren. Is er een mogelijkheid om de spoordijk te verwijderen, om niets te doen en om, laten we zeggen, Gods water over Gods akker te laten stromen? Waarschijnlijk zullen er dan vanzelf allerlei poelen gaan vormen, en de dassen hoeven volgens mij ook niet meer uit te leggen hoe ze zelf geschikte woonruimte kunnen vinden. Dan het Lob van Gennep. Hier is de provincie Limburg slechts een bescheiden projectpartner, en wordt het grootste deel van het project via rijkswegen gefinancierd, het gevraagde geld, met name de rentekosten als voorfinanciering. Er staat in het stuk vermeld dat de Provincie dit niet hoeft te doen. Kunt u aangeven wat de overwegingen zijn om dit als Provincie toch wel te doen? De primaire verantwoordelijkheid ligt toch bij het Rijk? Dat was mijn bijdrage hierover in de eerste termijn. Dank u [onverstaanbaar].

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Beckers, JA21.

De heer Beckers (JA21): Dank u wel, voorzitter. Waterveiligheid is een kerntaak van de overheid. De inwoners van Gennep, Mook, Ottersum en het Maasdal bij Oeffelt wachten al jaren op de

hoogwaterbescherming die hun is toegezegd. Waar dat een reële oplossing dichterbij brengt, zal JA21 nooit tegenwerken. Dat is ons uitgangspunt. Maar steun voor het doel is iets anders dan steun voor de manier waarop de rekening wordt verdeeld, en op dat punt heeft onze fractie nog een aantal vragen. Om te beginnen, betrouwbaarheid van bestuur. In 2021 is met alle partners een verdeelsleutel afgesproken voor Oeffelt, Limburg 11,2% en het Rijk 58,3%. Nu wordt Limburg gevraagd meer dan het dubbele van die sleutel te betalen, terwijl het Rijk relatief minder bijdraagt dan afgesproken. Als afspraken bij elke tegenvaller opnieuw worden herschikt ten koste van de regio, kan dat mogelijk het vertrouwen in de toekomst ondermijnen op andere samenwerkingen. En diezelfde betrouwbaarheid geldt richting inwoners. Elke financiële vertraging is ook een vertraging van de veiligheid die hun al jaren is toegezegd. Dus onze vraag aan de Gedeputeerde is: hoe gaat de Provincie in de toekomst afspraken maken over de verdeelsleutel bij meerkosten? Ten tweede, de oorzaak ligt niet bij de regio. Stikstof en een trage rechtsvergunning veroorzaakten de vertraging bij Oeffelt. Bij Lob van Gennep dreigt een landelijk erkend indexeringsgat tussen bouwkosten en de rijksbegroting, waarover de Tweede Kamer al in 2024 een motie aannam, de rentelast erop. Dat zijn geen Limburgse pechgevallen, maar reële rijksproblemen waarvan de rekening via provincies en waterschappen wordt afgewenteld. Ten derde, het financiële risico is groter dan de genoemde maximumbedragen doen vermoeden. Samen met eerdere bijdragen, loopt de Limburgse blootstelling aan deze twee projecten op tot boven de € 11 miljoen. Bij Oeffelt is al twee keer bijgeplust, in 2022 en 2024. Niets garandeert dat dit de laatste keer is. Bij Lob van Gennep hangt alles af van een HWBP-besluit dat pas in november valt, en de dekking komt uit een begrotingsresultaat 2027, dat nog niet vaststaat. Daarom vragen wij het College: geef een harde garantie dat elk overschrijding van de genoemde bedragen terugkomt naar de Staten. Agendeer bij het Rijk een groter aandeel, gezien de rijksoorzaak van beide tekorten. En kunt u al iets zeggen over de status van het HWBP-besluit in november? Even afsluitend, we vinden het goed dat Limburg deze verantwoordelijkheid op zich neemt door de financiële middelen beschikbaar te stellen, maar het Rijk verdient wat mij betreft hierin geen schoonheidsprijs. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, op zich kan de VVD wel leven met het voorstel. Wel hebben wij vragen over de dekking. En zoals het gevormd is, is het een begrotingswijziging jaar 2026 met een dekking in het begrotingssaldo 2027, een begroting die nog niet eens is vastgesteld, in ieder geval, volgens mij, nog niet in het College, dus het is heel vreemd om nu al op het saldo vooruit te lopen. En dan misschien een wat praktischere vraag. Het gaat hier om een stuk rentekosten die meegefinancierd worden. In hoeverre kan de Provincie de financiering verzorgen en in feite de rente weer terugkrijgen? Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Waajen, CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ook de CDA-fractie kan wel instemmen met het voorstel. Wij hadden over de dekking van de kosten exact dezelfde vraag zoals die zojuist door mijnheer Nijskens is geformuleerd, dus daar kan ik me bij aansluiten. Ik weet uit ervaring hoe taai dit soort projecten zijn, hoeveel partners erbij betrokken zijn en hoe zwaar het vaak onderhandelen is over het percentage wat eenieder bijdraagt. Ik kan me daarin wel aansluiten bij de vragen van mijnheer Scholte, die toch ook wel wat scherp stelt van hoe bewaken we dat en ...

De heer Nijenhuis (BBB): Beckers.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): O, Beckers. Sorry. Ja, dat weet ik ook nog. Hè, stadsgenoot. Excuses.

De heer Beckers (JA21): Nee, maakt niet uit.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Enthousiasme, zullen we maar zeggen. Maar daar sluit ik dus ook bij aan. Op de inhoud vind ik wel dat wij, vindt onze fractie dat we een betrouwbare partner moeten zijn, juist ook naar inwoners die wij al jaren beloven dat daar oplossingen gaan komen. En het is ook op deze momenten dat we moeten durven te kiezen, en niet op de momenten dat het water er weer eens ergens overheen is gegaan, want dan zijn we altijd heel stoer, maar op het moment dat we geen acute crisis hebben, vinden we het soms moeilijk. Maar dat heb ik hier nog niet aan deze tafel gehoord. Volgens mij heb ik gehoord dat we het toch moeten doen. Dus wij zijn voor het voorstel, maar graag meer informatie, ook over de manier waarop de dekking is verwoord.

De voorzitter: Dank u wel. Ga ik naar de heer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ook wij zullen we het voorstel ondersteunen, maar niet nadat we ook een paar vragen hebben gesteld die ook al door mijn voorgangers zijn gesteld. Voor BBB staat voorop dat hoogwaterveiligheid een primaire publieke taak is. Inwoners langs de Maas moeten erop kunnen vertrouwen dat noodzakelijke maatregelen worden uitgevoerd, en dat projecten die na jaren van voorbereiding en participatie bijna uitvoeringsgereed zijn, niet alsnog stilvallen omdat financiering niet op het juiste moment beschikbaar is. Vanuit die gedachte kijken wij dus positief en constructief naar dit voorstel. Tegelijkertijd bevestigt het Statenvoorstel wel een zorg waarover BBB eerder schriftelijke vragen heeft gesteld. Financiële knelpunten beginnen steeds nadrukkelijker de voortgang van hoogwaterprojecten te bepalen. Wij willen daarom niet alleen de problemen van vandaag oplossen, maar ook begrijpen hoe wordt voorkomen dat Provinciale Staten hier over enkele jaren opnieuw zitten. Voorzitter, allereerst Lob van Gennep. We begrijpen de redenering van het College. Het dijktraject voldoet niet aan de wettelijke veiligheidsnorm en het project is vergevorderd. Temporiseren tot het landelijke HWBP-budget beschikbaar komt, betekent jaren vertraging, opnieuw kosten maken en opnieuw delen van het plan en participatiekosten doorlopen. Dan kan € 3,9 miljoen bijdragen aan de rentelasten uiteindelijk verstandiger zijn dan een project jarenlang stilleggen. Maar hier zit voor BBB ook iets ongemakkelijks. Die extra € 3,9 miljoen is immers niet nodig, omdat Limburg de inhoudelijke ambitie van het project heeft verhoogd. Het probleem ontstaat doordat de uitgaven voor de uitvoering eerder plaatsvinden dan de middelen vanuit het landelijke HWBP beschikbaar komen. Volgens het voorstel gaat het om bedragen van € 34 miljoen per jaar vanaf 2032. Feitelijk betalen de regionale overheden dus miljoenen aan rentelasten om hun noodzakelijke hoogwaterbeschermingsopgaven tijdig te kunnen uitvoeren, terwijl de daadwerkelijke HWBP-middelen pas jaren later beschikbaar komen, en ook dat moeten we nog even afwachten. Onze eerste vraag aan het College is daarom: beschouwt GS deze constructie als een eenmalige oplossing voor Lob van Gennep of zien we hier een meer structureel probleem in de landelijke programmering en financiering van het HWBP? En aansluitend, welke inzet pleegt GS richting het Rijk en binnen de herijking van het HWBP om te voorkomen dat Limburg in de toekomst opnieuw provinciale middelen moet inzetten vanwege een mismatch in de landelijke financiering? Wij vinden het daarbij belangrijk dat de financiële begrenzing voor Limburg ook echt hard is. Daarom horen we graag bevestigd dat de € 3,9 miljoen daadwerkelijk het maximale provinciale bedrag is, dat eventueel hogere rentelasten niet opnieuw bij PS terechtkomen en dat bij een gunstigere HWBP-programmering de Limburgse bijdrage overeenkomstig naar beneden wordt bijgesteld. Dan ruimte voor de Maas bij Oeffelt. Ook van dit project ziet BBB de meerwaarde. De rivierverruiming levert ongeveer 20 centimeter laagstandsdeling

op, en het effect daarvan is tot Noord-Limburg merkbaar. Het project nu stilleggen, terwijl het planontwerp nu grotendeels gereed is, zal bovendien kapitaalvernietiging betekenen en waarschijnlijk uiteindelijk tot hogere kosten leiden. Maar juist bij de voorgestelde aanvullende bijdrage hebben we nog een vraag. Ik ga dat niet herhalen, want ik sluit me bij de vraag aan die mijnheer Beckers al daarover stelde. Ik begrijp uit de gedachte dat Noord-Brabant en Limburg over en weer profijt hebben van beide Maasprojecten, maar dat verklaart natuurlijk nog niet waarom wij, en de Limburgse belastingbetaler, bijna € 764.000 meer zouden moeten bijdragen. Dan nog een vraag over welke maximale inspanning is daarom van het Rijk gevraagd om een groot deel van deze extra kosten voor zijn rekening te nemen, voordat Limburg wordt gevraagd haar bijdrage te verhogen? Dan hebben we ook nog een begrotingstechnisch punt, behalve het feit wat de voorganger zal refereren, dat het voorstel wordt gedekt uit het resultaat van 2027. Er zit ook iets ongemakkelijks in. De rentekosten worden nu, begrijpelijkerwijs geboekt op het Programma Landelijk Gebied, maar kunnen wij daarbij ook de garantie krijgen dat dit in de toekomst niet ten koste gaat van de eigen opgaven die wij hebben op het gebied van landbouw, natuur, water en dat soort zaken? Dus dat zouden we graag toevoegen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik naar mijn linkerkant, de heer Nefjodov.

De heer Nefjodov (GroenLinks): Nefjodov. Ja, goed genoeg. Want, voorzitter, waterveiligheid is geen luxe, dus wat GroenLinks betreft moet het project gewoon vooruit. Maar daar waar we een lek in de dijk willen dichten, moeten we natuurlijk oppassen dat er ondertussen geen gat in de begroting zal ontstaan. Daarom wil GroenLinks in ieder geval twee punten kort aankaarten. Zo lezen we op pagina 29 van het document dat Limburg bij haar aanvulling voor het Brabantse Oeffelt afwijkt van de oorspronkelijke verdeelsleutel van 11,2%. Voor deze situatie begrijpen we de gekozen wederkerigheid met Noord-Brabant, want volgens mij werd dat vereffend bij het Genneps project. Alsnog is wel duidelijk dat deze afwijking ten aanzien van het Brabantse deel erg ongunstig uitpakt voor Limburg, ware het niet zo dat dit bij Gennep dus incidenteel gunstig wordt rechtgetrokken. Let wel op: incidenteel. Kan GS daarom bevestigen dat onze afwijking van de verdeelsleutel bij Oeffelt ook incidenteel van aard is, dus dat geen precedent wordt geschapen bij eventuele toekomstige tekorten? Dus in andere woorden, en ik krijg mee wat er wordt gezegd over het Rijk, mogen wij erop vertrouwen dat bij eventuele nieuwe financiële tegenvallers de oorspronkelijke verdeelsleutel zoveel mogelijk, eventueel naar rato, het uitgangspunt blijft? Ten tweede komt daar nog bij dat het project Oeffelt inmiddels zo'n achttien maanden vertraging heeft opgelopen. GroenLinks wil voorkomen dat we het financiële gat vandaag dichten, maar dat de schop voor ons alsnog niet de grond in komt. En mocht dat dan alsnog gebeuren, dan willen we in ieder geval niet verrast worden door de oorzaak. Het is voor GroenLinks daarom wenselijk om hierin iets meer overzicht te verkrijgen. Kan GS daarom toezeggen om nog voor de behandeling in PS een concreet overzicht te verstrekken van de juridische, vergunningstechnische en eventuele financiële onzekerheden die realisatie dan nog alsnog in de weg kunnen staan? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de liveopnames hier op de fractiekamer zijn wat later dan dat je hier bent, dus daarom ben ik ook wat later, want zo snel kan ik niet rennen. Denk aan 50-plussers, hè.

Spreker onbekend: Nou, generaliseren.

De heer Van Est (50PLUS): Voorzitter, de fractie van 50PLUS heeft niet de intentie om bij dit agendapunt een uitgebreide beschouwing te houden waarom dit nog gedaan moet worden en waarom deze problematiek zich voor heeft gedaan. Onze vraag is waarom dit nu wordt voorgelegd aan de Staten? De reden hiervoor is dat bij de risico's staat vermeld dat de minister nog geen uitspraak heeft gedaan over mogelijke extra middelen om de financieringsproblemen op te lossen. En de vraag is of deze toezegging er wel de komende tijd zal gaan komen, gezien het feit dat het intern bij de landelijke coalitie nogal rommelt bij de samenstelling van de begroting voor volgend jaar, om maar te zwijgen van een meerderheid in de Eerste of Tweede Kamer over een begroting. Dus is het wel verstandig om nu een besluit te nemen, terwijl een positief besluit vanuit de landelijke overheid wellicht pas na de verkiezingen van volgend jaar wordt genomen door het dan zittende kabinet, in welk samenstelling dan ook. Waarom niet wachten en dit al klaarzetten indien een positief besluit wordt genomen? Of meent het College dat positieve besluiten hier de druk op de rijksoverheid gaan vergroten? Ten aanzien van het project Lob van Gennep heeft 50PLUS de vraag welke rol de minister hierin heeft? Want in het voorstel van 10 maart wordt die dekking van € 18 miljoen aangegeven, maar hier lijkt de rijksoverheid niet bij betrokken te zijn, dus, wat speelt die minister dan voor een rol? In het voorstel staat dat dit een voorfinanciering betreft. Begrijpt 50PLUS dan goed dat de Provincie dus een verordening krijgt bij het project Lob van Gennep, en dat we dan deze verordening terug krijgen betaald als de middelen over enkele jaren vrijvallen? En kan de zinsnede aan het begin van de realisatie, zoals die hier vermeld staat, concreet worden ingetrokken? En ten aanzien van de verwoording van de dekking, er wordt niks gedekt uit een begrotingsresultaat. Het is niet de eerste keer dat ik heb gezegd dat een zorgvuldige formulering 'we brengen het ten laste van het begrotingsresultaat' is, dan lossen we alle problemen op. Het is volgens mij pas de zesde keer dat ik het zeg, dus ik geef het nog maar een keertje als tip mee. Ten aanzien van het project Ruimte voor de Maas bij Oeffelt heeft 50PLUS nog een vraag. Op dit moment draagt de Provincie Limburg 4,72 bij aan dit project. Dat is 9,3% van het taakstellende budget, maar bij de aanvullende financiering is die bijdrage 1,475, en dat is een bijdrage van ruim 23%. Waarom wordt nu van de Provincie Limburg een groter deel gevraagd dan de huidige bijdrage? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Hennissen.

De heer Hennissen (D66): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, voor D66 gaat de discussie vandaag niet over de vraag of we aan hoogwaterveiligheid moeten werken, maar de vraag is eigenlijk of we de voorliggende projecten niet door financiële problemen laten stilvallen, met alle kosten en onzekerheden van dien, of dat we ervoor zorgen dat ze daadwerkelijk uitgevoerd kunnen worden? Wat D66 betreft is doorgaan in de kern een verstandigste keuze. Maar juist omdat het opnieuw om ruim € 5 miljoen aan provinciaal geld gaat, willen we wel zeker weten dat de rekening eerlijk verdeeld is, dat onze financiële risico's begrensd zijn en dat de voorwaarden die PS stelt ook daadwerkelijk hard zijn. Goed, er zijn al wat vragen gesteld, maar om nog concreet eventjes in te gaan op de verdeling. Eerder in de verdeelsleutel was die ook niet fiftyfifty, en kan GS uitleggen waarom deze nieuwe verdeling voor Limburg professioneel en redelijk is en waarom juist dit bedrag de goede uitkomst is? Maar goed, dat was al een beetje de vraag. En bij Oeffelt wordt ook geen definitief maximumbedrag genoemd, terwijl dat bij Lob van Gennep wel het geval is. En misschien zijn de redenen van de kosten ook verschillend, maar in hoeverre is dat bedrag definitief en in hoeverre komen nieuwe tegenvallers opnieuw bij de Provincie Limburg terecht? Voor Lob van Gennep waren ook al wat vragen gesteld over het maximum van € 3,9 miljoen, maar dan heb ik nog een vraag over de voorwaarden. In het Statenvoorstel staat dat alle partners moeten bijdragen, de leningsovereenkomst rond moet zijn en dat er ook een zekerheid moet zijn over de HWBBP-middelen. In het ontwerpbesluit komen die niet allemaal expliciet terug, dus kan GS toezeggen dat deze

voorwaarden ook ondubbelzinnig in het uiteindelijke besluit komen te staan? En er werd al aangegeven dat GS in het najaar bij PS terugkomt om over het vervolg te informeren als de HWBP-middelen eventueel gunstiger uitpakken, en kan GS ook toezeggen om daarin expliciet de [onverstaanbaar] bijdrage van de Provincie Limburg, en eventueel een neerwaartse bijstelling, ook mee te nemen als dat aan bod komt? Want dat staat ook niet expliciet beschreven. Dus D66 wil voorkomen dat twee projecten, waarin al jaren tijd, geld en vertrouwen zijn geïnvesteerd, nu onnodig stilvallen. We staan daarom positief tegenover de doorgang, en dat moet wel met een goede onderbouwing, en daarover nog wat aanvullende vragen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Als laatste, en daarbij kan ik het, vergeleken met het vorige agendapunt, best wel kort houden. We hebben slechts enkele vragen en deze zijn al deels door andere fracties gesteld. De enige vraag, of ik heb er nog twee open staan, en dat heeft te maken met het stukje van de signalen binnen de andere partners binnen deze projecten. Is het gevraagde geld al door andere partijen bijvoorbeeld toegezegd? En als laatste, tot slot, hoe zit het precies met de vergoeding die mensen krijgen bij een overstroming? En wij blijven als PVV dat onderwerp aandachtig volgen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we zijn aan het einde van de eerste termijn en dan gaan we over tot de beantwoording van de eerste termijn door de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Weer twee en een half uur, denk ik, toch?

De voorzitter: U heeft 24 minuutjes.

Gedeputeerde Theuns: Ik ga mijn best doen. Dank, voorzitter, ook dank voor alle gestelde vragen. En voor dat ik echt aan de individuele vragen toe kom, en misschien kan ik er al een heel aantal mee wegnemen, zou ik u toch ook even willen meenemen in een stukje historie, in ieder geval voor zover men dat ook zelf bekend is in de nu ruim drie jaar dat ik hier zelf zit. Dit College heeft vanuit het coalitieakkoord aan het begin van deze periode geen extra middelen opgenomen voor de hoogwaterveiligheidsopgave. Dat had er ook mee te maken dat er vlak voor het einde van de vorige periode, ook door de Staten destijds nog € 50 miljoen beschikbaar was gesteld voor de waterveiligheidsopgave, daarvan is een deel naar het programma WRL gegaan, daarvan is een deel ook nog niet ingevuld, maar daar weet u alles van. Kortom, wij hadden geen extra middelen om tegenvallers in het waterdossier op te vangen. En daar was wat ons betreft ook geen aanleiding toe, want wij hadden in al die projecten gezegd: de Provincie Limburg doet een bijdrage, gaat die niet annexeren, en daarmee is wat ons betreft de kous af. Gedurende deze bestuursperiode zijn er in een aantal projecten ... Dit zijn er daar twee van, maar in meerdere projecten heeft het gespeeld dat men aanloopt tegen vertraging, soms om voorkombare redenen, soms om onvoorkombare, soms om redenen die op het landelijke niveau liggen, waardoor een project duurder wordt. Er zijn allerlei redenen waardoor de kosten kunnen stijgen, en geregeld was het dan ook de bestuurder van het Waterschap Limburg, die was dat dan meestal als voorzitter van een bestuursgroep, die bij alle partijen in die bestuursgroep, waaronder ook bij deze Gedeputeerde, aanklopte voor een extra bijdrage. Dat is voor het eerst ook bijvoorbeeld bij het project Oeffelt gebeurd, helemaal aan het begin van deze bestuursperiode, waar wij toen, en dat heeft u ook in het Statenvoorstel kunnen zien, hebben gezegd wij doen nog eenmalig een keer een extra bijdrage, maar daarbij heeft GS destijds besloten dat het binnen deze periode ook de laatste keer is dat wij meer bijdragen aan een

hoogwaterveiligheidsproject. Met dat besluit van het College in de hand, heb ik in ieder geval gedurende de afgelopen drie jaar regelmatig het gesprek gevoerd en tegen de collega's aan de tafel verteld: nee, want we hebben geen extra middelen en die gaan we ook niet ter beschikking stellen. U kunt zich voorstellen dat gedurende de tijd er op een gegeven moment een situatie kan ontstaan waarin je dat bijna niet meer met droge ogen, maar in ieder geval dat je op een gegeven moment die stelling ook niet meer echt letterlijk droog kunt houden. We hebben het hier ook over het project Oeffelt en over het project Lob van Gennep, het project Lob van Gennep, wat echt aan de vooravond staat van de uitvoering, en het project Oeffelt, waar we in oktober in ieder geval hopen met elkaar een uitvoeringsovereenkomst ook daadwerkelijk te kunnen gaan tekenen. Dus kortom, allebei projecten, het werd al gezegd, met een zeer grote positieve invloed op de waterveiligheid. Project Oeffelt, dat in Brabant ligt, is eigenlijk belangrijker voor Limburg, en het project Lob van Gennep is eigenlijk belangrijker voor Noord-Brabant en specifiek de stad Den Bosch, waar we ongeveer een twintig centimeter waterstandsdeling voor elkaar kunnen krijgen. En zo werk je dus als goede burensamen in een project wat voor de ander eigenlijk belangrijker is dan voor jouzelf. Uiteindelijk ga je dus met elkaar in gesprek. En dan ga ik u even specifiek meenemen in het project Lob van Gennep, waar eigenlijk al vanaf het begin duidelijk was dat een project is wat heel belangrijk is voor de waterveiligheidsopgave, maar waar al in een vroeg stadium, ook ver voor mijn bestuursperiode, door het Rijk en door het HWBP is aangegeven: ja, we zien het belang van dat project, maar wij hebben niet de mogelijkheid om dat project, op dat moment dat jullie het zouden willen gaan uitvoeren, al te kunnen financieren uit het HWBP. Destijds zijn dus de regionale overheden, waaronder ook de Provincie Limburg, willens en wetens dit project aangegaan, wetende dat er op enig moment voorgefinancierd zou moeten worden voordat de middelen terug zouden komen uit het HWBP. Het Rijk heeft dat toen benadrukt: jullie staan daarvoor aan de lat en niet het Rijk. Wij zijn daar destijds willens en wetens in meegegaan. Dit is dan het moment dat er daadwerkelijk voorgefinancierd moet worden. En zoals dat dan natuurlijk gaat, mevrouw Waajen zei dat ook al, is dat op het moment dat de rekening dan daadwerkelijk op tafel komt, natuurlijk alle partijen meteen wat minder enthousiast zijn om die te gaan dragen. En ik kan u vertellen, ik heb heel veel tijd gespendeerd, ook met alle andere projectpartners, en dat gaat dus ook om de collega's uit Noord-Brabant en de collega's uit Gelderland, en met de collega's van het Rijk aan tafel en die van het waterschap en de betreffende gemeenten, over waar die rekening precies neergelegd zou moeten worden. Daarin heeft de Provincie Limburg altijd de stelling gehad ... We hebben destijds al gezegd: wij gaan daar niet aan bijdragen. En onze stelling is ook: wij kunnen daar formeel niet aan bijdragen, omdat wij toezicht houden op het waterschap. Dus wij hebben een toezichthoudende rol, financieel gezien op het waterschap, dus kunnen wij niet vervolgens iets gaan voorfinancieren aan het waterschap. Dat werd weer in twijfel getrokken door andere partners. Lang verhaal kort, door toch, zeg ik, een staaltje hard onderhandelen, hebben we uiteindelijk onze buurtprovincies zover gekregen om aan het Limburgse waterschap dit project voor te financieren. En de Provincies Noord-Brabant en Gelderland hebben aangegeven om die rekening, die voorfinanciering, in ieder geval voor hun rekening te nemen, maar dat leidt er natuurlijk wel toe dat je geen rente meer krijgt over middelen die je aan iemand anders uitleent, en dat er dus misgelopen rente-inkomsten zijn. En dat is niet structureel, maar dat is natuurlijk een incidentele rekening die gedragen moet worden. En daar kunt u zich van voorstellen dat je op enig moment ook als Limburgs College moet zeggen: daar willen wij dan natuurlijk wel onze bijdrage in doen. Als je dus een Limburgs project op Limburgse grond gaat voorfinancieren met geld van andere provincies, als daar dan een rekening ligt, waarvan het Rijk heel duidelijk heeft aangegeven hij kan in ieder geval niet bij ons liggen, moet je daar op een gegeven moment met elkaar uitkomen. Dat dan vervolgens ook weer in relatie tot het project Oeffelt, wat in een ander stadium zit. Dus dat staat niet zo aan de vooravond van uitvoering als Lob van Gennep, maar we willen wel naar een uitvoeringsovereenkomst toe gaan waar ook een financieringsuitdaging onderligt. En inderdaad, er ligt

landelijk op dit moment, breder dan alleen deze twee projecten, een heroverweging op tafel van het nationaal Deltaprogramma. Bij het Ministerie van I&W, dat heeft u kunnen lezen, is men überhaupt driftig aan het schrappen. Er komen niet meer veel projecten bij. Er wordt € 50 miljard tekort gezocht in het Mobiliteitsfonds, dus alles rondom infraprojecten, daar heeft collega Kuntzelaers u ook wel eens over geïnformeerd, en ongeveer € 30 miljard tekort in het Deltaprogramma, waar ook het HWBP onderdeel van is. Dat betekent dus dat het Rijk daarover in, ik meen oktober, voor het eerst duidelijkheid gaat geven waar er dan gestreept gaat worden. En als er dus projecten zijn waar de regio zelf zijn bijdrage überhaupt niet op orde heeft, dan geef je de rijksoverheid natuurlijk alle argumenten om dan ook te kunnen zeggen: weet je, als de regio zelf de financiering niet eens op orde heeft, waarom zouden wij dan überhaupt daar geld bij doen. Dus er zit tijdsdruk op om te zorgen dat de regionale financiering rondkomt, en dat heeft er dus toe geleid dat we uiteindelijk ... En daarom is het ook één Statenvoorstel. En ze zijn misschien niet formeel aan elkaar verknoopt, maar u kunt zich gewoon voorstellen, in het samenspel tussen al die verschillende overheden zijn we uiteindelijk tot dit voorstel gekomen, wat ik te rechtvaardigen vind en waarmee ik persoonlijk denk dat we met de extra uitgaven die we gaan doen, en dat is serieus geld en dat is ook gewoon Limburgs belastinggeld, als je ziet wat er allemaal gedaan moest worden om dit voorstel rond te krijgen, eigenlijk tegen een zeer te verantwoorden inspanning uiteindelijk wel, samen met al die andere partijen die een fixe inspanning doen, ervoor kunnen zorgen dat deze projecten vooralsnog door kunnen gaan. En ik zeg 'vooralsnog', omdat er natuurlijk nog wat onzekerheden hangen, zeker rondom het project Oeffelt en in hoeverre het Rijk daar dan uiteindelijk over de brug gaat komen, maar dat is natuurlijk een vraag waar we allemaal nu nog het antwoord niet op hebben. En er zijn ook genoeg vragen gesteld. Is er dan gekeken naar versoberingsopties? U mag van mij geloven dat we deze projecten allebei echt tot op de laatste centimeter hebben uitgeplozen of we naar versobering kunnen gaan, maar dit is wel zo'n beetje de ondergrens van wat we kunnen doen. En ook geven wij daarbij richting al die andere partners aan dat dit ook echt, wat mij betreft en ons betreft, de allerlaatste keer is dat hier geld bij moet. Kun je dan helemaal uitsluiten dat er in de toekomst niet nog een keer een financiële vraag komt? Nee, dat kun je niet. Overigens is het risico bij Oeffelt natuurlijk wel een stuk groter dan dat het bij Lob van Gennep is. En ik ben ook niet het Orakel van Delphi, dus ik heb ook niet alle inzichten in de toekomst, maar wij zullen in ieder geval op alle punten uitstralen dat dit echt de laatste keer is. Wij moesten ook hiervoor terug naar de Provinciale Staten. En ik heb ook aan mijn collega's duidelijk gemaakt dat ik niet voornemens ben om nog een keer over deze onderwerpen terug te gaan. Uitsluiten kun je natuurlijk helemaal niks, maar dat is wel de insteek zoals we hem kiezen. Ik ga even kijken wat er dan verder nog allemaal aan vragen openstond, maar ik denk dat ik misschien al een heel deel daarmee heb weggenomen, voorzitter. Ik ga ze gewoon even per fractie dan langs. De heer Huizing: is er gekeken naar versobering? Ja, heb ik zojuist toegelicht. In hoeverre is er hier sprake van een wettelijke verplichting? Ja, dit is gewoon een wettelijke opgave waar alle dijktrajecten voor 2050 aan moeten voldoen. Het is eigenlijk een rijksopgave, maar daar doen wij dus onze bijdrage in. En kunt u aangeven wat de overwegingen zijn van de Provincie Limburg om hieraan mee te doen als verantwoordelijkheid bij het Rijk ligt? Volgens mij heb ik dat net ook voldoende toegelicht. En vanuit JA'21 werden vragen gesteld ten aanzien van de verdeelsleutel, hoe we dat verantwoordden ten aanzien van het financiële risico en ten aanzien van het HWBP-besluit wat wordt verwacht. Daar heb ik net ook al het een en ander over gezegd. En ja, we wijken af, bijvoorbeeld bij Oeffelt, ten aanzien van een verdeling bij de oorspronkelijke verdeelsleutel, maar daarmee zetten we geen precedent naar de toekomst. Dit is uiteindelijk de uitkomst van de deal zoals we hem met elkaar allemaal hebben gesloten, als ik het zo mag noemen, en dat schept wat ons betreft absoluut geen precedent naar de toekomst toe als er nog een keer een extra financiële vraag ligt.

De voorzitter: Een moment, de heer Huizing heeft een vraag.

De heer Huizing (RVL): Dank u, voorzitter. Ik had drie vragen, en die heeft u wel beantwoord, en daarom wilde ik op de eerste vraag even doorvragen. Het betreft die versoberingen. Ik snap wat u zegt, en zeker als het om de waterveiligheid gaat, denk ik ongetwijfeld dat men er goed naar gekeken heeft. Mijn vraag richtte zich op de dingen die ik lees, met name bij Oeffelt, als fietspaden in de uiterwaarden en dat soort zaken. Ik bedoel, ik vind het ook mooi als je daar kunt fietsen, maar als je het dan toch hebt over versoberingen, daar zat ook die vraag van die wettelijke verplichting bij. In hoeverre voer je die dingen voor uit een wettelijke verplichting? Is daar in dat stuk het niet-waterveiligheids gedeelte nog te versoberen? Het zal niet leuk zijn voor partijen, en levert dat ook substantieel wat op? Anders moet je het niet doen, natuurlijk, maar dat is eigenlijk de vraag die ik had in iets meer detail.

De voorzitter: Ik heb wel nog even een verzoek. Inderdaad, als u de microfoon aanzet, dan gaat de camera meteen naar uw kant. Als de Gedeputeerde dan aan het beantwoorden is, bent u in beeld in plaats van de Gedeputeerde, dus graag de microfoons aandoen op het moment dat u de vraag stelt.

De heer Huizing (RVL): Dank u wel. En ik heb een paar keer op uit uitgedrukt, maar toen ging hij niet uit, dus het lag ook een beetje aan het apparaat, maar oké.

De voorzitter: Ja, Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Heel goed als ik een beetje buiten beeld blijf, voorzitter. Er werd ook een vraag gesteld door ... Of sorry, nog even de vraag van de heer Huizing. Ja, we hebben echt gekeken naar al die versoberingsopties. En soms is iets ... Op het moment dat je in een late fase van een project weer helemaal terug moet en iets eruit zou strepen, dan betekent het ook dat je heel veel dingen opnieuw moet ontwerpen. En ondanks dat het misschien dan lijkt van maar dit zou toch duurder moeten zijn, als je daardoor opeens weer je hele procedure opnieuw moet doen en het hele proces opnieuw moet doorlopen en daar een aantal maanden vertraging mee te pakken hebt, dan leidt het wegstrepen, juist van dingen die misschien een plus lijken, weer uiteindelijk tot een hogere kostenpost daarbij. In deze projecten kijk je niet alleen puur naar wat de wettelijke opgave is, want dan zou ik zeggen dan is het 100% aan het Rijk. Wij als provincies, ook de collega's in Noord-Brabant en Gelderland, doen nou juist mee in dit soort projecten om extra ruimtelijke kwaliteit te kunnen realiseren, dus dat is voor ons als Provincie überhaupt een reden om hierin mee te doen. Dus als je alle ruimtelijke kwaliteit dan erin toevoegt en helemaal alleen teruggaat naar de wettelijke opgave, dan zouden wij als regio überhaupt niet mee hoeven doen, maar dat is niet het uitgangspunt dat we aan het begin met elkaar hebben gekozen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ten aanzien van de dekking, die vraag snap ik. En dat komt misschien dan in de formulering, dus ik zal in ieder geval aan collega Satijn de suggestie van de heer Van Est nog een keer doorleiden. Maar het lijkt misschien dat er gesuggereerd wordt dat we hier iets dekken uit een nog niet vastgestelde begroting, maar uiteindelijk heeft ook de begroting van dit jaar, die u wel al heeft vastgesteld, een geprognostiseerd begrotingsresultaat voor het jaar 2027. Dus in het besluit zelf ziet u ook dat dit wordt vastgelegd door middel van de hoeveelste begrotingswijziging van het jaar 2026. Dus het zit uiteindelijk in de bijstelling van de begroting 2026, die een geprognostiseerd resultaat heeft voor het jaar 2027, en daarmee ook voor de komende jaren. Maar goed, dat is een beetje de financiële techniek, maar ik begrijp uit de vragen van meerdere fracties dat we als GS wellicht een

keer goed moeten kijken naar hoe we dat dan in het Statenvoorstel, verwoorden, en die neem ik graag mee.

De voorzitter: De heer Nijskens heeft een interruptie.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, waarom dekt u het dan niet uit die € 50 miljoen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Omdat die nadrukkelijk een andere bestemming hebben gekregen, dus er is natuurlijk ook ... Dat is misschien wel goed om te vermelden dat er ook vanuit het Rijk en ook vanuit de collega's aan de andere kant van de provinciegrens is gezegd: maar jullie hebben toch middelen gekregen voor WRL? De komende jaren ga je die nog niet allemaal nodig hebben. Kunnen we het daar niet uit voorfinancieren? Dit College houdt die deur echt hartstikke dicht. Daar wil ik geen millimeter licht tussen hebben. Waarom niet? Wat mij betreft is dan echt het hek van de dam met het voorfinancieren van allerlei dingen uit de pot van WRL, die echt bedoeld is voor het regionale watersysteem. Dat is ook de bestuursovereenkomst die we met de minister hebben gesloten. Het is bedoeld voor het regionale watersysteem, en alles rondom het hoofdwatervoorzieningssysteem gaan wij niet voorfinancieren uit de middelen die Limburg naar aanleiding van een grote crisis heeft gekregen. Dus, wat ons betreft, technisch gezien zou het kunnen, maar we willen daar echt niet aan beginnen, want dan is echt het hek van de dam, zögezegd.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Er werd ook ... Even kijken, mevrouw Waajen vroeg naar de dekking, dus ik denk dat ik die vraag heb gehad. De heer Nijenhuis vroeg van wordt het beschouwd als een eenmalige oplossing? Ik denk ook dat ik dat heb gezegd. Wat mij betreft is dit een eenmalige oplossing. En hoe voorkomen we naar de toekomst toe dat we dit opnieuw moeten doen? Nogmaals, helemaal uitsluiten dat weer een nieuw probleem voorkomt, doen we niet, maar als Provincie Staten stralen we dus uit: dit is echt absoluut niet aan ons om dit dicht te lopen in de toekomst, als het zich nog een keer voordoet.

De voorzitter: De heer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Dank u wel, voorzitter. U zei in uw inleiding, Gedeputeerde, iets interessants over lopende andere hoogwaterveiligheidsprojecten die ook mogelijk vertragingen oplopen door voorkombare en niet-voorkombare oorzaken, en ik ben benieuwd wat die voorkombare argumenten, redenen zijn en wat daar intussen aan wordt gedaan om die te mitigeren?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik snap die vraag. Het was meer dat ik bedoelde: gedurende die tijd komt vaker opeens een vraag op over ... Nou, er kan bijvoorbeeld iets zitten met de wijze waarop het project gemanaged wordt. En dan bedoel ik niet per se dat de mensen die erop zitten dat niet goed doen, maar ook gewoon met de bezetting bijvoorbeeld, de personele bezetting van projecten, dat zou je kunnen duiden als iets wat je kunt voorkomen. Je kunt te maken hebben met een stikstofvergunning die je niet krijgt. Kun je dat voorkomen of kun je dat niet voorkomen? Dus er zijn allerlei aanwijzingen waardoor je op enige mate vertraging op kan lopen. Soms kun je die weer inlopen, soms niet, maar

leidt dat dan nu nog op dit moment tot voorzienbare extra financiële vragen aan de Provincie? Nee, want anders hadden we die nu wel in één keer in dit Statenvoorstel gezet. Dus wij hebben echt ... Op een aantal vlakken waar ook natuurlijk uitdagingen zijn, houden we die deur voor de Provincie in ieder geval dicht, maar op deze twee hebben we uiteindelijk de overweging gemaakt om daarvoor naar uw Staten te komen met dit financiële voorstel.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Dus ook de vraag, tot slot, van de heer Nijenhuis van gaat dit dan niet ten koste van eigen opgaven op het gebied van landbouw en natuur? Nee, wat ons betreft niet, want wij halen dit niet uit het potje voor onze eigen landbouw en natuuropgave. Dit gaat dan ten koste van het geprognostiseerd begrotingsresultaat, en niet ten laste van andere budgetnummers die bedoeld waren voor bijvoorbeeld landbouw of natuur. Maar het valt wel begrotingstechnisch onder dat Programma Landelijk Gebied. De verdeelsleutel, vroeg de heer Nefjodov. Daar heb ik denk ik iets over gezegd. En hij vroeg nog naar een toezegging: kunnen wij een overzicht geven van alle juridische en financiële onzekerheden? Ja, dat wil ik u best toezeggen dat overzicht, dus ik check even wat een realistisch termijn is, en dan zullen wij in ieder geval zorgen dat u voor de Statenvergadering dat overzicht van ons krijgt. De heer Van Est vroeg ook van is dit nou een verstandig besluit en denken we hier druk mee te kunnen zetten bij het Rijk? Daar heb ik denk ik ook al iets over gezegd dat dit in ieder geval geen aanleiding geeft bij het Rijk om te heroverwegen. U vroeg naar het begrotingsresultaat en de verdeelsleutel. Daar heb ik denk ik ook al het nodige over gezegd. Dat brengt me bij de heer ...

De voorzitter: De heer Van Est heeft toch een vraag.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, ik pak even de punten die ik gevraagd heb. De vraag is: welke rol speelt de minister bij Lob van Gennep? Want in de financieringsvraag komt dat niet terug. Hè, dus hij gaat ... Dus dat was de vraag, dus dat heb ik niet gekregen. Ik heb de vraag gesteld of het een voorfinanciering is? Dus als wij ... Wat wij nu zeggen, krijgen we dat terug als verordening? En ik heb gevraagd van aan het begin van de realisatie, kunt u die zinsnede even verduidelijken? Ik bedoel, ik kan ze dadelijk in de tweede termijn herhalen, maar [onverstaanbaar].

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: De rol van de minister ten aanzien van Lob van Gennep ... Kijk, de minister heeft ook vanaf het begin, en zijn voorgangers, al gezegd: wij nemen geen rol in die voorfinancieringsvraag, die ligt 100% bij de regio. Als de regio nou zou zeggen we krijgen de voorfinanciering niet rond, dan staat ook natuurlijk uiteindelijk de Rijksbijdrage weer ter discussie, dus de minister blijft daar verder buiten. Dan had ik uw vraag ten aanzien van de voorfinanciering. Ja, het is een voorfinancieringsvraagstuk, maar tegelijkertijd, wij als Provincie gaan dit juist niet voorfinancieren. Wij doen incidenteel een bijdrage in de misgelopen rente-inkomsten of in ieder geval de misgelopen renteopbrengsten van de andere partners die wel de voorfinanciering voor hun rekening nemen. Dus ook wij krijgen uiteindelijk niks terug, maar op het moment dat de rentelasten uiteindelijk lager uitvallen, dan worden die naar rato weer over alle bijdragers verdeeld, maar het is niet zo dat wij voorfinancieren. Wij betalen alleen incidenteel mee aan de rentelasten, en daarmee is wat ons betreft de kous ook af. En nogmaals, als die rentelasten achteraf anders uitvallen dan we hier in ieder geval denken dat ze uitvallen, dan worden die naar rato weer terugverdeeld, maar ik reken niet op een meevaller op dat vlak, dus ik denk dat u zich even niet rijk moet rekenen.

De voorzitter: Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Nee, het gaat namelijk om het woord 'voorfinanciering' te gebruiken. Dat betekent dat je gewoon een bijdrage doet, en die doe je iets eerder dan je verwacht had te doen, om het zo te zeggen, want anders is het geen voorfinanciering.

Gedeputeerde Theuns: Nee, het is het is een voorfinanciering.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dus het Rijk heeft eerder gezegd dat HWBP ... Ja, komt goed. Het HWBP heeft eerder gezegd: het moet worden voorgefinancierd vanuit de regio. Wij zeggen: wij kunnen dat niet aan het waterschap voorfinancieren als Provincie Limburg. Andere partijen gaan dat dus doen, de Provincie Brabant, de Provincie Gelderland. En omdat zij geld moeten voorfinancieren, wat een aantal jaren dus niet bij hen op de rekening staat, lopen zij rente-inkomsten mis over dat geld, en dat moet worden gecompenseerd, en daar is de bijdrage van de Provincie Limburg voor bedoeld. Dus het is een voorfinancieringsvraagstuk waarbij een aantal andere partijen voorfinancieren en wij een bijdrage doen in de rentelast, incidenteel. Daarmee is het hopelijk voldoende duidelijk, maar dan ben ik wel meteen nog bij de derde vraag die de heer Van Est had.

De heer Van Est (50PLUS): Er stond ergens de zinsnede: 'We doen die voorfinanciering aan het begin van de realisatie.' Wanneer is dat begin van die realisatie? Kunt u dat concreet invullen?

Gedeputeerde Theuns: Lob van Gennep staat echt aan de ... Dus de realisatie start daadwerkelijk ... 2028 is de planning, in ieder geval, dus dan moet je wel nu je bijdrage rond hebben voor je naar die realisatiefase gaat. Dus dat staat nu op het punt van naar de realisatiefase gaan, daarom moet je je bijdrage rond hebben.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, maar ...

De voorzitter: De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Maar dat betekent dat wij in 2028 de bijdrage betalen en dat betekent ook dat we dan die lasten dan hebben in 2028, en niet in 2027, als ik u goed begrijp?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, je zult ze nu wel moeten dekken binnen je begroting. En wanneer het dan daadwerkelijk cash out is voor ons, dat zal dan 2027 zijn, want in 2027 ... En dat hebben we ook bij al die andere projecten gedaan. Wij maken het geld over aan de betreffende partij, en dan zeggen we ook: daarmee is het voor ons bedrijf ook af, en dan moet je niet later nog een keer terugkomen voor een indexering of wat dan ook allemaal. Wij maken het geld over en daarmee is het verder aan die partij.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik zie nog wel misschien een keer een vervolgvraag aankomen aan het gezicht van de heer Van Est.

De voorzitter: Er is nog een termijn, hè.

Gedeputeerde Theuns: Er is nog een termijn, inderdaad. Even kijken, dan de heer Hennissen, die had ook een aantal vragen, ook over de verdeelsleutel en de verdeling daarvan. Daar heb ik denk ik iets over gezegd dat, ja, het wijkt af van de originele verdeelsleutel, maar dat is geen precedent voor de toekomst. Als er nieuwe tegenvallertjes komen en andere vragen van u, dan komen die wat ons betreft niet meer bij de Provincie Limburg terecht. Komen die voorwaarden ook in de besluitvorming te staan? Ja, die zijn ook gecommuniceerd met alle andere partijen, dat ligt allemaal vast, ook in de verslagen van onze bestuurlijke overleggen. En u had het over neerwaartse bijstelling, wordt dat dan ook meegenomen? Dat is wat ik net eigenlijk tegen de heer Van Est zei. Ja, als minder dan € 3,9 miljoen rentelasten nodig blijkt te zijn, dan wordt dit omlaag bijgesteld. Maar nogmaals, ik zou zeggen: reken u niet op voorhand al te rijk daarover. Tot slot de heer Hoks van de PVV, en die zegt: de andere partners, is daar het geld al van toegezegd? Maar daar kom ik dan zo op.

De voorzitter: De heer Hennissen heeft toch nog een vraag.

De heer Hennissen (D66): Ik had nog een vraag over die verdeelsleutel, of ik het nou helemaal goed begrijp, want als ik uw betoog aanhoor, is ... Nou goed, die 50-50 was eerder niet afgesproken. Wij zijn gaan praten met alle partners. Toen hebben we dat eigenlijk integraal uitonderhandeld, handjeklap gedaan, en toen is 50-50 eruit gekomen voor het project Oeffelt. Stel dat dat niets integraal was besproken, dan was dat geen argument geweest, dan was je misschien niet op 50-50 uitgekomen? Dus echt omdat dat integraal is behandeld?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik zou het niet de term willen noemen die u ervoor gebruikt, maar uiteindelijk ga je ... Je zit met elkaar in het proces en er liggen een aantal rekeningen op tafel, en uiteindelijk moet je met elkaar tot een goede realistische verdeling komen. En inderdaad, in afwijking van de eerdere bestuursovereenkomst voor het initiële bedrag, hebben we toen gezegd dan pakken we dat bedrag fiftyfifty. Daarmee niet zeggende dat als er nog een keer een nieuw bedrag komt, dat dat dan ook het uitgangspunt is. Integendeel zelfs, we hebben gezegd dit is de allerlaatste keer.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: **Dan kom ik wel bij de heer Hoks, die zei van: hebben alle andere partners inmiddels al het geld toegezegd? Ja, voor de Lob van Gennep is dat allemaal al geregeld en voor** Oeffelt, Waterschap Limburg, waterschap Aa en Maas en Provincie Noord-Brabant ook, maar we wachten dus nog op het Rijk, en daarmee was het belangrijk dat ook de Provincie Limburg hier positief over zou besluiten. En u vroeg nog naar een vergoeding bij overstroming, als ik het goed zeg. Dat gaat verder dan de reikwijdte van het voorstel wat nu voorligt, maar normaal gesproken is het zo dat na een overstroming je als getroffen binnendijs in ieder geval aanspraak kunt maken op de Wet tegemoetkoming schade bij rampen, mits dat rampgebied dan ook zo bestempeld wordt, nationaal gezien. Maar goed, ik denk dat dat wel voorbij de reikwijdte van dit Statenvoorstel gaat. Dat denk ik, voorzitter.

De voorzitter: Dan zijn we aan het einde van de eerste termijn. Dan gaan we over naar de tweede termijn, waarbij iedere fractie één minuut de tijd krijgt. Ik wil dit keer bij de heer Hoks beginnen. Geen inbreng. De heer Hennissen? Geen inbreng. De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Dank, Gedeputeerde, voor de beantwoording. Er is één puntje. Alleen, we hebben een stelsel van baten en lasten, dan maakt het niet uit wanneer we het geld overmaken, maar wanneer de last er daadwerkelijk is. Want als de realisatie in 2028 is, dan zouden daar de lasten moeten zijn. Dat is iets wat ik meegeef. Het is een technisch detail wat dat betreft, maar zoals u het nu verwoordt, ligt dat niet in overeenstemming met de regels die we hebben.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Nefjodov. Niet. De fractie van de BBB? Geen inbreng. De fractie CDA? VVD? JA21? Nee. Ja, de fractie van RVL, de heer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Dank u wel, voorzitter. Er is door een aantal collega's, ook de Gedeputeerde, de nodige historie aangehaald waar ik zelf geen deelgenoot van ben geweest, dus misschien ga ik nu iets vragen wat al lang afgekaart is, dan mag het wat mij betreft ook heel snel afgekaart worden. Maar er is volgens mijn documentatie nog tot en met 2024 sprake geweest van een verbeterd fietspad langs de brug. Het huidige fietspad is twee meter breed en te smal. Er gaan best wat fietsers overheen, dagelijks 3000. Het is een soort tegenovergestelde versobering, dat realiseer ik me ook, maar nu we toch bezig zijn het gebied toekomstbestendig te maken in meerdere opzichten, is het nog te overwegen om dat fietspad ook keurig netjes in lijn te brengen met de eisen die daarvoor gelden? Dat is een concrete vraag van mij. En dan uiteraard de kosten ervan naar rato te verdelen, zoals alle andere kosten. Dat was een concrete vraag.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ten aanzien van dat laatste, dingen last minute uit de scope halen, kost uiteindelijk tijd en daarmee geld, maar dingen last minute toevoegen aan de scope kost denk ik nog meer geld. Ik wil dit specifieke punt best nog een keer voor u uitzoeken en even in het kader van een technische beantwoording voor de Statenvergaring op papier laten zetten, dan heeft u dat antwoord ook. Maar ik kan u denk ik nu al zeggen dat wij daar zeker niet voor zullen zijn, en dat ook de wenkbrauwen bij de andere partners naar aanleiding van dit lange traject zeker omhoog kunnen en zullen gaan als wij dan nog opeens met een aanvullende inhoudelijke eis zullen komen, maar ik wil het voor de heer Huizing graag een keer op papier zetten. En ten aanzien van de vraag van de heer Van Est, krijg ik in ieder geval net ingefluisterd, ook een deel van de realisatie start al in 2027, dus dat verklaart dan ook waarom in dat jaar dan ook daadwerkelijk de last genomen moet worden. Daarmee toont hij zich een scherpe financieel woordvoerder, waarvoor dank.

De voorzitter: De heer Huizing heeft toch nog een vraag.

De heer Huizing (RVL): Dank voor de toelichting. Ik zie die documentatie graag tegemoet. Ik begrijp wel dat destijds het fietspad met name is gesneuveld ... Ik snap ook wat u zegt over eventuele extra kosten. Dat is net zoals met een keuken in een huis. Als je iets erbij wilt, dan kost dat geld, als je iets eraf wilt, dan kost het ook geld, maar ik begrijp dat die met name destijds gesneuveld is omdat Rijkswaterstaat zijn bijdrage daar niet bij wilde leveren. Maar goed, ik hoor graag uw uitkomst van deze vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde, nog een reactie?

Gedeputeerde Theuns: Ja, we nemen dat mee.

De voorzitter: Nee? Prima. Goed, dan zijn we aan het einde van de behandeling van het Statenvoorstel. **Ik heb één toezegging, en dat betekent dat er een overzicht komt voor 15 september met betrekking tot ...**

De commissiegriffier: 25.

De voorzitter: 25 september.

De commissiegriffier: Ik dacht dat je 15 zei, sorry.

De voorzitter: Nee, 25 september. Nogmaals, er komt een overzicht voor 25 september van de financiële en juridische onzekerheden, en die worden aangeleverd door de Gedeputeerde. En inderdaad van het fietspad dat zojuist is besproken. Dan heb ik wederom de volgende vragen voor u bij handopsteken: bent u voorstander om het Statenvoorstel behandelrijp te verklaren? Ik zie graag handen.

De commissiegriffier: Ja.

De voorzitter: Mooi. Dan: is het Statenvoorstel een hamerstuk? Dan zie ik ook graag handen.

De commissiegriffier: Alleen de heer Huizing niet.

De heer Huizing (RVL): Mag ik één vraag of opmerking daarover maken? Wat mij betreft is het ook een hamerstuk, maar ik wil wel graag eigenlijk even het antwoord op die ene vraag van het fietspad afwachten.

De voorzitter: Een terechte opmerking. Goed, dan horen we dat graag na de beantwoording van de Gedeputeerde.

5. Sluiting

De voorzitter: Dan dank ik iedereen. We zien elkaar weer over twee weken, want dan is er weer een LEO-vergadering. En dan wens ik u allen een goed thuis en een fijn weekend.

(De vergadering eindigde om 16.54 uur)

Vastgesteld in de vergadering van 09-10-2026,

De commissiegriffier,

De voorzitters,

Van Birgelen-Droog

Depondt-Olivers/Goossen

